

deisis

Editată de Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord

În acest număr semnează: Î.P.S. Serafim · Î.P.S. Daniel · Î.P.S. Nicolae · Î.P.S. Bartolomeu · Bischof Dr. D. Klein · Nicolae Stroescu-Stînișoară · Mircea Păcurariu · Pr. Zaharia Romul · Dumitru Stăniloae · N. Steinhardt · Ion Negoțescu Alexandr Soljenițin · Ioan Alexandru · Virgil Ierunca · Gheorghe Calciu-Dumitreasa · Albert Rauch · Simion Felecan · Horia Bernea · Mircea Petean · Ion Pintea · Ioan Moraru · Radu Preda · Doina Alexandru · Mircea Petean · Christian W. Schenck · Olimpiu Nușfelean

Inedit: Rugăciunile Sfântului Isaac Sirul în traducerea lui Ion I. Ică jr.

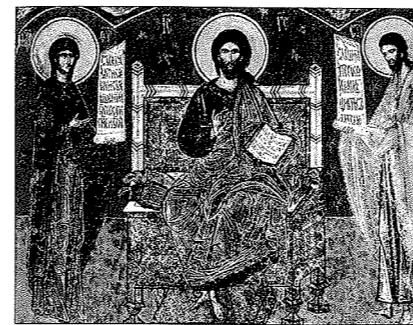

părintele Paisie

„Folosul rugăciunii este împlinirea scopului ei, adică iertarea păcatelor și mântuirea sufletului, indiferent că o facem cu gura, prin cuvânt, cu mintea sau cu inima. Fiecare cum îl îndeamnă cugetul, duhul și duhovnicul, aşa să se roage, numai să nu piardă mântuirea. Fiecare să se roage cu rugăciunea care îl ajută să sporească mai mult în fapte bune și pocăință.“

Eveniment INSTALAREA Î.P.S. SERAFIM

1
1995

Cuprins

„Icoana lui Hristos încadrat de Maica Domnului și de Sf. Ioan Botezătorul se numește DEISIS, adică, rugăciune stăruitoare, mijlocire.

Ea este imaginea Bisericii în rugăciune. Hristos ca Judecător ține Sf. Evanghelie, ceea ce înseamnă că El judecă după cuvîntul Evangheliei dar, prin prezența Maicii Domnului și a Sf. Ioan Botezătorul, și după arhetip sau model. Judecata include aspectul său iminent: viziunea persoanei umane aşa cum este gîndită de Dumnezeu. Fecioara Maria și Sf. Ioan sunt gîndirea lui Dumnezeu asupra masculinului și femininului sau întruchiparea ideii divine despre masculin și feminin. Credinciosul care îi privește se judecă pe sine. DEISIS-ul arată înțelepciunea lui Dumnezeu în expresiile sale graduale. În centru este totalitatea, conținutul cuvîntului întrupat în Hristos, Dumnezeu. Omul și apoi, aceeași înțelepciune, în revelație graduală, ieșind din Hristos și manifestîndu-se în întruchipările Sale istorice, umane și arhetipale: Fecioara Maria și Sf. Ioan.“

(Paul Evdokimov, „La femme et le salut du monde“)

Î.P.S. SERAFIM: O rugăciune la început de drum	6
Î.P.S. BARTOLOMEU: DEISIS	7
INSTALAREA IPS SERAFIM JOANTA	
Din gramata patriarhală	9
Î.P.S. SERAFIM: Unitatea în Hristos	10
Cuvîntul Î.P.S. DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei	15
Cuvîntul lui DR. NICOLAE STROESCU-STÎNIȘOARA	16
Cuvîntul PROT. ZAHARIA ROMUL	17
PR. SIMION FELECAN: Memoria ca Patrie	18
PR. IOAN MORARU: Diaspora românească	21
PAGINI PASTORALE	
Î.P.S. SERAFIM: Urcuș spre înviere prin cunoaștere și iubire	23
Î.P.S. SERAFIM: S-a smerit pe sine, chip de rob luând ...	24
Î.P.S. SERAFIM: O epistolă către preoții din Diaspora	26
Î.P.S. SERAFIM: Cult și cultură	28
CONFLUENȚE	
PR. PROF. DR. MIRCEA PACURARIU: Diaspora ortodoxă românească în trecut și astăzi	29
Î.P.S. NICOLAE: Orori care nu trebuie să se mai repete	34
BISCHOF D. DR. CHRISTOPH KLEIN: Orthodoxe und lutherische Spiritualität dargestellt am Verständnis des Gebets	35
NICOLAE STROESCU-STÎNIȘOARA: Revoluția înseamnă o înnoire spirituală	39
CARTEA ORTODOXA	
ION NEGOIȚESCU: Predicile lui N. Steinhardt	40
N. STEINHARDT: Iertarea	41
N. STEINHARDT (inedit): O gâlceavă cât lumea de veche	44
ANTOLOGIA ORTODOXA	
VIRGIL IERUNCA despre „Teologia Dogmatică Ortodoxă“	45
PRÄLAT DR. ALBERT RAUCH: Gedanken zum „Geistlichen Vater“	47
Î.P.S. NICOLAE CORNEANU: Toleranța religioasă	48
RESTITUIRI	
ION PINTEA: În Dialog cu Preot Prof. Dr. DUMITRU STANILOAE	50
Rugăciunile Sfântului Isaac Sirul	54
ALEXANDR SOLJENIȚIN: Uitarea fatală	58
MĂRTURIA	
PR. GHEORGHE CALCIU-DUMITREASA: Iartă-mă, Chiraleu Marin-Miron	62
POESIS	
DOINA ALEXANDRU, HARALD SIEGMUND, CHRISTIAN W. SCHENK, MIRCEA PETEAN, OLIMPIU NUŞFELEAN	64
ESEU	
HORIA BERNEA: Minciuna revoltei și a nonconformismului sau ideea modernă a unui adevăr personal	65
RADU PREDA: Celălalt frate	67
PR. ION PINTEA: Acțiunea satanică	68
Convorbire cu poetul IOAN ALEXANDRU	71
Maxime – Cugetări – Povește	73
ITINERAR PASTORAL 1994	74
Preoții din Diaspora europeană în comuniune cu Biserica Mamă Ajutorul sfântul Constantin Brâncoveanu	79
	80

† SERAFIM (Romul Joantă)

Născut: 04.09.1948
Boholț (Făgăraș) județul Brașov

Studii:
1970-1974 Institutul teologic de grad universitar Sibiu
1974 Licențiat
1982-1985 Institutul de teologie ortodoxă „Sf. Sergheie”, Paris
1985 Doctorat în teologie, cu teza: „Traditia isihastă în Țările Române”. Revăzută și adaptată pentru publicul larg, lucrarea a apărut în Franța sub titlul: „Roumanie, tradiție și cultura hesychastes” (două ediții 1987 și 1992) și în USA cu titlul: „Romania Its Hesychast Tradition and Culture” (1992). O traducere românească cu titlul: „ISIHASMUL, tradiție și cultură românească” a apărut în 1994 la editura ANASTASIA, București.

1974 hirotonit preot
1974-1975 preot în parohia Pojora (Prot. Făgăraș)
1975-1982 ghid și preot misionar la Catedrala Reînregării și Episcopia de Alba Iulia
1986-1989 lector (chargé de cours) la Institutul Teologic Ortodox „Sf. Sergheie” din Paris (Histoire des Conciles oecuméniques; Histoire des Eglises Orthodoxes locales).
11.03.1990 hirotonit episcop
1990-1994 Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, însărcinat în special cu misiunea, cateheza și activitatea filantropică a Mitropoliei.
– paralel: cursuri de Misiune creștină și de Spiritualitate ortodoxă la Facultatea de teologie din Sibiu. Însărcinat de Sf. Sinod cu conducerea activității pe țară a asociației „Oastea Domnului” (care numără mai multe zeci de mii de credincioși din toată țara). numeroase conferințe în țară și în străinătate: Franța, Anglia, Elveția, Grecia ... prezență activă în mas-media (România, Franța, Grecia, Anglia). numeroase studii și articole publicate în diferite reviste și ziară în România și Franța.
16.10.1993 ales Arhiepiscop și Mitropolit pentru românii ortodocși din Europa Centrală și de Nord.
5.06.1994 instalarea la München ca Arhiepiscop de Berlin și Mitropolit pentru Europa Centrală și de Nord.
5 iulie 1994 (12 ian.) numit de Sf. Sinod locum tenens al Arhiepiscopiei Române pentru Europa Occidentală cu sediul la Paris.

Geboren: 4. September 1948 in Boholț (Făgăraș), Kreis Brașov
studien:
1970-1974 Theologisches Institut (Universitätsstufe) in Hermannstadt (Sibiu). Lizenziat.
1974
1985 Institut der orthodoxen Theologie „Sf. Sergheie“ in Paris.
1985 Promotion mit der Arbeit „Traditia isihasta in Tarile Române“ (= Die hesychastische Tradition in Rumänien – Der Hesychasmus ist eine bestimmte Form ostkirchlicher Mystik). Die Arbeit erschien in durchgesehener und für ein breites Publikum überarbeiteter Form in Frankreich unter dem Titel „Roumanie, tradition et culture hesychastes“ (2 Auflagen 1987 u. 1992) und 1992 in den USA mit dem Titel „Romania, Its Hesychast Tradition and Culture“.

1974 Priesterweihe.
1974-1975 Priester in der Gemeinde Pojora (Dekanat Făgăraș).
1975-1982 Führer und Missionarspriester in der Bischöflichen Kathedrale Karlsburg (Alba Iulia).
1986-1989 Lektor (charge de cours) des Orthodoxen Theologischen Instituts „Sf. Sergheie“ in Paris für „Geschichte der ökumenischen Konzile“ und „Geschichte der örtlichen orthodoxen Kirchen“.

17.03.1990 Bischofsweihe.
1990-1994 Weihbischof (Episcop Vicar) des rumänisch-orthodoxen Erzbistums Hermannstadt (Sibiu), beauftragt mit Mission, Katechese und caritativen Tätigkeiten der siebenbürgischen Metropole.
gleichzeitig: Kurse an der Hermannstädter Fakultät für rumänisch-orthodoxe Theologie zu den Themen „Christliche Mission“ und „Orthodoxe Spiritualität“. Beauftragt von der rumänisch-orthodoxen Heiligen Synode zur Leitung der Organisation „Oastea Domnului“ („Heer des Herren“) mit mehreren Zehntausenden gläubigen Anhängern im ganzen Land. Teilnehmer zahlreicher Konferenzen im In- und Ausland: Frankreich, England, Schweiz, Griechenland ... Veröffentlichung zahlreicher Studien und Artikel in Zeitschriften und Zeitungen in Rumänien und Frankreich.
16.10.1993 Gewählt zum Erzbischof und Metropoliten der orthodoxen Rumänen in Europa, mit Sitz in Berlin.
12.01.1994 Von der Rumänisch-Orthodoxen Heiligen Synode zum Erzbischof Statthalter (locum tenens) für Westeuropa mit Sitz in Paris ernannt.
5.06.1994 Inthronisation als Rumänisch-orthodoxer Erzbischof und Metropolit von West- und Zentraleuropa in München. Übersetzung: Wolfram Göll

né
études:
1974
1985
le 04.09.1948
Roumanie, Boholț (Făgăraș) dép. de Brașov
Institut de Théologie orthodoxe, Sibiu – Licence en théologie
Institut orthodoxe „St. Serge“, Paris, Doctorat en théologie. La hësse porte sur „La Tradition hesychaste dans les pays roumains“. Une réédition de l'ouvrage a paru sous le titre: Roumanie, tradition et culture hesychastes (Editions de l'Abbaye de Belleyfontaine, 1987 et 1992, 318 pages). Une traduction anglaise a paru aux Etats Unis en 1992. Sa traduction en roumain a paru en 1994 dans les éditions „Anastasia“ sous le titre: ISIHASMUL, tradiție și cultură românească.
1974 ordonné prêtre
1975-1982 guide et prêtre missionnaire à l'évêché d'Alba Iulia (Roumanie)
1986-1989 chargé de cours à l'Institut de Théologie orthodoxe „St. Serge“ de Paris (Histoire des Conciles oecuméniques et Histoire des Eglises orthodoxes locales).
11.03.1990 consécration épiscopale. Evêque auxiliaire de l'Archevêché de Sibiu, chargé surtout de la pastorale, catéchèse et l'œuvre caritative.
parallèlement:
cours de Mission chrétienne et Spiritualité orthodoxe à la Faculté de Théologie de Sibiu.
– chargé par le Saint Synode de l'Eglise de Roumanie de l'Association orthodoxe L'Armée du Seigneur (qui compte plusieurs dizaines de milliers de fidèles à l'étranger (France, Angleterre, Suisse, Grèce ...)).
– une importante présence dans les mas médias en Roumanie et aussi en France.
– de nombreux études et articles dans différents révues et journaux en Roumanie et à l'étranger.
16.10.1993 élu archevêque et métropolite pour les Roumains orthodoxes de l'Europe Centrale et de Nord
12.01.1994 désigné par le Saint Synode de l'Eglise Orthodoxe de Roumanie locum tenens (remplacant) de l'Archevêque roumain pour l'Europe Occidentale dont le siège est à Paris.
5.06.1994 intronisation à Munich comme archevêque roumain de Berlin et métropolite pour l'Europe Centrale et du Nord.

Î.P.S.

SERAFIM

O rugăciune la început de drum

Ne-am oprit asupra titlului **DEISIS** pentru revista noastră mitropolitana deoarece el este numele unei icoane celebre, foarte răspândită în lumea ortodoxă, și anume aceea care îl are în centru pe Mântuitorul Iisus Hristos în ipostaza de judecător, iar de o parte și de alta pe Maica Domnului și pe Sf. Ioan Botezătorul în poziție orantă, de mijlocitori pentru neamul omenesc. Numele icoanei, **DEISIS**, care înseamnă rugăciune, mijlocire, vine tocmai de la această atitudine de rugăciune mijlocitoare, pe lângă Dreptul Judecător, a Maicii Domnului și a Sf. Ioan, care este atitudinea fundamentală a Bisericii și a creștinului.

Rugăciunea, fie ea de cerere (mijlocire), de mulțumire sau de preamărire a lui Dumnezeu, este viața însăși a Bisericii și a creștinului. Biserica este în permanentă rugăciune pentru că este în permanentă comunione cu Dumnezeu prin Iisus Hristos, în Duhul Sfânt. Iar noi creștinii suntem datori de a ne ruga neîncetat (I Tes. 5,17), adică de a transforma viața noastră într-o mare și permanentă rugăciune prin care să fim mereu în contact cu Dumnezeu. Căci numai în comuniune cu Dumnezeu, izvorul vieții, omul trăiește o viață plenară, neîmpuținată, autentică.

Olivier Clément spunea că numai când se roagă omul părăsește narcisismul său și trăiește adevarat. Altfel, viața noastră este mai mult iluzie decât realitate adevarată. Calitatea însăși a vieții și a lucrului pe care-l împlinim depinde în cea mai mare măsură de rugăciunea noastră sau de lipsa de rugăciune.

Când l-am întrebat pe Părintele Sofronie (+1993), starețul Mănăstirii Sf. Ioan Botezătorul din Essex (Anglia), unul din cei mai mari duhovnici ai veacului nostru, ce să fac pentru ca să slujesc mai mult Biserica mi-a răspuns: „Rugăți-vă, rugăți-vă și iarăși rugăți-vă. Iar rugăciunea vă va învăța ce să faceți și vă va da și puterea ca să faceți totul spre slava lui Dumnezeu și folosul oamenilor“.

De aceea, am îndrăznit să traduc și să adaptez pentru românii din Diaspora, una din rugăciunile Părintelui Sofronie, pe care o recomand cu multă căldură cititorilor Revistei noastre.

*Doamne Iisuse Hristoase, Mielul lui Dumnezeu care ridici
Păcatul lumii,
Prin Patima Ta de pe dealul Golgotei
Tu ne-ai răscumpărat din blestemul Legii
Și ai refăcut chipul Tău în noi cei căzuți;
Pe Cruce, Tu ai întins precuratele Tale brațe
Pentru a aduna pe fiili lui Dumnezeu împrăștiat
Pe fața Pământului,
Și prin trimiterea Duhului Sfânt
Tu ai chemat pe toți oamenii la unitate, –
Tu, deci, strălucirea slavei Tatălui,
Înainte de a merge spre Patima cea de bunăvoie
Pentru mântuirea lumii,
Ai rugat pe Tatăl ca toți să fie una,
Cum Tu ești una cu Tatăl și cu Sfântul Duh.
Dă-ne putere să iubim, aşa cum ne-ai poruncit*

Atunci când ai zis ucenicilor Tăi:

„Așa să vă iubiți unii pe alții, precum Eu v-am iubit pe voi“, Dă-ne harul și înțelepciunea Ta
Pentru a împlini în fiecare zi această poruncă.

Prin Duhul Tău cel Sfânt

Dă-ne curaj să ne smerim unii în fața celorlalți,
Înțelegând că cel ce iubește mai mult

Se smerește mai mult

Învață-ne să ne rugăm unii pentru alții
Și să purtăm sarcinile unui altora cu răbdare.

Prin legătura unei iubiri nedespărțite

Unește-ne pe noi în jurul părintelui nostru sufletesc
Ca oile ascultătoare ale unei singure turme

În jurul păstorului lor pe care-l iubesc

Dă-ne să vedem în fiecare din frajii noștri

Și în fiecare din surorile noastre

Chipul slavei Tale negrăite,

Și să nu uităm niciodată

Că fratele nostru este propria noastră viață.

Dă, Doamne, Tu ești Cel ce prin Pronia Ta

Ne-ai adus aici, în Împăraștie, departe de casă;
Dă-ne să nu uităm niciodată că suntem de un sânge și de o credință.

Și fă ca să devinem cu adevarat o singură familie,
Având o singură inimă, o singură voință și o singură iubire

Ca un singur om

Potrivit planului Tău veșnic pentru Adam cel dintâi,
Întărește Mitropolia noastră pe care dreapta Ta a sădît-o,

Acopere-o sub umbra aripilor Tale,

Și pune-o sub mijlocirea Maicii Tale Preacurate,

A Sfântului Constantin Brâncoveanu

Și a tuturor sfintilor Tăi.

Binecuvîntează pe ierarhul ei, pe preoți și pe credincioși,
Binecuvîntează pe toți binefăcătorii noștri și răsplătește-le

Cu darurile Tale cele bogate.

Păzește-ne de gânduri rele,

De cuvinte nefolositoare

Sau de mișcările inimii

Care pot distruge lucrarea sfântă

A slujirii noastre,

Pentru ca Mitropolia aceasta să fie întărită

Pe stâncă evanghelicelor Tale porunci,

Ca un loc de vindecare, de sfântire și de mântuire

Pentru noi credincioșii ei și pentru toți cei ce

sunt atrași aici

Și să găsim odihnă în Tine,

Împăratul nostru dulce și smerit,

Acum și totdeauna, Și în vecii vecilor. Amin.

+Serafim

deisis

Î.P.S. BARTOLOMEU AL CLUJULUI

În biserică Sfânta Sofia din Constantinopol supraviețuiește un mozaic de o excepțională putere, măreție și frumusețe, salvat la timp, în secolul otoman, din mâinile unui paznic care desprindea din el cubulețe de aur și le vindea turiștilor. Icoana se numește, prin tradiție, DEISIS și-i înfățișează pe Domnul Iisus în ipostaza Dreptului Judecător. Numele însă îl vine de la Maica Domnului, cea care stă de-a dreapta Fiului, implorându-L. Grecescul DEISIS însemnă rugăciune, dar nu de orice fel, ci numai aceea pe care cineva o face pentru altcineva sau pentru alții; este exact ceea ce face Maica Sfântă. Dincolo, în partea stângă, se află Sfântul Ioan Botezătorul, justițiarul de altădată și martorul de acum al omenității noastre slăbăognite de păcat. Această icoană cunoaște o răspândire universală în bisericile Răsăritului, dar ea încă mai poate fi văzută și într'o seamă de locașuri occidentale, atât cât a mai rămas în urma iconoclasmului protestant. Biruința ei se explică prin preocuparea constantă a conștiinței creștine față de sfârșitul lumii, și anume față de momentul-cheie când istoria omenirii va trece din timp în eternitate. Măreția și frumusețea icoanei izvorăsc din compozitie, culoare și strălucire; puterea ei însă se desprinde din trei elemente ale Personajului central, pe care artistul le-a gândit teologic: privirea, gura și mâna. Dacă el le-ar fi gândit numai artistic, atunci le-ar fi conferit unitate, ca aparținând uneia și aceleiași persoane. În răspăr cu rânduile clasice ale artei, cele trei elemente exprimă fiecare altceva, parcă anume făcute să se contrazică între ele.

Ochii lui Iisus sunt aceiai ai Judecătorului: privire dreaptă, rece, scrutătoare, pornită anume să citească nufărul omului. Ei te urmăresc în orice parte te-ai așeza, dar nu ca niște sfredele care să îți se răsuzească prin cuget, ci mai degrabă ca un mănușchi de raze seleنare tăioase prin noapte. În fața lor nu mai pot fi ascunzări: cărtile se deschid singure, tainele se risipesc, totul se vădește. În ochii acestia nu e nici asprime, nici blândețe, ci doar lucirea oțelului care încă n'a devenit secure.

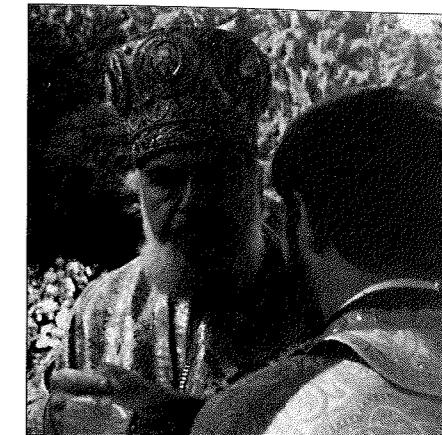
Dacă, pătruns de ei, vei fi cumva înfrigator de teamă, nu ei îți-o inspiră, ci propria ta goliciune lăuntrică.

Gura, în schimb, exprimă o imensă tristețe. E o tristețe amară, dureroasă, ca o aripă de vultur căzută în furtună. Ea poate aduce un amintire un tablou al lui Octav Băncilă, păstrat în tezaurul artistic al Mitropoliei de la Iași: un Iisus în cămașă albă, desculț, încununat cu spini, acoperindu-și ochii cu pumnii crăpăți, să nu mai vadă ce-a văzut ... Se spune că tabloul, rămas neisprăvit, urma să înfățișeze măcelul unui camp de război. E tristețea unui Dumnezeu

Biserica Mănăstirii Voroneț unde se află pictura icoanei DEISIS

a celei ce L-a născut pe Domnul. Cândva, la nunta din Cana, Iisus se împotriva lăuntrică început să facă prima Sa minune, căci planul său o hotărise pentru o altă zi. Dar, la rugămintea Maicii Sale, a făcut-o. Ceea ce înseamnă că ea, rugăciunea, DEISIS, poate schimba pâna și planul lui Dumnezeu; atât este ea de puternică în mâna care binecuvîntează iertând.

INSTALAREA Î.P.S. SERAFIM JOANTĂ

DIN GRAMATA Patriarhală

Se cuvine să facem cunoscut tuturor că Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos a așezat în Sfânta Sa Biserică dregătorii și vrednicii preoțești deosebite și, prin trimiterea din ceruri, în chipul limbilor de foc a Prea Sfintului și de viață făcătorului Duh, peste Sfinții Săi Ucenici și Apostoli, i-a întărât în darul de a propovădui cuvântul Evangheliei Sale, iar prin hirotonie, într-o neîntreruptă succesiune de la Sfinții Apostoli și până la sfârșitul veacurilor pe toți slujitorii Bisericii îi face vrednițe de a fi părtăși darurilor Sale de multe feluri, în trepte rînduite, ca diaconi, preoți și arhierei (...).

Având în inima Noastră dorință preoților și credincioșilor ortodocși români din Germania și Europa Centrală de a se organiza canonice în comuniune spirituală cu Biserica Ortodoxă Română și de a pătrăsi astfel unitatea dogmatică, de cult și canonica cu Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și cu Ortodoxia universală:

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Autocephale Române, în ședința sa de lucru din 22-23 ianuarie 1993 a consfințit împlinirea acestui deziderat, acordând binecuvântarea pentru organizarea Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală, cu sediul la Berlin, care, potrivit Statutului ei este autonomă, și ca atare, se conduce și se administrează prin organele sale proprii din punct de vedere pastoral, cultural, economic și finanțiar, în conformitate cu normele canonice ortodoxe și înțând seamă de legile în vigoare ale țărilor respective pe teritoriul căror își desfășoară activitatea (...).

Luând apoi act de lucrările Adunării Eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală care au avut loc la Aachen în ziua de 16 octombrie 1993 în cadrul căror, potrivit prevederilor art. 4 din Statutul de organizare și funcționare a Mitropoliei delegații clerici și mireni ai parohiilor au ales în unanimitate pe Prea Sfintul Episcop Vicar Dr. SERAFIM FĂGĂRĂȘANUL ca Arhiepiscop de Berlin și Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe pentru Germania și Europa Centrală (...).

Cunoscând că Sfântul Sinod al Biseri-

tul de organizare a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală, încredințăm pe Înalț Prea Sfintul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. SERAFIM JOANTĂ că este unicul arhiepăstor canonico și legal al preoților și credincioșilor ortodocși români din Germania și Europa Centrală, în care temei îl îndemnăm și-i punem la inimă să lucreze pentru a aduna în jurul scaunului mitropolitan toate comunitățile bisericești din Germania și Europa Centrală, depunând neobosită stăruință pentru realizarea unității spirituale a tuturor credincioșilor și preoților ortodocși români din acele ținuturi.

Totodată îndeamnă pe Înalț Prea Sfintia Sa, să aibă la inimă unitatea creștină pentru care S-a rugat Mântuitorul înainte de Patima Sa, și să promoveze contactele și relațiile ecumenice pentru apropierea tuturor creștinilor (...).

Cunoscându-i evlavia și credința tare de care a dat doavadă, înalta pregătire teologică, ținuta ireproșabilă și râvnă cu care a lucrat ca episcop vicar la Arhiepiscopia Sibiului din cadrul Mitro-

HALĂ și dăm Înalț Prea Sfintului Arhiepiscop și Mitropolit Dr. SERAFIM JOANTĂ, împunerincirea canonica de arhipastorire ca Mitropolit și Arhiepiscop al de Dumnezeu păzitei Mitropolii pentru Germania și Europa Centrală, cu toate parohiile din Germania, Austria, Luxemburg, Suedia, Norvegia și Finlanda, câte în astăzi și vor fi și în viitor de această eparhie, drept mărturie că Înalț Prea Sfintia Sa, dobândind jurisdicție de Arhiepiscop și Mitropolit, are darul și puterea de a așeza după rânduielile Sfintei noastre Biserici drept măritoare de Răsărit: citeți, cântăreți, ipodiaconi, diaconi, preoți, protopopi la așezămintele bisericești, igumeni, stareți și starete în așezămintele monahale din Eparhia Înalț Prea Sfintie Sale și de a împlini toate căte i se cuvin ca ierarh spre zidirea sufletească a turmei sale duhovnicești. Îndeosebi, pe lângă ascultările arhieresci care-i revin prin Sfintele Canoane, precum și drepturile și îndatoririle prevăzute de Statu-

poliei Transilvaniei, tuturor celor din cînul preoțesc și călugăresc, precum și tuturor dreptcredincioșilor din de Dumnezeu păzita Mitropolie a Germaniei și Europei Centrale, le recomandăm cu căldură și părintească dragoste pe Înalț Prea Sfintul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. SERAFIM drept singurul Chiriarh canonico al lor, confirmat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Autocephale Române, îndemnându-i să-l cinstească, ascultându-l cu toată dragostea și sprijinindu-l pentru conducerea treburilor bisericești după rânduielile canonice și statutare bisericești, dovedindu-se astfel adevărați și buni fii duhovnicești, vietuind în pace și bună înțelegere ca fii adevărați ce cred cu statonice, în una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică, ascultatori și întru toate uniți în jurul Arhipastorului, învățătorului, și ocârmitorului lor duhovnicesc, care este urmaș canonico al Sfintilor Apostoli ai Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. (...).

Unitatea în Hristos

Cuvânt la festivitatea de întronizare

Înalț Prea Sfinte și Prea Sfințiile Voastre, Prea Cucernici Părinți, Stimați invitați și iubiți credincioși!

Primele cuvinte pe care aş dori să le adresez în aceste momente solemne diasporei ortodoxe românești din Europa, care mă primește astăzi ca părinte sufletesc, sunt cuvintele Mântuitorului spuse femeilor mironoșite în dimineața Învierii:

„Bucurați-vă! și „Nu vă temeți!“

- Bucurați-vă, că iată Dumnezeu văzând lacrimile și rugăciunile voastre Vă trimite astăzi păstor prin care Vă va izbăvi de păcate dacă veți asculta de glasul lui!
- Bucurați-vă, că Hristos Vă întâmpină astăzi și se face Mântuitorul vostru prin servitorul Său!
- Bucurați-vă, că Duhul sfânt va rămâne peste voi și vă va descoperi adevărul care liberează (Ioan 8, 32) prin cel pe care Dumnezeu l-a uns ca să vă fie părinte duhovnicesc!
- Nu vă temeți unii de alții, ci iubiți-vă între voi!
- Nu vă temeți de necazurile și ispите-

le lumii acesteia, ci „îndrăzniiți, zice Hristos, Eu am biruit lumea“ (Ioan 16,33)! Iar „biruința care a biruit lumea este credința noastră“ (Ioan 5,4)! Prin credință suntem biruitori!

- Nu vă temeți de ziua de mâine, ci pu-neți-vă toată încrederea în Hristos cel ce ne-a făgăduit că este cu noi în toate zilele până la sfârșitul veacurilor (cf. Matei 28, 20)!
- Nu vă temeți nici de moarte, căci Hristos-viața noastră este cu noi până și în moartea noastră, pe care o transformă în Paște adică în pasaj, trecere în Viața cea fără de sfârșit.

– Deci, „**Bucurați-vă pururea**“ (Ioan 5, 16) pentru toate către Dumnezeu a făcut și nu vă temeți de nimic căci „**dacă Dumnezeu este pentru noi, cine este împotriva noastră?**“ (Romani 8, 31)

După acest cuvânt biblic de salut, care aş dori să devină realitatea noastră de toate zilele, îngăduiți-mi să exprim în numele Bisericii Mame recunoștința pentru aportul diasporei românești din Europa și din America la eliberarea Țării din robia cea mai cruntă pe care am cunoscut-o în istoria noastră: dictatura comunistă. Suntem convinși că

fără rezistență constantă a românilor care au luat drumul pribegiei pentru că n-au putut să accepte înlanțuirea și teroarea comunistă, rezistență exprimată sub diferite forme, și îndeosebi prin emisiunile celor două posturi de radio libere: **Vocea Americii și Europa liberă**, dictatura din România ar fi făcut ravagii și mai mari, iar Revoluția din decembrie 1989 nu ar fi cuprins atât de repede întreaga țară și putea fi și mai sângerioasă. Fiindcă suntem la **München**, sediul postului **Europa liberă**, salut cu toată dragostea pe ostenitorii și colaboratorii săi și chem binecuvântarea Domnului asupra lor și asupra muncii pe care o mai au de împlinit. Iar pentru cei ce au trecut la Domnul în frunte cu istoricul George Ciorănescu (+ 1993), mă rog ca Hristos pe care l-au slujit, prin slujirea semenilor lor, să-i odihnească în lumina feței Sale.

Iubiți credincioși și frați creștini,

Evenimentul de astăzi stă sub semnul și puterea Învierii Domnului nu numai pentru că el are loc în această perioadă pascală în care „**prăznuim omorârea mortii și începătura altiei vieții veșnice**“ (Canonul Sf. Paști, Oda 7), ci, mai ales, pentru că cei care l-au pregătit dintru început l-au voit ca manifestare a dorinței de înviere a diasporei ortodoxe românești din întreaga Europă și totodată ca germene care să rodească efectiv această înviere.

Nu pot pomeni aici pentru că sunt prea mulți: preoți și credincioși, care s-au străduit, cu mari sacrificii – adeseori fără să fie înțeleși sau rău înțeleși – pentru a se ajunge la acest început. De altfel, cei mai mulți cunoașteți durelile nașterii Mitropoliei în fruntea căreia m-am chemat ca să fiu primul slujitor. Totuși un nume trebuie amintit, mai ales că cel ce l-a purtat cu atâtă demnitate și credință nu mai este printre noi: **profesorul Constantin Nagacevschi**, personalitate de frunte a exilului românesc din Germania. El a trebuit să moară înainte de a-și vedea visul împlinit pentru ca jertfa supremă a vieții sale, ca cea a soției meșterului Manole din cunoscuta Baladă cu același nume, să fie garanția necesară reușitei visului său, care astăzi, iată, începe să se înfiripeze.

Tuturor care au ostenit pentru acest început atât de dificil, li se cuvine mulțumirea și recunoștința noastră. Să fie încredință că sămânța unității diasporii românești din Europa, pe care au semănăt-o cu trudă, este lucrul cel mai plăcut lui Dumnezeu, pe care El însuși îl va desăvârși.

I.P.S. Serafim, I.P.S. Teofan, I.P.S. Daniel și Pr. vicar S. Felecan.

Diac. Dumitru Luca, I.P.S. Serafim, I.P.S. Daniel, P.S. Teofan și Diac. Mircea Oros.

Nu intenționez să mă opresc aici, nici măcar în trecere, asupra motivelor de dezbinare ale disporei românești, unele îndreptățite în ochii oamenilor, altele numai imaginare, dar care nici unul nu o poate justifica în fața lui Dumnezeu. Desigur, acest adevăr este valabil oriunde există dezbinare: în familiile noastre, în bisericile noastre, în popoarele noastre, în lume... Pentru că dezbinarea este opera prin excelență a diavolului, „**Diabolos**“, în limba greacă, nu înseamnă oare tocmai **dezbinătorul, separatorul, învrăjitorul?** Cel care distrugе unitatea realizată de iubire! Dezbinarea este, prin urmare, opusul iubirii, adică opusul lui Dumnezeu și de aceea nu poate fi niciodată justificată. Omenește vorbind, nu cred că Dumnezeu iubește ceva mai mult ca unitatea oamenilor în diversitatea darurilor Duhului Sfânt, care pecetluiește pe fiecare ca persoană unică. și aceasta pentru că unitatea în diversitate ține de natura creației și este o taină care reflectă taina lui Dumnezeu însuși, în care unitatea absolută, asigurată de Tatăl, coexistă cu diversitatea tot atât de absolută a Persoanelor. Dumnezeu ne-a creat diferență prin diversitatea darurilor cu care ne-a înzestrat dar și unită în aceeași unitate prin dragostea pe care a pus-o în noi.

Sfântul Grigore de Nisa și alți părinți ai Bisericii văd chipul și asemănarea lui Dumnezeu, după care a fost creat la început omul, nu numai în fiecare om, ci mai ales înumanitatea luată ca întreg, adică în omul universal sau Adam-ul total, care ar trebui să fim fiecare din noi dacă am fi uniti prin dragoste cu toți oamenii noștri. Numai când oamenii în diversitatea lor sunt uniti, se reflectă în ei taina lui Dumnezeu: Unul și Trei, în același timp. Însă Adam cel dintâi și pe urma sa toți oamenii până astăzi au făcut din diversitatea lor motiv de divi-

ziune și de dezbinare. Noi nu suntem uniți pentru că, neavând dragostea lui Dumnezeu în noi, nu ne acceptăm unii pe alții așa cum suntem: diferenții unii de alții. Dimpotrivă, ne temem unii de alții. Iar, în aceasta se relevă esența însăși a păcatului, adică **frica de celălalt**. Care duce la refuzul sau negarea lui: „nu te accept pentru că nu ești ca mine“, sau, „pentru mine tu nu există“. Primul păcat n-a fost oare tocmai refuzul lui Dumnezeu, **Acest Celălalt** prin excelență? Numai pentru că-L refuzăm pe Dumnezeu, ne putem refuza unii pe alții! Iată gravitatea păcatului dezbinării în care ne complacem atât de ușor! Depășirea dezbinării, oriunde ar exista ea, nu se poate realiza decât **prin Iisus Hristos, Dumnezeu – Omul**, care a surpat peretele din mijloc al separării și a desfășurat vrăjmășia în trupul Său, unindu-i pe toți oamenii întru sine. Pentru ca să-i zidească **într-un singur om nou**, și să întemeieze pacea, și să-i împace cu Dumnezeu pe toți, **unită într-un singur trup, prin cruce**... (cf. Ef. 2, 14-16).

Aici este sintetizată întreaga operă de mândruire a lumii realizată de Dumnezeu prin Fiul Său care s-a făcut Om, a murit și a învățat tocmai pentru ca să „**adune laolaltă pe toți fiili lui Dumnezeu cei împrăștiati**“ (Ioan 11, 52). În Iisus Hristos, umanitatea întreagă este recreată. Ea redeline „**un singur om nou**“, adică omul universal sau omul total, creat de Dumnezeu de la început ca să nu fie separat de nimeni și de nimic, ci să poarte în sine pe toți oamenii săi și întreaga creație. De aceea, numai în Iisus Hristos și prin Iisus Hristos noi putem deveni oameni noi, adică oameni autentici, pentru că în El nu mai suntem separați de nimeni și de nimic. Iar misiunea Bisericii constă tocmai în această recreare a omului în Iisus Hristos.

Înțelegem dintr-o dată că, credința nu este doar un simplu fapt social sau un comportament al viații noastre. Ea nu ține doar de viața noastră privată și nu se poate reduce la mărturisirea cu gura a adevărurilor divine, nici la forme și practici golite de conținut. Ea vizează direct transformarea (metanoia) noastră totală, recrearea în Iisus Hristos, viu și lucrător în lume prin Duhul Sfânt în Biserică Sa, care cuprinde potențial întreaga creație. Se înțelege de la sine ce implicații sociale are o credință vie și lucrătoare, care urmărește constant recrearea omului în Iisus Hristos! Desigur, procesul restaurării noastre duhovnicești începe cu Botezul care ne grefează în trupul lui Hristos, făcându-ne mădularele Sale și mădulare unii alțiori (cf. 1 Cor. 12, 27; Ef. 4, 15-16; 25), pentru ca toți să ne împărtăşim de viața Divină în tainele Bisericii, în frunte cu Euharistia.

Euharistia îndeosebi ne constituie permanent în trupul lui Hristos, ne face una cu El și cu toți oamenii noștri. În Liturgie, participăm la viața lui Hristos, îi ascultăm cuvântul Său dumnezeiesc, învățăm să ne iubim unii pe alții, renunțând la egoismul nostru și ne împărtășim cu Trupul și Sângerele Lui fără de care nu putem avea viață în noi.

„**Adevărat, adevărat, zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață în voi**“ (Ioan 6, 53). Iată de ce viața creștină, care nu se întemeiază pe comunitatea euharistică, se reduce la un individualism ucigaș al comuniunii, care constituie Ființa înșăși a lui Dumnezeu și ființa înșăși a omului.

De aceea primul meu îndemn pe care vi-l adresez cu toată dragostea, este tocmai în legătură cu biserică, locul întâlnirii noastre cu Dumnezeu: **Străduiți-vă să participați cu regularitate la**

toate slujbele ei pentru ca să nu vă lipsiți de harul și puterea Duhului Sfânt, care ne vin prin ele. Liturghia ortodoxă ca și toate celelalte slujbe sunt de o frumusețe și de o adâncime mistică iregalabilă. Ele reprezintă cu adevărat „expresia cea mai înaltă a culturii umane“ (Christos Yannaras), tot ceea ce omul a putut crea mai frumos pentru cultivarea sufletului său. Dacă „sufletul culturii este cultura sufletului“ (Baudelaire), este evident că nici o altă formă a culturii nu cultivă sufletul omeneșc ca și cultura bisericească în expresia ei liturgică.

Desigur, ţine de datoria preoților să slujească frumos, după rânduiala pre-văzută și să explice credincioșilor în-telesurile adânci ale Sf. Liturghii și ale celorlalte Laude bisericești, pentru ca aceștia să-și poată hrăni atât inima cât și mintea prin armonia dintre „numen“ și „lumen“, dintre taină (mister) și inteligență. Să fim cu toții conștienți că puterea Bisericii vine din rugăciunea ei. O comunitate care-și împuținează rugăciunea slăbește în iubirea dintre membrii săi și nu va avea nici puterea mărturisirii în afară.

Dar, desigur, viața noastră creștină de transformare permanentă în Hristos însuși pentru a ajunge la „starea băr-

și tot ce există, sunt tot atâtea altare pe care, fiecare din noi, ca preoți ai creației, trebuie să aducem jertfă lui Dumnezeu, silindu-ne să trăim o viață curată și sfântă, în gând, în cuvânt și în faptă, silindu-ne să ne respectăm și să ne slujim unui pe altii, să respectăm și să înfrumusețăm natura înconjurătoare. Să nu uităm că taina semenului nostru, „taina fratelui“ în expresia Sf. Ioan Gură de Aur, este tot atât de sfântă ca și Tainele Bisericii.

Dar această slujire continuă presupune, pe de o parte lupta permanentă, și de câte ori teribilă, împotriva păcatului și răului din noi, pentru despătimirea noastră, iar pe de altă parte, cultivarea binelui și a virtuților, adică a deprinderilor bune. Iar armele pe care le avem la dispoziție sunt rugăciunea, postul și ascenza în general, spovedania, și împărtășirea cu trupul și sângele Domnului... Prin toate acestea participăm și noi la „crucea“ prin care Dumnezeu ne-a recreat în Hristos „într-un singur om nou“, „uniți într-un singur trup“ (Ef. 2, 16).

Într-adevăr numai prin cruce ajunge la biruință. Numai silindu-ne să murim mereu **omului vechi**, supus păcatului, putem să ne îmbrăcăm în **omul cel nou** care este după asemănarea lui

Hristos care va cuprinde desăvârșit ființa noastră lăuntrică, unificând-o și făcând-o asemenea Lui. Iar semnul acestei biruințe, adică semnul sfinteniei, zice Sf. Isaac Sirul, este tocmai inima compătimitoare, adică inima care cuprinde în iubirea ei pe tot omul și în treaga făptură.

Iubiți credincioși și frați creștini!

Dumnezeu a rânduit în Biserica Sa „multe feluri de trepte și de slujbe“ potrivit nevoilor ei (cf. I Cor. 12, 28). Dacă chemarea noastră este comună și aceeași pentru toți, adică „**sfântirea noastră**“ (cf. I Tes. 4, 3; Evr. 12, 14), sau recrearea în Iisus Hristos prin Duhul Sfânt, și dacă această chemare nu se poate realiza decât în comuniunea organismului viu care este Biserica și nu izolat, apoi fiecare ajunge aici prin înmulțirea propriului său talent și prin slujirea sa specifică. Într-un organism sunt multe mădule, fiecare cu rostul și funcția sa, dar niciunul nu pretinde să fie altceva decât ceea ce este. Dimpotrivă fiecare împlinindu-și funcția specifică își aduce contribuția la binele general al organismului. Așa este și în Biserică zice Sf. Apostol Pavel: „**Darurile sunt diferite, dar același Duh. Si diferitele slujiri sunt, dar același Domn. Si lucrările sunt diferite, dar este același Dumnezeu care lucrează toate în toți...**“ (I Cor. 12, 4-6).

Toți suntem ontologic egali, fie episcopi, fie preoți, fie laici. Toți împreună formăm poporul lui Dumnezeu, toți participăm la sfântenia lui Hristos și ne împărtăşim de ea pe măsura credinței și efortului propriu. Toți suntem preoți Dumnezeului celui viu prin participarea la unica preoție a lui Hristos, dar fiecare „**în rândul cetei sale**“. Episcopul este cel dintâi, chemat să fie capul Bisericii, acolo unde ea se manifestă în lume, într-un anumit loc.

Episcopul adună poporul lui Dumnezeu din locul respectiv (care este Eparhia sa) și-l constituie în Biserica lui Hristos, prezidând Euharistia, pe care o slujește împreună cu toți preoții și credincioșii din acel loc. De aceea, Sf. Ignatie al Antiohiei putea să spună încă la sfârșitul secolului I că „**episcopul ține locul pe care l-a avut Hristos la Cina cea de Taină**“ și că „**acolo unde este episcopul, acolo este Biserica**“, căci fără Episcop Biserica nu poate să existe. Episcopul este deci, în Biserică, chipul lui Hristos-Păstorul cel bun care și-a pus viața pentru oile Sale. Mântuitorul Iisus Hristos a

Moment din Ceremonia Intronizării.

batului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos“ (Ef. 4,13) nu se reduce la participarea la slujbele bisericești, căci nu putem fi creștini numai de duminică sau numai de sărbători. La sfârșitul Liturghiei preotul ne în-deamnă: „Cu pace să ieșim**“, (îndemn care s-a păstrat în Liturghia tuturor confesiunilor) pentru a continua acasă, la locul de muncă și pretutindeni slujba din biserică, făcând din toate Liturghie (Euharistie) cum ne învață Sf. Apostol Pavel (1 Cor. 10, 31; Col. 3, 17). Inima noastră, familia, semenii, natura**

încredințat apostolilor, iar aceștia episcopilor, misiunea de a-L reprezenta în lume, de a-l actualiza lucrarea de mântuire în fiecare generație până la sfâșitul veacurilor. „**Iată Eu vă trimiț pe voi (în lume) ca pe niște miei în mijlocul lupilor... Cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cine se leapădă de voi de Mine se leapădă ...**“ (Luca 10, 3, 16).

Ceea ce se cere deci episcopului și celor pe care el și-i asociază misiunile pe care a primit-o de la Hristos, adică preoților, este ca ei să fie cu adevărat icoana lui Hristos în lume. A lui Hristos cel bland și smerit, cel sărac și neinvonat, îndelung răbdător și iertător, rugător și ascultător până la moarte. Predica noastră nu va avea nici-o putere de angajare în credință și transformare a credincioșilor dacă nu este însoțită de exemplul unei vieți curate, sincere și smerite, lipsită de interes și veleități omenești. Ea nu va fi decât „aramă sunătoare și chimval răsunător“, oricât de documentată și savantă ar fi.

Episcopul și preotul trebuie să fie în toate ca și Hristos, „Mai-marele păstorilor“ (I Petru 5, 4), pentru ca credincioșii să recunoască în ei vocea lui Hristos, chemarea Sa, viața Sa. Altfel nu putem fi păstorii adevărați ai turmei, ci cel mult năimiți (slujbași plătiți) incapabili să-și pună viața pentru ei, dacă nu chiar lupi răpitori care împrăștie și risipesc oile. Din păcate, Biserica are parte și de astfel de contra-păstorii! Dar oile nu merg după ei, căci nu cunosc glasul lor. Si astfel aceștia vor rămâne singuri, să se păstrească pe ei însiși!

Apostolul care s-a citit astăzi ne atrage atenția tocmai nouă păstorilor, zicându-ne: „...luati aminte de voi însivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstorii Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său“ (Fapte 20, 28). Iar Apostolul Petru roagă pe episcopi (și pe preoți) „**să păstrească turma lui Dumnezeu** nu cu silnicie ci de bunăvoie, după Dumnezeu, nu pentru câștig urât, ci din dragoste; nu ca și cum ați stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei“ (I Petru 5, 2-3).

Având toate aceste îndemnuri înscrise pe tablele inimii mele de când am fost hirotonit ca preot și apoi ca episcop, mă voi strădui și în nouă misiune pe care Dumnezeu mi-o încredințează astăzi să fiu cu adevărat păstorul cel bun care-și pune sufletul pentru oile Sale. Grijă cea dintâi îmi va fi ca și până acum **slujirea la Sf. Altar și rugăciunea**, convins fiind că fără legătura con-

Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu, Î.P.S. Serafim, Î.P.S. Daniel și Pr. vicar Simion Felecan

stantă cu Dumnezeu prin rugăciune, omul se reduce la limitele naturii și devine opac față de lucrarea Duhului Sfânt în el. Dumnezeu nu poate lucra decât prin omul care îl se deschide prin rugăciune și asceză. Tragedia lumii creștine de astăzi vine tocmai din slabirea ei în rugăciune și asceză. Omul nu este tare decât în măsura în care se roagă și postește. Numai atunci el simte și vede cât de minunat lucrează Dumnezeu în viața lui și ce fericire aduce unirea cu El. Desigur, ca episcop am datoria de a mă ruga pentru toți pe care Dumnezeu mi-i-a încredințat spre păstorire: preoți și credincioși, cum datori suntem să ne rugăm unii pentru alții. Iar rugăciunea îmi va deschide inima și o va sensibiliza față de toate nevoile lor: sufletești, mai întâi, căci acestea sunt cele mai multe astăzi, dar și trupești. Întărit de rugăciune, mă voi strădui deci „**să mă fac tuturor toate**“ pentru ca să aduc în sufletul fiecărui o rază de lumină și de nădejde, și „**în orice chip să mantuiesc măcar pe unii**“ (I Cor. 9, 22). Să îndrăznesc deci să apelați la mine, în ciuda distanțelor care ne pot separa, și Dumnezeu îmi va da pentru fiecare cuvânt potrivit de măngâiere și ajutor.

Iubiți credincioși și frați creștini!

Știu că niciunul n-a părăsit țara de binele din ea; știu și cătă osteneală depunetă aici ca să vă realizeți. Nu uitați că singură Biserica vă poate vindeca rana produsă de despărțirea de locurile natale și de cei dragi, căci numai în ea vă puteți reîntări cu toții. În Biserică trăim în comuniunea părintilor, moșilor și strămoșilor noștri ca și în comuniunea cu toți cei vii, oriunde s-ar afla ei. Și tot Biserica vă dă curajul și puterea ca să vă purtați crucea de fiecare zi a încercărilor de tot felul căte vin asupra noastră, oriunde am trăi. De

aceea, împreună cu preoții din Mitropolie, ne vom strădui să întărim viața duhovnicească din parohile deja existente și să formăm și alte comunități, acolo unde viețuiesc români.

Să nu vă fie rușine de originea voastră, nici de credința pe care o aveți. Dimpotrivă, arătați-vă vrednici de ele printre-o viață plăcută lui Dumnezeu și oamenilor. De cînd Hristos a venit în lume, nici un neam, nu este mai ales decât altul. Aleșii lui Dumnezeu sunt cei ce cred în Hristos din fiecare neam și fac voia Lui.

Să nu uităm totuși că provenim dintr-un popor încreștinat încă de la formația sa și că credința creștină ne-a modelat ființa după învățaturile evanghelice, făcând din înaintașii noștri oameni blâzni și buni, răbdători și ospitalieri, care au știut întotdeauna să-și apeleze cu cinste și vitezie „**sărăcia și nevoie și neamul**“ (Eminescu). Și fiindcă trăim în această parte a Europei este bine să amintim celor de aici rolul pe care l-a avut poporul român, secole de-a rândul, în apărarea Europei de invazia otomană. De aceea, Papa Sixt al IV-lea putea numi, la vremea sa, pe

Ștefan cel Mare și Sfânt, „atlet a lui Hristos și apărător al creștinătății“. De asemenea Europa întreagă, prin ambasadorii săi la Constantinopol în 1714 a putut admira credința domitorului martir **Constantin Brâncoveanu** care a preferat moartea prin tăierea capului, împreună cu cei patru copii ai săi, decât să se lepede de botezul său. Dar trecutul nu ne edifică decât în măsura în care ne convertim neîncetat la Hristos. De aceea creșteți-vă copiii în credință și dragoste față de Dumnezeu și față de Biserica Sa.

„**Rugăți-vă neîncetat**“ (I Tesalonicei 5, 17).

„**Orice lucrați, din toată inima, ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni**“ (Coloseni 3, 23).

„Umblați întru iubire ...“
„Iar desfrâu și orice necurătie și poftă de avere nici să se pomenească între voi, precum se cuvine sfintilor.“

„Nici vorbe de rușine, nici glume necuviincioase, ci mai degrabă mulțumire“ (Efeseni 5, 2-5)

Trăiti în pace și înțelegere cu toți oamenii, dând fiecărui respectul și cinstea care se cuvin lui Hristos însuși.
„Ascultați pe conducătorii voștri duhovnicești și vă supuneți lor fiindcă ei priveghеază pentru sufletele voastre, având să dea seamă de ele...“ (Evrei 13,17).

„**Și pacea lui Dumnezeu care covârșește orice minte, va păzi inimile voastre și cugetele voastre întru Hristos Iisus**“ (Filipeni 4,7).

În încheiere, aş dori să asigur pe toți frații mei întru Hristos, fie ortodocși, fie catolici, fie protestanți, de rugăciunea și de dragostea mea, fără deosebire. Slujirea și lucrarea mea pastorală nu se va reduce la diaspora românească, ci ele se vor prelungi firesc în slujirea unității întregii diaspoare ortodoxe și a unității creștine în general, la care m-am referit în cuvântul meu. O unitate adevărată, care nu poate fi decât în Hristos, nu se construiește niciodată în detrimentul sau împotriva altelor unități. De aceea rog pe toți episcopii confesiunilor reprezentate aici să mă primească ca pe un împreună slujitor pentru unitatea Bisericii lui Hristos.

Sunt convins că, în ciuda dificultăților prin care trece ecumenismul astăzi, înaintarea pe drumul unității creștine este ireversibilă și nu poate fi împiedicată de nici-o putere ostilă. Lumea întreagă își caută unitatea ei, prin lucrarea lui Dumnezeu, care este minunată în ochii noștri (Psalmul 117, 23). Faptul că am fost martorii unei minuni atât de mari, ca aceea a căderii comunismului totalitar și ateu, care permite poapelor să se apropie, trebuie să ne dea curajul și puterea de a ne angaja cu toată ființă în slujirea unității voită de Dumnezeu. Dar să nu uităm că orice unitate începe și sfârșește cu respectul infinit al unuia față de celălalt.

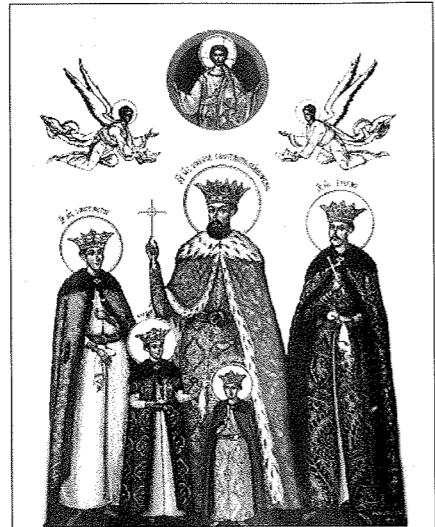
Un cald și respectuos cuvânt de mulțumire aduc în numele preoților și credincioșilor români stabiliți în această țară, **autorităților germane**, reprezentate aici de Doamna Julianne Kalonna de la Bonn, pentru ajutorul și ocrotirea de care ne bucurăm din partea Statului. Le asigurăm de prețuirea și loialitatea noastră și le rugăm să ne sprijine și în continuare.

Aceeași mulțumire caldă o datorăm și

Bisericii Catolică și Evangelică pentru ajutorul, sub multiple forme acordat Bisericii Române și comunităților românești din Germania și din întreaga Europă. Să fie încredințate că ceea ce au făcut și fac în numele lui Hristos pentru noi se va răsfrângă pozitiv asupra relațiilor ecumenice și unității Bisericii.

Nu pot să sfărșesc cuvântul meu fără să mulțumesc din inimă tuturor participanților la această sărbătoare a diasporii românești.

Gândul meu de recunoștință se îndreaptă mai întâi spre delegația de ierarhi români formată din:

Sfinții Martiri Brâncoveni

Î.P.S. Dr. Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și

P.S. Episcop Dr. Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, care au binevoit să vină aici pentru a mă instala în noua misiune primită. Îl rog pe Î.P.S. Sa să se facă interpretul sentimentelor mele de prețuire față de întreg Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Mulțumesc deasemenea celorlalți episcopi ortodocși prezenti aici:

Î.P.S. Sa Simeon al Mitropoliei bulgare pentru Europa de Vest;

Î.P.S. Sa Anatoly, Arhiepiscopul ucrainian de Paris și Europa de Vest;

Î.P.S. Sa Iulius al Eparhiei siriene din Europa Centrală și Benelux;

P.S. Sa Karekin al Eparhiei armene din Germania.

Mulțumesc soborului de preoți ca și reprezentanților Bisericii Ortodoxă, Catolică, Lutherană și Calvină din Germania,

Franța, Austria, Elveția, Italia, Belgia, Republica Moldova, România, precum și reprezentanților Radio-Televiziunii Germanie și Române și ai presei.

Îngăduiți-mi să citez pe nume doar pe cățiva:

Protoprezbiter Radu Miron, reprezentantul mitropolitului Augustinos, Germania;

Protoprezbiter Dr. Peter Plank, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Ruse din Germania;

Prelat Dr. Lothar Waldmüller, Domkapitular, reprezentant al Cardinalului Wetter și al Conferinței episcopilor catolici din Germania;

Oberkirchenrat Dr. Klaus Jürgen Roepke, reprezentantul episcopului Engelhardt, președintele Consiliului Bisericii Evanghelice din Germania;

Doamna Jutta Boysen, reprezentanta secretarului general Jean Fischer al Conferinței Bisericii Europene din Geneva;

Prelat Dr. Albert Rauch, Directorul Institutului Bisericii Orientale, Regensburg;

Pfarrer Siegfried Walter Schullerus, reprezentantul episcopului Christoph Klein din Sibiu;

Prelat Jürgen Schwarzenburg, reprezentantul episcopului Josef din Hildesheim;

Monseniorul Helmut Kühn și Deceanul Joachim Vobbe, reprezentanții episcopului Siegberg Kraft și ai Sinodului Bisericii Vechi Catolice din Germania;

Președintele Alfred Stirnemann al Fundației PRO ORIENTE, Viena;

Prodecan Hans Wolfgang Jokisch, München;

Dr. Franz Csermíti de la Misiunea Catolică Ungară din München;

Frau Eva von Slatinay de la Comisia Ecumenică, München;

Erich Brockhaus de la Diakonisches Werk, Berlin;

Protoprezbiter Grégoire Bertrand Hardy, decanul Consiliului arhiepiscopal pentru Franța al Arhiepiscopiei românești pentru Europa Occidentală împreună cu grupul de preoți și credincioși francezi;

Dom Nicolas, Abatele mănăstirii benedictine din Lerins și **Dom Siluan** de la mănăstirea St. Wandrille din Franța;

Dom Emmanuel Jungklaussen, Abatele mănăstirii benedictine din Niederaltaich, Germania, împreună cu **Arhimandritul Irineu**;

Maica Olga, stareța mănăstirii ortodoxe de la Bussy en Othe, Franța, împreună cu **Maica Mariam**;

Părintele Elie de la mănăstirea ortodoxă Schimbarea la Față a Domnului, Tarasson, Franța;

Protoprezbiter Slobodan Milunović, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Sârbe din Germania;

Protoprezbiter Mesfin Feleke, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Etiopiene din Germania;

zentantul Bisericii Ortodoxe Etiopiene din Germania;

Pfarrer Ulrich Schad, Biserica Evanghelică, Karlsruhe;

Pfarrer Jean Peter Daniel, Strasbourg;

Domnul Joachim Schmitz, Aachen;

Protoprezbiter Dr. Petre Buburuz, Chișinău;

Preot Prof. Dr. Constantin Galeriu de la Facultatea de teologie din București;

Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, decan și **Preot Prof. Dr. Liviu Streza**, prodecan, de la Facultatea de teologie din Sibiu;

Preot Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de teologie din Oradea;

P.C. Pr. Constantin Pârvu, vicar patriarhal;

P.C. Pr. Aurel Răduleț, vicarul Arhiepiscopiei, Sibiu;

P.C. Pr. Romul Zaharie, protopopul Făgărașului;

Poetul Ioan Mircea;

Pictorul Sorin Dumitrescu;

Fratele **Petre Giurgi** din Sfatul Frățesc pe țară al Oastei Domnului;

Dr. Bucur Corneliu, Directorul muzeului tehnicii populare din Sibiu

Dr. Pavel Chirilă, Directorul Asociației și Spitalului Christiana din București

Dr. Aurel Crețu, Directorul Asociației Christiana din Sibiu;

Stareții și starețele mănăstirilor:

Cozia, Agapia, Văratec, Secu, Golia, Tismana, Râmeți și Toplița.

Mulțumesc deasemenea Consiliului mitropolitan care s-a ostenit cu pregătirea acestei sărbători, reprezentanților parohilor din Eparhie ca și conducătorii parohiei evanghelice Sf. Luka din München care ne găzduiesc cu generozitate.

Punându-mi toată încredere și nădejde în Dumnezeu, pornesc în misiunea pe care El mi-a încredințat-o, încurajat de dragostea cu care am fost înconjurați încă de la venirea mea aici, cu o lună în urmă, din partea tuturor celor cu care am venit în contact.

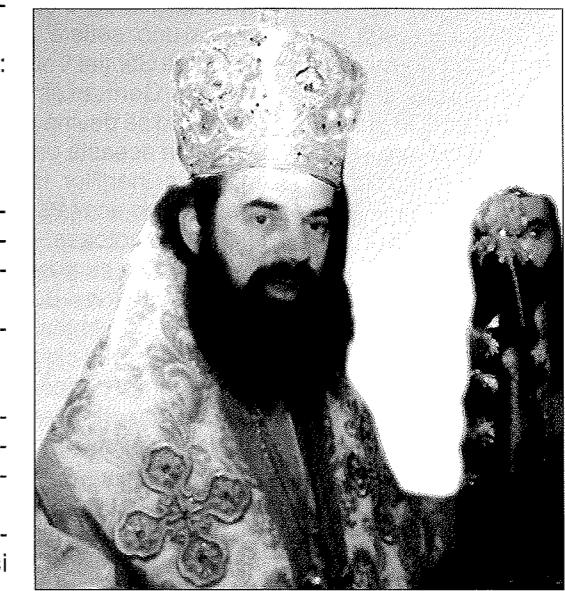
Nu mă îndoiesc de loc că Dumnezeu, care lucrează minunat cu cei ce se predau Lui, mă va face și pe mine, instrumentul și lucrării Sale în lume.

Mulțumindu-vă încă o dată tuturor, chem binecuvântarea Domnului peste toți și Vă fac urările cele mai calde de pace și de sănătate.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.

**Arhiepiscop și Mitropolit
† SERAFIM**

Înalt Prea Sfințite Serafim Iubite frate în Hristos

Colegiul electoral al Mitropoliei ortodoxe române pentru Germania și Europa centrală v-a ales mitropolit, iar Sfântul Sinod de la București a confirmat această alegere, pentru că Dumnezeu v-a înzestrat cu deosebite daruri spirituale care să ajută să fiți un bun păstor pentru românii ortodocși din diaspora europeană. Aceste daruri deosebite sunt: dragoste față de rugăciune, capacitatea de a uni cultura cu pastorală și capacitatea de dialog cu alte Biserici și confesiuni. În Europa noastră de astăzi, confruntația cu secularizarea vieții, când omul modern, grăbit și imprăștiat sufletește, nu mai găsește timp și putere ca să se roage, este mare nevoie de păsori duhovnicești care să aibă o bogată experiență a rugăciunii, pentru a putea convinge pe oameni că rugăciunea, viața liturgică și sacramentală sunt izvor de iubire curată față de Dumnezeu și față de semeni, izvor de pace și bucurie, o forță spirituală care înnoiește pe om și îl ajută să lupte cu greutățile vieții. Atât secularismul nihilist de astăzi căt și proliferarea sectelor religioase care fragmentează unitatea Bisericii lui Hristos nu li se poate opune nimic mai potrivit decât credința dreaptă și rugăciunea fierbință. Criza spirituală a omului contemporan nu poate fi depășită decât prin căutarea sfinteniei și prin ajutorul care vine omului din rugăciunile sfintilor. Păcatul și decăderea morală dezintegreză viața omului și a societății, dar adevarata sfintenie reconciliază și unifică viața omului și a societății. Episcopul adună pe cei risipați și izolați prin puterea rugăciunii și a Cuvântului Evangheliei lui Hristos. De aceea, episcopul și păstorul de suflete în general trebuie să se roage pentru toată Biserica, clerci și mireni, iar toată episcopia (eparhia) trebuie să se roage pentru el. Unitatea Bisericii simbolizată de către episcop nu este doar o unitate administrativă, ci una divino-umană, este comununa a înmormântării pe care o dăruiesc Dumnezeu-Tatăl prin Hristos-Domnul în Duhul Sfânt. Iar această comununa unește în aceeași credință persoane diferite ca vîrstă, gen, stare socială, naționalitate și distanțe geografice, căci rugăciunea unește pe cei morți, unește cerul și pământul. De pildă, prin rugăciunea Bisericii, românii ortodocși din Germania și din alte țări rămân totuși aproape de cei dragi ai lor, părinți, frați și surori din România, și tot prin rugăciunea românilor ortodocși din diaspora se pot apropia de alții frați ortodocși, greci, sărbi, ruși, germani, englezi, francezi, etc. și de alții creștini pe care îi întâlnesc. Cât privește legătura dintre cultură și pastorală, Înalt Prea Sfântă Voastră, ca doctorand și profesor la Paris, ați avut prilejul de a cunoaște bogata cultură a Occidentului, cu universitățile și bibliotecile sale renumite, cu eforturile teologiei occidentale de a dialoga cu științele contemporane. Astăzi, ca păstor de suflete, ortodox, în Occident veți avea prilejul de a lucra și mai mult pentru apropiere între teologia academică și practica pastorală, între cultură și sfîntenie, fiindcă adevărată teologie este sfîntința măntuirii, adică o viețe și bucurie vesnică. Românii ortodocși din diaspora, cu

toate bucuriile și necazurile lor, au nevoie de păstorii în același timp erudiți și cu inimă căldă de părinte și frate, care să-i asculte, să-i înțeleagă, să-i ajute să-și păstreze credința lor tradițională și, totodată, să se integreze într-un context cultural nou. Dacă experiența aceasta va fi o reușită, și sperăm că va fi, ea va fi folositoare și pentru teologia ortodoxă din România. Desigur, ortodocșii din diaspora au de învățat de la Biserica mamă cum să păstreze credința și evlavia lor, dar foarte adesea și Biserica mamă poate învăța de la ortodocșii din Occident modul cum ei se confruntă și dialoghează cu modernitatea și cu pluralismul cultural și religios.

Referitor la darul de a dialoga cu alte Biserici, Înalt Prea Sfintă Voastră aparțineți unei Biserici active în mișcarea ecumenică contemporană, și care este de multă vreme angajată în dialog bilateral cu Bisericile Protestante și cu Biserica Romano-Catolică. În mod special, însă, Biserica Ortodoxă Română continuă dialogul bilateral cu EKD (Biserică Evanghelică din Germania).

Suntem convinși că noua Mitropolie pentru români ortodocși din Germania și Europa centrală, condusă de Înalt Prea Sfintă Voastră, va contribui atât la întărirea comuniunii ortodoxe în Occident cât și la dialogul cu celelalte Biserici. Acest fapt este cu atât mai necesar astăzi când se constată o creștere a tensiunii între grupuri etnice, confesionale și religioase în multe părți ale lumii.

În numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teocist și al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, aducem căde mulțumiri tuturor Bisericilor și Instițuțiilor care au ajutat Biserica Ortodoxă Română în trecut și o ajuta și astăzi ca să poată să-și aducă și ea o contribuție la mărturisirea iubirii lui Hristos față de lume.

În încheiere, rugăm pe Hristos Domnul, Arhieerul veșnic, să vă dăruiască, Înalt Prea Sfintă Părinte și iubite Frate în Hristos, ajutorul și binecuvântarea Sa ca să păstorii noua Mitropolie pe calea măntuirii și a iubirii față de Dumnezeu și față de oameni, întrumulți și fericiți ani!

DR. DANIEL CIOBOTEA
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Delegat al Patriarhului Român
la întronizarea
Î.P.S. Mitropolit Dr. Serafim Joantă,
München, 5 iunie 1994

Cuvîntul lui Nicolae Stroescu-Stînișoară

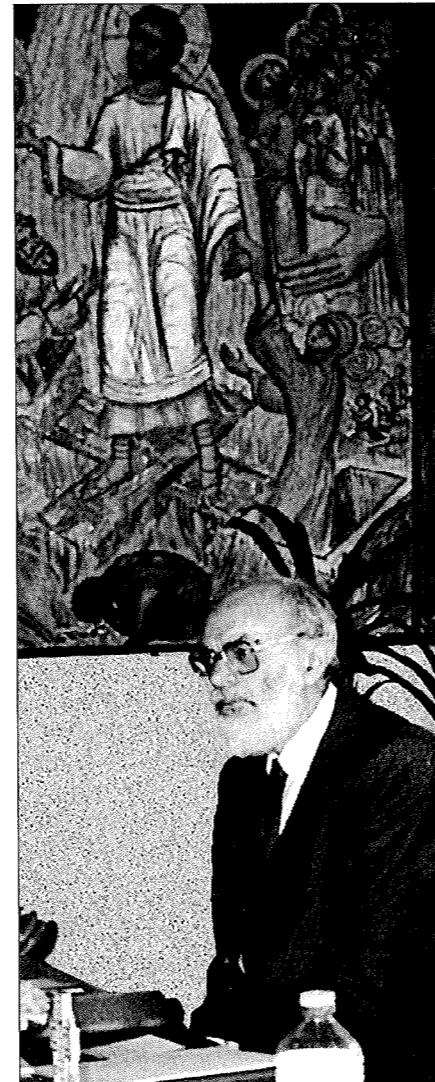
Numai cu cîțiva ani în urmă cele ce s-au întîmplat în această dimineață la München ar fi fost considerate de domeniul imposibilului. A fost nevoie de cîteva minuni, una din acelea care se impun vederii noastre precum revoluția din decembrie 1989, altele discrete, ca acelea care se petrec înăuntru tainic al unor suflete, pentru ca venirea Înalt Prea Sfintă Voastre la noi ca Mitropolit al Germaniei, Europei Centrale și de Nord să devină posibilă.

Dar salba aceasta de victorii minunate împotriva inertăilor istoriei noastre, a românilor de acasă și din pribegie, victorii nezgromotoase, care a fost necesară pentru a se putea ajunge la actul religios și național de astăzi și are originea într-un simțămînt și o năzuință spirituală asupra cărora aş vrea să mă opresc pentru o clipă. Nu că nu ar fi cunoscute, dar cîteodată sunt date uitării dintr-o serie de motive, de la iritările noastre cotidiene pînă la acea superficialitate care ne sărăceaște înțelegerea. Dar chiar te apucă pur și simplu mirarea să constați cum se caută tot felul de explicații pentru înțîlnirea Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord – unele dintre ele chiar foarte sofisticate și acuzînd nu știi ce machiajelisme – numai explicația cea mai simplă este trecută cu vederea. Anume, că identitatea religioasă și națională nu pot fi chiar atît de ușor distruse, iar cei împărați de un destin istoric vitreg năzuiesc să se regăsească într-un fel sau altul. Or, cine le poate oferi românilor din țară și din străinătate un spațiu mai prietic și mai durabil de întîlnire și de comuniune decît Biserica? Iar dacă există dezbinări între români, unde s-ar putea mai bine căuta împăcarea dacă nu în Biserică?

Bine înțeles că nu vrem să ne îmbătăm cu cîntări. Suntem conștienți de greutățile care stau în calea bunei înțelegeri între români, căci sunt în joc nu numai factori temperamentalni ci și moștenirea comunismului. Fără a mai puține la socoteală noile strategii ale dezbinării. Dar, repet, unde s-ar putea începe refacerea unității românilor sub

semnul valorilor morale și spirituale, care numai ele pot garanta unitatea în libertate, dacă nu în Biserică.

Pentru românilii din exil problema aceasta se pune cel puțin cu o stringență tot atît de mare ca și pentru cei din țară. În plus este la ei dorul de țară. Iar țara noastră a rămas creștină în ciuda dicturii comunismului ateu. Dorul de țară al exilaților înseamnă voința adină că de regăsire a orizontului românesc și a izvoarelor noastre spirituale. Oare poate cineva negă în mod serios că în centrul acestei Români esențiale stă Biserica, această ctitoră a culturii noastre, mamă a omeniei noastre și che-

zașă a speranței noastre de înnoire și Renaștere? Pe urmă și mai presus de toate, noi știm că centrul universului este Iisus Hristos. Realitatea, în întregul ei, este o sfere. Centrul sferei este Mîntuitul. Către centru duc o infinitate de raze. Însă cu cît ne apropiem fiecare de centru, ne apropiem și unul de altul din ce în ce mai mult. Înalt Prea Sfintă Serafim, de la prima apariție a Înalt Prea Sfintă Voastre în mijlocul nostru v-am simțit căldura, inimoșia românească, înălțimea și elanul spiritual. Sutem conștienți de jertfa pe care atî adus-o desprinzîndu-vă de credințioșii și studenții, de misiunea și patria spiri-

tuală a Înalt Prea Sfintă Voastre. Vom face tot ce ne stă în putință ca să puteți prelungi pînă în Occident o patie spirituală, care este și a noastră, a tuturor, întru slujirea în condițiile lumii actuale a Domnului Nostru Iisus Christos, renașterea românească și mîntuirea sufletelor noastre.

Î.P.S. Părintii, onorată asistență!

Printre Însotitorii Î.P.S. Serafim, veniți din România la evenimentul întronizării ca mitropolit al românilor ortodocși din Germania și Europa Centrală și de Nord, suntem și câteva persoane din Țara Făgărașului, de pe locurile natale ale Înalt Prea Sfintă Sale.

Țara Făgărașului este o zonă binecuvântată cu relief fermecător. E străjuită de Munții Făgărașului și brăzdată de râurile cristaline care coboară din munți. Locuitorii Țării Făgărașului, dealungul veacurilor, au învățat mult de la natura înconjurătoare. Au învățat de la râuri să fie limpezi și curați; au învățat de la brazi, că bradul se frângă dar nu se încovoae, și au învățat de la munți să fie tari ca granitul în fața intemperii vremii.

Așa au trăit Făgărașenii dealungul veacurilor, chiar dacă uneori au trebuit să plătească scump dărzenia și sincereitatea lor.

În această țară a Făgărașului cu tradiții creștine și naționale bogate, în această atmosferă de entuziasm creștin și național a crescut și s-a format Î.P.S. Mitropolit Serafim. De aceea, la botezul hirotoniei întru episcop a primit numele de Serafim Făgărașanul.

Dacă satul în care s-a născut Î.P.S. Sa a fost până acum o localitate necunoscută pe harta țării, ea va deveni cunoscută pentru că a dat Bisericii strămoșești un mitropolit pentru români din Europa.

La festivitățile de astăzi, desigur că Î.P.S. Serafim ar fi dorit să-și aducă din satul natal și pe părinții dânsului și

un magnet puternic, ca cel din centrul pământului, ca să atragă pe toți români din diaspora, să-i țină uniți în cuget și simțiri, să-i întărească în credință străbună, să-i țină alipiti cu inima de Patria mamă. Să le aducă aminte mereu tuturor acelora care au în inima lor sânge de român și care au fost botezați în cristianita strămoșească, cuvintele unui cântec românesc care le strigă de pe plaiurile românești:

*Nu uita că ești român!
Că sus în deal la tine-n sat
Popa Ioan te-a botezat,
Iar leleia Stanca te-a purtat
un an la săn.*
*Nu uita că ești român
Că rădăcina ta de veacuri
Stă înfiptă în ogor
Și nu ti-o poate smulge-un
viscol trecător.*

PROTOPOP ZAHARIA ROMUL

Cuvântare ținută cu prilejul instalării Î.P.S. Mitropolit Serafim la München, 5 iunie 1994

MEMORIA CA PATRIE

PREMISĂ PENTRU O MITROPOLIE ORTODOXĂ ROMÂNEASCĂ ÎN EUROPA APUSEANĂ

Pr. Simion Felecan

„Poate nu înțeleg prea bine psihologia unui exilat. Trebuie să trăiești tu însuți experiența dramatică a exilatului semănând, probabil, cu o operație pe cord deschis, ca să înțelegi ce se petrece în sufletul unui compatriot silit de disgrăjiile istoriei să ia calea pribegiei și să-și transforme memoria în patrie.“

Într-un mod cu totul admirabil, cu pasiune, concis și clar eseistul Octavian Paler reușește să redea, doar în câteva cuvinte, condiția de excepție a înstrăinatului, a deșărăratului care, odată plecat – de bunăvoie, de nevoie sau alungat – se vede obligat să ia cu sine și în sine dulcea povară: credința strămoșilor în suflet și Patria în memorie. Din acel moment, cuvintele psalmistului îl vor însoții toată viața: „La râul Babilonului, acolo am șezut și am plâns când mi-am adus aminte (memoria) de Sion. Să se lipească limba mea de gâtul meu, (blestemul neuitării) de nu-mi voi aduce aminte de tine, de nu voi pune înainte Ierusalimul (Patria), ca început al bucuriei mele.“

Nicic mai evident ca în aceste două mărturii scrise, atât de îndepărtate în timp una de alta, că fiecare ființă omenească poartă în sine destinul unui neam și al unei patrii, chiar dacă anumite împrejurări o fac să trăiască într-un alt spațiu geografic sau spiritual. Fiii unui neam au un destin comun, indiferent unde trăiesc.

Pentru cei care „dezghețul“ anului 1989 nu i-a găsit complet desrădăcinați sau cu memoria pierdută-trăind cu falsă impresie că integrându-se în societățile care i-au adoptat au și fost asimilați – posibilitatea regăsirii la „Curțile dorului“ era iminentă mai ales că aceste schimbări, într-un mod paradoxal, i-au favorizat mai degrabă pe diasporeni decât pe cei de acasă. Dar, și unii și alții erau chemați să regăsească celălalt capăt al istoriei frânte. Si, unde putea fi regăsit, decât acolo unde fusese lăsat; în memoria și sufletul treaz al celor curați cu inima și cu cugetul, al celor care, cu prețul vietii lor, într-o luptă istorică cu răul, cu neomenia, cu urătul... au păstrat nestinsă candela neamului: Dumitru, Cleopa, Petre, Arsenie, Mina, Constantin... Toți aceștia, și

mulți alții, știuți și neștiuți, prin care milostivul Dumnezeu a dospit frământarea neamului, în tacere și suferință, băteau acum la porțile conștiințelor și memoriei noastre. Desigur, cei care leau cunoscut glasul și le-au înțeles chemarea și-au deschis larg porțile sufletești, regăsindu-se fericiti în armănia comuniunii de credință și simțire sfântă. Bucuria regăsirii au simțit-o și frații basarabeni și vlahii din sudul Dunării și bucovinenii și toți cei cărora nu li se veștejise „rădăcinile“ în cei peste 45 de ani de secetă comunistă. În

le au fost adevăratele motive care au dat impuls și tărie sufletească grupului de preoți și credincioși care au căutat drumul regăsirii și refacerii comuniunii spirituale a diasporii prin Biserică, cea dintâi chemată să adune în duhul dragostei pe toți fiili ei. Eram chemeți nu spre fapte eroice – ele fuseseră deja înfăptuite de eroi și martirii neamului – ci să refacem firescul din noi și dintre noi; eram chemeți să ne redeschidem unii altora „ușile pocainelii“ făcând loc dragostei și omeniei, virtuți pe care moșii și strămoșii noștri le-au cultivat

și le-au prețuit atât de mult. Dezbinarea, nu putea aduce decât și mai multă dezbinare iar dependența canonica de alte Biserici – chiar ortodoxe fiind – nu ne putea asigura unitatea noastră de credință și nici mulțumirea sufletească de care aveam atâtă nevoie. Să nu uităm faptul că eram singura etnie din

Pr. Simion Felecan, München
la Sf. Paște 1994

față acestor evidențe, puteam noi, cei din lumea liberă, să motivăm că „nu e momentul“ că „vremurile nu sănt prielnice“ că, „în țară nu s-a schimbat nimic și trebuie să mai aşteptăm?“ Căutând mereu să invocăm motive politice sau de alt ordin nu prelungeam starea noastră de dezbinare? nu cădeam, oare, în același păcat în care ne adusese tocmai „politicol“? Oare nu „politicol“ a fost acela care a dezmembrat națiunea și Biserica noastră? Trebuia oare să aşteptăm și de data aceasta ca, politicul să stabilizească dacă noi, cei din diasporă, aparținem sau nu Bisericii strămoșești și valorilor spirituale și morale ale neamului nostru? Asta ar fi însemnat să privim pasiv cum trece istoria pe lângă noi, în aşteptarea unor vremuri mai bune, lăsând pe alții să ne hotărască soarta și să ne plămădească viitorul după bunul lor plac așa cum au făcut-o în trecut. Acestea și nu alte-

Europa Apuseană care nu aveam o structură biserică proprie și un păstor care să ne vorbească și să ne binecuvânteze în limba părinților noștri. Pe de altă parte, răspundeam cheamărilor și dorințelor acelor preoți și mineni care se nevoiau, cu timp și fără timp, să întăreasă identitatea spirituală și încrederii noastre popor. Unul dintre aceste mesaje, căruia ne-am simțit datori să răspundem prin Mișcarea de unitate a diasporii, a fost adresat de Conferința Națională a Laicului ortodox care, în Moțiunea din 7 mai 1992 preciza: „Conferința consideră că este necesar să se refacă legăturile firești dintre laicii Bisericii ortodoxe române și cei aflați în diasporă“. Dar, cum să se refacă aceste „legături firești“ când diaspora se păstra într-o dezbinare atât de pagubitoare? Răspunzând acestor chemări și intrând în structura canonica a Bisericii Mamă,

intram de fapt în casa părintească, intram în comuniunea sfintilor noștri, intram în comuniunea de credință și har cu toți cei de un neam cu noi. E adevarat că, prin aceasta, ne aplicam o morală aspră, care ne obligă să trecem necondiționat prin prăpastia smereniei și a iertării, virtuțile prin excelență care procurau darul primenirii sufletești. Dar, eram conștienți că numai pe această cale, strâmtă, ne puteam întâlni și reântâlni cu toți cei trecuți prin iadul comunist, salvând comorile spirituale și morale ale Bisericii noastre dreptmăritoare. În fiecare moment al istoriei se poate pierde sau se poate salva ceva prețios. Dacă în anii „imposibili“ am fost obligați să ne transformăm memoria în patrie, mulțumindu-ne cu „părinți adoptivi“, acum nu mai aveam cuvânt de dezvinovățire, păstrându-ne departe de cei care ne-au născut în Duh și Adevăr; acum, eram chemeți să reașezăm toate, cu înțelepciune și răbdare, în rânduiala lor firească, cu atât mai mult cu cât, această rânduială, își are izvorul în Iisus Hristos, se lucrează în sufletul fiecăruia, se continuă în comunitatea credincioșilor, se împlineste întru Neamuri și se desvărșește în lume. Sunt, desigur, temeiurile unui crez la care nu puteam renunța, cu atât mai mult cu cât ne urmărea permanent obședanta întrebare: ce ar fi însemnat pentru neam și țară, pentru noi toți, o diasporă unită și bine organizată? Dar, n-a fost să fie, iar regretele nu fac decât să adâncească și mai mult rănilor sufletești care ne-au cauzat atâtă suferințe. Un început trebuia făcut și, s-a făcut, prin Apelul frățesc adresat tuturor preoților din Europa Apuseană. Răspunsurile au fost multe și surprinzătoare de favorabile. Majoritatea erau gata să facă pasul cel mare spre unitate. Unii l-au și făcut. Alții, dependenti de aceleași „sfori nevăzute“, poate, din interese personale sau de grup, au rămas în aşteptarea altor vremuri. Dar, ideea de unitate era prea frumoasă, iar dorința regăsirii frățești venea ca o cheamă dumnezeiască, pentru a fi abandonate numai și numai pentru faptul că unii și alții nu înțelegeau importanța și valoarea unui asemenea act.

Cu toate greutățile întâmpinate, Grupul celor 7 (Pr. Alexandru Câmpeanu, Regensburg; Pr. Gabriel Cernăuțeanu, Freiburg; Pr. Liviu Dărăban, Siegen; Pr. Simion Felecan, München; Pr. Lazar Mitu, Köln; Pr. Lucian Pârjol, Berlin; Pr. Alexandru Pop, Aachen) a făcut tot ceea ce i-a stat în putință pentru a duce la bun sfârșit lucrarea începută: înființarea Mitropoliei ortodoxe române

pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Si, pentru a veni în întâmpinarea celor care ar fi tentați să creadă că această Mitropolie, prin faptul că este în dependență canonica cu Biserica Mamă, ar putea fi îngrădită sau stingheră în activitatea ei, reproducem doar două articole din Statutul de

Caterina de Siena 1992

organizare și funcționare al Mitropoliei: Art. 3: „Mitropolia ortodoxă română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord este **autonomă** și ca atare, se conduce și se administreză prin organele sale proprii din punct de vedere pastoral, cultural, economic și finanțiar, în conformitate cu normele canonice ortodoxe, cu prevederile prezenterului Statut și înțând seama de legile în vigoare ale țărilor respective pe teritoriul căror își desfășoară activitatea“. Art. 4. p. 5: „Pozițiile sau deciziile Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu privire la relațiile dintre Biserica ortodoxă română și Statul român nu sunt obligatorii pentru Mitropolia ortodoxă română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord întrucât aceasta își desfășoară activitatea pe teritoriul altor state“.

Dacă am fost siliți de disgrăjiile istoriei să ne transformăm memoria în patrie, suntem și mai îndatorați să permanențăm propriul nostru crez, ne uitând ceea ce am fost și suntem. Iar dacă memoria nu ne-a părăsit, vom fi fericiti să ne regăsim la izvoarele binecuvântate ale neamului din sănul căruia facem parte.

Redăm, pe scurt, pașii regăsirii noastre la „Curțile dorului“ și etapele mai importante care au dus la realizarea unei structuri superioare a Bisericii diasporii românești, structură recunoscută de toate forurile bisericăști și statale din Europa Apuseană.

La propunerea insistență a unor preoți și credincioși, P.C. Dumitru Popa, vicarul Episcopiei ortodoxe române din Freiburg, adresează primul apel spre unitate. Întâlnirea a avut loc în 4 ianuarie 1990 la Heidelberg, orașul în care „Domnul Unirii Principatelor“ Alexan-

dru Ioan Cuza și-a petrecut ultimii ani de viață.

Pentru unii dintre participanți, ideea de unitate a diasporii era strâns legată de evoluția evenimentelor din țară care, la ora aceea, era confuză și imprevizibilă. Deși trăiam în lumea liberă, noi, credincioșii români, nu ne puteam

uni, nu ne puteam ruga împreună, nu ne puteam iubi... pe motiv că țara încă nu se eliberase de comunism. Acest mod de a gândi a ținut diaspora românească în dezbinare aproape o jumătate de veac. Or, „Noi suntem în seviul cauzei, nu cauza în serviciul nostru“ spunea Horia Stătău.

1991- Anul speranțelor neamplinite
29 februarie 1992 – Köln

Prima întâlnire între reprezentanții celor două eparhii românești: Episcopia ortodoxă română pentru Europa Centrală – Freiburg și Episcopia ortodoxă română pentru Europa Occidentală – Paris. Delegații și-au exprimat dorința de unitate propunându-se o nouă întâlnire pentru 1-2 mai.

1-2 mai 1992 – Caterina de Siena, Belgia

Lucrările acestei consfătuiri s-au desfășurat sub genericul: „Nu unii la alții, ci unii spre alții și toți împreună spre unitatea în Iisus Domnul“. În cadrul acestei întâlniri s-a constituit Grupul de inițiativă pentru unitatea canonica și comuniunea spirituală a diasporii românești din Europa Apuseană. S-au făcut propuneri concrete în vederea reorganizării Bisericii diasporii românești.

20 mai 1992 – Bonn

La propunerea I.P.S. Augustinos, Mitropolitul Bisericii grecești din Germania; P.C. Dumitru Popa, Freiburg; P.C. Dr. Viorel Mehedințu, Frankfurt și P.C. Sorin Petcu, fără nici o consultare prealabilă cu ceilalți preoți și fără aprobarea Consiliului eparhial, acceptă trecrea sub jurisdicția canonica a Bisericii grecești.

28 mai 1992 – Freiburg

P.C. Dumitru Popa, vicar eparhial-con-

voacă ședința ordinară a Adunării eparhiale căreia îl aduce la cunoștință că Eparhia de Freiburg se desfîntea și parohii trec din oficiu sub jurisdicția mitropoliei grecești. Grupul celor 7 soliciță mitropolitului Augustinos să confirme în scris condițiile puse de ei. Nu s-a primit nici un răspuns. Ideea de unitate părea definitiv compromisă iar Grupul celor 7 rămâne înafara orcarei jurisdicții canonice. Existau doar două posibilități:

Caterina de Siena 1993

1) Acceptarea unei jurisdicții străine: greacă, rusă, sărbă, bulgăra.

2) Crearea propriei structuri administrative în dependență canonica de Biserica Mamă. Scopul inițial era unitatea diasporrei și numai după aceea alegerea dependenței canonice.

2-4 octombrie 1992 – Königswinter

Ace loc primul Congres al preoților ortodocși români din Europa Apuseană inițiat de Grupul celor 7. Participă preoți din mai multe țări europene și din diferențe jurisdicții canonice. Se stabilesc modalitățile de reorganizare a Bisericii diasporii prin înființarea unei Mitropolii pentru toată Europa Apuseană, cu două arhiepiscopii sufragane. Adunările eparhiale ale celor două arhiepiscopii urmând să formeze împreună Congresul Metropolitan.

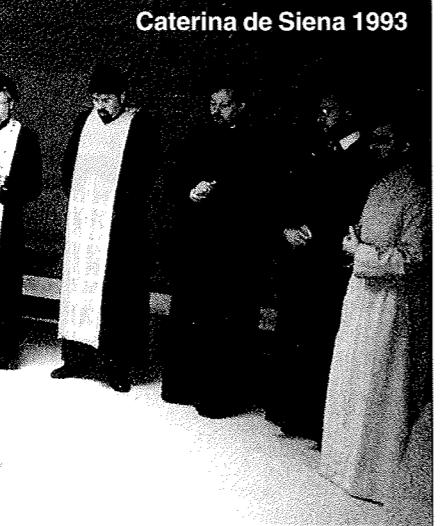
16-18 octombrie 1992 – Königswinter Întîlnire de lucru a comisiilor pentru întocmirea Statutului de organizare și funcționare al Mitropoliei. Refuzând orice jurisdicție străină, delegații hotărăresc în unanimitate acceptarea dependenței canonice de Biserica Mamă.

19-22 decembrie 1992 – București St. Sinod al B.O.R. întrunit în ședință extraordinară aprobată:

- 1) Reactivarea Mitropoliei Basarabiei
- 2) Înființarea Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu sediul la Berlin.

16 ianuarie 1993 – München

Reprezentanții parohilor din Germania și Austria care au aderat la ideea de unitate a diasporii europene se constituie în for deliberativ – Adunare eparhială – și hotărască, cu unanimitate de voturi, înființarea Mitropoliei ortodoxe române pentru Germania și Europa Centrală.

22 ianuarie 1993 – București

St. Sinod al B.O.R. acordă binecuvântarea de înființare și funcționare canonica a Mitropoliei, încredințând păstorirea ei I.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, până la alegerea noului mitropolit.

7-8 mai 1993 – Aachen

Se întrunește Consiliul metropolitan care înaintea autorităților germane acțele de constituire ale Mitropoliei în vedere obținerii dreptului de persoană juridică (e.V.).

15 noiembrie 1993 – Aachen

Prin adresa Nr. 73 V.R. 3055 autoritățile germane acordă autorizația de funcționare a Mitropoliei.

16-17 octombrie – Aachen

Adunarea eparhială întrunită în ședință ordinară se constituie în Colegiu electoral și alege prin vot secret pe P.S. Dr. Serafim Joantă ca arhiepiscop de Berlin și mitropolit pentru Europa Centrală.

12 ianuarie 1994 – București

St. Sinod al B.O.R. validează alegerea noului mitropolit în persoana I.P.S. Dr. Serafim Joantă, acordându-i și împunericarea de „locum tenens” pentru toată Europa Apuseană.

5 iunie 1995 – München

Momentul sfânt și de neuitat, prin care s-a încununat o lucrare ale cărei dimensiuni și roade se vor vedea peste ani și ani, s-a consumat în Biserica Sf. Luca din München, Festivitatea de întronizare a I.P.S. Dr. Serafim ca arhiepiscop de Berlin și mitropolit pentru Germania Centrală și de Nord. Reprezentanți de seamă ai Bisericii ortodoxe Române: I.P.S. Dr. Daniel Ciobotea – mitropolitul Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Dr. Serafim Joantă – mitropolitul Europei Centrale și de Nord și P.S. Dr. Teofan Sinaitul – episcop vicar patriarhal, înconjurați de stareți, profesori de teologie, preoți și diaconi români, francezi, sărbi, ruși, bulgari, etc. au oferit celor peste o mie de credincioși, veniți din toate părțile Europei o Sf. Liturghie, într-o atmosferă de rugăciune și împreună slujire, impresionantă.

A urmat apoi emoționantul moment al ceremoniei de întronizare al nouului mitropolit, dându-se citire Gramatei patriarcale, actul prin care Mitropolia intră în structura canonica a ortodoxiei universale. Despre vrednicia și misiunea ce urma să o desfășoare noui mitropolit român au vorbit toți reprezentanții acordăți la acest eveniment, cu adevarat istoric. Fiecare, în cuvinte alese, a evidențiat importanța momentului, reflectând cum era și firesc, asupra viitorului. Cu acest moment solemn pentru ortodoxia românească din spațiul Europei Apuseene, începea o nouă pagină din bucurata istorie a diasporii românești. Fiecare dintre vorbitori au făcut, direct sau indirect, referire la chemarea pe care Mântuitorul lumii ne-o face tuturor credincioșilor, indiferent de țară sau confesiunea din care facem parte, de a găsi căile lumenelor ale dragostei frățești, ale credinței și speranței creștine, singurele mijloace prin care ne putem cunoaște mai bine unii pe alții și putem intra în comunune frățească. Această premieră a ortodoxiei românești în spațiul lumii apusene a impresionat prin sobrietate și măreție sfântă. Era evident pentru toți că prin acest act solemn, ortodoxia românească deschidea larg porțile cetăților apusene, oferindu-și nu numai bogata ei experiență, ci și o parte din comoriile spirituale acumulate de-a lungul veacurilor.

În euforia clipei, amintindu-mi de valurile care ne erau împotriva și care ne trăgeau spre adâncuri, mi-am adus aminte de cuvintele Mântuitorului, adresate lui Petru: „Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?”

Deisis

Diaspora românească realizează o punte spre casa părintească

PR. IOAN MORARU

Evenimentele din 1989 care au deschis perspectiva atâtorei mutații în viața politică, socială, culturală și religioasă a neamului românesc au dat posibilitatea unui grup de preoți ce și-au aflat mediul de viețuire în Germania, să reflecteze asupra posibilităților de-a strânge rândurile în vederea împlinirii unui divin precept: cât de bine și de frumos este să fie frații împreună, sufletește, pentru că geografic contează mai puțin. După îndelungi analize, după văsliri risante printre Scylla și Charybda, reușind să împace păreri opuse, vrăjmașe chiar, a ajuns la formula ideală, convenabilă tuturor – sau aproape tuturor – adică aceea a înființării unei Mitropolii, dependentă canonica de Patriarchia Română dar cu particularitățile-i firești mediului în care va ființa. Se va numi Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Centrală și de Nord cu sediul în Germania. Persoana aleasă de către inițiatori și acceptată fără rezerve de către Sf. Sinod al B.O.R. este Înaltpreasfințitul SERAFIM JOANTĂ fost episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului. Ceremonia instalării a avut loc pe data de 5 iunie 1994 la München în biserică „Sf. Luca” pe care luteranii cu atâtă generozitate au pus-o la dispozitia comunității din centrul Bavariei încă cu câțiva ani în urmă. Întronizarea (acesta este, cred, termenul care ilustrează mai bine dimensiunile evenimentului) a atins cote incredibile, dacă ținem seama de condițiile de împrăștiere și suscipțiune în care s-a zbătut diaspora românească. Soborul, format din trei ierarhi de o înălțăță cu adevarat princiară: I.P.S. Dr. Daniel – Mitropolitul Moldovei, I.P.S. Dr. Serafim și P.S. Dr. Teofan vicar patriarhal, înconjurați de 60 de preoți între care remarcabile personalități ale învățământului teologic și administrației, parohi și călugări precum și opt diaconi au conferit momentului o încărcătură copleșitoare. Dacă mai adăugăm, și faptul că au asistat I.P.S. Simeon, mitro-

gapă la care au fost invitați toți cei prezenti la slujbă. De fapt acesta fiind și sensul profund al înființării noii Mitropolii – crearea unei familii cu părinți identificați și cu frați care nu îngăduie niciodată ca singele să se facă apă. Având fericita sănătatea ca să mai rămân încă vreo două săptămâni în Germania, am putut urmări efectele acestui remarcabil act și să fac apoi legătura între ceea ce a însemnat inițierea, desfășurarea și consecințele de moment și viitoare. Nu intră în intenția noastră descrierea lor, ele vor constitui o pagină de istorie atunci când se vor elibera de micile umbre, pentru că au fost și de acestea.

În afară de mesajele vehiculate prin telefon menite să prelungească euforia evenimentului, în duminica imediat următoare, un grup, mai restrâns ce e drept, dar care a constituit sufletul organizării festivităților a făcut un pelerinaj la bustul lui Eminescu, cu parastas și poezie cu cântare și lacrimi, drept mulțumire adusă Luceafărului românesc. În aceeași zi a fost vizionat, cu comentariile de rigoare, evident, filmul înregistrat la ceremonia de instalare. Dorința de-a revedea detaliu din cele petrecute exprima suficient impresia produsă.

Din datele culese de aici ca și din alte împrejurări am putut constata fără ezitate că actul în sine al înființării acestei Mitropolii este un act major și extrem de necesar; de unde și toate laudele cuvenite tuturor celor ce s-au zbătut pentru el. Că, deocamdată, nu toată lumea înțelege corect semnificațiile și importanța lui este altă socotela.

Fie-mi îngăduit să evoc aici gestul foarte curajos pe atunci al unui venerabil dascăl și rector al Institutului Teologic din Sibiu la vremea aceea, „tata Sofron Vlad” cum îl numea studenții, care atunci când studenții promovații 1968 i-am prezentat proiectul tabloului de absolvire, care cuprindea multe elemente jubiliare, remarcând pe cei trei români priniși în horă în jurul unei columne, a rostit apăsat și cu subanțeles în limba-jul caracteristic temeliei neamului: „mie să-mi mai punetă unul să joace aici!” și când a început să-i tremure bărbia și să strivească o lacrimă în ochii-deja obosită de povara vremilor, am înțeles că hora nu este completă. Gândul său era la Basarabia. Dar putea fi la toată diaspora românească. Părintele Simion Felecan care a pus atâtă suflet la rostirea acestei Mitropolii făcea parte din acea promoție și suntem siguri că la urmărit obședant spusă înimosului dascăl, mai ales când a ajuns să trăiască el însuși drama exilului.

Urcuș spre înviere prin cunoaștere și iubire

Pastorală de Sf. Paște 1994

„Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe unicul Său fiu L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să alibă viață veșnică” (Ioan 3, 16).

Iubiți credincioși și frați creștini,

Este prima scrisoare pastorală pe care v-o adresez ca Părinte duhovnicesc, rânduit în această slujire de Dumnezeu, la chemarea Adunării Eparhiale a nou înființatei Mitropolii românești pentru Europa Centrală.

Ea este începutul unui drum, pe care o să-l parcurgem împreună, de cunoaștere reciprocă și de iubire frătească și părintească. De altfel, toată viața noastră nu-i altceva decât o înaintare continuă în cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca și în cunoașterea și iubirea semenilor noștri.

După învățătura creștină, cunoașterea izvorăște din iubire, iar iubirea crește din cunoaștere. Dar și cunoașterea și iubirea vin de la Dumnezeu prin credință. Căci înainte de a ne cunoaște unii pe alții, Dumnezeu ne-a cunoscut și ne-a iubit până la jertfa supremă a Fiului Său, Mântuitorul Iisus Hristos.

„Înainte de a te urzi în pântece, te-am cunoscut – îi spune Domnul proorocului Ieremia (1,5), iar lui Moise alesul Său îi zice: Te cunosc pe nume ...” (Ieșire 33, 12).

A fi cunoscut de Dumnezeu pe nume, și încă înainte de a ne zămisli înseamnă a intra în planul Său cu privire la destinul creației și a ne bucura de iubirea Sa fără de margini. A fi cunoscut de Dumnezeu înseamnă deci a-l apartine Lui, a fi al Său: „Cunoscut-a Domnul pe cei ce sunt ai Săi” (II Tim. 2).

Dar sunt și oameni care din proprie voință refuză planul lui Dumnezeu cu privire la ei, refuză cunoașterea și iubirea Sa. Aceștia vor auzi la sfârșitul veacurilor sentința cutremurătoare: „Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la mine toți cei ce lucrați fără de legea mea” (Matei 7, 23). De ce? Pentru că cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu făță de noi trebuie să-și găsească ecoul în cunoașterea și iubirea noastră făță de El. Întotdeauna cunoașterea ca și iubirea cer răspun-

vom da seama că fiecare om are lipsurile și slabiciunile sale, că nimenei nu-i desăvârșit pe pământ, dar că în tot există o năzuință de mai bine, de auto-depășire, chiar dacă această năzuință, în mulți, este pervertită de păcat. Noi trebuie să vedem întotdeauna ceea ce este bun în fiecare și să credem în îndreptarea lui prin iubirea noastră. Să nu uităm niciodată că Dumnezeu „și-a arătat dragostea Sa față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit când noi eram încă păcătoși și vrăjmași ai Săi” (cf. R. 5, 8). Dumnezeu ne iubește chiar și atunci când suntem păcătoși, deși detestă păcatul și așteaptă pînă în ultima clipă a vieții noastre întoarcerea la pocăință.

Iubiți credincioși,
Dumnezeu ne-a iubit și ne iubește cu

o iubire infinită. Numai noi oamenii, în virtutea libertății de care ne bucurăm, putem pune limite iubirii Sale, refuzând-o. Iubirea lui Dumnezeu s-a manifestat în crearea lumii din nimic pentru ca lumea împreună cu omul, coroana creației, să participe la viața divină care este comuniune veșnică de iubire între Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Iubirea lui Dumnezeu se manifestă constant în grija Sa față de lume, adică în Pronia Divină care conduce lumea spre destinul ei veșnic. Ea a culminat în trimiterea în lume a Fiului Său, în moartea Lui de bunăvoie și în învierea Sa din morți prin care Mântuitorul Iisus Hristos a băruit stăpânia morții și pe diavolul. În persoana Mântuitorului Iisus Hristos, Dumnezeu vine în maximă apropiere față de om, se revelează ca Tatăl nostru, învățându-ne să lăsăm cu cuvintele Ave Părinte – expresia unei nesfârșite intimități filiale, plină de familiaritate și de tandrețe –, ia asupra Sa păcatele tuturor cu consecințele lor inevitabile: suferințele și necazurile de tot felul, culminând cu moartea, și ne libereză astfel din robia morții și a păcatului care înseamnă separare de Dumnezeu și separare de semenii noștri. În moartea și învierea lui Hristos în care s-a arătat suprema iubire a lui Dumnezeu noi suntem măntuși. A fi măntuit înseamnă și fi liber de păcat, a trăi în Hristos participând astfel la viața divină, înseamnă deci a-l cunoaște și a-l

iubi pe Dumnezeu, a cunoaște și a iubi pe semenii noștri. Iar puterea de a face aceasta o primim tot de la Dumnezeu, prin credință, prin Sfintele Taine (îndeosebi prin dumnezelasca Euharistie prin care îl primim pe Hristos înviat în sufletele noastre), prin rugăciune, prin post și înfrâncare de la tot ceea ce este rău în noi și în jurul nostru. Pentru că păcatul, deși a fost biruit de Hristos prin învierea Sa rămâne, totuși o realitate tristă în cei ce nu sunt ai lui Hristos, sau îi aparțin doar cu numele de creștin. Să nu ne amăgim crezând că-i suficiență să fi botezat, să ai o credință teoretică într-un Dumnezeu îndepărtat, străin de lume, fără să fi angajat în credință, printre un mod nou de a gândi și a trăi. Ca și creștini, noi nu putem accepta modelul uman de a gândi și a trăi pe care ni-l oferă lumea marcată de păcat. Noi trăim în lume dar nu suntem din lume. Destinul nostru este ceresc. De aceea Sf. Apostol Pavel ne înțeamnă: „dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus... căci voi ați murit (față de păcat) și viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu” (Col. 3, 1-3). Numai unită cu Hristos cel înviat biruim lumea și răul din ea. Numai cu El biruim în fiecare moment suferința și necazul în care ne simțim împuținată viața, ca în niște morți parțiale premergătoare ale morții finale. Or prin Hristos toate aceste morți, ca și moar-

tea finală, se prefac în Paște = pasaj, trecere.

Iată sensul vieții și al existenței! Iată optimismul creștin! Să ne bucurăm de învierea lui Hristos și s-o prăznuim cu sufletele curățite prin baia spovedaniei și a Împărtășirii cât mai dese cu Hristos!

Ziua Învierii! Să ne luminăm cu prăznuirea!

Și unul pe altul să ne îmbrățișăm
Să zicem fraților și celor ce ne urăsc
pe noi

Să iertăm toate pentru Înviere

Și aşa să strigăm:

*Hristos a înviat din morți
Cu moartea pe moarte călcând
Și celor din morminte
Viață dăruindu-le.*

Îmbrățișându-vă părintește pe fiecare cu salutul îngeresc adresat mironosițelor: Hristos a înviat, Vă urez să petreceți Sf. Sărbători ale Învierei Domnului cu pace și cu bucurii duhovnicești.

Al vostru de tot binele voitor și pururea fierbințe către Domnul rugător,

† SERAFIM
Arhiepiscop de Berlin și Mitropolit
pentru Europa Centrală

S-a smerit pe sine, chip de rob luând ...

PASTORALĂ LA NAȘTEREA DOMNULUI 1994

„(Dumnezeu) S-a smerit pe Sine, chip de rob luând, făcându-se asemenea oamenilor“
(Filip. 2,7).

Prea Cucernici Părinți și iubiți credincioși,

Ne-a ajutat Bunul Dumnezeu să ajungem din nou și să ne bucurăm de Sărbătorile Nașterii Domnului, care împodobesc aceste zile de la cumpăna anilor cu atmosfera lor mistică, plină de lumină și de speranță. Vremea Postului Crăciunului, cu slujbele ei specifice, cu osteneala înfrâñării și a rugăciunii înmulțite, cu mărturisirea pă-

zile orașele occidentale, la cadouri și la petreceri, care nu oferă omului decât o bucurie superficială și trecătoare. Pentru noi credincioșii, bucuria Crăciunului izvorăște din marea și negrăita Taină a Întrupării Domnului, care întrând în istorie ca om, fără să inceteze să fie Dumnezeu, îi revelează istoriei sensul și caracterul său divino-uman, orientând-o spre ținta ei finală: transfigurarea sau îndumnezeirea, adică unirea cu Dumnezeu, proces personal, care începe pe pământ și se continuă în viață viitoare.

Cum să pătrundem mai bine această Taină decât folosindu-ne de imagini și asemănări pe care le găsim în Sfânta Scriptură însăși?

Întruparea Domnului este bobul de grâu pe care Dumnezeu l-a aruncat în țarina lumii acesteia și în ființa noastră la Botez, cu nădejdea rodirii întru secerș bogat (cf. Mc. 4, 26). Ea este aluatul pus de Domnul în frământătură lumii și a ființei noastre pentru ca lumea și omul să devină pâine dumneias-

că, rumenă și frumoasă care se îmbie tuturor (cf. Mt. 13, 33).

Prin Întruparea lui Dumnezeu celul să-pogorât pe pământ, pentru ca pământul să devină cer. „Precum în cer așa și pe pământ”, spunem mereu în rugăciunea „Tatăl nostru“. Iar Părintii Bisericii glăsuesc într-un cor: „Dumnezeu S-a făcut om pentru ca să-l facă pe om Dumnezeu“. Ce realitate cutremurătoare prin sublimul ei, de care, oare, căți suntem conștenți? Cu ce măreție trebuie să fie îmbrăcat omul, dacă pentru salvarea lui, Dumnezeu Înșuși S-a făcut om! Căci „atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe unicul Său Fiul a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (Ioan 3, 16). Dar cum să înțelegem aceste realități mistice atât de mari când vedem în noi însine și în jurul nostru atâtă mizerie spirituală, atâtea păcate, atâtea lipsuri și suferințe? Desigur, toate acestea reprezintă fața cealaltă a realității, fața ei întunecoasă, de care nu este responsabil Dumnezeu, ci omul, în virtutea libertății sale. Pentru că suntem liberi, ne putem revolta oricând împotriva lui Dumnezeu și a ordinii pe care El a propus-o în noi și în lume și care nu este alta decât ordinea iubirii. Pentru că „Dumnezeu este iubire“. Iar fără Dumnezeu, deci fără iubire, viața și lumea devin iad chinuitor. În acest iad pe care îl creăm neîncetat, oamenii se urăsc până la moarte, se mint și se fură unii pe alții, pentru că fiecare vede în semenul său un dușman și o pradă pentru sine. Fiecare urmărește doar interesul său, profitul său, plăcerea sa... Iar toată această goană după realizarea individuală, egoistă se dovedește a fi nu numai „deșertăciune a deșertăciunilor“ (Ecl. 1,2), ci și o boală cumplită, care-l neferecește pe om, coborându-l sub umanitatea sa. De aici toate suferințele, lipsurile și necazurile... Or, iată că Dumnezeu Se pogoară neîncetat în iadul nostru, în locul de unde îl izgonim mereu și se face, cum zice Sf. Maxim Mărturisitorul, „cerșetor al dragostei noastre“. El ne roagă să-L lăsăm să intre în proprietatea Sa, în lumea pe care El a creat-o, să-L lăsăm să intre în noi, făptuirea Sale pentru a ne da viață Sa, iubirea Sa, pacea sufletului, mai scumpe decât toate comoriile lumii. „Iată, stau la ușă și bat; deva auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine“ (Apoc. 3, 20).

Iubiți credincioși,
Dumnezeu a măntuit lumea, smerindu-Se pe Sine și făcându-Se om. El a

luat asupra Sa păcatele tuturor oamenilor pentru ca să distrugă în însuși trupul Său esența păcatului care este mândria. De aceea, El a binevoit să Se nască în condițiile cele mai umile și în cea mai mare taină; să trăiască în săracie și să Se lase batjocorit, lovit și scuipat, iar în cele din urmă crucificat.

Viața Mântuitorului Iisus Hristos este de la naștere până la moarte o uimitoare pildă de smerenie. „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29). Iar „pentru că S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, Dumnezeu L-a preînalțat și l-a dăruit nume mai presus de orice nume. Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor ceresti și al celor pământești și al celor de dedesubt“ (Fil. 2, 9-10).

Evanghelistul Ioan, Icoana din 1609

Calea smereniei este deci calea înălțării. Nimici nu se poate înălța decât smerindu-se pe sine, ca și Dumnezeu. Nimici nu poate iubi cu adevărat decât dacă știe să se smerească, să renunțe la sine pentru ca să-i regăsească pe ceilalți în inima sa. În familie, în Biserică, în societate, peste tot, smerenia stă la temelia comuniunii adevărate și trainice dintre oameni. Singură smerenie ne dă pacea sufletului. Singură smerenie ne mândriuiește. La întrebarea: Ce este mândriuiește? Sf. Isaac Sirul răspunde: „O răpastie de smerenie“. Cine crede că smerenie este semnul sălbiciunii, acela nu știe nimic despre această virtute dumnezelasă. Sau nu cunoaște decât falsa smerenie. Căci există și o smerenie închipuită. Sfinții nevoitori ne previn să nu cădem în „mândria smereniei“, adică în smerenie care nu este decât un acoperământ al mândriei. Adevărată smerenie însă, înseamnă ceea mai mare forță spirituală prin care se biruiesc toate

cursele vrăjmașului, cea mai mare forță care-i poate împăca și uni pe oameni. Pentru că Dumnezeu este prezent și lucrează numai prin oamenii smeriți.

Iubiți credincioși,

În scurtul timp care a trecut de la instalarea noastră ca mitropolit al românilor din Diaspora europeană (5 iunie 1994), Dumnezeu și-a manifestat bunăvoiea Sa asupra Mitropoliei noastre, ajutându-ne să împlinim o lucrare pastoral-misionară și ecumenică deosebit de bogată. Pretutindeni unde am slujit, în Germania, Italia, Franța, Anglia, Austria, Elveția am simțit că de mult credincioșii sunt atașați Bisericii noastre strămoșești, că de mare le-a fost bucuria de a avea în mijlocul lor pe ierarhul rânduit de Dumnezeu pentru ca să fie icoana vie a prezentei și lucrării lui Iisus Hristos în Biserica Sa. Pentru că fără prezență efectivă a episcopului în mijlocul credincioșilor nu există Biserică vie. Pretutindeni am constat că de mult credincioșii noștri doresc unitatea diasporei, ignorând motivele de ordin extra-religios care întrețin dezbinarea. Pentru că ei știu lucrul cel mai simplu, pe care ar trebui să-l știe toți, și anume că Biserica are misiunea de la Dumnezeu de a-i uni pe oameni, respectându-le opțiunile politice, și nu de a-i dezbină.

De asemenea, pe linie ecumenică, am avut o mulțime de contacte, atât la nivel de credincioși, îndeosebi din misiunea Focolarilor din care fac parte toate marile confesiuni creștine, căt și la nivel de ierarhi și șefi de Biserici. În însuși Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea a avut bunăvoiea de a mă primi în audiență privată în ziua de 16 septembrie a.c. Toate aceste omeneli împlinite cu darul lui Dumnezeu sunt o sămânță aruncată cu nădejdea unui secerș bogat: acela al unității românești și ortodoxe, ca și al unității creștine în pragul celui de-al treilea mileniu. Pentru ca să se împlinească rugăciunea Mântuitorului înainte de patimia Sa „ca toți să fie una“ (In. 17, 21). Punându-vă la înimă aceste cuvinte cu nădejdea că le veți primi cu bucurie pentru a le întrupa în viața de toate zilele, Vă îmbrățișez pe toți în Hristos Domnul Cel născut în Peștera Betleemului și Vă fac urările cele mai calde de sănătate și sporire în tot lucrul bun spre slava lui Dumnezeu și folosul semenilor. Sărbători fericite și La mulți ani! Al vostru de tot bine voitor și pururea rugător către Domnul.

† SERAFIM

**Prea Cuceriniți
Părinți,**
După cum știi, în ziua de 5 iunie 1994 a avut loc la München instalarea noastră ca Mitropolit pentru Germania și Europa Centrală. Multă lume – și în primul rând Biserica Mamă, căreia îi aparținem prin ființa noastră duhovnicească, prin grai și tradițiile ei sfinte, prin care suntem în comuniune cu cei de acasă - a văzut în acest eveniment o lucrare providențială, un răspuns al lui Dumnezeu la frâmântările și așteptările diasporii românești, care și caută identitatea și unitatea de zeci de ani de zile.

Dacă până acum diaspora românească s-a zbătut neputincioasă în găsirea identității și unității ei, pentru că le-a căutat adeseori în afara Bisericii sau servindu-se de Biserică în scopuri partinice, prin evenimentul din 5 iunie 1994, Dumnezeu își întinde mâna Sa providențială și o cheamă la singura unitate posibilă, aceea în Hristos, care se face una cu Biserica Sa din fiecare neam. Așa precum toți ceilalți ortodocși din Occident își au ierarhi din neamul lor, care promovează pe lângă interesele generale ale Ortodoxiei și pe cele specifice neamului lor, a binevoit Dumnezeu ca și românii să aibă, în sfârșit, un ierarh al lor, care să se identifice cu ei, să-i ajute să se organizeze și să se unească, ridicându-se astfel din lâncezeala în care se găsesc pentru a da mărturie bună în fața celorlalți și a veni în sprijinul celor de acasă.

Desigur, suntem doar la începutul unui drum care poate fi lung și anevoieios. Patim învechite, ambiciose și interese egoiste împiedică încă pe mulți să se smerească și să vadă astfel mâna lui Dumnezeu întinsă asupra diasporii românești. Mulți nu înțeleg că misiunea Bisericii este spiritual – profetică, de înnoire a omului prin har și credință și nu social – politică; aceasta din urmă nefiind decât consecința firească a celei dintâi. Mântuitorul și Sf. Apostoli nu s-au angajat politic, cum voiau evrei; nici contra Cezarului care stăpânea Țara Sfântă, nici împotriva instituțiilor nedrepte ale societății din vremea lor (slavie...), ci au propovăduit pocăință și întoarcerea la Dumnezeu, pentru înnoirea omului. Căci dacă omul se înnoiește, se înnoiesc și instituțiile și tot ce ține de viața sa.

Mulți, deasemenea, au judecat și continuă să judece Biserica după oamenii care stau în fruntea ei: ierarhi și preoți,

O EPISTOLĂ CĂTRE PREOTII DIN DIASPORA

uitând poporul lui Dumnezeu care s-a sfîntit și continuă să se sfîntească prin acești ierarhi și preoți, mulți, din păcate nevrednici. Dar aceasta este o judecată nu numai nedreaptă, ci și sectară, care nu duce decât la slăbirea și dezbinarea Bisericii. Așa au apărut în istoria Bisericii toate sectele. Să ne întrebăm: Oare ne putem schimba după ambițiile sau după bunul nostru plac părinții care ne-au născut? Cine poate spune: „pentru că tatăl meu este bețiv, eu nu mai sunt copilul său?“ Nu trebuie oare mai degrabă să-i acoperim goliciunea ca Sim și Jafet pe a tatălui lor, Noe, și să primim astfel binecuvântarea și nu blestemul căzut asupra lui Ham? (Cf. Fac. 5, 20-27). și apoi, crede cineva că va găsi aiurea părinți mai buni ca cei care i-au dat viață? Să nu ne amăgim crezând că, refuzându-ne părinții duhovnicești, servim astfel Biserica lui Hristos și neamul căruia îi aparținem!

Dar aceasta nu înseamnă că propovădum supunerea oarbă față de părinții noștri duhovnicești, sau indiferența față de ceea ce se întâmplă în Biserică. Să nu fie! Căci ar însemna ca Biserica să-și piardă vitalitatea și să a-jungă la periferia societății. Dimpotrivă, în virtutea calității de persoană liberă și unică, dar în comuniunea organismului viu care este Biserica, fiecare este responsabil de tot ceea ce se întâmplă în ea, după cum sănătatea trupului depinde de fiecare mădular al lui.

Responsabilitatea în Biserică este deci comună, deși ea este mai mare pentru episcopi și pentru preoți, potrivit cu slujirea lor specifică (Cor. 12, 27-30). Dar ea nu se poate exprima decât în măsura în care fiecare face parte efectiv din Biserică, fiind angajat cu toată ființa sa în viața liturgică și în lupta pentru despătimire, împlinindu-și astfel chemarea la sfîntenie (I Tes. 4, 3). Căci cum ar putea cineva care aparține Bisericii doar cu numele să se simtă responsabil de soarta ei și să se facă judecătorul celor din Biserică? Știm cu toții că de mult firea noastră omenească, marcată de păcat, este înclinată să judece pe alții și să treacă cu vederea peste propriile lipsuri.

Responsabilitatea în Biserică este deci

o problemă de sfîntenie personală. Nu mai în măsura în care eu mă sfîntesc pe mine însuși pot să-i ajut și pe ceilalți frați ai mei, pot să-i „judec“ pentru îndrepătarea lor, cu autoriza-

tatea Duhului care sălăsluiește întru mine. Altfel, judecata mea va fi o critică sterilă care mă sărăcește și pe mine și va îndârji și pe semenul meu în răutatea lui. Desigur, toți avem datoria de a ne îndrepta unii pe alții, de a ne „judeca“ unii pe alții, dar căți facem aceasta în Duhul lui Hristos, cu folos și pentru noi și pentru semenii noștri?

Dar această situație tristă a diasporii noastre nu trebuie să ne descurajeze ci, mai degrabă, să ne determine la o și mai mare angajare în căutarea unității ei. Pentru aceasta, se cuvine ca să ne liberăm noi, mai întâi, de prejudecățile pe care le avem, pentru a ne putea iubi cu adevărat unul pe altul. Căci, ce suntem fără iubire? Nici. Mai grav: Ce devine, fără iubire, Dumnezeu pe care-L propovăduim și slujirea noastră la Sf. Altar? Nu, oare, idol și meserie de pe urma căreia așteptăm o soldă? Cum să înțelegem, fără iubire, taina lui Dumnezeu, care este iubire și taina fratelui nostru, care este viața noastră însăși? Zis-a marele Antonie: „De la aproapele este viața și moartea. Că de vom dobândi pe fratele, pe Dumnezeu dobândim, iar de vom sunții pe fratele, de Hristos ne despărțim“ (Pateric).

Desigur, focul iubirii de Dumnezeu și de aproapele se aprinde în noi și crește pe măsura credinței și angajării noastre sincere în slujirea la care am fost chemați, aceea de a propovădui prin cuvânt și prin exemplu personal iubirea lui Dumnezeu pentru oameni, întruparea și moartea Sa pentru împăcarea noastră.

De aceea, vă chem pe toți cu chemare sfântă ca să vă îndepliniți datoria de păstorii duhovnicești, „cu frică și cu tremur (Fil. 2, 12), și în ce răspundere apasă asupra noastră înaintea lui Dumnezeu. Nu va lăsați prinși de duhul veacului acestuia care duce la pierzare, ci ridicați-vă deasupra lui, căci numai aşa vă veți mândri și pe voi și veți putea mândri și pe alții. Puneți interesele lui Dumnezeu și ale Bisericii mai presus de interesele personale care se vor împlini cu adevărat numai prin cele dintâi (Mt. 6, 33). Străduți-vă să aveți în toate o purtare și o judecată duhovnicească, fiind blinzi, îndelung – răbdători și

buni cu toți oamenii, cum se cuvine unui slujitor al lui Dumnezeu, căci numai așa cuvântul nostru va fi crezut și ascultat. Fericiti-vă de a nu fi pricină de smintea de la Dumnezeu prin cuvântul sau fapta voastră. Căci „vai de cel prin care vine smintea“ (Mt. 18, 6-7)! Lumea de astăzi, deși slabă în credință, este deosebit de exigentă față de noi, slujitorii lui Dumnezeu. Ea ne vrea cu adevărat modele de urmat, chiar dacă nu este dispusă să ne urmeze totdeauna. Iar dacă nu suntem astfel se smintește și se îndepărtează de comuniunea liturgică a Bisericii.

Dar nu vom corespunde niciodată misiunii noastre, dacă nu ne străudăm să devenim oameni ai rugăciunii. Trebuie să fim convingi că nimic nu este mai important în lumea aceasta ca rugăciunea. Pentru că de la rugăciune vine și înțelepciunea (cea de la Dumnezeu și nu cea a lumii acesteia) și iubirea și puterea de a împlini totul spre slava lui Dumnezeu și spre folosul semenilor. Or, oamenii de astăzi neglijeză mai mult ca orice tocmai rugăciunea. Găsim timp pentru toate, numai pentru rugăciune nu. Iar aceasta este cea mai subtilă cursă a diavolului. Căci îndepărându-ne de rugăciune ne căstigă pentru toate celelalte ispite ale sale.

De aceea, vă pun tuturor la înimă datoria de a nu neglija rugăciunea. Faceți-vă un program zilnic de rugăciune, pe care să-l respectați cu strictețe, până când veți căstiga dragostea de rugăciune și vă veți rușa cu timp și fără timp, făcând din tot lucrul vostru o mare și neîncetată rugăciune.

Să aveți, mai cu seamă dragoste de Sf. Slujbe ale Bisericii, și îndeosebi de Sf. Liturghie, pe care să le săvârșiți cu credință înmulțită și cu mare evlacie. Cuvintele proorocului Ieremia: „Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă“, trebuie să fie pentru noi un memento permanent, mai ales când ne aflăm în fața Sf. Altar.

Să fiți convingi că lumea desacralizată de astăzi are cu atât mai multă nevoie de rugăciunea noastră cu cât înstrăinarea ei de Dumnezeu este mai mare. De aceea, nu scurtați slujbele, crezând că veți avea mai mulți credincioși la biserică sau de frica de a nu-i plătiți, ci mai degrabă săvârșiți-le frumos, în duh de rugăciune adevărată care să-i angajeze și pe ei ca împreună liturghici, prin cântarea comună și prin împărtășirea cu Sfintele Taine.

Credincioșii trebuie conștientizați prin predica noastră, că ei nu sunt doar simpli ascultători ai slujbelor, ci, cu adevă-

Preoți din Diaspora cu Î.P.S. Metropolit Nicolae

ai rugăciunii, rugăciunea însăși ne va inspira și ne va ajuta să ne împlinim cum se cuvine misiunea noastră sfântă de slujitori ai lui Dumnezeu și ai oamenilor.

Iubiiții mei frați și fii duhovnicești,

Vă scriu aceste rânduri printre lacrimi de durere pentru starea atât de jalnică a lumii creștine de azi și în primul rând a diasporii noastre. Vă scriu cu nădejdea că ele vă vor mișca înimile și vă vor determina să vă angajați cu tot sufletul în îndeplinirea misiunii voastre de păstori duhovnicești, care înseamnă jertfă și renunțare la multe, până și la propriile convingeri și părerii, pentru a-L urma pe Hristos, liberi de orice legături pământești. Dar ce se poate face în lumea aceasta fără jertfă? Să cum să ajungem la înviere fără să trecem mai întâi prin cruce?

Știu că cei mai mulți vă căstigați pâinea de toate zilele pentru familiile voastre, prin trudă, angajări în diferite slujbe și că aveți mai puțin timp pentru pastorație. Tocmai de aceea trebuie să răscumpărați vremea și să folosiți orice moment pentru a da mărturie despre adevărul și dragostea lui Hristos pentru lume.

Încredințați-Vă rugăciunilor și ocrotirii Maicii Domnului Vă îmbrățișez cu toată dragostea în Hristos Iisus Domnul și Vă binecuvîntez împreună cu familiile voastre și cu toți credincioșii.

Hristos în mijlocul nostru

† SERAFIM

Cult și Cultură

Fără îndoială cultul adus de om lui Dumnezeu este cea mai veche formă de cultură a umanității. Tinderea lui Dumnezeu este sădită în firea omului ca tindere spre desăvârșire, spre perfecțiune. De aceea, comuniunea cu Dumnezeu înaltă pe om și dezvoltă în el capacitatele sale creațioare prin care omul se asemănă cu Dumnezeu, devenind și el „Dumnezeu prin har“, adică prin participare la perfectiunile divine. Iar cultul divin este mijlocul cel mai propriu de comuniune a omului cu Dumnezeu. Desigur că cultul, ca expresie vie a religiei, a influențat și înfluențează istoria popoarelor. Mircea Eliade ne încreză că toate așezările omenești au apărut în jurul unui altar, al unui locaș de cult. Sunt popoare care s-au născut chiar dintr-o anumită credință și expresia practică a ei. Cazul poporului evreu este tipic în această privință. La noi, la români, creștinismul în expresia sa răsăriteană, reprezentă o coordonată fundamentală a etnogenezei noastre (Prof. Radu Vulpe). Limitându-ne la creștinism, se știe căt de mult el a influențat cultura popoarelor care l-au adoptat. În fapt, întreaga cultură europeană este de inspirație creștină. La noi, ca și la alte popoare creștine, cultura s-a identificat secole de-a rândul cu tezaurul și creațiile liturgice (cultice). Arta, arhitectura „Liturgia și celealte slujbe, texte biblice, cărțile de învățătură creștină... sunt creații proprii sau traduceri apărute din nevoie de comuniune cu Dumnezeu, care se realizează în primul rând prin cultul divin. Ele sunt primele forme de cultură, dar în același timp și expresia cea mai înaltă a culturii. Rabelais spunea că „Sufletul culturii este cultura sufletului“. Orice formă de cultură trebuie să înnobileze sufletul, să-l înalte, să-l cultive. O creație care nu înaltează sufletul, nu-l ajută să se ridice la desăvârșire, nu este cultură ci anticultură. Și aici aş numi toate producțiile care alimentează patimile omului: literatura, filmele obscene, presa de scandal, muzica și jocurile indecente și, în general, tot ceea ce coboară pe om sub nivelul umanității sale. Astăzi, aceste creații

IV), stăpânește și domnește peste tot trupul. Iar când harul se revarsă în inimă, ea stăpânește peste toate mădu-larele și peste toate cugetele. Pentru că acolo în inimă este mintea și toate cugetele sufletului și încrederea lui.“ De aceea, spiritualitatea ortodoxă este o spiritualitate a inimii. Credinciosul trebuie să tindă spre interiorizarea sa în inimă, pentru a ajunge la pacea inimii, care este pacea unirii cu Dumnezeu. Aceasta este scopul vieții creștine, al omului în general (căci sufletul omenesc este prin natura sa creștin – Tertulian): comuniunea sa cu Dumnezeu, unirea cu El. Comuniunea și unirea în care omul își dezvoltă la maxim toate potențele sale fără să dispară în Dumnezeu, ci dimpotrivă devenind persoană deplină. Religiile și practicile de spiritualitate venite din Extremul Orient (budism, hinduism, confucianism, yoga, tantra, meditația transcendentală...) sunt total opuse creștinismului tocmai prin faptul că ele tind la absorbirea omului în Spiritul universal impersonal. Echilibrul sufletesc pe care aceste sisteme îl caută constă tocmai în desființarea omului ca persoană și pierderea sa în impersonal ceea ce, evident, este un regres. Căci omul este persoană unică și inconfundabilă ca și Persoanele Sf. Treimi și trebuie să tindă la actualizarea tuturor potențelor sale personale adică la realizarea sa deplină ca persoană în comuniune cu Dumnezeu și cu toți oamenii. Aici intervine iarăși rolul Școlii de a fieri pe tineri de toate aceste rătăciri care mutilează inevitabil personalitatea lor. Astăzi religia se învață în Școală. Însă ea nu trebuie să apară elevilor, nici dascăliilor ca o „altă ideologie“. Într-o discuție avută cu un profesor francez, Olivier Clement, acesta îmi spunea: Creștinismul nu este un comportament al Culturii; nu există comportament religios, apoi comportament științific, literar... Creștinismul este profundimea însăși a existenței, profundimea însăși a vieții... Orice situație, orice realitate trebuie profund ajutată la credință“.

De aceea, la ora de educație moral – religioasă elevul învață cum să devină om integrul și persoană în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii, practicând credința în care a fost botezat. Dar orice profesor, fără să facă direct religie, trebuie să predea propria-i disciplină în această lumină a credinței creștine care cultivă și înnobilează pe om în gradul cel mai înalt.

† SERAFIM

Diaspora ortodoxă românească în trecut și astăzi

Cuvântul grecesc „diaspora“ (διασπορά) înseamnă „împrăștiere“ și se referă la iudeii „împrăștiati“ sau risipiti printre elini sau alte neamuri străine, după captivitatea babiloneană (sec. VI î.Hr.), dar mai cu seamă după distrugerea Ierusalimului de către romani (70 d.Hr.). Astăzi, acest termen se referă la toate comunitățile unui neam care trăiesc în afara granițelor lui etnice și geografice, „împrăștiati“ printre alte etnii, în diferite părți ale lumii. Împrejurări vitrege ale istoriei au făcut să se ajungă și la o „diasporă“ română, care să devină o problemă majoră pentru România, cu aspecte politice, sociale, economice și culturale.

nească, cu totul insignifiantă până spre sfârșitul secolului al XIX-lea, dar foarte extinsă și puternică acum, la sfârșitul secolului al XX-lea. De la formarea sa ca popor și până în epoca modernă și istoriei noastre, nu s-a putut concepe o „diasporă” românească, pentru că românul era legat cu toată ființa sa de glia strămoșească, de viața lui patriarhală, cu obiceiurile și tradițiile strămoșești, gata să înfrunte orice vicisitudini ale istoriei. În pofida granițelor politice nefirești care au separat pe români de pe ambele versante ale Carpaților, în spațiul carpato-danubiano-pontic a trăit același popor român, care vorbea aceeași limbă și mărturisea aceeași credință ortodoxă. Dacă anumiți cobișanii români din „Marginimea” Sibiului sau din „Tara Bârsei” treceau cu oile la sud de Carpați, în Dobrogea sau în Basarabia, iar unii dintre ei s-au stabilit pentru totdeauna acolo, satele sau comunitățile întemeiate de ei nu pot fi considerate ca o „diasporă”, pentru că ei s-au aşezat tot printre români și nu printre străini. Chiar și aşezarea unor macedoromâni în anumite orașe din Ardeal, iar în secolul nostru în Dobrogea, nu trebuie privită ca atare, pentru că ei s-au stabilit printre „frații” lor nord-dunăreni, contribuind la consolidarea elementului etnic românesc.

Nu avem în vedere nici pe românii din Bucovina, „țără” românească subjugată de imperiul habsburgic din 1775 și până în 1918, dar care și-a menținut organizarea bisericească proprie, pentru credincioșii ei, deși subordonată Mitropoliei sărbe de la Carlovit, până în 1873. De asemenea, nu considerăm ca o „diasporă” nici Basarabia, ocupată de imperiul țarist din 1812 până în 1917, pentru că populația românească a continuat să rămână majoritară, în toată această perioadă, având o organizare bisericească proprie, Arhiepiscopia Chișinăului, cu toate că aceasta era subordonată „Sinodului dirigent” al Bisericii Ortodoxe Ruse din Petersburg.

„Diaspora” românească propriu-zisă se formează cu totul sporadic abia din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, ca ea să se extindă în secolul nostru și să atingă cote neobișnuite și nedonate de nimeni, în a doua sa jumătate. Cauzele care au dus la formarea „diasporăi” românești – în trecut, ca și astăzi – au fost de natură politică și economică. Trebuie să notăm că primele comunități românești din „diaspora”, deci din afara granițelor etnice de atunci, s-au constituit în jurul Bisericii, deci sub forma unor comunități reli-

gioase, ca parohii. Primele comunități de acest fel s-au constituit în fostul imperiu habsburgic. De pildă, încă din 1787 există o capelă ortodoxă românească în Lemberg (azi Lvov), iar în 1860 și 1901 și-au ridicat o biserică pentru negustorii români stabiliți în acest oraș, cu slujitorii trimiși de Mitropolia Bucovinei. Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, existau la Viena trei biserici ortodoxe: una sărbească, cu hramul Sf. Sava, alta cu hramul Sf. Gheorghe, de care aparțineau credincioșii greci, albanezi și români din țările balcanice subjugate de turci și una cu hramul Sfânta Treime ridicată în 1788 de credincioșii greci și români, originari, îndeosebi din cuprinsul imperiului habsburgic. Deși enoriașii celei din urmă erau în majoritate români, totuși în 1901 grecii au reușit să-i înlăture din biserică lor. Așa se face că în 1906 românii stabiliți în capitala Austriei (funcționari, negustori, liberi profesioniști, studenți) și-au amenajat o capelă românească, sfînțită la 8 ianuarie 1907, dependentă inițial de Mitropolia Bucovinei, existentă și azi.

În Buda (din 1872 Budapesta) s-a petrecut același lucru. Negustorii greci și aromâni de aici au ridicat o biserică împuñătoare între anii 1788 și 1791, dar cu timpul grecii i-au înlăturat. În aceste condiții, aromâni și români transilvăneni și bănățeni stabiliți în capitala Ungariei (funcționari, negustori, medici, avocați, studenți) și-au amenajat o capelă, existentă și azi.

În Apusul Europei, prima „diasporă” românească se formează la Paris. Din inițiativa arhimandritului Iosafat Snașoveanul († 1872), participant la mișcarea revoluționară din 1848 în Tara Românească, în 1853 se sfîrșește o capelă ortodoxă, pentru români stabiliți în capitala Franței, mai cu seamă emigranți politici și studenți, sub obâlduirea Mitropoliei Ungrovlahie. În 1882 Guvernul român a cumpărat o biserică a călugărilor dominicani, în Cartierul Latin din Paris, care, fiind adaptată la ritul ortodox, va fi folosită de comunitatea românească ortodoxă de acolo până în zilele noastre.

Între anii 1864-1866, fostul domn al Moldovei, Mihail Sturdza a ridicat o biserică în orașul Baden-Baden din Germania, în care au fost îngropăți membrii familiei. Din 1882 a fost pusă sub jurisdicția Mitropoliei Moldovei, cum a rămas până azi, care a trimis preoți slujitori. Nu există ca parohie propriu zisă, dar la slujbe participau români din localități învecinate, din Germania și Franță.

Din nefericire, românii din America au fost confruntați încă de la început, cu acțiunea prozelitistă a unor culte neoprotestante, care a dus la constituirea

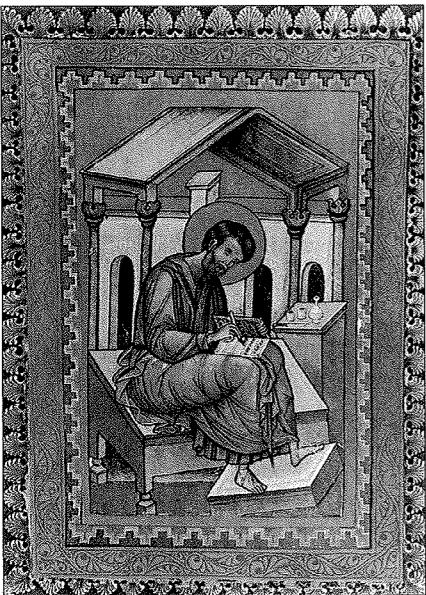
lea, se cunosc primele nume de români stabiliți în „Lumea nouă”, deci pe continentul nord-american. Dar primele grupuri mari de români au ajuns în Statele Unite abia în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, continuând în primii ani ai secolului nostru, până la izbucnirea primului război mondial. Emigranții proveneau numai din mediul rural transilvănean, tineri țărani, mai cu seamă din familiile săraci și cu mulți copii, plecați numai din dorința de a câștiga „mia de dolari și banii de drum”, după o expresie frecventă atunci, ca apoi întorcându-se acasă, să-și cumpere un lot de pământ, uneltele agricole și să-și ridice o casă nouă. Au plecat mai ales tineri din părțile Sibiului, Făgărașului, dar și din alte zone, din Bihor, Sătmăr și Banat. S-au angajat fie la minele de cărbuni din Pennsylvania, fie la construcția de căi ferate și șosele, dar mai cu seamă în fabricile și abatoarele din Cleveland-OHIO, Youngstown-OHIO, Akron-OHIO, Detroit-Michigan, Chicago-Illinois, Sf. Paul-Minnesota și în alte părți. Cei mai întreprinzători au intrat în afaceri comerciale sau în profesiuni libere, încât au ajuns la o situație materială mai bună. În orașele amintite, s-au format cu timpul, adevărate „cartiere” de români. În primii ani ai secolului nostru, când mulți emigranți și-au dat seama că vor rămâne pentru totdeauna în America, s-a pus problema înființării unor organizații de ajutor reciproc, a unor societăți culturale-naționale, dar și a unor parohii. La solicitarea românilor ortodocși stabiliți în Statele Unite, începând cu anul 1904, Mitropolia Sibiului le trimite câțiva preoți tineri, absolvenți ai Institutului teologic sibian. Sub îndrumarea acestora, s-au organizat primele parohii și s-au construit primele biserici, la Cleveland, Youngstown, Martins Ferry, Salem, Warren, Akron, toate în statul Ohio, Farrel, Erie și Ellwood City în Pennsylvania, Gary și Indianapolis în Indiana, Sf. Louis în Missouri, Detroit în Michigan, Chicago în Illinois și altele. Românii uniti și-au construit primele parohii în Cleveland și în alte părți.

În Canada, primii emigranți au fost bucovenini, stabiliți acolo ca agricultori. Ei au cerut preoți de la Mitropolia Moldovei din Iași, recunoscând-o astfel drept ocrotitoarea lor spirituală. Primii misionari au fost călugări din mănăstirea Neamț, care au organizat mai multe parohii. Din nefericire, românii din America au fost confruntați încă de la început, cu acțiunea prozelitistă a unor culte neoprotestante, care a dus la constituirea

unor comunități baptiste sau de altă naționalitate sectară în localitățile menționate, azi foarte puternice.

Izbucnirea primului război mondial a dus la schimbări profunde în viața românilor americanii, în sensul că nici unul din ei nu s-a mai întors acasă, unde ar fi fost obligați să lupte în armata austro-ungară; dimpotrivă, unii din ei s-au întrolat ca voluntari în armata americană, cu convingerea că pot contribui și ei la destrămarea imperiului habsburgic și la realizarea unității noastre de stat. Anul 1918 va aduce schimbări structurale în toată „diaspora” românească. În America, de pildă, numărul emigranților a scăzut vertiginos. Mai mult chiar, unii din cei plecați acolo înainte de război s-au întors acasă. Dar cei rămași definitiv acolo și-au pus problema organizării bisericești încă din 1918. Într-o mare adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 februarie 1918, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America (13 preoți și 57 mireni) cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înființare a Episcopiei românești în America, adresată fie Mitropoliei Ardealului, fie Sfântului Sinod, lucrurile s-au amânat mereu. Într-o altă adunare românească jinătă la Youngstown, la 24 martie 1919, reprezentanții celor 150.000 (!) de români ortodocși stabiliți în America, adunare la care au participat și preoții din Canada, cereau înființarea unei Episcopii proprii, subordonată Mitropoliei Ungrovlahie. În pofida unor cereri ulterioare de înfi

tare de dreapta, care erau internați în lagăre din Germania; unii dintre ei s-au refugiat în Spania și Italia, chiar și în Statele Unite sau în țări ale Americii de Sud. Între aceștia, ar trebui reținut numeroele teologului Viorel Trifa, care, refugiat o vreme în Italia, iar din 1950 în Statele Unite, în 1952 va deveni episcop al românilor din Statele Unite și Canada, păstorind până în 1984. Din 1945 a început exodul unor oameni politici, ca generalul Nicolae Rădescu și mulți alții, continuând în anii următori, până după abdicarea forțată a regelui Mihai I. El s-a stabilit fie în țări ale Europei apusene, fie în cele două Americi. Anul 1948 poate fi considerat ca anul deplinei instaurări a regimului comunist, mai ales că la 30 decembrie 1947, România fusese declarată de autoritățile comuniste – cu ajutorul ar-

Evanghelistul Marcu, 1429

matei de ocupație și al consilierilor sovietici – „Repubica populară“. Dar vîlgența noilor autorități a împiedicat mult „exodul“ românesc peste hotare. Totuși mulți români, mai ales tineri, au profitat de înăsprirea relațiilor române-iugoslave, trecând clandestin în Iugoslavia, de unde plecau apoi în Apusul Europei sau în America. Unii din români născuți în America și reveniți în România după 1918, cu părții lor, au putut obține acordul autorităților pentru reîntoarcerea în „țara libertății“. După 1964, anul când au fost eliberați din închisori toți detinuții politici, s-au creat condiții ceva mai bune pentru emigrare. Au reușit să emigreze chiar și unii dintre foști detinuți politici, care, o dată ajunși în Apusul Europei sau în America, au făcut cunoscute opiniei publice mondiale toate orurile închiso-

rilor comuniști și modul inuman de îngrădire a oricărora libertăți și drepturi cetățenești. Membrii unor delegații românești trimiși la diferite Congrese și Simpozioane științifice, membrii unor echipe sportive ca și unii turiști din grupuri de excursioniști organizate prin „Oficiul național de Turism“ în țări din Apusul Europei, chiar și tineri trimiși la studii în țările „capitaliste“ – în pofida tuturor „verificărilor“ efectuate de organele Ministerului de Interne (Securitate) – au știut să profite de această unică șansă a vieții lor și au cerut „azil politic“ în țările în care au fost trimiși. Mare majoritatea a celor „rămași“ proveneau din rândul intelectualilor, care nu se puteau afirma pe măsura capacitatii lor, în țară, unde avansările erau condiționate de „originea socială“ sau de apartenența la partidul unic de conducere. Din medii bisericești au profitat de aceste deplasări peste hotare, fie unii preoți și călugări plecați „în pelerinaj“ la Ierusalim, fie unii care au fost invitați de rude și prieteni peste hotare, fie tineri teologi trimiși la studii în diferite centre universitare, fie preoți plecați pe cont propriu – în excursii – în Apusul Europei. Vigilența organelor de Securitate n-a folosit la nimic!

Înmulțirea membrilor „diasporei“ a făcut tot mai mult simțită nevoia înființării unor noi parohii românești în Europa occidentală. Biserica din Paris a fost condusă succesiv de preoți care au ales calea exilului ori care au cerut azil politic în Franța (Teofil Ionescu, Vasile Boldeanu, Mihai Costandache), cu credincioși care nu vroiau să aibă nici o legătură cu „țara“ aflată sub dominație comunistică. La Viena, în schimb, unde majoritatea credincioșilor erau stabiliți acolo, dinainte de război, au fost trimiși preoți din țară, între ei, trebuie menționat profesorul dr. Gheorghe Moisescu de la Institutul teologic din București, care a desfășurat aici o prestigioasă activitate culturală (Almanahul anual al parohiei), revista „Luceafăr nou“, câteva broșuri, organizarea unor conferințe etc.), timp de 14 ani (1960-1974). Pe lângă acestea, s-au constituit noi parohii românești în diferite capitale și alte orașe ale Europei. De pildă, la Londra, oraș cu mulți intelectuali de origine română, s-a înființat prima parohie prin strădania preotului profesor Vintilă Popescu de la Institutul teologic din București (1964-1969), care făcuse studii la Oxford după primul război mondial; a fost urmat de preotul Lucian Gafton, apoi de doi tineri trimiși la studii în Marea Britanie. După doi ani a fost ridicat la demnitatea de arhiepiscop pe care a păstrat-o

nea s-au stabilit mulți români – mai ales intelectuali – după al doilea război mondial, Sf. Sinod a delegat pe parohul profesor dr. Alexandru Ciurea cu organizarea vieții bisericești a românilor de aici. Noul preot-paroh și-a îndeplinit cu toată conștiința această misiune (1971-1979), organizând parohii ortodoxe românești la Stockholm, Göteborg, Malmö, cu mai multe filiale în Suedia, Finlanda și Danemarca. A pus bazele revistei „Candela“, în 1973, în care au apărut studii și articole de înaltă ținută științifică. Munca sa a fost continuată de câțiva preoți mai tineri. În fosta Germanie Federală s-au organizat parohii la Hamburg (1975), Offenbach (1975), München (1976), Salzgitter (1976) și în alte părți. Alte parohii s-au organizat în Elveția, la Geneva, cu filiale în Lausanne și Zürich, în Italia, la Milano, în 1975, unde de două decenii activează preotul Traian Valdman care, editează revista „Biserica românească“, la Torino, Florența, Bari și mai nou la Roma. În ultimile două decenii s-au mai format parohii la Madrid (1978), Bruxelles (1978), la Amsterdam, la Paris, la Strasbourg și în alte locuri.

În Franță au activat și câțiva ierarhi români. Menționăm în primele pagini că în 1944, fostul mitropolit al Bucovinei, apoi al Transnistriei, Visarion Puiu a fost nevoie să se refugieză în Occident, trăind o vreme la Paris, unde a hirotonit într-o arhiepiscop, în 1954, pe fostul paroh al bisericii române din anii 1939-1945, arhimandritul Teofil Ionescu (care activase un timp la către parohii din Statele Unite și Canada). El n-a reușit să realizeze o eparhie proprie zisă sau măcar o unitate a „diasporei“ românești din Occident. Spre sfârșitul vieții, pe baza cererii sale, la 26 aprilie 1972, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a primit în rândul membrilor săi, ca episcop al „Episcopiei misionare ortodoxe române pentru Europa Centrală și Occidentală“. La 13 aprilie 1974 această nouă „eparchie“ a fost ridicată la demnitatea de Arhiepiscopie. Teofil a murit înșă la scurt timp (9 mai 1975), fiind înmormântat la Paris. În schimb, la 13 decembrie 1974, același Sinod l-a ales un episcop-vicar, în persoana arhimandritului de atunci Lucian Florea, azi arhiepiscopul Tomisului (Constanța). Aceasta a rămas la Paris până în 1980. Cu data de 16 iulie 1980 locul său a fost ocupat de episcopul vicar Adrian Hrițcu-Botoșaneanul, instalat în noua demnitate la Paris, la 16 noiembrie 1980. După doi ani a fost ridicat la demnitatea de arhiepiscop pe care a păstrat-o

până după evenimentele din decembrie 1989 când a cerut pensionarea. Noua Arhiepiscopie a fost încredințată cu cîrmuirea tuturor parohiilor din Europa Centrală și Occidentală. Concomitent s-au creat parohii românești până și în Australia la Melbourne (1970), la Sidney (1973) și Adelaide (1973). În 1971, s-a înființat o parohie ortodoxă română la Wellington, în Noua Zeelandă. Fiecare din ele își edită propria buletine parohiale și au lăcașuri de cult. În ultimii ani, unii români ortodocși s-au stabilit chiar și în Africa de Sud, încât s-a ridicat recent problema înființării unei parohii și pe acele meleaguri îndepărtate de țară. În Statele Unite și Canada, situația bisericească a diasporei românești a fost mult tulburată din cauza unor ambiții personale și mai cu seamă a încercărilor de imixtiune ale autorităților din țară în viața respectivei diaspore. Arătam în paginile de la început că episcopul Policarp Morușca n-a mai putut să se reîntoarcă la turma sa duhovnicească din America. În schimb, autoritățile din țară la începutul anului 1947 au încercat să impună în fruntea eparhiei pe episcopul Antim Nica († 1994), refugiat din Basarabia, unde fusese episcop la Ismail. Încercarea de imixtiune a fost respinsă de Consiliul episcopal al eparhiei din America, precum și de un Congres bisericesc extraordinar convocat la Detroit la 28 martie 1947. La 1 septembrie 1947 Episcopia misionară este scoasă din bugetul Statului român, iar în 1948 episcopul Policarp a fost „pus în retragere“. În 1950 se produce o scizie în viața „diasporei americane“, cu urmări neplăcute până în zilele noastre. Un grup restrâns de preoți și credincioși declară ales ca „episcop“ pe preotul văduv Andrei Moldovan din Akron-Ohio, pe care l-au și trimis în țară în vederea hirotoniei. A fost imediat călugărit la Mănăstirea Neamț și hirotonit arhiepiscop în Catedrala metropolitană din Sibiu la 12 noiembrie 1950, și „investit“ de patriarhul Justinian Marina. Reântors în America, majoritatea zdrobitoare a clerului și credincioșilor (inclusiv cei din parohia sa) au refuzat să-i recunoască autoritatea vladicească. Congresul anual al Episcopiei, întrunit la Chicago, între 3 și 5 iulie 1951, declară hirotonia lui ca „ilegală și anti-canonică“ și decide o completă autonomie față de Patriarhia din București. Același Congres alege ca episcop vicar pe Tânărul teolog Viorel Trifa, refugiat politic din cauza orientării sale de dreapta din anii premergători celui de al doilea război mondial. A fost hiroto-

nit la 27 aprilie 1952, sub numele Valerian, conducând eparhia până la 28 iunie 1984, când s-a retras din scaun și s-a stabilit în Portugalia, întrucât autoritățile americane i-au retras cetățenia. Au contribuit la aceasta și anumite cercuri evreiești din Statele Unite și România, precum și autoritățile comuniste din țară. Locul său a fost ocupat de episcopul „auxiliar“ (din 1980) Natanail Popp, ales și înscăunat în octombrie-noiembrie 1984. Conduce eparhia și azi. Eparhia are azi cinci protopopiate și 47 de parohii în SUA, un protopopiat cu 17 parohii în Canada, cu un număr de aproximativ 90 preoți. Paralel, și-a continuat activitatea și episcopul Andrei Moldovan, cu un număr foarte redus de parohii. După moartea sa (1963), a fost ales un nou episcop, în 1966, în persoana arhimandri-

„români din Bucovina“ în diferite zone din întinsul imperiului sovietic. Se apreciază că ar fi fost deportați aproximativ un milion și jumătate de oameni. Unii dintre ei au ajuns – prin deportare – în Siberia și Kazahstan, dar au fost și din aceia care, prin căsătorii sau în căutare de lucru, prin „repartizări“ în școli și întreprinderi industriale, au ajuns să locuiască în Rusia, Ucraina, Bielorussia, țările baltice și în alte țări „republii unionale“. Deci practic se poate vorbi de o „diasporă românească“ chiar și în fosta Uniune Sovietică, iar azi în aşa numita „Comunitate a Statelor Independente“.

După căderea comunismului ateu, un eveniment important în viața diasporei românești din Europa l-a constituit întemeierea Mitropoliei pentru Europa Centrală și de Nord cu sediul în Ger-

Corul Agapia
al Bisericii „Buna Vestire“, München.

tului Victorin Ursache, fost superior al Așezămintelor românești din Tara Sfântă și preot în America. A fost hirotonit și înscăunat în august 1966, recunosând autoritatea Sf. Sinod din București.

Revenind la problema românilor de pe continentul nostru, se poate spune că acum avem „diaspora“ chiar pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice. Nu ne gândim nicidecum la Mitropolia Basarabiei și la Episcopia Bucovinei (Cernăuți), pe care le considerăm ca eparhii românești înstrăinate, în prima încercare să-i reconstituie. În data de 12 ianuarie 1994, Sf. Sinod al BOR, validează alegerea noului Mitropolit, acordându-i și locotenentă de Arhiepiscop pentru Europa Centrală cu sediul la Paris. La 5 iunie a avut loc la München instalarea Mitropolitului Serafim în cadrul unei ceremonii care a reunit peste 1000 de credincioși din diasporă.

Din această prezentare rezumativă a istoriei „diasporei“ românești și a situației ei actuale, se desprind câteva constatări. Prima este aceea că secolul nostru a schimbat cu totul configurația

mania. Ea s-a constituit la inițiativa unui grup de preoți și credincioși din Europa Centrală care s-au întrunit în adunare eparhială la Aachen (16-17 octombrie 1994) și l-au ales prin vot secret pe I.P.S. SERAFIM JOANTA ca Mitropolit.

În data de 12 ianuarie 1994, Sf. Sinod al BOR, validează alegerea noului Mitropolit, acordându-i și locotenentă de Arhiepiscop pentru Europa Centrală cu sediul la Paris. La 5 iunie a avut loc la München instalarea Mitropolitului Serafim în cadrul unei ceremonii care a reunit peste 1000 de credincioși din diasporă.

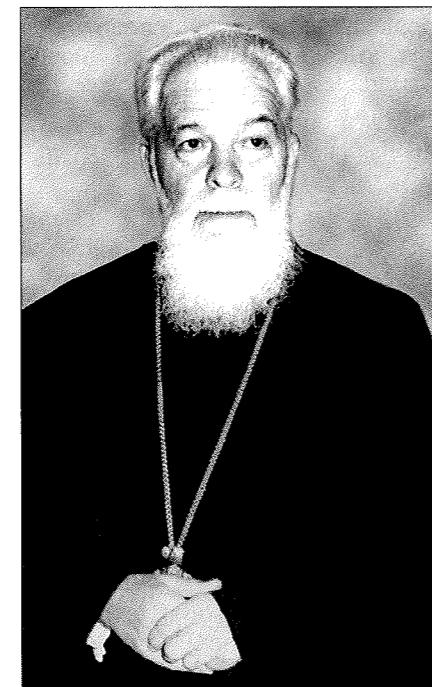
Din această prezentare rezumativă a istoriei „diasporei“ românești și a situației ei actuale, se desprind câteva constatări. Prima este aceea că secolul

elementului românesc pe harta lumii. Dacă până la sfârșitul secolului al XIX-lea românii erau întâlniți într-un spațiu geografic foarte restrâns, acela în care s-au format ca popor și pe care l-au locuit aproape două milenii, astăzi ei sunt răspândiți prezentindeni, în Europa, cele două Americi, în Asia, în Africa de Sud, și în Australia. Ei sunt expuși unui proces de deznaționalizare lentă, de asimilare în masa-autohtonilor, în mijlocul căror au fost sortiți să trăiască. Cei care simt încă românește, care mai vorbesc limba maternă, care se declară fii ai Bisericii Ortodoxe strămoșești, care au trăit în țară și au suferit în timpul regimului comunist – ateu, au datoria morală de a acționa pentru păstrarea limbii, a conștiinței românești strămoșești, a credinței ortodoxe pe care le-au primit ei însăși, ca sfântă moștenire, de la înaintașii lor. Iar păstrarea identității românești, în afara hotarelor țării nu poate fi făcută decât prin Biserică. Dacă în trecut Biserica Ortodoxă a dat românilor de pe ambele versante ale Carpaților și de ambele maluri ale Dunării și Prutului conștiință că au aceeași origine, aceeași limbă și aceeași credință, Biserica de azi poate face același lucru.

Respectând convingerile politice ale fiecărui membru al „diasporei”, trecând peste greșelile trecutului, „diaspora” românească din Europa Centrală și Occidentală, ca și cea din America, ar putea ajunge ușor la unitate. Si dacă în trecut unitatea românească – etnică, spirituală și culturală – s-a realizat numai prin Biserică, în pofida existenței unor granițe politice nefirești, unitatea diasporei se poate realiza tot numai prin mijlocirea Bisericii, prin ierarhii săi, pe care membrii diasporei trebuie să-i considere drept cârmuitori lor, aşa cum erau considerați ierarhii români ardeleni de către credincioșii lor, în lipsa unor conducători politici din propriul neam. Dar unitatea românească nu se poate realiza prin ură față de cei din neamul tău, prin dorință de răzbunare, prin calomniere și alte acte reprobabile. La unitatea românească nu se poate ajunge decât prin reîntoarcerea la tradițiile de omenie și iertare de care au știut să dea dovedă întotdeauna strămoșii noștri, se poate ajunge numai prin iubire în spiritul mesajului evanghelic de „pace și bunăvoie” adus în lume de Iisus Hristos, Mântuitorul lumii.

PR. PROF. DR. MIRCEA PĂCURARIU
Facultatea de Teologie
„Andrei Saguna”, Sibiu

Orori care nu trebuie să se mai repete

În istorie se obișnuiește să se fixeze date, mai ales ani convenționali, pentru a marca fapte și evenimente mai importante. Un astfel de an convențional este anul 1989, ales spre a indica momentul prăbușirii comunismului. E anul când Uniunea Sovietică, „bastionul” acestei orori care a fost comunismul, a început să se destrame; e anul

nea rememorarea a ceea ce a însemnat „bolșevismul” pentru noi și pentru toată lumea. Să încercăm totuși să evaluăm „binefacerile” comunismului și să tragem concluziile de rigoare. Ne vom referi în primul rând la aspectul ideologic, doctrinar, și apoi la cel practic.

Deși a avut în vedere cu deosebire „clasa muncitoare”, comunismul s-a străduit să se prezinte cel puțin principal, ca urmăringă mai binele omului, în concret: limitarea timpului de muncă reglementarea muncii femeilor, interzicerea muncii copiilor în fabrici salariau suficient pentru satisfacerea necesităților unei vieți decente, asigurări pentru cazurile de moarte, boală și accidente, crearea unor asociații în vederea apărării intereselor „oamenilor muncii”, contractul colectiv de muncă, asigurarea condițiilor de higienă fizică și morală pe seama muncitorilor, reabilitarea morală a muncitorului, dreptul la muncă și înlăturarea somajului, dreptul la un minimum de cultură etc. Împlinirea tuturor acestor deziderate se preconiza a fi realizată prin „dictatura proletariatului” și de asemenea prin „luptă de clasă”, de unde rezulta că în comunism forța ținea loc de justiție și dragoste. Organizarea societății era privită aproape exclusiv din punct de vedere economic, material. Cu aceasta ajungem la aspectul ideologic al comunismului, el întemeindu-se pe „materialism dialectic” și „istoric”. Religia era complet anulată și privită ca „opium pentru popor”, iar Dumnezeu alungat fără nici un drept de apel. Familia era acceptată doar formal, iar proprietatea privată lichidată. Cinstirea națiunii a fost înlocuită cu „internaționalismul proletar” iar respectului omului și era opusă lupta contra „elitelor” și egalitatea absolută.

Din însușirea – evident incompletă – a dominantelor practice și teoretice ale comunismului, rezulta pe de-o parte caracterul său utopic, pe de altă parte flagrantă contradicție în care se află cu trăsăturile esențiale ale societății, aşa cum s-a format și a evoluat ea de-a lungul vremii. Pomenind de la concepția materialistă despre viață, înăbușind în om nepotolita și primordiala lui nevoie

de spiritual, comunismul a îndreptat societatea într-o direcție care nega absolut toate valorile culturii și civilizației. Pe de-asupra și mai presus de orice impunerea concepției proprii prin ceea ce însuși a denumit „dictatura proletariatului”, comunismul s-a așezat singur în afara normelor firești de conduită umană.

La toate acestea mai e de adăugat un aspect imposibil de ignorat: comunismul s-a întărit prin forță și teroare, iar în ce privește țările Europei răsărite și centrale, prin armata fostei Uniuni Sovietice care, datorită conjuncturii istorice, a ajuns la sfârșitul celui de-al doilea război mondial până la Berlin.

Regimurile comuniste din România, țările baltice, Polonia, Cehia, Slovacia, Ungaria, Germania răsăriteană, Bulgaria, Albania, în parte Iugoslavia sunt rolul ocupării militare sovietice și al politicii imperialiste a Moscovei.

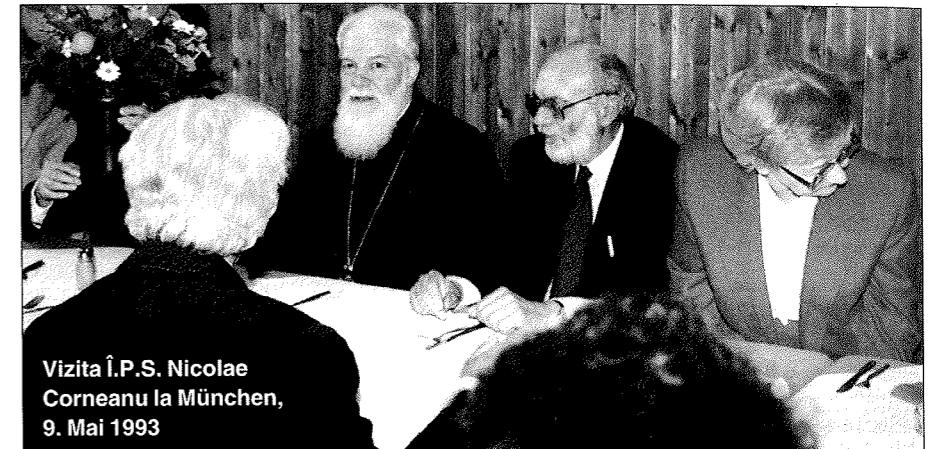
Ignorând niște realități la îndemâna oicărui observator lucid – căci experiența Uniunii Sovietice ar fi fost mai mult decât evidentă – au existat destui înși care la un moment dat s-au lăsat duși în eroare de sloganurile „progresiste” manipulateabil de aderenții comunismului. Nu e nevoie să-l cităm pe Panait Istrati cu a sa „Spovedanie a unui învinș”, deoarece exemple s-ar putea aduce numeroase altele. Europa ajunsese la un moment dat să aibă destui filo-comuniști printre oamenii politici, dar și printre credincioși. În anii 60-70 devinse oarecum la modă așa zisul dialog creștinism-marxism.

Din păcate însă, în pofida unor pretinse „realizări”, țările comuniste cu forță au devenit, toate, niște adevărate închisori unde prin teroare și oribile persecuții, a fost distrusă intelectualitatea și țărănamea, unde absolut toți oamenii politici de valoare care normal nu puteau accepta ideologia și practica comunistă au fost asasinați, unde Bisericiile sau religiile au fost ori lichidate complet, ori anihilate și obligate la compromisuri. Timp de 70 de ani și mai bine fosta Uniune Sovietică, timp de 45 de ani țările europene comuniste, au patit incredibil, milioane de oameni fiind ucisi, alte milioane fiind încarcerati și supuși unui regim mai mult decât inuman; toți locuitorii respectivelor state despărțiti de restul lumii prin „cortină de fier” care în Germania a reprezentat un adevărat zid imposibil de străbătut.

Au trecut cinci ani de la prăbușirea „cortinei” și demolarea „zidului” și aproape că nu ne mai vine să credem

prin ce am trecut în anii de „dictatură a proletariatu”. Si totuși, mormintele celor uciși sau numai amintirea lor, pentru că multora chiar mormintele le-au

au fixat chiar termenul limită de moarte a Bisericii. E drept că neamplindu-lise previziunile, comuniștii au schimbat tactica și au căutat să-și alieze Bise-

Vizita Î.P.S. Nicolae Corneanu la München,
9. Mai 1993

fost refuzat, supraviețuitorii închisorilor și lagărelor, vin să ne obligă la neutăre. Drept e și aceea că amintirea vremurilor dinainte de 1989 ne este întreținută chiar de „tovărășii” care n-au nici măcar decentă de a nu parada astăzi cu posturi de răspundere, cu bunăstarea lor ostentativă, cu sfidarea revoltașilor. Oricum, avem datoria să rememorăm trecutul apropiat, pentru a nu permite repetarea lui chiar sub formă deghizată.

Limitându-ne considerațiile pe această temă la noi oamenii Bisericii, trebuie să ținem minte că atât ideologia, cât și practica comunistă și-au fixat drept obiectiv lichidarea religiei, desființarea Bisericii și eliminarea din societate a credincioșilor. „Clasicii” comunismului

rica sau pentru a o obliga la tăcere, sau pentru a-i anula rezistența, sau pentru a demonstra o „libertate religioasă” în fond iluzorie dar folosită sub raport propagandistic.

Astăzi suntem în situația de a evalua clar și precis care a fost soarta Bisericii de-a lungul anilor de „dictatură proletară”. Drept urmare, cel puțin acum să nu ne mai facem iluzii, să nu ne mai mințim pe noi însine, să nu mai acceptăm compromisurile, ci să privim adevărul în față, cu umbrele și luminile lui, cu înfrângerile și biruintele lui, astfel încât și din perspectiva Bisericii să oprim orice tentativă de revenire la trecut.

NICOLAE
Mitropolitul Banatului

Orthodoxe und lutherische Spiritualität dargestellt am Verständnis des Gebets

Beitrag für Festschrift zum 90. Geburtstag von Dumitru Stăniloae

E s ist eines der großen Verdienste von Vater Dumitru Stăniloae, der seine Theologie im Gespräch nicht nur mit den Vätern sondern auch mit den Brüdern des Glaubens – besonders aus dem Bereich des Protestantismus – geführt und diesen Dialog bis zuletzt wichtig genommen und fortgesetzt hat. Als er sein grundlegendes

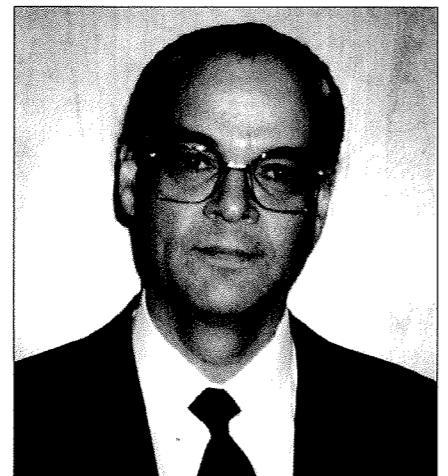
Werk über „Die orthodoxe Spiritualität“ schrieb, dominierte im Protestantismus die sogenannte „dialektische Theologie“, die sich als Worttheologie verstanden und – indem sie sich auf Luther und die Reformatoren in ihrem Kampf gegen die Schwärmer berief – lehrte, daß der Zugang zu Gott allein vermittels des Wortes als „vehiculum“

oder „Instrument“ des heiligen Geistes (Confessio Augustana Art. 5) möglich sei. Damit schien sich eine Kluft gegenüber der unmittelbaren Einigung mit Gott aufzutun, wie sie der orthodoxen Spiritualität entspricht. So sieht der Orthodoxe zwischen „Wort und Mystik“ – das ist der Titel einer Schrift des protestantischen Theologen Emil Bunner¹⁾ – einen Gegensatz. Und das nicht, weil die orthodoxe Theologie das Wort als Mittel der Offenbarung nicht anerkennen würde, sondern weil damit die „geheimnisvolle Kommunikation zwischen Gott und Mensch“ Gefahr läuft, in einem rein intellektuellen Sinn verstanden zu werden, also nicht als „das Eindringen einer neuen Welt in die Zeit, sondern als Mitteilung einer Wahrheit, die sich auf die Erkenntnis des Menschen richtet“²⁾ interpretiert wird. Aber die orthodoxe Spiritualität ist auch dort mißverstanden, wo sie nur vom westlichen Verständnis der „Mystik“ her begriffen und insofern als philosophischer Pantheismus, als ekkhardtisches Verschmelzen von Gott und Mensch oder einfach als Aufgehen des Ich in Gott gedeutet wird. Darum hat die Orthodoxie den Begriff „Leben in Christus“, „Leben im Geist“ oder „geistliches Leben“ gegenüber der Bezeichnung „Mystik“ bevorzugt.³⁾

Doch auch im Protestantismus wird seither in den Fragen der Spiritualität – besonders nach einer neuen Wertung der Pneumatologie in unserer Zeit – manches anders als während der dialektischen Theologie betrachtet. Und das nicht zuletzt, weil die Lutherforschung der Gegenwart mehr und mehr erwiesen hat, daß der Reformator Luther der Ostkirche viel näher stand als die Kirche, die sich – gegen seinen ursprünglichen Willen – seinen Namen gegeben hat. Somit wird die evangelische Spiritualität nicht nur von ihrer westlichen Tradition her zu verstehen, sondern im Zeitalter des Ökumenismus und im Gespräch mit den anderen Kirchen auch aus dem eigenen Traditionsgut neu zu entdecken sein. Daß die Kluft zwischen orthodoxer und lutherischer Spiritualität nicht so groß ist, wie sie früher betont worden ist, zeigt ein Vergleich im Verständnis des Gebetes bei Luther und der orthodoxen Gebetsauffassung, speziell des „Herzensgebetes“.

Der protestantische Theologe Friedrich Heiler hat in seinem derzeitigen Standardwerk über „Das Gebet“ den Unterschied des mystischen und des prophetischen Gebetstypus herausge-

arbeitet. Der Unterschied zwischen beiden Typen offenbart sich – nach seiner Auffassung – „in jeder Hinsicht: im Motiv, in der Form, im Inhalt, in der Gottesvorstellung, in der Relation zu Gott, in der Gebetsform. Das mystische Beten wurzelt in der Sehnsucht des Frommen nach Vereinigung mit dem Unendlichen – das prophetische Beten quillt aus der tiefen Not des Herzens und aus dem Verlangen nach Heil und Gnade. Das mystische Gebet ist kunstvoll präpariert durch die feine Psychotechnik und Meditation – das

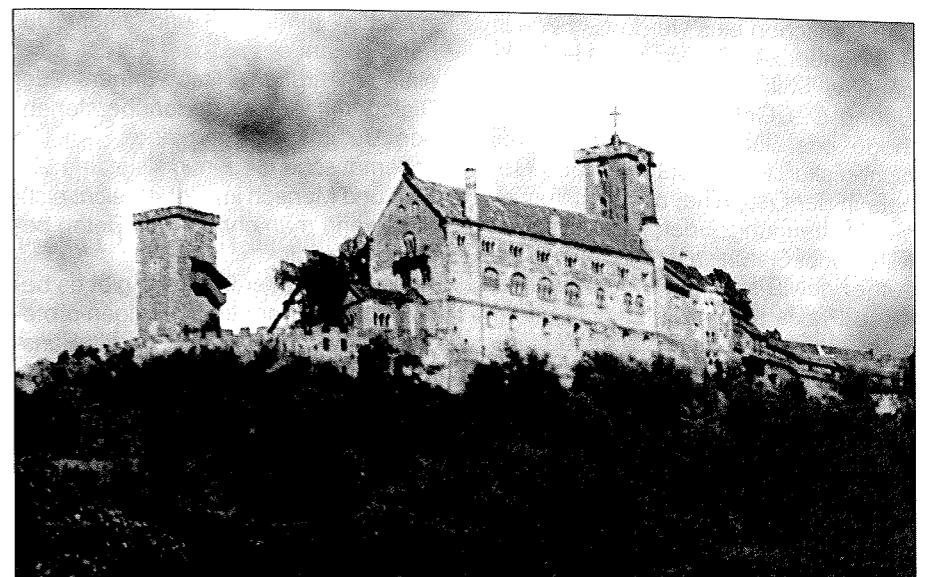
Bischof D. Dr. Christoph Klein

prophetische Beten bricht spontan und gewaltsam hervor aus den unbewußten Tiefen der religiös erregten Seele. Das mystische Beten ist ein stilles, schweigendes Anbeten, Schauen und Genießen – das prophetische Beten ein leidenschaftliches Rufen und Seufzen, ein ungestümes Klagen und Bitten. Das mystische Gebet ist eine feierliche Erhebung des Geistes zum höchsten Gut – das prophetische Gebet ein schlisches „Ausschütten des Herzens“. Das mystische Gebet ist ein Heraustreten aus sich selbst und ein Eingehen und Einsinken in den unendlichen Gott – das prophetische Beten ist eine Aussprache der das Innere bewegenden tiefen Not...“⁴⁾ Bei der Beschreibung des „mystischen Gebetstypus“ hat Heiler die ganze mittelalterliche westliche und östliche Gebetstradition im Auge. Das fast wortlose Beten als „Gebetszustand“, wie es im Herzensgebet der Ostkirche angestrebt wird, wo der Gebetsakt zurücktritt und man vermittels eines einzigen Gebetssatzes „im Gebet“ lebt, hat er ebenso behandelt wie die Auffassung – die auch bei Augustin anzutreffen ist –, nach der dem gewöhnlichen „mündlichen“ oder „auswendigen“ Gebet das „innere, inwendige oder betrachtende

Gebet gegenübergestellt wird, das der orthodoxen Auffassung in vielem ähnlich ist⁵⁾. Diesem Gebetstypus stellt Heiler das Gebet in der „prophetisch-biblischen Religion“ gegenüber⁶⁾. Freilich hat er in der Beschreibung beider Typen auch darauf hingewiesen, daß sie nur selten in einer völlig reinen Ausprägung erscheinen. Das Frömmigkeitsleben stellt meist „eine Umschreibung des mystischen und prophetischen Typus dar – und natürlich in mehrfachen Graden und Abstufungen.“⁷⁾ Wir haben schon darauf hingewiesen, daß die Bezeichnung „Mystik“ in der östlichen Spiritualität zu Mißverständnissen führen kann. Wenn wir also der „Mystik bei Luther“ etwas nachgehen, so ist das im Zusammenhang mit der westkirchlichen Ausprägung dieser Mystik zu sehen, die wir jedoch im Vergleich zu der östlichen Spiritualität untersuchen wollen. Friedrich Heiler, ein Religionswissenschaftler aus der Zeit der liberalen Theologie, hat freilich Luther etwas schematisch als den großen Erneuerer des prophetischen Gebetstypus gepriesen und behauptet, daß er sich von der vom Neuplatonismus bestimmten mystischen Gebetstradition grundsätzlich unterscheidet. Luther sei in seinem Wesen außer durch sein ethisches Gefüge auch durch seine genuine Einfachheit und Ursprünglichkeit bestimmt. Er stellt allerdings auch einen „mystischen Einschlag“ in seinem Gebetsverständnis fest, der in seiner reformatorischen Frühzeit (bis 1525) stärker hervortrete als später, aber nie ganz verschwunden sei. Heiler bezeichnet es auch als Luthers Verdienst, daß er – in schöpferischer und originaler Weise die mittelalterliche Mystik aufgenommen habe. „Das ist das Wunderbare in Luthers Frömmigkeit, daß er – der durch die Schule der mittelalterlichen Mystik gegangen ist, ihr Kostbarstes und Wertvollstes, den grandiosen Individualismus wie die herzliche Gottinnigkeit und die zarte Christusminne in sein Gebetsleben aufnahm, daß er die schlichte und kraftvolle Prophetie biblischer Gebetsfrömmigkeit mit einem mystischen Element bereicherte, ohne ihre Reinheit dadurch zu trüben oder zu entstellen.“⁸⁾

Was Heiler hier nur andeutet, wollen wir nun näher ins Auge fassen. Die Rolle der Mystik bei Luther wird in der Forschung nicht einheitlich beurteilt. Besonders in der Gewichtung des Einflusses von Johann Tauler auf Luther gehen die Meinungen auseinander.⁹⁾ Gewiß steht Luther der neuplatoni-

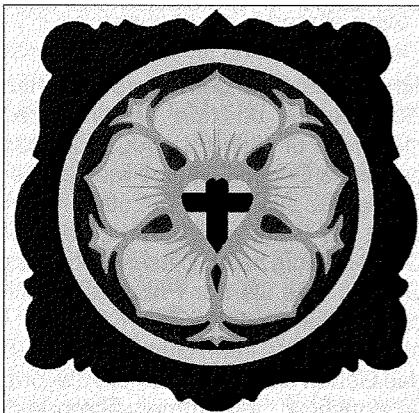
schen Mystik als dem Aufgehen des Menschen in der Gottheit fremd gegenüber. Doch wenn man unter Mystik die „Lebensgemeinschaft mit Christus“ oder „das Leben in Christus“ versteht, so kann man von Mystik auch bei Luther – genau wie bei Paulus sprechen.¹⁰⁾ Bei Luther geht es – ähnlich wie im orthodoxen Verständnis – nicht um eine neuplatonische Identitäts-Mystik sondern um „ein persönliches Christus-Verhältnis, das in der Einheit zwischen dem Gebet Christi und unserem Gebet zum Ausdruck kommt. Allerdings wird das bei Luther nicht vom Wort unabhängig gedacht, sondern so, daß man sagen kann, daß das Wort und das Herz des Menschen eins werden“. Luther läßt Gott sagen: „Bleibst du also in dem Wort, so bleibe ich in dir und wiederum du in mir. Und sind also beide ineinander gewurzelt und verbleibt, daß mein Wort und dein Herz ein Ding worden sind“.¹¹⁾ Daß das „Wort“ hier nicht intellektuelle Kommunikation, ja nicht einmal nur eine „Begegnung“ sondern „Vereinigung“ ist, wird aus dieser und anderen Stellen deutlich. Die Frage nach dem Wie der Christusgemeinschaft ist für Luther nicht nur verboten, sondern sogar illegitim; das Entscheidende für ihn liegt darin, daß Gott durch sein Wort in uns gegenwärtig ist. Luther verwendet dafür aber verschiedene Bilder, die das Verhältnis zwischen Christus und den Christen verdeutlichen. Dazu gehört das Bild des Bräutigams und der Braut, das er aus der mittelalterlichen Brautmystik übernimmt, aber ohne den Grad an Intimität zu verfallen, den diese Mystik zuweilen zeigte. Hierher gehört auch sein Bild von dem „fröhlichen Wechsel“ (dem mirabile commercium), dem Gabenaustausch zwischen Christus und dem Gläubigen, wodurch eine Vereinigung zustande kommt, durch die die Seele der Gaben Christi teilhaftig wird, während Christus das annimmt, was eigentlich der Seele gehört: Christus nimmt unsere Sünde, unser Tod und unser Fluch auf sich und die Seele empfängt seine Gnade, sein Leben und seine Seligkeit.¹²⁾ Hier wird die Einheit zwischen Christus und den Christen als ein Prozeß aufgefaßt, durch den der Christ nach dem Bild Christi geformt wird und das er mit dem Bild der Vereinigung von Feuer und Eisen veranschaulicht. Das Wort läßt die Seele seiner Eigenschaften teilhaftig werden, genauso wie glühendes Eisen wie Feuer leuchtet, aufgrund der Vereinigung zwischen Eisen und Feuer.¹³⁾ Das Gebet ist ein

Wartburg bei Eisenach: Hier übersetzte Martin Luther in 10 Monaten das Neue Testament vom Griechischen ins Deutsche.

notwendiger Bestandteil in dem Reinigungsprozeß, durch den der Mensch Christus konform wird. Es „gehört zu dem Gabenaustausch zwischen dem Bräutigam und der Braut. Christus nimmt unser Gebet in seins auf, sodaß sein Gebet unser Gebet wird und unseres seins“.¹⁴⁾ Luther kann in diesem Sinne auch davon sprechen, daß der Mensch „in sich selbst geht“, wofür die Voraussetzung ist, daß Gott „aus sich selbst geht“. Nur wenn Gott durch sein Wort aus sich selbst hinausgeht, kann der Mensch in sich selbst eingehen. Das ist – gemäß Luther – kein mystisches Versinken in der Gottheit sondern das Geschehen, in dem sich der Mensch für das Wort Gottes öffnet, sich vom Wort „formen“, d.h. mit Christus „konform“ machen läßt.¹⁵⁾ Im Unterschied zu dem äußeren Gebet wird hier das geistliche Gebet als das wahre Gebet und das Herzensgebet verstanden. Ja, Luther kann den Gebetsworten sogar lediglich eine vorbereitende Bedeutung zuschreiben; sie sind notwendig, bis der Mensch gelernt hat, ohne Worte zu beten. „Darum soll man sich an die Worte halten und an denselben aufsteigen, solange, bis die Federn wachsen, daß man Fliegen mag ohne Worte“.¹⁶⁾ Luther sagt sogar: „Je mehr Worte, desto schlechter ist das Gebet, und je weniger Worte, desto besser ist das Gebet“.¹⁷⁾ Um das Verhältnis Luthers zur Mystik zu beschreiben, stellen wir fest, daß in gewissen Aussagen Luthers eine verbale Übereinstimmung, jedoch ein sachlicher Unterschied besteht, der entscheidend ist (...). Das Gebet ist für die Mystiker ein Aufsteigen des menschlichen Geistes zu dem unerschaffenen Geist Gottes und ein Verschmelzen mit ihm. Für Luther dagegen ist das geistliche Gebet dasselbe wie das Gebet des Geistes (...). Für Luther ist der Geist der Beter, der bewirkt, daß der Christ ständig betet. Dieses Gebet des Geistes wird als der Puls des geistlichen Lebens aufgefaßt“.¹⁸⁾ In diesem Sinn kann Gunnar Wertelius das Gebetverständnis Luthers als „oratio continua“, als „immerwährendes“, ständiges Gebet beschreiben. Die Nähe zur orthodoxen Auffassung vom Gebet und besonders dem Herzensgebet ist deutlich. Denn Luther spricht geradezu in dem Sinn, da das innere Gebet ein Gebet des Herzens sei: „Aber das geistliche und wahrhaftige Gebet ist innerliches Begehen, Seufzen und Verlangen von Herzensgrund“.¹⁹⁾ An einer Stelle zur Auslegung von Johannes 16, 26 spricht Luther davon, daß man „Christus im Herzen“ haben kann.²⁰⁾ In seiner Schrift „Eine einfältige Weise zu beten“ (1535) sagt Luther ganz in diesem Sinn: „Ich will das Herz damit gereizt und unterrichtet haben, was es für Gedanken im Vaterunser fassen soll ... Denn wenn ich selber mich an solche Worte und Syllaben nicht binde sondern heute so, morgen sonst, Worte spreche, dann ich warm und lustig bin“.²¹⁾ Luther erklärt hier auch, daß er sich, um sich nicht von den Beschäftigungen des Alltags ablenken zu lassen, in die Einsamkeit zurückziehen muß, um in Meditation über der Schrift und dem Glaubensbekenntnis sein Herz zum Gebet zu erwärmen.²²⁾ Es kommt Luther darauf an, daß im Gebet „Wort und Herz

des Menschen eins werden“.²⁴⁾ Wie in der orthodoxen Praxis des Herzensgebets will auch Luther aus der Übung des Gebetes nicht eine „Methode“ oder „Regel“ entwickeln.²⁵⁾ Das nicht-diskursive Verständnis des Gebets in der Ostkirche, das sich von jeder Anstrengung, jedem Bewußtseinswillen oder Gefühlsakt freimacht, hätte Luther gewiß sehr zugesagt, wenn er diese Praxis gekannt und sich mit ihr befaßt hätte. Darüber ist allerdings nichts bekannt. Luther hat oft betont, daß die menschlichen Anstrengungen, sich im Gebet zu Gott zu erheben, unmöglich sind. Der passive Charakter der Gebetsübung in der Ostkirche im Unterschied zu der mehr aktivistischen Erziehung in der westlichen mittelalterlichen Mystik steht Luther näher.

Familienwappen von Martin Luther.

her. Auch die Meinung Luthers, daß Gebet und Beruf im Zusammenhang gesehen werden müssen und nicht als vornehme Abgeschiedenheit von den Problemen und Sorgen des Alltagslebens verstanden werden dürfen, unterscheidet ihn nicht von der orthodoxen Praxis, besonders in ihrer rumänischen Ausprägung, in der das ora et labora eines der Grundmerkmale des mönchischen Gebetslebens ist.²⁶⁾

Wir haben also ein Thema vor uns, bei dem sich östliche und westliche Tradition, speziell auch die Lehre der östlichen Väter und die von Martin Luther, begegnen. Daraus könnte ein neues Gebetsverständnis erwachsen, das sowohl die Dimension einer Worttheologie als auch das rechtverstandene „mystische“ Element im Gebet miteinander vereinigt. Das würde zur Überwindung des einseitigen Verständnisses des Gebetes von der Worttheologie her als „Dialog“ führen, wie es im Protestantismus vor allem der Fall ist. Denn das Gebet ist auch nach protestantischer Auffassung nicht lediglich vom Schema eines „Gesprächs

zwischen einem Ich und einem Du“ verstanden worden. Es ist nicht einfach „Anrufung eines Partners“ oder Dialog mit einem gegenüberstehenden „Du“ im vordergründigen Sinn. Die schematische Gegenüberstellung von Gott und Mensch im Gebet reicht nicht aus, wenn man christliches Beten beschreiben soll.

Ansätze in dieser Richtung gibt es bereits auch in der gegenwärtigen protestantischen Theologie. So vertritt Hans-Martin Barth eine trinitarische Gebetsauffassung.²⁷⁾ Die Gemeinde Jesu Christi betet in „Jesu Namen“, d.h., „in der Vollmacht seines Bittens“, nicht nur wie der Sohn zum Vater sondern „in der Gemeinschaft dieses Sohnes“, seines Bittens und Empfangens, seines Hörens und Redens²⁸⁾. Das ist mit der Formel „in Christus“ oder mit der Bezeichnung des Gebets „im Namen Jesu“ oder mit der Anrufung des Namens Jesu (vergleiche Johannes 14, 13) gemeint. Darum ist christliches Beten Gebet „zum Vater – durch unseren Herrn Jesus Christus – im heiligen Geist“, wie es die Sprache der Liturgie später zum Ausdruck gebracht hat. Durch das Zurücktreten des geistgewirkten Betens haben überkommene Gebetsformen an Bedeutung gewonnen, wodurch sich das dialogische Element gegen das trinitarische Gebet durchgesetzt hat. Diese Entwicklung wurde auch durch das zentrale Hervortreten des Herrngebetes und fernerhin dadurch gefördert, daß der Psalter im Laufe der Zeit zum bevorzugten Gebet der Christenheit wurde. Dabei haben pädagogische Gesichtspunkte eine entscheidende Rolle gespielt, die das Beten als einen Akt der Pflicht oder Disziplin in die Verantwortung des Gläubigen stellt.²⁹⁾

Gebet als „Gemeinschaft mit Gott“ – durch Christus, im heiligen Geist und nicht als „Dialog mit Gott“ – kann man in einem umfassenderen Sinn als das „koinische Verständnis“ gegenüber einem rein „dialogischen Verständnis“ des Gebetes beschreiben. Dieses Gebet, als trinitarisch verstandenes ganzheitliches Geschehen, ist daher auch in den Gottesdienst eingebettet: „Jenen Akt Gottes, in welchem der Vater, in Antwort auf die Bitten Seines Leibes, Seines Christus, Seinen heiligen Geist sendet“.³⁰⁾ „Beten im Geist“, das wortlos, „von selbst“ geschieht, „sich vollzieht“, ehe es artikuliert wird, erinnert daran, daß uns der Geist „vertritt“, Raum in uns gewinnt und unsere Verzagtheit von uns nimmt, da wir nicht bitten, „wie sich's gebührt“ (Römer 8,

26). Solches Bitten ist nicht im „dialogischen Modell“ unterzubringen. Aber es ist doch auch Dialog, weil es Gebet „zum Vater“ ist. Für sich allein betrachtet, wäre jede dieser Vorstellungen einseitig. Aber als Beten „im Geist zum Vater durch den Sohn“ äußert sich ein umfassendes Gebetsverständnis, das sowohl die östliche als auch die westliche Tradition, die orthodoxen und die lutherischen Elemente einschließt. Das Geheimnis des Gebets läßt sich nicht auf eine einzige Formel bringen. Die Dreieinigkeit, mit der wir Gottes Geheimnis ausdrücken, hilft uns, das Geheimnis unseres Betens zu umschreiben. Zur Beschreibung dieses Geheimnisses tragen viele, auch unterschiedliche Traditionen bei. Wir dürfen heute im Zeitalter der Ökumene Gott danken, daß er uns entdecken läßt, wie sich diese Traditionen ergänzen, gegenseitig bereichern und ihren Beitrag darstellen zu dem gemeinsamen Versuch, Gott „im Geist und in der Wahrheit“ anzubeten (Johannes 4, 24).

Anmerkungen

- ¹⁾ E. Brunner, Wort und Mystik, Tübingen 1928
- ²⁾ D. Stăniloae, Teologie morală ortodoxă, Vol. III: Spiritualitatea ortodoxă, București 1981, S. 19
- ³⁾ D. Stăniloae, a.a.O., S. 30f
- ⁴⁾ Fr. Heiler, Das Gebet. Eine religionsgeschichtliche und religionspsychologische Untersuchung, München 1923, S. 407
- ⁵⁾ Fr. Heiler, a.a.O., S. 284 ff
- ⁶⁾ Fr. Heiler, a.a.O., S. 407 ff
- ⁷⁾ Fr. Heiler, a.a.O., S. 347 ff
- ⁸⁾ Fr. Heiler, a.a.O., S. 245 ff
- ⁹⁾ G. Wertelius, Oratio continua. Das Verhältnis von Glaube und Gebet in der Theologie Martin Luthers (= Studia theologica Ludensia, Bd. 32), Lund 1970, S. 299
- ¹⁰⁾ D. Stăniloae, a.a.O., S. 31
- ¹¹⁾ So E. Iserloh, Luther und die Mystik, unveröffentlichter Vortrag, zitiert nach G. Wertelius, a.a.O., S. 222
- ¹²⁾ M. Luther, WA 15, 079.5. 7
- ¹³⁾ M. Luther, WA 7, 54, 31-55, 2
- ¹⁴⁾ M. Luther, WA 7, 53, 26-28
- ¹⁵⁾ G. Wertelius, a.a.O., S. 224
- ¹⁶⁾ G. Wertelius, a.a.O., S. 252
- ¹⁷⁾ M. Luther, WA 2, 84, 22-24
- ¹⁸⁾ M. Luther, WA 2, 81, 13-15
- ¹⁹⁾ G. Wertelius, a.a.O., S. 305f
- ²⁰⁾ M. Luther, WA 2, 81, 24-26
- ²¹⁾ M. Luther, WA 46, 97, 13-98, 9
- ²²⁾ M. Luther, WA 38, 363ff
- ²³⁾ M. Luther, WA 38, 358, 5-359, 3
- ²⁴⁾ M. Luther, WA 45, 679, 5-7
- ²⁵⁾ A. Plămădeală, Cîteva considerații asupra iisihasmului (Einige Überlegungen zum Hesychasmus), in: Tradiție și libertate (Tradition und Freiheit), Sibiu, 1983, S. 271f
- ²⁶⁾ A. Plămădeală, a.a.O., S. 285
- ²⁷⁾ H.-M. Barth, Wohin – woher mein Ruf? Zur Theologie des Bittgebets, München 1981
- ²⁸⁾ H.-M. Barth, a.a.O., 162ff
- ²⁹⁾ H.-M. Barth, a.a.O., 131ff
- ³⁰⁾ N. A. Nissiotis, Die Theologie der Ostkirche im ökumenischen Dialog, Stuttgart 1968, S. 63

D. DR. CHRISTOPH KLEIN

Bischof der Evangelischen Kirche A.B. in Rumänien

Revoluția însemnă o înnoire spirituală

Nicolae Stroescu-Stinișoară la Radio Europa Liberă în 31 decembrie 1989

Neiubitori de spirit revoluționar prin firea lor și scărbiți peste măsură de imensa și săngheroasă minciună a aşa zisei „revoluții comuniste“, români sunt mândri acum de revoluția lor. Una dintre explicațiile esențiale ale acestei mândrii este convingerea lor că ce s-a întâmplat nu a fost numai răsunarea unei tiranii ci și începutul unei înnoiri spirituale.

Prea multă vreme comuniștii români s-au comportat față de credința noastră strămoșească mai rău decât o făceau colonialiștii cândva în țările supuse lor. Căci dacă acești colonialiști nu aveau nici ei prea mult de a face cu credințele băștinășilor, în schimb nu se amestecau în viața lor religioasă și cu atât mai puțin și-ar fi permis să încerce să o oprească, să o interzică sau să o anihileze. La noi însă, partidul comunist a desfășurat în mai multe etape un război fățuș sau ascuns într-o subminarea credințelor și speranțelor religioase ca și a oricărei etici întemeiate pe primul spiritului. Nu ne-au respectat sanctuarele noastre interioare și până la urmă au trecut și la dărâmarea celor zidite în piatră și cărămidă. La scurt timp după luarea puterii au aruncat în închișori sute și mii de preoți, călugări, călugărițe și credincioși și au purces la subjugarea ierarhilor. Pe urmă forme de opresiune au devenit mai complexe și adeseori maiabil camuflate dar alimentate de aceiași voință de a instaura în sufletul poporului nostru deșertul atroce al materialismului și ateismului militant. Cred că se poate spune cu toată fermitatea că între această eradicare sistematică a religiei din sufletele unor oameni și ivirea în țara noastră a terorismului disperat al adeptilor lui Ceaușescu există o legătură decisivă. Neantul caută neantul. Dar idolatrii săngheroși ai falsei religii ceaușiste au eşuat deja, după cum a eşuat de mult și proiectul nesăbuit de a se smulge înima creștină a poporului român.

Aseară, într-o discuție la masa rotundă organizată de televiziune austriacă, un ziarist german, care s-a aflat la Timișoara în zilele decisive, povestea, profund mișcat, că nu va uita niciodată scena la

care a fost martor, într-o seară, la Timișoara, când după o slujbă ținută într-o piață, un ofițer român s-a îndreptat spre preot, i-a strâns mâna și i-a spus, în fața mulțimii: Noi am mințit tot timpul că Dumnezeu nu există. Dar Dumnezeu există și noi ne încinăm Lui. Este rugăciunea întregii țări, nu numai a acestui fiu al poporului servind într-o

Decembrie 1989

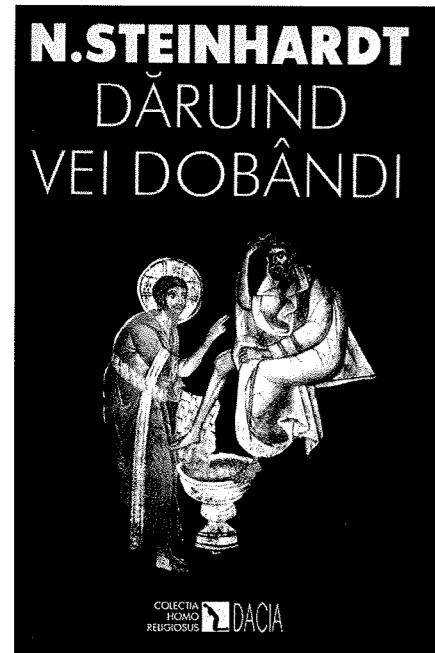
ligioase din România. Pe drumul ce începe să se lumineze dar rămâne preșărat cu nenumărate primejdii, nu ne mai putem îngădui abateri de la atenția la Dumnezeu și de la nevoile sufletești ale neamului. Faptele și vorbele noastre depind acum numai de noi înșine, aşa că orice joc facil, orice auto-îngăduință, orice inflație, orice delăsare a limbajului ar însemna trădare a izvoarelor renașterii noastre spirituale, care până de curând păreau pecetuite. În privința aceasta îmi îngădui să spun, conștient de toate greutățile momentului, dar în modul cel mai răspicat, că nu corespunde exigențelor întoarcerii la veracitatea morală și religioasă întrebuintarea de către Radioul eliberat român a cuvintelor sacre ale colindului românesc „O ce veste minunată“ ca in-

troducere a anunțării execuției lui Ceaușescu. Măsura execuției sumare sau a considerentelor urgente militare, nu face obiectul reflectărilor mele de acum, ci înalță răspundere de care trebuie să dăm dovedă atunci când ne apropiem de cuvintele sfinte, care după ce nu au avut atâtă vreme nici un acces în presă și radioul de la București, nu ne este permis să ne grăbim în a le instrumențala. Religia nu poate fi transformată în mijloc pentru că ea este scop și speranță supremă. Să nu uităm nici o clipă aceasta mai ales acum când, aşa cum a spus Mircea Dinescu, Dumnezeu și-a întors fața către poporul român.

Ion NEGOIȚESCU

Predicile lui N. Steinhardt

Pîn calitatea mea de critic literar ar avea destule de spus despre predicile monahului Nicolae de la Rohia, acum publicate sub titlul **Dăruind vei dobândi**; destule întâmpinări nu totdeauna agreabile, dacă e vorba a-l judecă pe scriitorul N. Steinhardt. Când îl judeci pe Antim Ivireanu spre a-i fixa locul în istoria literaturii noastre, ești încântat să descoperi în didahiile sale virtuți beletristice. El a arătat cu rodnice pe ogorul limbii literare românești deși – spre deosebire de urmașul său de azi, care a deprins româna de pe buzele maicii sale – a învățat-o târziu și nevoit de împrejurări. S-a bucurat apoi de libertatea de vorbire cuvenită atunci rangului său și instituției din care făcea parte, a cărei sacrilitate era recunoscută și trăită ca atare de cei cărora li se adresa și care puteau fi ocarăti în voie pentru abaterile lor de la cuvântul dumnezeiesc, deși în mâna lor se afla puterea pământească. Oricât de intelligent era, oricât de mare și era vrednică, oricâtă disciplină interioară și orânduia spiritualitatea, Ivireanul îngăduia

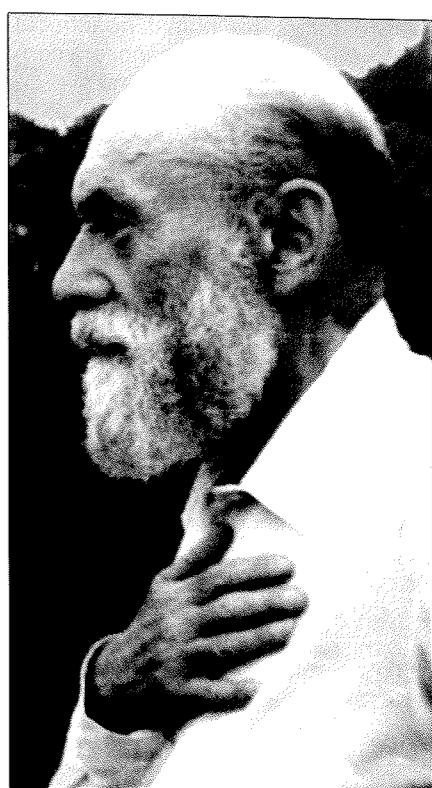
N. Steinhardt: „DĂRUIND VEI DOBÂNDI”, Editura „Dacia”, 1994

consolida expozeul, continuitatea sa publicistică apare cât se poate de clar: Proust, Gide, Claudel, Valéry, Pégu, Jules Romains, Bernanos, Leon Daudet, Giraudoux, Mauriac, Celine, Malraux, Camus, Sartre, Marcel Jouhandeu, Henri Michaux, Thomas Mann, Schnitzler, Kafka, Werfel, Trakl, Wedekind, Chesterton, T.S. Eliot, Huxley, Cronin, Graham Green, Papini, Ignazio Silone, iar dintre (mai mult sau mai puțin) eseisti, André Suarès, Alfred Adier, Walter Benjamin, Henri Bremond, Simon Weil, René Guenon, George Bataille, Raymond Aron, Brise Parin, Paul Ricoeur. Curiosă este la un atât de fervent intelectual, trecut în rândurile clerului, îndeajuns de incidental recurs teologic: Berdiaev, Martin Buber, Teilhard de Chardin, Rudolf Bultmann. Având în vedere spiritul său estet incontestabil, ca și înclinația existențialistă, mă miră lipsa de atenție față de rușii Soloviev și Sestov, față de catolicii Romano Guardini și Urs von Balthasar ori protestantul Karl Barth, ca să mă limitez la aceste nume de circulație obștească la intelectualii de mentalitate interbelică, ale căror idei și opere măș fi așteptat să le confrunte cu ortodoxia sa românească. Precum altă dată, – și mă gândesc în special la **Jurnalul fericirii** – autorul predicatorilor nu scapă nici un prilej de a-și manifesta solidaritatea intelectuală cu dreapta națională, cu Mircea Eliade, Constantin Noica, Emil Cioran (dar și cu convertitul, la bătrânețe ce-i drept, Eugen Ionescu). Între aceștia se simte N. Steinhardt acasă. După cum ca și întotdeauna altă dată, printre scriitorii români citați, el nu-și uită slăbiciunea față de Brătescu-Voinești, a cărui literatură și e dragă în așa măsură, încât se vede că antisemitismul furibund al acestuia nu-l deranjează.

Monahul de la Rohia își concepe rostirele de amvon demn inspirate, cu o conștiinciozitate exemplară, în primul rând spre folosul fraților lui întru Domnul din comunitatea în care însuși se încadrase și al cărei pedagog inevitabil devine prin superioritatea culturii sale. Pedagogia lui originală constă mai ales în impunerea acestei culturi, prin care trebuie să modernizeze mentalitatea comunitară. O modernizare nu totdeauna însă neapărat necesară, ce se extinde de la terminologia îndrăzneață împrumutată științelor fizice noi, de la structuraliștii socio-lingviști („semnificant” – semnificat), din filosofia clasică („numerical”), din cultura artistică („fauvism”) din civilizația actuală (titluri precum **Portocala mecanică**, Giulietta degli

spiriti) – până la considerații practice privind igiena corporală: el combată interpretarea drept virtute (detașare de lume, asceză), răspândită la călugării ortodocși, a lipsei de igienă. Ceea ce îmi amintește de prefața lui Sigmund Freud la traducerea germană a cărții lui John Gregory Bourke despre riturile escatologice, unde ilustrul medic vineze reproduce o frază auzită în timpul studenției la profesorul K. Charcot din Paris: „Les genous sales sont le signe d'une fille honnête”; Totuși, interesul acestor predici poate uneori depăși cercul restrâns al mănăstirii, stârnindu-ne pe noi toți. Dintre texte cele mai edificate, de o compoziție admirabilă, aş nota: **Timpul smochinelor, Femeia hananeancă, Curajul, Sfântul Antonie cel Mare, Domnul a venit să ne măntuiască și să ne scandalizeze și Dăruind vei dobândi**. În ce privește **Curajul**, tema favorită a lui Steinhardt (în **Jurnalul fericirii** tratată din păcate nu fără orbire interpretativă, probabil sub influența mediului politic de concepere, încât onoarea, fidelitatea și eroismul cu ardoare de-politizare de un Charles Pégu, aici se degradează), autorul însuși, cu eleganță și cavalerismul lui lăuntric caracteristic, l-a trăit din plin de-a lungul vieții, l-a pus în lucrare spre asigurarea demnității proprii și spre folosul altora (după cum reiese încă din primele pagini ale **Jur-**

nalului fericirii, eu însuși am fost beneficiarul acestui curaj, nu numai ca zuiuistic vorbind ci și sufletește, căci prin comportamentul extraordinar al lui N. Steinhardt, la procesul meu, mi-am redobândit încrederea și speranța, într-un moment de mare suferință și cumpănană). Când ceva îi stă la inimă ca rod al experienței lui personale, monahul de la Rohia poate ridica pătimătonul, asemenea celebrului său înaintă din timpurile valahe: „Denunțarea smulsă prin tortură – zice dânsul, deși cred că cel ce a rostit aceste cuvinte ar fi rezisat și torturii – nu poate fi socotită drept păcat. Dar pâră la rece, denunțul scris sau oral, turnătoria efectuată din proprie inițiativă și în deplină libertate a voinței și cel mai abject, mai mășav, mai ticălos, mai spurcat și mai nemeric din tretoate mișeștile păcate existente. Poate că insistența aceasta a mea să fie socotită exagerată și că asemenea puhoi de cuvinte insultătoare și încrâncenate să pară neloculor sub condeul unui purtător de haină călugărească. Nu i-ar fi mai de priință un limbaj mai cumpătat, epitele mai puțin violente, nu atâtă stăruință și o atitudine mai reținută? Răspund, fără a şovăi, că dacă aș afla alte adjective mai triviale, mai infame, mai becinsice, mai spurcate, mai ticăloase nu măș da în lături să le folosesc părându-mi doar rău că posed un vocabular atât

de sărac pentru a-mi exprima oroarea și dezgustul și a califica după sfânta dreptate păcatul despre care vorbeșc“. Cuvinte ţășnite din întunericul căitor al iadului căruia împreună cu autorul acestor predici ne-a fost dat să-i fim locuitorii o viață întreagă.

N. Steinhardt: IERTAREA

Spre a vorbi cu folos despre virtutea iertării – atât de firească la oamenii din neamul românesc, mereu gata să răs-răspundă afirmativ ba și cu efuziune, cu mină întinsă și un zâmbet prietenos cuvintelor: te rog să mă ierți- se cuvine a cunoaște că ea e de patru feluri: 1. iertarea greșitilor noștri, 2. iertarea celor cărora noi le-am greșit, 3. iertarea de sine, 4. iertarea păceatorilor și greșelilor de către Dumnezeu.

Reluând:

1. Iertarea greșitilor noștri e simplă, elementară și lesnicioasă. Omul de treabă iartă fără a se lăsa prea mult rugat și de îndată dă glas magicei formule atât de proprie ființei simțitoare și gânditoare: te iert, Dumnezeu să ne ierte pe toți. (El știe că este de-asemenea

supus greșelii și cunoaște ori poartă din fire în adâncul sinei sale textul sfintului Apostol Pavel: „Nu este drept unic; nu este cel ce întelege, nu este cel ce caută pe Dumnezeu; toți s-au abătut împreună, netrebni s-au făcut; nu este cine să facă binele, nici măcar unic nu este.“¹⁾) Domnul însuși ne-a poruncit să iertăm oricând și ori de câte ori va fi nevoie, fără limită: căci ce înseamnă răspunsul dat lui Petru (Mat. 18, 20-22) „de șaptezeci de ori câte șapte“ altceva decât: de infinit de multe ori, dificil fiind a presupune că omul cel mai nărăvit chiar ne va greși de patru sute nouăzeci de ori într-o singură zi? Iar în rugăciunea domnească iertarea păcatelor de către Dumnezeu e condiționată și pusă în concordanță cu prealabilă iertare a greșitilor noștri, de-

vine – cum spune limbajul matematic – funcție a capacitatii insului de a-și ierta semenii. Felul acesta direct, împede și ușor de iertare implică totuși două adaosuri:

a. Nu putem ierta decât răul făcut nouă personal, nu altora. Când un frate al nostru e nedreptățit, insultat, lovit, ocărât, înselat nu avem nici o cădere a ierta, noi, pe făptașul răului. Cu atât mai puțin când nu mai e vorba de un individ ci de un grup de oameni ori de o colectivitate întreagă. Dacă o asemenea colectivitate ori o națiune ajunge a fi obiect de discriminări de orice natură, dacă e prigonită, sărăcită, batjocorită, mintită, năpăstuită, împălită și a.m.d, ne este oprit a ierta în numele ei, nu avem calitatea de a o face.

Nicolae Iorga, nu numai neântrecut istoric dar și cugetător adânc, era convins de lucrul acesta, afirmând și el că fiecare poate ierta numai răul făcut lui însuși, nu altuia ori altora.

b. Nu ajunge să ierți, mai e neapărat nevoie să și uiți. Iertarea neânsoșită de uitare nu înseamnă nimic, e vorbă goală, vorbărie, flegăreală, amăgire și mască a ținerii de minte a răului. Am cunoscut un preot om de mare ispravă (mi-a fost cândva duhovnic), părintele George Teodorescu din București. Obișnuia să spună enoriașilor săi: „Vin la mine bărbați ori femei și grăiesc: de iertat îl iert, sau o iert, dar de uitat nu pot uita. Le răspund: zici că ierți dar că nu poți uita. Prea bine. Îi-ar plăcea însă, după ce te voi fi spovedit și-i voi fi pus patraful pe cap și voi fi rostit: te iert și te delez, să vezi că sare Hristos de colo și-mi strigă: I-o-i iertînd sfintia ta dar să știi că Eu unul nu-l uit. Aud?“ În romanul său **Madeleine Ferrat**, Emile Zola închipuie groaznică imagine a unei păcătoase pe care Iisus o iartă dar Dumnezeu Tatăl nu, pentru că nu uită nimic. Lucrarea aceasta a minții scriitorului francez (influentat probabil de marcionism) ne întărește parcă și mai mult în convingere că iertarea e lipsită de valoare și farmec și putere izbăvitoare (și nu face, pentru a vorbi mai pe șleau, nici doi bani și nici cât o ceapă degerată) dacă nu i se alătură uitarea.

Că uitarea e mai anevoioasă decât iertarea nu începe iarăși dubiu. E cu adevărat grea. Dar nu-i oare întreg creștinismul greu? Cei care vin la Hristos neluând aminte la paharul pe care l-a băut (paharul amăriunii, și până la fund) și la botezul cu care S-a botezat (moartea pe cruce) dau dovedă că nu știu căruia Dumnezeu se închină în ce obște se află. Desigur că uitarea e grea, precum greu îi este oricui să-și iubească vrăjmașul, să întindă obrazul stîng după ce i-a fost lovit cel drept, să nu păcătuască nu numai cu fapta ci nici cu gândul, să aducă la îndeplinire toate atât de subtilele și radicalele porunci ale Prediciei de pe Munte și în general tot ceea ce Domnul cere de la acei care țin și cutează să se numească ucenicii Lui.

2. Iertarea celor cărora noi le-am greșit pare a fi un paradox, de nu un sofism, și a constitui o contradicție, o formulare absurdă. Cum oare am ierta **noi** pe cel de către noi vătămat? Nu împede ca lumina zilei că **lui** îi incumbea a ne ierta eventual pe noi?

Și totuși formularea nu e greșită ori forțată și nu începe îndoială că de tot ginggaș ne este a ierta pe cei cărora noi le-am greșit, adică pe acei cărora le-am dezgolit și dezvăluit toată nimicnicia, slujenia sufletească, nerozia, răutătea, necinstea, sălbăticia, perfidia, ne-stăpânirea, josnicia, bădărânia ori ne-trebnicia noastră. Pe cei în prezență cărora ne-am desărtat străfundurile tulburii ale subconștientului, ne-am dat arama pe față și poalele peste cap, ne-am făcut de basm, de ocară și de minune și urâm. Nu lor ne-am arătat cu înfățișarea noastră cea mai murdară și mai ticăloasă? Nu-i nevoie de prea refinata psihologie pentru a înțelege că de mult mai multă rușine și ciudă avem parte cât privește pe cei cărora le-am greșit noi decât în privința celor care ne-au greșit nouă, care s-au compromis **ei** în prezența noastră.

Să ne fie îngăduiț, în acestă ordine de idei, și referi la o veche piesă de teatru a dramaturgului francez Eugène Labiche. Nu-i decât o candidă comedie profană, cuprinde totuși o învățătură utilă. Eroul piesei, înstăritul părinte al unei frumose fete, întâlneste la o stație de munte pe cei doi tineri care deopotrivă râvnesc la o căsătorie cu fiica sa. Tatăl – pe nume Perrichon – alunecă în timpul unei plimbări și era cât pe aci să se prăvălească într-o prăpastie dacă nu-i întindea o mână salvatoare unul din tineri. E, acesta, acum sigur că el va fi alesul, în calitatea lui de binefăcător al familiei. Dar domnul Perrichon nu se grăbește de loc și-l face ginere, ba și caută – în vanitatea sa rănită – să minimalizeze fapta salvării, afirmând că se și agățase de un arbore, că aşa zisa prăpastie nu era decât o groapă, că e de felul lui agil... Celălalt candidat, mai istet, simulează atunci un accident, dându-i domnului Perrichon prilejul de a se dovezi vajnic salvator de vieți omenești. El va fi alesul!

Cazul domnului Perrichon, credem, ne înlesnește să înțelegem cât de mare este efortul cerut pentru iertarea celor cărora le-am greșit, cât curaj și hotărâre ni se cere pentru a-i privi drept în ochi, a le solicita indulgență, a nu le purta picăt, a nu transfera asupra lor printr-un ciudat, complex dar și logic proces psihanalitic necazul și stinghereala care ne copleșesc.

3. Grea este iertarea rubricată sub numărul 2, însă mai greu ne este a ne ierta pe noi însine. Iertarea aceasta de sine reprezintă probabil etapa care implică efortul cel mai penibil și mai

susținut întru biruirea poftei de înfrângere și de adăpostire în deznădejde sălășuitoare în tot omul păcătos, prototip al defestistului integral.

După ce ne-am căit amarnic, ne-am mărturisit fără retinente, ne-am înplinit canonul, am făcut penitență ne-am cerut din inimă, suflet și cuget iertare și am vărsat lacrimile ispășirii, urmează ca, în deplină smerenie și nu fără cutremur, să ne iertăm pe noi însine. Psalmul 50, desigur, ne îndeamnă să ne cunoaștem fărădelegea și vrea să ne fie păcatul nostru pururea în fața noastră. Iată un sfat admirabil. Dar păstrarea acesta a păcatului în cugetul nostru să nu înceapă a dospi și a se preface în izvor de înveninare a sinei și de cădere în obidă pentru care nu există leac. Amintirea vie a păcatului poate fi salutară; nu-i mai puțin adevărat că poate declanșa otrăvirea lentă a conștiinței. Scriitorul francez creștin Georges Bernanos pune pe drept cuvânt accentul asupra acestui soi de iertare cu atât mai anevoios de adus la înplinire cu cât vine, în contradicție cu învățășarea inimii noastre și cu funcția noastră răutăte. Suntem atât de răi și de învățășați cu inima încât, fără ca în limitele orizontului nostru strâmt și îmbăcsit, abia de ne putem închipui că există putință iertării. Ne asemănăm unor trogloditi pe care nu-i poartă gândul pînă la conceperea marilor pasări presărate pe întinsul lumii contemporane.

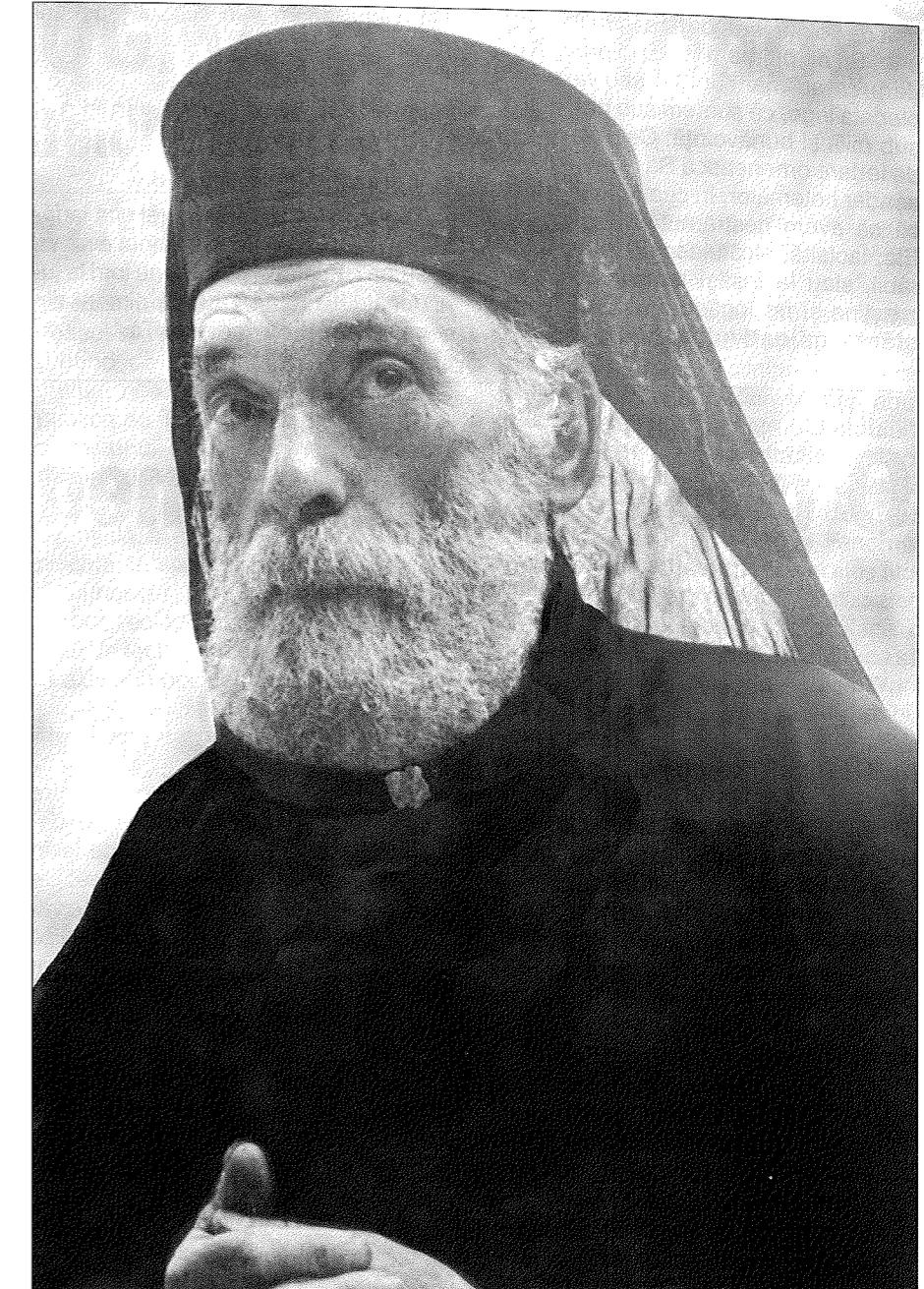
4. De aceea chiar, trecând la al patrulea aspect al iertării, ne pomenim atât de puțin pregătiți a crede că Dumnezeu ne va ierta păcatele oricât de sinceră și de fierbinte ar fi căința noastră. Dumnezeu, din fericire, e nespus mai bun decât noi și e întotdeauna dispus a ierta. Omului însă, prea puțin înclinat prin însăși firea lui căzută a crede în bunătatea altora și prea puțin pornit a se ierta nici pe sine, îi trebuie un efort considerabil ca să credă cu adevărat în posibilitatea ștergerii depline a păcatelor sale. Vechea perspectivă a talionului și a compensației mai dăinuiește în cugetul său, împotriva învățăturii lui Hristos, care nu pentru cei sănătoși, drept și buni a venit în lume ci pentru cei păcătoși. În Vechiul Testament, Dumnezeu îl dezvăluie lui Moise numai ca legiuitor și aspru judecător; Hristos desăvîrșește revelația și ne descoperă Sfânta Treime făuritoare, măntuitoare și mîngăietoare, adică pe Dumnezeul îndărării.

De nici un folos nu ne este a crede că

Hristos e Mântuitorul dacă nu credem tot atât de puternic, fiecare, că și **pentru mine** a venit, ca să mă măntuiască pe mine, ca Mântuitor **al meu**.

Unora li se pare, poate, că păcatele săvârșite de ei întruc până și capacitatea iertătoare a lui Dumnezeu. Întrucăt gândul acesta își are obârșia în teama de Domnul, în umilință, scrupul și delicatețe a conștiinței, e tămăduitor și bun. Dacă însă e pricinitor de îndoială în eficacitatea pocăinței, în puterea și bunătatea lui Dumnezeu – ca pentru luda, și e deci temei al deznădejdi – se transformă în păcat care strigă la cer, adevărul fiind că nu se află păcat a căruia virulență să poată frânge iubirea de oameni a Ziditorului. Pe de altă parte mai înseamnă a trece peste foarte precisele cuvinte ale sfîntului Apostol Pavel de la 1 Cor. 6, 9-11, care dau categoric soluția problemei: „Nu știi, oare, că nedrepți nu vor moșteni împărtăția lui Dumnezeu? Nu vă amăgiți: nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții; nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărtăția lui Dumnezeu. Și așa erați unii dintre voi.“ Până aici textul e constatator și rece. Imediat însă tonalitatea se schimbă și apare făgăduința iertării dacă s-a ivit căința. Metanoia răstoarnă situația și deschide orizontul măntuirii: „Dar v-ați spălat, dar v-ați sfîrșit, dar v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și în duhul Dumnezeului nostru.“²

Poate că e bine să ne aducem că mai des aminte de cuvântul sfântului Isaac Sirul: „Nu hulită spunând că Dumnezeu e drept!“, cuvânt la prima vedere paradoxal și scandalos, în fapt profund ortodox și adevărat și neavând de ce ne sminti. Căci dacă Dumnezeu ne va ju-deca numai după dreptate, suntem cu toții pierduți, nici unul nu va ieși izbăvit dintr-o judecată exclusiv dreaptă și contabilă.³ Dumnezeu care – din dragoste pentru făpturile Sale – nu a fost drept îngăduind să moară pe cruce Acel Nevinovat, nu este, spre fericirea și nădejdea noastră, drept în înțelesul strănic și neândupăcat al termenului. Dumnezeul nostru – Sfânta Treime – e Dumnezeul milei, care e un sinonim al „nedreptății“, adică al unei dreptăți mai adânci, mai cuprinzătoare, mai tainice, unei dreptăți de ordin superior. În mila Sa nespusă, Dumnezeu (despre care s-a spus că din douăzeci și patru de ore să pe tronul dreptății numai una iar celealte le petrece pe tronul milostivirii) poate și voiește să ne ierte și să ne măntuiască.

A ierta este în esență un atribut dumnezeiesc (iertarea omenească apărând în consecință ca încă o probă a prezenței suflului divin în făptură). Singur Hristos poate, ca dintr-o stersătură de burete, curăța o întreagă tablă neagră plină de păcate, pote albi pelicula pe care s-au înregisit toate faptele și gândurile rele ale unei vieți omenești. Străduindu-ne a ierta și învățându-ne a practica și iertarea sub formele ei mai subtile (pe cei cărora le-am greșit noi, pe noi, pe noi însine după ce ne-am căit cu adevărat), ne apropiem de înțelegerea iertării divine. Nu de judecata lui Hristos se înpăimântă Marcel Jouhandeu, ci de a sa proprie: de-ar fi după mintea obtuză, învățășarea iniții și îndărjita sa meschină răutate de om, el singur pe sine s-ar osândi. De iad mai degrabă bunătatea și mărinimia Domnului ne feresc decât vrerea noastră. Greu accesibilă ne este nobiltea supremă a iertării. Și misterul să tocmai în aceea că puterea de Sus prin milă și har scoate făptura din întunecimea încrâncenării și-i descopează lumina de pe Golgota, neangrădită, infinită, biruitore a beznei. Să deprindem a crede în iertare, a îndrăzni să credem așa, să ne rugăm și să tămăduim de neandrăzneală. Să ne deprindem a nu deznădădui ca luda – care n-a crezut nici că Hristos e de-ajuns de bun ca să voiască să-l ierte și nici destul de puternic pentru a putea să-l ierte – ci a-l urma pe sfântul Apostol Petru care s-a căit, a plâns amarnic și nu s-a în-

două de voință iertătoare a învățătorului său. Să nu pierdem nici o clipă din vede că nu mai suntem sub neânduplecata lege, că suntem sub har, adică sub milă și bunăvoieță. Cele trei feluri de iertare omenească să ni le însușim aşadar netemtator, în cea dumnezească să avem nestăruință încredere. Ele, laolaltă, alcătuiesc un tot inseparabil, stau la însăși temelia credinței creștine și ne îngăduie a nădăjdui în sfânta milostivnică nedreptate a

Dominului acum și-n ceasul judecării noastre. Amin.

¹⁾ Rom. 3,10-12; Vezi și Ps. 13, 2-3 și 52, 3-4.

²⁾ V. și Efes. Cap. 2 și 5, 5-8.

³⁾ Psalm 129,3-4: „De Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi?; Psalm 142,2: „Să nu intră la judecată cu robul Tău, că nimeni din cei vîi nu-i drept înaintea Ta.“

O gâlceavă cât lumea de veche

N. STEINHARDT (INEDIT)

Nu mai puțin veche decât lumea și omul este gâlceașa sufletului cu trupul. De ecouriile luptei acesteia răsună întreg Vechiul Legământ în cartea lui Iov, a înțelepciunii lui Solomon, a Pădilor, a lui Isus fiul lui Sirah. Precum și Noul Legământ în toate scrisorile Sfântului Apostol Pavel. Iar literatura profană, de-a lungul veacurilor, cercează ea, neobosită, angoasele aceleiași îndărjite rivalități: ce altceva este, bunăoară, Faust decât o nouă poetică ipostază a strămoșescului conflict?

Pentru maniheism materia e blestemată iar trupul cu desăvârșire spurcat. Nu însă și pentru creștinism. Aceasta și că duhul e osărditorul iar trupul neputincios și exclamă prin glasul Sfântului Apostol Pavel: „Cine mă va scăpa de trupul acesta de moarte?“ (Rom. 7, 24) sau declară: „Trupul poftăște împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului, căci acestea se împotrivesc unul altuia“ (Gal. 5, 17) însă nu consideră materia blestemată (ca fiind lucrarea puterilor rele) și nici trupul iremediabil spurcat de vreme ce, următor Judecății de Apoi, vom înlătura cu trupul (care se va izbăvi din robia stricăciunii și susțină să fie părță la libertate).

Pentru creștinism, putem spune, sufletul nu se află în trup ca într-o colivie, o cușcă, o temniță; el este întrupat, ceea ce-i cu totul altceva. Prepoziția în, de formeză adevărul, în vreme ce cuvântul întrupare cuprinde nu pe în, ci noiceana prepoziție întru, care deține posibilități de foraj la adâncuri nespuse

mai mari și dă în vîleag o unitate între trup și suflet (o interpătrundere) depășind cu mult (ba și trecându-le în umbră) simplele relații de opozitie. De aceea, probabil, în ceasul morții, se vădese că de greu îi vine sufletului să se despărță de ticălosul său trup. De n-ar exista unitatea (simbioza, conlucrarea) dintre cele două elemente, despărțirea nu ar lua un caracter atât de patetic. Dar folclorul ne îngăduie să mergem și mai departe și să desprindem o relație de afecțiune între presupușii antagoniști: potrivit credinței populare, sufletul mai zăbovește patruzece de zile în jurul trupului sau chiar, după ce a ieșit din trup, se întoarce și-si sărută soțul. Cum de s-ar putea un asemenea gest de intimitate, iubire și credință da că relația ar fi numai de potrivnicie sau de strictă coabitație?

Găsim în poezia noastră contemporană preafrumoasa expresie a unei vizuni analoage celei populare asupra cuplului suflet-trup. Referindu-se la spiritul întrupat în materialitate, în carnal, Nichita Stănescu scrie: „cutremurându-se și izbindu-mă adânc în el însuși, / vroind / să mă ucidă ca să poată fi liber și neucigându-mă, / ca să poată fi trăit totuși de cineva“. Ce dorește să spună poetul? Că spiritul încearcă să distrugă trupul – ființa purtătoare – spre a fi slabod, a se descotorosi de jugul și servitul materiei, însă totdeauna nu se îndură să o facă deoarece jinduiește (încearcă nevoia) să fie totuși întrupat, căci altminteri este și el lipsit de

putință de a se exprima, a se manifesta, a intra în acțiune, a trece de la stadiul verbului și fi la acel al verbului a face. Sufletul, în viziunea lui Nichita Stănescu, e un partener și un colaborator al trupului; desigur stingherit și adesea descompănit de vrerile și poftele ortacului său, dar nu lesne dispus a se lepăda de el: au reciproc nevoie unul de altul: trupul lipsit de suflet nu mai este decât o cârpă lepădată, un vas gol, un hoit; căt despre suflet, ține să fie întrupat spre a putea interveni în lumea creată, a nu se mărgini la starea de forță latentă, de nor plutitor, de virtuală disponibilitate. Duhul se rabdă încătușat în trup fiindcă pe bună dreptate și în vocabular corect nu e vorba de o încătușare, ci de ceva mai complex, mai rafinat și mai tainic: de o însoțire, o perihoreză, o împreună facere. Soluția lui Nichita Stănescu se poate să nu fie întru totul (catehetic și formal) creștină, dar desigur că nu este nici ne-creștină; ba se arată și folos și creștinului în general și monahului în special pentru o înțelegere mai nuanțată și mai profundă (de nu și mai cutremurătoare) a cuplului paradoxal, contradictorie ființă numită om.

Întruparea spiritului, următor citirii versurilor lui Nichita Stănescu, nu ni se mai înfățișează ca o detenție punitivă: materia spre a fi și face, a nu rămâne butură sau bolovan, are în adevăr nevoie să fie însuflată; dar și sufletul care s-a sălășuit în trup ca să se poată manifesta în lumea creată nu mai apare ca un autentic dușman al materiei, mai degrabă ca un operator al ei. Se făuresc relații de tip retroacțiune, asemănătoare oarecum relațiilor de incertitudine, rezonanță, interdependență și simultaneitate despre care se tot face pomenire în fizica zilelor noastre. Cuplul corpuscul – unde este oare mai îngemănat și prin urmare mai anevoie desghicabil? Trupul, în această viziune a lucrurilor, nu mai e o temniță ci, invocând o metaforă mai logică, un receptacol, iar sufletul nu mai e un vrăjmaș, ci o energie lucrătoare.

Nichita Stănescu nu contrazice învățătura ortodoxă; o nuanțează doar în tonalitatea uneia din principalele trăsături ale versiunii ei românești: duioșia. Nu cumva modalitatea poetică a izbutit să dea un sens mai evocator și mai accesibil sărmănei noastre sensibilități cuvintelor a suflat în fața lui, suflet de viață?

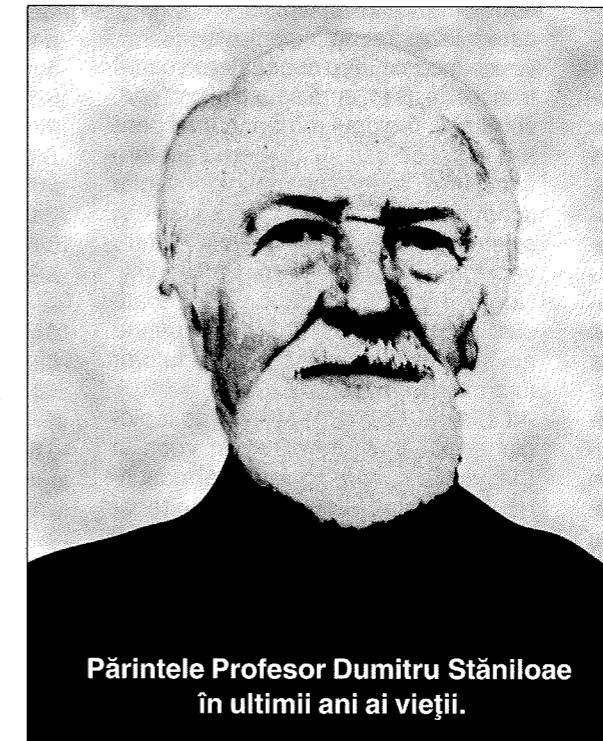
Tărâna și suflarea: împreună își vor purta interconexata povară își vor depăna înfrățita gâlceavă, până la ziua ieșirii din dualitate.

TEOLOGIA DOGMATICĂ ORTODOXĂ a Părintelui Dumitru Stăniloae

O RECENZIE DE VIRGIL IERUNCA

O lucrare unică aparută în cultură noastră. Spunem unică pentru că este un fel de sărbătoare a spiritului, în măsură în care, cum spune filosoful francez Claude Bruiare, suntem conștienți că „spiritul nu poate trăi în noaptea inteligenții“, ci se deschide spre ceea ce-l împlineste, prin saltul în religios. Vom încerca deci să vorbim despre cele trei volume de aproape 1500 de pagini ce alcătuiesc Teologia Dogmatică Ortodoxă. Autorul este părintele prof. dr. Dumitru Stăniloae. Lucrarea a apărut în Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii ortodoxe române, fapt ce explică semi-clandestinitatea ce înconjoară o astfel de operă. Nici un intelectual român n-a referit (sau n-a putut să facă) despre această sumă de înțelepciune teologică și duhovnicească ce îmbogățește spiritualitatea română în straturile ei adânci, constitutive, pentru că – mai e nevoie să o amintim? – ortodoxia nu e doar o componentă a romanismului, ci însuși temeiul lui, matca existenței însăși a acestui românism ce nu trebuie confundat cu naționalismul subistoric pe care-l proclamă demagogic puterea pe la toate răspîntile poluate festiv. Cîteodată istoria ne pregătește și ironii de lumină: pentru că ce este mai paradoxal decât de a vedea apărînd într-o Românie comunistă* această operă de „Apă vie“ în care fiecare rînd e îndreptar al ființei noastre? S-ar zice că asistăm nu numai la o biruință a gîndului, ci și la biruință de pe urmă a duhului. Bineînțeles că nimeni nu trebuie să se aștepte de la noi că în puținul spațiu de care dispunem să înfățisăm – printr-un zadarnic rezumat – cele 1500 de pagini din dogmatica părintelui Stăniloae. Cuvîntul nostru se vrea doar semn și semnal, așa că ne vom mărgini la numai cîteva observații cu caracter general.

În primul rînd, se cuvine a situa o prezență. Părintele Stăniloae – și am dori

Părintele Profesor Dumitru Stăniloae
în ultimii ani ai vieții.

lucrările lor, singurele referințe majore în acest domeniu. Cei mai mulți însă dintre aceștia s-au stins așa că, prinț-o strategie aproape vulgară, am putea spune că există acum un loc gol de ocupat. Traduse în limbi de circulație occidentală, lucrările părintelui Stăniloae și mai cu seamă **Dogmatica** sa ar însemnă un moment românesc al unei teologii răsăritești regăsite, revigorante. Aportul teologului român ar îmbogății numai domeniul oarecum rezervat al teologiei ci și al filosofiei. Pentru că,

spre deosebire de secolul al 19-lea, când granițele dintre filosofie și teologie erau și nete și distințe, în vremea noastră – în ciuda eflorescenței abuzive a aşaziselor „științe ale omului“, tributare mai ales reducționismelor sociologice și psihanalitice – există o co-existență fecundă între discursul filosofic și enunțul teologic. Fenomenologia, hermeneutica, și mai ales filosofiile existenței se află într-un dialog îmbogățitor cu teologia. Cînd face o mică istorie a existențialismului – ca să luăm un singur exemplu – Jean Wahl înglobează – necesar – și aportul lui Karl Barth. Și nu e Dumitru Stăniloae un Karl Barth al Răsăritului?

Un Karl Barth sui-generis. Și cu aceasta trecem la o seamă de deslușiri ce țin de miezul însuși al lucrării teologului român. Spre deosebire de teologul occidental, care, în orizontul proiectului său, face mult loc supozițiilor și paruirilor filosofiei, Părintele Stăniloae restrînge acest apel, această uvertură. El citează deșigur și pe Gabriel Marcel, și pe Berdiaev, pe Rudolf Otto – găsim și o aluzie la Heidegger –, o referință (neașteptată) la Alain, însă e evidentă o iconomie (ca să folosim un termen adecvat) a proiectelor filosofice. De ce? Pentru că teologul român găsește mult mai necesar și mai urgent că o dogmatică răsăriteană să se întemeieze pe origini adică pe rostirea instaurativă a Sfinților Părinti. În felul acesta el ia distanță și față de retorica abstractă a scolasticiei și față de retorica interogativă a filosofiei. Deoarece pentru teologia răsăriteană, întărietatea o are „semnificația duhovnicească a învățăturilor dogmatice“ sau – cu cuvinte simple – sufletul insuui. Ne avertizează însuși părintele Stăniloae în prefața operei sale: „Dacă o Teologie Dogmatică Ortodoxă înseamnă o interpretare a dogmelor – în sensul scoaterii la iveala a adâncului și nesfirșit de bogatului conținut mîntuitor adică viu și duhovnicesc cuprins în scurtele lor formulări

* Acest text a fost scris la Paris, în martie 1980.

– noi credem că o autentică ontologie Dogmatică Ortodoxă e cea care se an-

gajează pe acest drum”.

Or „conținutul mîntuitor“ sălășluiește mai degrabă în spunerea Sfîntului Maxim Mărturisitorul decât în gîndul oracular al unui Schelling și chiar Hegel. N-am vrea să se credă – fie numai o clipă – că această prioritate acordată de autor Sfîntilor Părinți privilegiază discursul predaniei, în dauna rigorii teologice. Dogmatica Părintelui Stăniloae răspunde în primul rînd exigențelor obiectului tratat, dar răspunsul implică în același timp; folosul secund, învățătura mîntuitoare.

Dacă filosofia e pusă în paranteza propriilor ei limite, în schimb autorul dogmaticii convoacă spre confruntare și, uneori, distanțare, o seamă de teologi ai timpului nostru pentru a actualiza astfel completîndu-l, demersul său specific: Teologii ruși în primul rînd, Florovski, Lossky, Bulgakov, Homiakov (e curioasă lipsa lui Soloviev și mai curioasă luarea în prea serios a unui diletant ca Paul Evdokimov), teologii germani Karl Rahner, Hans Urs von Balthusar, Jürgen Moltmann și alții, teologii francezi Jean Danielou, Henri de Lubac, Olivier Clement, teologii greci ca Yannaras, Karmiris, etc.

Am vorbit de distanțare pentru că – dincolo de spiritul polemic, pe care teologul român îl evită cît poate, pentru a nu adumbri parcă o întreprindere lumenosă – există în dogmatica parintelui Stăniloae preocuparea constantă de a ocroti miezul ortodoxiei de probabilisme conceptuale, inerente unei îndelungate tradiții de probematizare cu orice preț a unor evidențe, mai ales de către teologii occidentali. Dar în această distanțare stă însăși necesitatea unei dogmaticii a ortodoxiei. Vom lua cîteva exemple, tocmai pentru a accentua aportul original al teologului român. Cînd vorbește despre cunoașterea lui Dumnezeu, sprijinindu-se pe tradiția patristică, părintele Stăniloae insistă asupra nedespărțirii dintre cunoașterea rațională sau catafatică și cea apofatică sau negrăită. E cunoscut faptul că teologia occidentală pune mai ales accentul pe cunoașterea catafatică și cea răsăriteană pe cea apofatică, răsăriteanul experimentând trăirea contopitoare cu Prea-Înaltul; ceea ce era mai puțin de așteptat din partea unui teolog ortodox era insistența lui asupra nedespărțirii dintre cele două modalități cunoșcătoare. Noi socotim – afirmă Părintele Stăniloae – că cele două feluri de cunoaștere nu se contrazic și nu se exclud, ci se completează. Propriu-zis

cea apofatică se completează cu cea afirmativă și cu cea negativ-rajională ea transferă pe cea afirmativă și negativ-rajională pe un plan mai propriu, dar la rîndul ei recurge la termenii cunoașterii raționale în ambele aspecte (afirmativ și negativ) în trebuința de a se exprima fie și într-un mod deosebit de fi satisfăcător. Cel ce are o cunoaștere rațională a lui Dumnezeu și-o completează adeseori cu cea apofatică, iar cel ce are o mai accentuată experiență apofatică recurge la exprimarea ei prin termenii celei raționale”. Aceasta nu înseamnă nicidcum o concesie, să-i zicem neo-scolastică, din partea teologului român. Părintele Stăniloae nu cade niciodată în orgoliul strîmt și strîmatorat al unui raționalist neajutorat, el convoacă toate facultățile cu care e înzestrat omul pentru a se recunoaște întru cunoașterea care-l transcende. Sau, cum spune și profund, și frumos, teologul român „numai prin-tr-o astfel de conștiință eternă și eternă în acțiune de adîncire, noi ne dovedim scopul tuturor treptelor inferioare și existență eternizând și luminând pentru veci toate sensurile și realitățile lumii. Numai prin aceasta se arată că toate sunt pentru noi, iar noi suntem pentru noi înșine un scop fără sfîrșit al tuturor lucrurilor din lume”.

Alt exemplu. Spre deosebire de teologia occidentală, care uneori vede în Biserică mai ales aspectul ei contingent-institutional teologul român regăsește în Biserică însuși „trupul tainic al lui Hristos” rînduind Biserică în centrul actului de mîntuire a omului. „Biserica – insistă părintele Stăniloae – e unirea a tot ce există, sau e destinată să cuprindă tot ce există: Dumnezeu și creație. Ea e împlinirea planului etern al lui Dumnezeu: atotunitatea ei. În ea e eternul și temporalul, ultimul – destinat să fie copleșit de eternitate: necreatul și creatul, ultimul destinat să fie copleșit de necreat, să se îndumnezească; spiritualul de toate categoriile și materia, ultima – destinată spiritualizării; celul și pămîntul penetrat de cer; Biserica e imanentul care are ca transcedentul, comunitatea treimică de Persoane plină de o nesfîrșită iubire față de lume întreținând în aceasta o continuă mișcare de autotranscendere prin iubire. Biserica este Hristos extins cu trupul Lui îndumnezeit de umanitate,

Icoană pe sticla din Făgăraș-Brașov
(Muzeul Județean Brașov)

sau umanitatea aceasta unită cu Hristos și avînd imprimat în ea pe Hristos cu trupul Lui îndumnezeit”.

Am dat doar două exemple pentru a sublinia plinătatea ortodoxiei, față de teologia occidentală, plinătatea desvăluită de vederile originale ale teologului român. Dar, dogmatica Parintelui Stăniloae e o mină de distanțări originale de această factură. De n-ar fi să cităm decât modul de a privi înviera ca acțiune conjugală între Dumnezeu și fiul Omului și nu numai ca un gest al Tatălui cum crede Karl Barth. Există însă la fiecare pas, asemenea desvăluirii originale în dogmatica Parintelui Stăniloae. Paginile sale despre har, despre dialogul darului de la Dumnezeu către om și de la om către Dumnezeu (care ar putea fi comparat cu faimoasa dialectică a iubirii la Kierkegaard) dar mai ales problema libertății – lumea ca libertate sub vegheia singură a lui Dumnezeu, raporturile dintre libertate și istorie deschid perspective cu totul noi pentru cine vrea să-și înrădăcineze conștiința în ceea ce o împingește cum și pentru cei care istoricizează totul pentru a înlănțui – iremediabil – omul, împotriva statutului său ontologic care se situează între har și libertate.

În ce ne privește, Dogmatica Părintelui Stăniloae ne-a adus nu numai confruntări cu esențialul, dar și cîteva invitații la o meditație filosofică ce își află rotunjiri de sens plecînd de la textele ei. Ceea ce arată dogmatica ortodoxă,

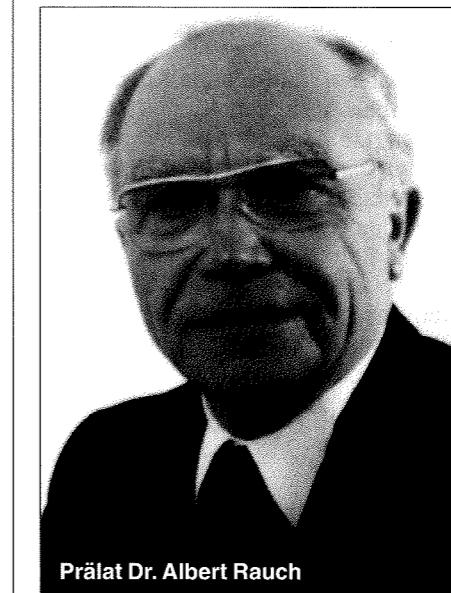
departe de a claustra rostirea filosofică, o deschide pentru a o face mereu permeabilă unui adevărat spor de înțelesuri. Vom lua îarăși două exemple. Există o întreagă relație dintre eu și tu, în concepția unor filosofi contemporani de la Martin Buber la Gabriel Marcel. Și chiar la Sartre, deși la el această relație e pîndită mereu de o „bănuială” muiată-n fapticitate. Această relație de subiectivitate în act dezvăluie posibilitatea unei comunicări autentice între două persoane. Iată că grație părintelui Stăniloae, care extinde relația duală Eu – Tu, la triadă înglobantă Eu-Tu-Natură comunicarea devine comunună, iar prin aceasta iubire: de mine, de tine și de Dumnezeu. De unde se vede că Dumnezeul teologilor poate deveni – adialectic – și Dumnezeul filosofilor.

Al doilea exemplu ne poartă în centrul însuși al unor teme și probleme. Vorbind despre urcușul spiritual al creațurii care sfidează monotonia repetitivă a creației neînsuflețită, Părintele Stăniloae reabilită indirect diferența, atât de scumpă filosofiei contemporane. (Se cunoaște apelul la diferența ca nostalgie recuperătoare la gînditori ca Gilles Deleuze sau Jacques Derrida). Dogmatica ortodoxă, așa cum e potențată de teologul român, scoate diferența din condiția ei mundană și poate descuia orizonturi transcendentale. De altfel există și o coincidență care pune pe gînduri. Un reprezentant al „noilor filosofi”, Jean-Luc Marion, ajunge în cartea sa *L'Idole et la distance* la o apropiere de Dumnezeu, tocmai prin desmundizarea diferenței, diferență care la el e omologată distanței pe care tînărul filosof o vede între Idol și Dumnezeire. Jean-Luc Marion pornește de la Denida și Levinas și, cu ajutorul, pe de o parte al lui Hölderlin pe de altă parte al lui Denis Areopagitul ajunge la ștergerea idolului și la înfățișarea lui Dumnezeu.

Grație Părintelui Stăniloae, oricînd un filosof virtual se poate „împărtăși la infinitate” cum spune el atât de just. Pentru că Dumnezeul gîndului și acela al harului. Sau cum afirma acest învățător, acest duhovnic și acest dezvălitor de esențe răsăritene, „Dumnezeu cel nemutabil în bunătate a coborît prin creație și mai ales prin întrupare la nivelul nostru a acceptat putința trecerii din treaptă în treaptă cu noi ca să urce ca om împreună cu noi, în infinitatea dumnezeirii de care umanitatea lui a fost asumată. Prin coborîrea Lui s-a facut pe Sine scara noastră și împreună, – suitor cu noi”.

Einige Gedanken zum „Geistlichen Vater“

Wenn wir uns an unsere Kindheit zurückrinnern, so waren es die Eltern, und besonders die Mutter, die uns zuerst von Gott gesprochen haben und von unserem Erlöser Jesus Christus, von den Engeln und Heiligen, besonders von der Jungfrau und Mutter Gottes Maria. Sie haben uns die ersten Gebete gelehrt, sie haben uns in die Kirche und in das Kirchliche Leben eingeführt. Allmählich spürten wir dann, daß wir viele Brüder und Schwestern haben, die nicht leiblich von unseren Eltern abstammen, ja, daß wir oft von ganz „Fremden“ mehr erfahren können über unser geistliches Leben, als es die Eltern und Geschwister jemals vermitteln hätten können.

Prälat Dr. Albert Rauch

Ein solcher „geistlicher Vater“, der bei uns Spiritual oder Beichtvater genannt wird, ist ein großes Geschenk der Gnade Gottes. Jeder ist wohl in seinem Leben einem solchen begegnet. Auch eine geistlich erfahrene Frau kann für uns „Lehrer im Glauben“ werden. Ich habe das außerordentliche Glück, seit mehr als 40 Jahren denselben „Geistlichen Vater“ zu haben: P. Wilhelm Klein aus dem Orden der Jesuiten. Dieser feierte am 24. März dieses Jahres seinen 106. Geburtstag (geboren

1889) in geistiger Frische und, seinem hohen Alter entsprechend, auch in guter körperlicher Verfassung. Er ist für mehrere Generationen von Priestern „Geistlicher Vater“ geworden. Vielleicht kann das, was er uns durch die Gottes Gnade gegeben hat, dargestellt werden in zwei Predigten von zwei seiner Schüler, die heute als Bischöfe wirken:

Predigt zum Jubiläum

P. Klein 75 Jahre Priester
Bischof Anton Schlembach

Als ich mich gestern abend fragte, welche Schriftstelle wohl für den Jubiläumsgottesdienst im Zusammenhang mit dem Jubilar geeignet sein könnte, kamen mir Stellen aus dem Römerbrief und aus dem ersten Johannesbrief in den Sinn, auf die ich vor vielen Jahren durch P. Klein aufmerksam gemacht worden bin.

Die erste Stelle ist der 8. Vers im ersten Kapitel des Römerbriefes: „Ich danke Gott zu allererst durch Jesus Christus für euch alle“. Paulus meinte damit die Christen in Rom. Er bringt damit eine Grundhaltung der Christen zum Ausdruck. Christen sind Menschen, die einander danken, die Gott für einander danken; das gilt überall, das gilt in besonderer Weise für diesen Anlaß, für diese Stunde.

Wir danken Gott für unseren P. Klein, daß es ihn gibt, daß wir ihm im Leben begegneten durften, daß wir ein Stück weit unseren Lebensweg gemeinsam gehen durften, daß er uns geistig und geistlich geführt hat, daß er im Gebet, das wissen wir, Tag und Nacht mit einem jeden von uns verbunden ist, daß er nicht nur uns, sondern zahllosen anderen Mitmenschen in allen Ländern, aus allen Rassen, allen verschiedenen Religionen und Weltanschauungen das gewesen ist und das ist, was er für uns gewesen ist. Und er ist: Bruder, geistiger und geistlicher Meister. Dafür sagen wir Dank in dem Höchsten, was uns geschenkt ist, in der heiligen Eucharistie. Die zweite Stelle aus der heiligen Schrift, die mir ins Bewußtsein gekommen ist im Blick auf diese Eucharistie-

feier, die ist im 4. Kapitel des ersten Johannesbriefes, nämlich die Worte: „Als Geliebte laßt uns einander lieben!“ Das war, und das ist bis heute das große Anliegen des Jubilars: *Apostel der Liebe zu sein.*

Da wir geliebt sind, noch mehr, da wir Geliebte sind, daß Geliebtsein von Gott her unsere Seinsbestimmung ist, daß wir aus Liebe leben, daß es deshalb gut ist, zu leben, daß es unsere Pflicht ist, auch selbst Liebende zu sein, das war, wenn ich recht sehe, sein oberstes Anliegen, seine größte Sorge in der Führung, die er uns angehieben ließ.

P. Klein hat hingewiesen auf die reinste Verwirklichung der geschöpflichen Liebe, auf das reinste und vollkommenste Geschöpf, auf die Gottesmutter Maria: daß Liebe so zu verwirklichen gilt. Liebe ist, wie Maria lieben, mit Maria lieben, in Maria lieben.

P. Klein hat, wie wenige, offene Augen für die Relativität, Geschichtlichkeit, Brüchigkeit, Zweideutigkeit alles Iridischen, hinein bis in die Theologie, aber trotz dieser klaren Sicht der Wirklichkeit, wie sie nun einmal in ihrer Erbsündigkeit ist, hat er nie resigniert, ist nie verzweifelt. Er war immer frei, gelassen, heiter, offen, und dafür hat er uns die Augen geöffnet, für diese Sicht der Wirklichkeit.

Unermüdlich hat er mit dem greisen Apostel Johannes sein „liebet einander!“ gesagt, „wenn ihr das getan habt, dann ist es genug, dann habt ihr alles verkündet“.

Wie er uns die Liebe vorgelebt hat und uns zur Liebe geführt hat, mit der ganzen Schärfe und Weite seines Geistes, mit der ganzen Glut seines Herzens. Daß er uns auf diese Liebe hin-

gewiesen hat, dafür wollen wir ihm danken, dafür danken wir Gott in dieser Stunde. Gratias agamus Domino Deo nostro – Dignum et justum est.

Amen.

Der Apostolische Nuntius LAJOS KADA anlässlich des 80-jährigen Priesterjubiläums von P. Klein am 28.10.1992

Ein seltenes Ereignis: das 80-jährige Priesterjubiläum unseres verehrten P. Klein. Wir alle, die wir uns hier versammelt haben, freuen uns mit Dir, daß Gott Dir die Gnade geschenkt hat, diesen Tag zu erleben. Und ich glaube, daß es vor allem Dank ist, der Dich an diesem Tage erfüllt. Dank gegenüber Gott, der Dir diese Zeit geschenkt hat. Und daß Du in diesen langen Jahren Deines Lebens so Beglückendes und Frohmachendes erfahren hast.

Sehr viele von uns, und ich schließe mich da gerne ausdrücklich darin ein, betrachten Dich nicht nur als begnadete Priester- und Erziehergestalt, oder besonders als Seelenführer, sondern als Geistlichen Vater.

Wir haben durch Dich erfahren dürfen, was Paulus im Römerbrief bezeugt: „Wir wissen, daß Gott bei denen, die ihn lieben, alles zum Guten führt, bei denen, die nach Seinem ewigen Plan berufen sind. Denn alle, die Er im Voraus erkannt hat, hat er auch im Voraus dazu bestimmt, an Wesen und Gestalt seines Sohnes teilzuhaben, damit dieser der Erstgeborene von vielen Brüdern sei.“

Du konntest diesen Text nie auslegen, ohne auch an Maria zu denken. Du hast so vielen von uns Maria ganz na-

he gebracht. Und uns dadurch auch ein tiefes Verständnis der Kirche erschlossen, die ja für die Menschheit der Mutterschoß Gottes sein soll.

Ein Vater liebt seine Kinder. Jedes einzelne auf unverwechselbare Weise. Er kennt sie und versteht sie, jedes ganz persönlich. Das haben wir immer wieder an Dir erlebt, daß Du nachvollziehen konntest, was uns bewegte, auch wenn es manchmal im Überschwang der Jugend noch unausgegoren und einseitig war. Wir haben auch von Dir etwas gelernt. Aber Du hast uns nie gebremst, sondern uns im Gegenteil ermutigt, weiter vorzudringen, die Wahrheit und die ganze Schönheit und Lebendigkeit Gottes zu entdecken.

Und Du hast uns auch bis heute weiterbegleitet. Ich weiß, wie viele Dich immer noch aufsuchen und Dich um Deinen Rat bitten.

Offenheit und Mut, Verständnis und ein großes Herz, in dem Vieles und Viele Platz haben.

Vor allem aber auch ein Geist und ein Intellekt, der sich nicht mit vorletzten und vorläufigen Antworten zufrieden gibt. Und vielleicht, ja sicher, sind es diese Frische und Unbedingtheit des Geistes mit seiner totalen Ausrichtung auf Gott, die Dich so jung erhalten haben. So wünsche ich Dir heute im Namen aller hier Anwesenden und all der anderen, die heute mit Dir im Geiste verbunden sind, an Deinem so seltenen Festtag, von ganzem Herzen, daß Du Dich freuen kannst über diesen Tag und über all das, was Gott Dir in der Vergangenheit geschenkt hat und daß wir Dich noch lange hier auf Erden bei uns haben.

PRÄLAT DR. ALBERT RAUCH

Există într-adevăr multă intoleranță în relațiile dintre oameni, inclusiv pe plan religios. Deși n-ar trebui să fie aşa, totuși realitatea ne obligă să recunoaștem că înșiși creștinii manifestă intoleranță în raporturile dintre ei. Chiar noi români, deși ne place să ne definim ca fiind un popor tolerant (cf. Gheorghe Speranță, Dovezi de toleranță religioasă în ţările române, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 7-8, iulie-august 1965, pp. 735-751), totuși nu o dată ne comportăm tocmai invers.

Intoleranța în materie religioasă constă în lipsa de îngăduință făță de credința semenului, de obicei făță de credința minorităților religioase și confesionale. Intoleranță însă o pot manifesta la fel de bine cei mai puternici, ca și cei mai slabii. Astfel ea apare atunci cînd se exercită o presiune și o conștrîngere cu scopul de a „converti“, dar și atunci cînd predomină o mentalitate integristică. Numai că oricât de pasionat ar fi cineva cînd stăruie pentru promovarea adevărului religiei sale, aceasta nu-i dă dreptul să încerce reprimarea libertății acelora care au alte convingeri religioase, ori să-i oblige să-și calce pe conștiință în schimbul unor privilegii sau drepturi.

Dacă vorbim însă despre toleranță trebuie să avem în vedere ceva în plus. Să ne explicăm, prin toleranță înțelegem obișnuit protejarea minorităților etnice sau religioase. Se întimplă însă că în dorința noastră de a le proteja, reușim ca în cele din urmă să le tratăm ca pe o categorie de minori. Atare manieră însă ar putea duce la un fel de discriminare capabilă să încetinească ori chiar să împiedice dezvoltarea unei societăți în care domnește armonia și pacea. De aceea în loc de o astfel de toleranță, ar trebui să se recunoască și garanteze fiecărui dreptul inalienabil de a urma conștiinței sale, la fel de a profesa și practica credința, singur sau în grup, evitînd mereu orice atitudine de superioritate.

Vorbind despre toleranță care și-o arează Bisericele, trebuie să precizăm că aceasta nu vrea să spună că ea își este suficientă și se poate accepta. Simplă toleranță nu este de ajuns nici creștinilor și nici Bisericilor. Nu o dată ne dăm seama că noi tolerăm chiar răul în numele unui bine mai mare. Iată de ce am spune că nu este de ajuns dacă pur și simplu ne tolerăm unul pe altul. În Epistola către efeseni a Sfintului Apostol Pavel citim:

... voi care altădată erați departe, v-ați apropiat prin sîngele lui Hristos ... prin El avem și unii și alții apropierea către Tatăl, într-un Duh“ (2, 13 și 18) Apar-

ținem la Biserici diferite, dar „nu mai suntem străini și locuitorii vremelnici, ci suntem împreună cetățeni cu sfintii și casnici ai lui Dumnezeu, zidii fiind pe temelia Apostolilor și a Proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos“ (Efeseni 2, 17-20). Chiar dacă în ce privește credința suntem încă deosebiți între noi, totuși – har Domnului – suntem de acord asupra te-meiurilor credinței noastre: toți credem

Pr. Simion Felecan, Prof. Dr. Constantin Nagacevschi, I.P.S. Nicolae Corneanu și Dr. Nicolae Stroescu-Stănișoară

în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care S-a răstignit și a înviat pentru mîntuirea noastră; la fel toți am fost botezați în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh.

Dar Botezul nu reprezintă decât îneputul unității noastre. Ca început al mîntuirii fiecăruia ins, el cuprinde în sine un dinamism interior care trebuie să realizeze plenitudinea trării în Hristos. Așadar el este hărăzit totalei mărturisiri a credinței, totalei integrării în economia mîntuirii și totalei intrării în comuniunea euharistică. În felul acesta, încetul cu încetul sunt depășite obstacolele din calea comuniunii și toți creștem împreună în unitatea lui Hristos care ni s-a dat încă de la început. Altfel zis trebuie să răspundem fiecare voinței lui Hristos care așteaptă de la noi să mergem fără abatere pe drumul care duce la pace și bună înțelegere.

„Îngăduiți-vă unii pe alții, continuă Epistola către efeseni, schiind un adevărat program de convițuire creștină. Condiția constă în aceea că fiecare să procedeze „cu toată smerenia și blîndețea“ și încă „cu îndelungă-răbdare“. Avem de-a face aici cu o adevărată lecție de toleranță care se cuvine să punem în practică.

Numai că Apostolul își completează programul spunînd: „...îngăduiți-vă unii pe alții în iubire“ (Efeseni 4,2). A se „îngădui în iubire însemnează mai mult decât a se tolera pur și simplu. A se „îngădui în iubire“ însemnează „a încerca să ne înțelegem“, a încerca să ne ierătăm unii pe alții, a ne „îngădui în iubire“ mai însemnează a ne accepta unii pe

alții, a ne simți foarte apropiati sufletește, a voi să fim toți în comuniune, a ne grăbi fiecare să ajutăm pe celalți, a voi să colaborăm și să creăm împreună. Din păcate trebuie să recunoaștem că în primul rînd noi creștinii nu suntem uniti și, în consecință, nu manifestăm toleranță unii față de alții și nici dragoste suficientă. Or dragostea ce se cuvine să-o avem ar trebui să se manifeste între altele prin aceea de a ne cere ier-

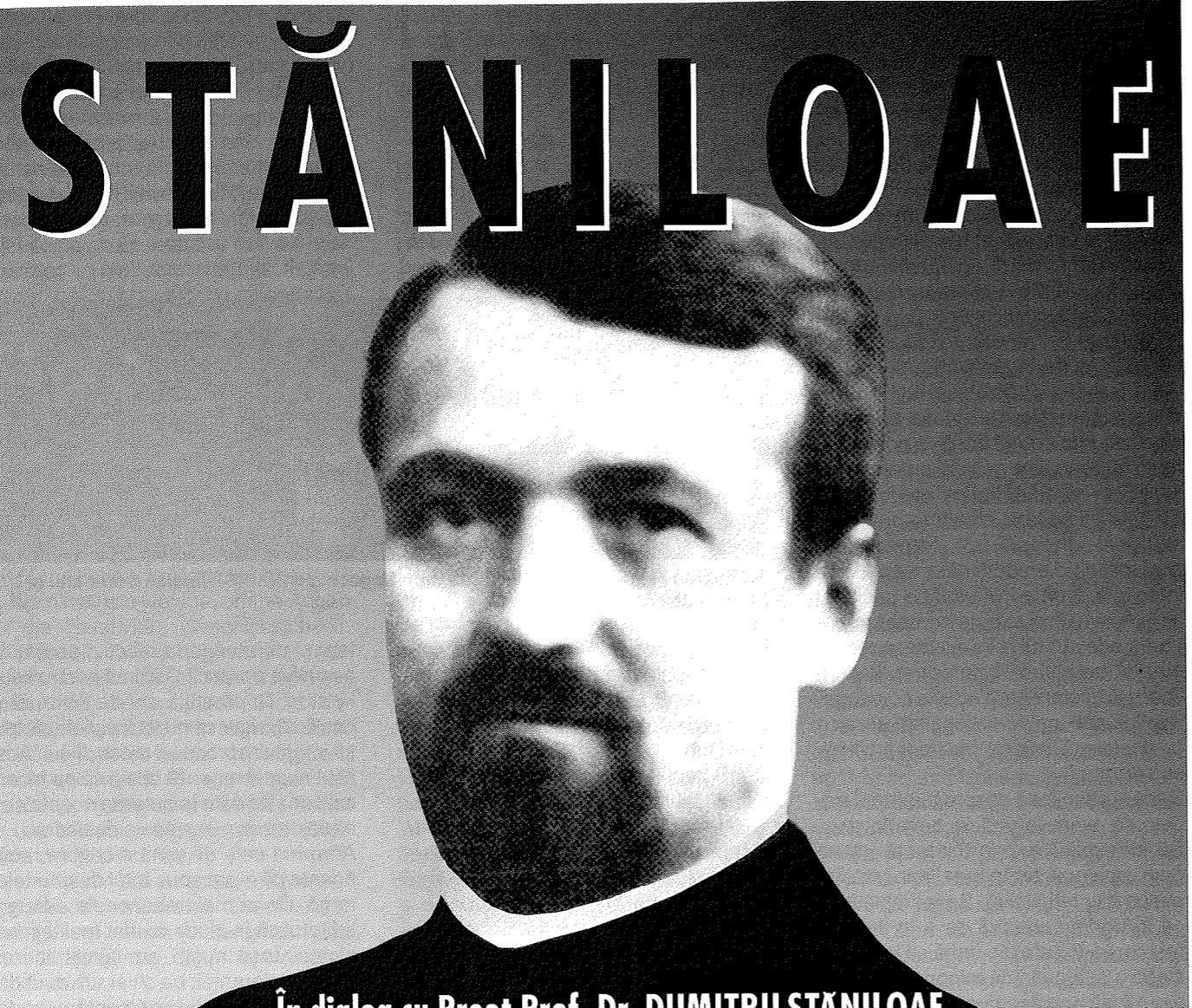
Toleranță religiosă

MITROPOLIT NICOLAE CORNEANU

Toleranța este una din însușirile comportamentului uman de care este foarte mare trebuință mai ales într-o vreme ca aceea pe care o străbatem. Așa se face că potrivit deciziei Organizației Națiunilor Unite anul 1995 în care am intrat nu demult, a fost proclamat „Anul Internațional al toleranței, al păcii și bu-

nei convițuirii între oameni și popoare“. Numeroase conflicte, tensiuni și încordări între diferite state naționale și grupuri umane au aprins lumea ca într-un uriaș și devastator „incendiu istoric“. În pragul mileniului al treilea, zeici și sute de mii de ființe umane pier sau sunt mutilate în confruntările de

care parcă nu mai scăpăm. Dacă asemenea fenomene sunt rezultatul intoleranței ce a cuprins sufletul multora, există destule neajunsuri și pe planul credinței, consecință fără îndoială a intoleranței religioase. Intoleranța este una dintre piedicile care ne opresc de la a vedea Calea divină și care ne îndepărta de ea. Fiind tolerant nu faci decât să accepti prezența semenului tău, să accepti prezența Divinului din el și în același timp îți oferă încă o șansă de a te apropia de El, Părintele Ceresc“ (Raul Dudnic, Intoleranța noastră cea de toate zilele, în rev. Orizont, Timișoara, nr. 50 din 13 decembrie 1991, p. 2).

În dialog cu Preot Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE

Interview 1988

— Înainte de-a începe acest dialog (care m-aș încumeta să-l numesc interior, sau măcar despre interior) am recitit poemul *Ascensiune*, scris de poetul Ioan Alexandru și dedicat Prea Cuceriniciei Voastre. De-aici am înțeles necesitatea pentru fiecare dintre noi, a unui „mare drum”, unică potecă, singură cale, „strungă strâmtă” spre cele spirituale, spre cele culturale. Rugămintea noastră este să ne vorbiți despre putința de-a intra în această călătorie, despre Cuvîntul și fapta care pot garanta acest drum „în sus”, despre cum ne putem „așternute drumului acestuia”, îngust în momentul dat, ca să putem ajunge la nesfârșitul lui larg în momentul care vine. În ce mod ne putem nouă însine lămuri „progresul în existență”, „întărirea în existență, cum spuneti Prea Cucerinică Voastră în „Orthodoxie și românism”?

— Omul este o existență în mișcare spirituală continuă. Dar nu se mulțumește cu orice fel de mișcare, ci voiește să miște spre înălțime și spre larg. Și niciodată nu se poate opri cu voia sa din această mișcare, oprește doar moartea, dar numai în aparență. Cu voia se menține și în clipele din urmă ale conștiinței în mișcarea spirituală mai departe prin nădejde, spre un scop

de dincolo de moarte. Și dacă în tot cursul vieții la baza mișcării spirituale a omului este nădejdea de a ajunge mai sus, iar această nădejde nu poate întârzi nici la moarte, ci trebuie să continue, nădejdea și setea de a urca tot mai sus, înțând de ființa omului, nu poate fi o înșelăciune.

Dar mișcarea neîncetată și tot mai departe a omului nu poate fi cea spre satisfacerile materiale. Căci în direcția aceasta omul nu se poate mișca decât în aceleași margini, într-o repetiție monotonă. Numai spiritul poate merge mai departe. El se poate îmbogăți neconținut în cunoaștere. Dar nici cunoașterea cosmosului material nu poate întârzi la lucruri esențiale noi, ci se mișcă de la o vreme în repetiție. Ideile privitoare la un cosmos socotit ca unică realitate rămân de la o vreme aceleasi. Numai dacă rațiunile cosmosului sunt văzute avându-și baza într-o cugetare personală a unui absolut al lor, gândurile despre ele și despre acest absolut se pot înmulții la nesfârșit.

Dar omul aspiră să întârzie nu numai pe linia cunoașterii, ci și pe linia perfecționării sale morale. El aspiră să devină tot mai bun și vrea ca și semenii săi să răspundă cu tot mai mare bunătate, bunătății lui. Omul nu se poate opri în această întârziere la nici o treaptă și aşteaptă ca și semenii săi să depășească orice treaptă. Cine se oprește din această atare întârziere la o treaptă oarecare, nu se poate menține nici pe ea, ci cade în jos, cum spune Sf. Grigore de Nisa. Iar cele două feluri de întârziere nu pot fi despărțite. Cunoașterea și rămâne îngustată, când nu te cunoști pe tine devenit altfel, adică ajuns la noi trepte morale și când nu cunoști nici pe alții în iradierea bunătății lor mereu sporite asupra ta. Întârzierea nesfârșită în cunoaștere este unită cu întârzierea nesfârșită în trăirea treptelor mereu mai înalte ale vieții tale și a altora.

Dar o asemenea întârziere rămâne totuși închisă dacă viața rămâne limitată în cadrul existenței lumii acesteia, sau a uneia asemănătoare cu ea, fie ea și după moarte. Numai dacă viața omului poate avea o legătură cu o existență transcendentă existenței finite și monotonă în care trăim, ea se poate săltă în infinitul după care e însetată ființa noastră și poate întârzi în mod real dincolo de finit.

Numai drumul căruia i se deschide transcendentul este drumul adevărat spre infinitul după care însează omul, drumul care se prelungeste în infinit, nu un drum pe care ne mișcăm

degeaba, pe loc. Dar cunoașterea și bunătatea sunt apanajul unei conștiințe, adică al unui subiect. Iar dacă cunoașterea noastră și bunătatea noastră sunt apanajul nostru ca subiect, ele nu se pot hrăni la infinit decât din cunoașterea și bunătatea unui Subiect infinit, mai bine zis a unor Subiecte unite desăvârșit în infinitatea și bunătatea infinită.

— „... acasă la dânsa limba românească este o bună gospodină și are multe de toate, a rămas scris pe manuscrisul eminescian 227, fila 242. D-voastră Părinte Profesor sunteți preocupat, din căte citim în presa literară (*Ramuri, Opinia studențească*) de soarta cuvântului care exprimă adevărul ființei, care propune integritatea ființei din partea limbii, din darul acesta al limbii de-a se întrupa. (Mă gândesc aici la Martin Heidegger și la Constantin Noica). „Bun și rational” ar fi (ca să vă cităm un răspuns pe relația aceasta: logos – ființă, ființă-logos, pornind chiar de la Sf. Apostol Iacob sau de la textul lui Ioan din Patmos despre credință și faptă ori respectiv, cuvânt și întrupare.

— O gândire care nu se exprimă în cuvinte rămâne într-o anumită privință indefinită, neterminată. Pe de o parte, aceasta înseamnă că cuvintele nu limitează gândirea, ci că gândirea întârzie când se exprimă în cuvinte, și mai ales în cele scrise, în precizii care sunt în același timp nuanțe subtile, care actualizează multiple sensuri ascunse virtual în gândul neexprimat. Vorbind sau scriind, gândesc mai departe, aprofundez gândul. Gândul, nuanțându-se în scris, devine din simplă cugetare, artă. Astfel, gândul omului nu merge până la capăt decât spunându-se sau scriindu-se. Pe de altă parte însă, indefinitul gândului nescris e mai bogat decât poate fi exprimat în scris.

De aici, efortul scrisului de a reda tot mai adecat ceea ce se simte în gândul nescris, fără să reușească până la capăt în acest efort. Dar de această bogătie indefinită a gândului nu ne dăm seama fără efortul de a-l exprima. Astfel scrisul ajută în două feluri gândului: nuanțeză, actualizează bogăția lui, dar pe de altă parte în relief bogăția lui care rămâne inexprimabilă.

Dar întrucât cuvântul pe de o parte, nuanțeză gândirea, pe de altă parte, punte în relief indefinitul ei, iar omul nu ar putea vorbi fără trup, gândirea cuvântătoare ține de ființa omului integral.

Gândirea cuvântătoare nu este deci numai o formă accidentală a ființei umane, ci ține de definiția ființei lui. Dar prin gândire omul se înțelege pe sine și

caută să se înțeleagă tot mai mult. Sau cunoaște sensul existenței sale și caută să-l cunoască tot mai mult. Iar prin aceasta devine conștient și tot mai conștient de sine. Sau se arată pe sine sieși. Iar prin cuvânt se arată pe sine ca conștient de sine altora conștienți de ei.

Dar întrucât prin gândire și cuvânt comunică sau se comunică, persoanele umane de aceeași ființă, sporind în conștiința de ele, gândirea și cuvântul sunt modurile prin care persoanele activează descoperirea și îmbogățirea ființei umane. Numai prin persoane ca subiecte gânditoare și cuvântătoare se poate realiza și îmbogăți ființa umană. Gândirea și cuvântul sunt astfel modurile de realizare a ființei umane, dar numai prin persoane. Ființa umană este astfel și gândită și gânditoare și comunicantă a gândirii sale. Dar aceasta se realizează prin persoanele ei. O ființă umană impersonală nu e o ființă umană realizată, nu e o ființă umană reală. Dar deși fără trup omul nu poate vorbi, trupul e numai instrument al vorbirii, nu vorbitor prin el însuși, deci nici gânditor. Însă omul nu se face înțeles sieși și nu se descoperă altora în gândirea vorbită numai pe sine ci și lumea, neputând fi fără ea și neafându-și sensul deplin fără rolul ce-l are el în ea și ea în el. Lumea ține astfel și ea de om, dar nu ca trupul, care e instrument al gândirii și mai ales al vorbirii, sau participant la ele, deși propriu-zis, el este gândit și nu gânditor, ci ca pur gândit și vorbită.

Însă ca să poată gândi și exprima lumea în cuvinte, ea trebuie să-i fie dată ca sensuri încorporate, ca sensuri care îmbogățesc sensul lui. Ea trebuie să-i fie dată ca sensuri pe care le poate gândi el, de cineva mai presus ca el. Dar și pe sine se constată omul dat ca ființă gânditoare de Cineva care i-a dat și lumea ca fiind corespunzătoare gândirii lui. Iar cel ce l-a făcut pe om să fie gânditor și i-a dat lumea ca realitate cugetabilă, trebuie să fie și El Subiect gânditor, dar nu dependent de o lume pe care nu și-a dat-o El. El trebuie să fie un Subiect gânditor creator al omului, care-și caută sensul său și al lumii, în stare să fie gândită de om pentru a-și adânci sensul lui. În afară de aceea, omul constată că nu-și poate găsi sensul deplin gândindu-se pe sine și lumea, decât admisând un Creator care explică existența lui și a lumii dintr-o gândire a Lui. Omul se mai vede ca ființă gânditoare și vorbitoare și împlinind o datorie de a se înțelege cu semenii săi pentru a lucra în lume într-un

mod prin care pot înainta împreună în cunoașterea Creatorului ei și pot realiza între ei într-ajutorarea și armonia pentru care ea li s-a dat să gândească împreună prin comunicare reciprocă. Subiectul creator însă nu-și descoperă sensul propriu în mod treptat ci îl are în veci ca tot sensul posibil. El este prin aceasta infinitul realizat. Dar totuși trebuie să aibă sensul său într-o comunune cu alt Subiect. Dacă n-ar avea sensul Său gândit de Sine în comunune din veci, n-ar avea ființa perfectă. Iar întrucât ființa umană nu se poate realiza decât prin comunicarea sensului ei între persoane definite, această lege a ei trebuie să vină de la Creatorul ei. Și în el ființa își are viața ei în comunicarea sensului sau a plenitudinii ei de la o persoană la altă persoană. Dar aceasta are loc în El din veci. Ființa supremă nu se poate cugeta fără Cuvântul, ca cugetare și iubire comunicată între persoane. E cuvântul perfect și unitar prin perfecțiunea lui, originea tuturor cuvintelor și sensurilor posibile, pentru persoane aduse de Comunicarea supremă la existență.

Omul gândește, sau își caută sensul pentru că trebuie să gândească și să-și caute sensul. El e liber numai în a alege felul de a gândi și calea prin care caută sensul existenței. În existență supremă însă sensul e dat împreună cu libertatea din veci; și anume sensul plenar al existenței. Însuși faptul de a fi este egal sau identic cu un sens. Când Ioan Damaschin spune că și existența demonilor e un bine (Dialogus contra Manichaeos. Patrologia Greeca 94, col. 1541), înțelege prin aceasta că înșăși existența lor ca atare reprezintă un sens. Existențele inconștiente nu știu de sensul lor. Dar întrucât prin aceasta nu se prezintă ca având un sens în mod inutil, ele sunt pentru existențele conștiente de sensul lor și însetate de cunoașterea sensului a tot ce există. Prin aceasta existențele conștiente își îmbogățesc însuși sensul existenței lor. Dar întrucât au nevoie pentru îmbogățirea sensului propriu de existențele inconștiente de sensul lor, acestea vădesc și ele o existență marginală și un sens nedechis. Existența supremă, însă, trebuie să aibă în ea înșăși sensul plenar sau infinit al existenței. Dar întrucât orice ființă se activează și-și descoperă sensul prin comunicare între persoane, existența ființei supreme se activează și ea prin comunicare între Persoane. Aceasta dă și bucuria de existență. Căci în bucurie se trăiește deplinătatea ființei și cunoașterea sensului ei. De aceea și

existențele conștiente marginale tind spre legătura cu Existența Supremă. – În *Pozitia D-lui Lucian Blaga față de ortodoxie și creștinism*, Sibiu 1942, recunoașteți valoarea indisputabilă națională a „energiei românești“ (Vasile Băncilă) din Spațiul mioritic. Fiind mai mult o testare decât o contestare a filozofiei blagiene, cartea *Prea Cucerirnicie Voastre, nu poate fi numită o... „despărțire“ de Blaga? (cam cum se petrec marile despărțiri culturale: Noica de Goethe, Paleologu de Noica, Liiceanu de Noica)? Deci mai mult testarea textului decât contestarea autorului?*

– Nu contest însemnata contribuție a lui Lucian Blaga la definirea unor trăsături ale spiritualității românești. Dar îmi mențin regretul pentru nerecunoașterea de către el a fundamentalului valorilor creștine ale acestei spiritualități, anume a valorilor creștino-ortodoxe, și pentru nepreocuparea lui de valorile etice, sau de relația deschisă a omului față de semenul său atât de scumpă poporului român. Însă în contribuția pozitivă adusă la evidențierea unor aspecte ale spiritualității românești, Lucian Blaga rămâne de neînlocuit și inegalabil.

– În lumea aceasta a noastră și a... tehnicii (pe care P. C. Voastră ati înțeles-o în cîteva articole din *Gîndirea în „linia“ Martin Heidegger, Karl Jaspers, Noica*) cuvîntul scris, cuvîntul transmis prin tipar, Cartea, Marea Carte pare a fi în derivă. A pus această problemă acută și Gabriel Liiceanu într-un articol din Viața Românească. Nevoia redescoperirii, recunoașterii, revenirii asupra Cărții dintotdeauna, Cărții fundamentale este o supremă realitate. Aș zice parafrazînd pe altcineva că, Cartea ca și materialitatea poate fi arătă, ruptă, stearsă, distrusă dar ideea de carte niciodată și nicidcum. Spunejinte, mărturisiri-ne cîteva gînduri despre necesitatea „înrădăcinării“ noastre ca ființă, ca „sporire ființală“ în Cartea aceasta despre care întreb.

– Cartea menține neamurile într-o unitate fără să le confundă și generațiile în legătura unei tradiții care nu nescotește necesitatea fiecarei generații de a fi seama de trebuințele și inspirațiile etapei temporale în care trăiește. Acest rol s-a dovedit că-l poate îndeplini mai ales „Cartea cărților“ care a stat la baza culturii întregii Europe și Americii – extinsă din Europa – vreme de două mii de ani. Ea are o bogătie și o deschidere spre infinit în care se regăsesc și înaintează într-o cultură și etică unitară de a fi vreme toate popoarele

Europei. Ea a susținut nivelul etic al acestor popoare și o anumită unitate între ele prin responsabilitatea ce le-o ține treză, ca alcătuire din persoane în fața Existenței personale supreme.

– „Rigorile ideii naționale și legitimitatea universalului“ (Andrei Pleșu) a românescului, a lămuririi acestuia prin înfățișarea bizantină, ortodoxă, a fost axiologic vorbind, problema care v-a muncit cel mai mult. În această îmbrăcămintă națională (fie a lui Matisse?) spiritualitatea românească s-a străduit să iasă înspre universal, realizind închiderea care se deschide (Constantin Noica). Au reușit uneori: Mircea Eliade, Emil Cioran, George Uscătescu, Adrian Marino. Alteori nu. Dar strădania aceasta n-a încetat încă. Cum vedeați o înțelegere, un dialog un „pact“ de mai lungă durată înspre sincronism. Cine suntem ca ființă națională? Unde suntem? (Între Orient și Occident, în calea tuturor... bunătăților, parafraz I. C. Maramureșanu spusa cronicalui) Încontro ne îndreptăm ființă, iubite Părinte Profesor?

– Trebuie să năzuim să ieșim prin creațiile spirituale ale poporului nostru în universal, dar fără să părăsim caracterul lor național. Cultura franceză este universală, sau europeană rămînind franceză. La fel cea germană și.a.m.d. Nu poți găsi universalul dincolo de spectrul culturilor naționale, într-o neutralitate și lipsă de culori naționale. Nu poți fi european, dacă nu te arăți ca făcînd parte dintr-o națiune a Europei. Cu cît ștergi mai mult caracterul tău național, răsti să nu-ți găsești un loc propriu în cultura multiformă dar unitară a Europei. A imita cultura unui alt popor european, sau culturile mai multor popoare europene, înseamnă a nu aduce nici un aport propriu culturii europene, a nu o îmbogății pe aceasta. În afară de aceasta, o imitație e mai proastă decât originalul, are ceva caraghios în ea. Să aducem aportul caraghiosului în universal?

Pe de altă parte, nu trebuie nici să ne arătăm cu niște trăsături contradictorii culturii europene, cu nepuțină de a fi primite de celealte popoare și introduse în sinteza culturii europene. Trebuie ca creațiile noastre să fie nu numai interesante pentru popoarele europene, ci și armonizabile în sinteza din care se hrănesc spiritual, dar pe care o și întrețin toate.

Și cred că spiritualitatea poporului nostru are amîndouă aceste virtualități în ea: originalitatea și capacitatea de a face parte din sinteza sau armonia culturii europene. Aceasta pentru că sun-

turii europene. Aceasta pentru că suntem un popor de mijloc sub raport geografic și spiritual. Suntem Latini, dar Latini din Orient și avînd în ortodoxie o comunitate spirituală cu popoarele din Orient. În aceasta e implicat și un pericol: să căutăm să fim azi pur occidentali prin imitație, după ce în trecut, fiind legați prea exclusiv de Orient n-am dezvoltat suficient virtualitatea noastră occidentală. Riscăm mereu să nu adîncim nici una din aceste posibilități ale noastre, sau ființa noastră întreagă, să rămînem străini de noi și superficiali, nefiind lăsați de una din determinantele ei să o dezvoltăm deplin nici pe cealaltă în mod original, așa cum am putea face dacă am fi seama de amîndouă.

una exclusiv orientală, cum s-a întîmpnat în vremea mai nouă cu creația intelectuală, care stă prea exclusiv sub influența occidentală. Dacă intelectualitatea noastră ar învăța mai mult de la această spiritualitate a poporului nostru de sinteză a contrastelor, ar crea o poezie, o proză literară de probleme, dar nu de probleme care rămîn înfundate în abisuri întunecoase, în magisme insolubile, desperate. Această sinteză în adîncime a arătat-o poporul nostru în armonia bogată a podoabelor cu care și-a înfrumusețat hainele nerедuse la două culori alăturate, ca la cele mai multe popoare, în jocul de nuanțe multiple ale cîntecelor lui care exprimă stări sufletești de mare bogăție și delicatețe – spre deosebi-

din epoca lui cea mai glorioasă în cele trei secole ce-au urmat după mutarea capitalei imperiului roman de la Roma la Constantinopol (la anul 312) înainte de pătrunderea slavilor în Peninsula Balcanică. În acea perioadă, teritoriul principal al imperiului era Peninsula Balcanică locuită de Traci romanizați, sau ei înșiși romanici. Teritoriul românesc nord-danubian era de aceea unit, cel puțin spiritual, cu imperiul bizantin. Teritoriul trac era atunci teritoriu sigur al imperiului bizantin, aflat între haosul întreținut în Occident de popoarele migratoare și între cel întreținut în Asia Mică de presunile persane și apoi arabe. Din punct de vedere spiritual, la răsărit de Bosfor se afirma monofizitismul (doctrina despre o singură natură în Hristos, cea umană topindu-se în cea divină) iar în Occident simpatia pentru nestorianism (doctrina despre două persoane în Hristos, fiecare natură din El, avîndu-și persoana proprie). Cea dinții inclina spre pantheism, cea de-a două spre ideea separației între Dumnezeu și om, tendința rămasă proprietatea Occidentului pînă azi. În această situație un grup de călugări din Dobrogea s-a dus la Constantinopol și la Roma cu o formulă intermedieră:

„Unul din Treime s-a răstignit cu trupul“, care afirma unirea lui Dumnezeu cu firea omenească asumată în persoana Fiului Lui, fără ca ea să se contopească în El. Formula aceasta a reunificat creștinismul oriental cu cel occidental, înălțând o schismă apărută între Bizanț și Roma. Strămoșii noștri au împlinit o misiune pe care am putea-o împlini și noi azi. În general, de acest rol nu putem scăpa chiar cînd nu înțelegem că trebuie să ni-l asumăm. Panteismul lui Lucian Blaga nu exclude caracterul

Plecarea Părintelui Stăniloae în lumea veșnicie.

Dacă ne silim să le activăm pe amîndouă, putem da lucidității noastre latine o transparentă spre caracterul de mister al existenței, al cărui sentiment nu-l dă dimensiunea noastră orientală, dar și acestui sentiment o expresivitate și o consecvență practică luminoasă, convingătoare, cum nu i-o dau popoarele din Orient. Am putea fi clari și adînci, glumeți și serioși, comunicativi și interiorizați. Cred că de fapt, poporul nostru așa-să manifestat în tot trecutul său, care n-a dat nici de-o creație spirituală exclusiv occidentală, nici de

re de cîntările simple, uneori aspre, alteleori de ușuratice pasiuni exterioare, ale celor mai multe popoare, în basmele sale pline de mister, dar și de frumusețe biruitoare. Poporul nostru a moștenit acest rol de nuanțat intermedier între Orient și Occident, echivalent cu rolul arătării căii celei drepte pentru unul și altul, din era bizantină. N. Iorga a spus că noi suntem „Byzance après Byzance“. S-ar putea spune mai precis că noi suntem înșuși Bizanțul continuu în complexitatea erei moderne contemporaneizat

personal al „Marelui Anonim”, iar vorbirea continuă a lui Noica de „ființă”, nu-l oprește de a recunoaște că Europa are ca temelie spirituală sinodul de la Niceea, care a făcut o distincție clară între Dumnezeu și creatură, pe care arianismul tindea să le confundă.

— *Gindirea adevărată, nemincinoasă, lipsită de „farafastări solemnă” (N. Steinhardt) are ca bază, ca punct de început două cai întrupate într-un singur raport: cunoașterea prin nevoie, nădejdea, încrederea fiecăruia a Departului, a Unicului (M. Șora) și cunoașterea (prin iubire și numai prin iubire) a Aproapelui, a semenului. Într acest raport se așează și nu se macină piatra aceea din capul unghiului, pe care gînditorii neadevărăți o disprețuiesc. Acest raport este, vedem, piatra pe care se zidește, se ridică Adevărul (nu adevărurile) care țin de veșnicia... imediată. Valabilitate indisutabilă. Constat aceasta și gîndesc că întrebarea se va naște de la sine.*

— Calea spre Departele nu e opusă celei spre Aproapele, spre semenul nostru. Dimpotrivă, fiecare o ușurează pe cealaltă. În taina Aproapelui care-și trăiește nu numai indefinitul, ci și dependența, ni se face transparent Departele, și iubirea tot mai sporită a Aproapelui nu poate fi hrănitară decât din iubirea desăvîrșită existentă în Departele, care nu e un Subiect singular, ci un Tată care iubește un Fiu și e iubit de Fiul, având fiecare pe Duh,

bucurîndu-se împreună de celălalt, ceea ce dă bucuriei Unuia de Altul intensitatea maximă.

— *Încerc să transform în întrebare o contestare a gînditorului Andrei Pleșu. În extenso și cu cenzură subiectivă, neînțelești „România trăiește (...) mare și probabil inevitabilă dramă a uitării Bizanțului” (Ochiul și lucrurile, 1976). Cum credeți că s-ar putea restabili, repune în drepturi viabile și fișești, relația noastră actuală, contemporană, zilnică dacă se poate cu trăirea spirituală a unei „gramatici bizantine”? Intervenția uitării în istorie (și nu numai) a învățat omenirea cu catastrofe, războaie umiliri, împliniri munci silnice... mai ales în viața armonioasă a spiritului. Oare încă n-a intervenit uitarea (și atunci se înșeala cealaltă uitare – privirea noastră nelămurită) sau această uitare a intervenit atât de mult încât ochiul are înfățișarea celui din drumul Damascului (și atunci se poate vorbi fără mari probleme de o orbire fatală)? Bunul simț nu-l avem fiecare (nu cel din copilărie, cel lămurit de cei șapte ani, ci buna-simțire, cea din copilăria noastră terestră), (Al. Paleologu) buna pricepere a lucrurilor, buna întocmire a înteliesului. Lămurîți-ne buna simțire a noastră și a Bizanțului.*

— Cred că răspunsul la această întrebare e cuprins în răspunsul la întrebarea 4. Pot adăuga doar că o uitare prea accentuată a cuiva de sinea sa din trecut echivalează cu o pierdere a identității

proprii. În special uitarea noastră de sinea noastră, etică, ca miez spiritual al Bizantului, ne ia puterea de a juca rolul nostru propriu de intermediar împărtășitor între popoarele Europei, dînd indemnul și altor popoare să-l imite.

— *În lumea aceasta a noastră și-a tineretă greu cîștigată în favoarea spiritului, este mare nevoie de „bătrîni”, de înțelepți, de sfătuitori, de daniili-sihăstri. Cine nu-i are trebuie să și-i caute. Cetatea, în structura-i modernă și mondenă, nu prea pare a avea timp pentru așa ceva. Vorbiți-ne despre înțelepții în cetate, vorbiți-ne despre relația avvă-ucenică?*

— Bătrînețea de vîrstă înseamnă experiență îndelungată, înțelepciune despre ceea ce e bine de făcut și bine de evitat, cîștigată din pățanii proprii. Generațiile trebuie să adune în gîndirea și modul lor de comportare înțelepciunea cîștigată din experiențele trecute. Aceasta nu face pe tineri, bătrâni. Înțelepciunea ca înțelegere e permanent valabilă e permanentă. Cu altă vigoare și eficiență intervine în realitate cel ce nu bîjbîle din neștiință. Tinerii care învață de la bătrâni ajung în lucrările ce le întreprind în mod mai sigur la reușită. Desigur împrejurările sunt mereu altele, dar în judecarea a ceea ce trebuie făcut în ele, nu strică să se țină seama și de experiențele acumulate în împrejurări asemănătoare de alții.

PR. IOAN PINTEA

RUGĂCIUNILE SFÂNTULUI ISAAC SIRUL

Capitolul 5 din Partea a II-a recent descoperită a scrierilor duhovnicești ale marelui nevoitor sirian din sec.VII *

Conversația rugăciunii ascunse de Sfântul Isaac care le-a întocmit, rânduit și alcătuit cu cuvinte de simțire, făcând din membre disparate adunate la un loc un singur trup ce va fi folosit spe îndeletnicirea rugăciunii ascunse: cineva se poate îndeletni cu aceste cuvinte stând în picioare sau șezând, lucrând sau umblând în chilia sa, mergând la culcare până ce-l va fura somnul, fiind înăuntru sau în călătorie, ocupându-se în taină cu ele în inima sa; de asemenea în timp ce îngenunchează neâncetat la pă-

mânt ori dacă se întâmplă să stea în picioare, chiar dacă nu e înaintea unei cruci, amestecând smerirea trupului cu porinile rugăciunii lui, căci prin ele sa va folosi ca și prin cele pe care le-a așezat cu regula sa cu folosul care-i vine din ele în fața stării schimbătoare a minții și în răgazurile de pace sau necazurile ce vin asupra sa. Astfel, făcând uz de aceste rugăciuni ce au fost anume alcătuite ca el să afle mânăiere, sufletul său se va sfînti prin ele și se va umple de harul Duului.

1. Plecându-mi sufletul până la pământ îți aduc cu toate oasele și din toată inima mea închinarea ce îți se cuvine. Dumnezeule slăvit care locuiești în tăcere negrătită, pentru înnoirea mea îți ai făcut un colț al dragostei pe pământ unde binevoiești să odihnești, un templu făcut din trup și un sanctuar cu undelemnul cel mai sfânt. Apoi l-ai umplut cu sfânta Ta prezență, ca în el să se poată săvârși toată slujirea dumnezeiască arătând închinarea. Personelor veșnice ale Sfintei Tale Inimi și descoperind lumilor pe care le-ai zidit în harul Tău, o taină negrătită, o putere

* Descoperită într-un singur manuscris păstrat la Oxford. Partea a II-a a Scrierilor duhovnicești ale Sf. Isaac se află în curs de publicare în originalul siriac și traducere engleză în colecția „Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium” (Louvin) editată fiind de descoperitorul lor, orientalistul Sebastian Brok. În avanpremieră, acesta a publicat în revista „Săbamast” 16:1 (1994), p.20-30 versiunea engleză a capitolului 5, grupând 30 de admirabile rugăciuni, după care am efectuat tălmăcirea de față.

ce nu poate fi simțită sau atinsă de nici o parte a zidirii Tale ce a fost adusă la ființă, luminându-se de ea, făpturile în genești sunt cufundate în tăcere, uimitate de norul întunecos al acestei taine veșnice și de revărsarea slavei care tășnește din acest izvor al uimirii, căci primește închinare în tăcere de la origine minte sfîntă și făcută vrednică de Tine.

2. Mă închin, Doamne, asternutului picioarelor Tale și dreptei Tale care m-a plămădit și m-a făcut făptură omenească în stare de a-mi da seama de Tine. Dar am păcatuit și am greșit atât în mine însumi cât și înaintea Ta căci am părasit convorbirea sfântă cu Tine și mi-am dedat zilele convorbirii cu plăcerile. Te implor Doamne, nu pune înaintea mea păcatele tinerețelor mele, neștiința bătrâneții mele și nestatornicia firii mele care e prea puternică pentru mine și m-a făcut să mă scufund în gânduri urâte.

Ci mai degrabă întoarce-mi inima spre Tine de departe de tulburătoarea nepăsare a plăcerilor, fă să locuiască în mine lumina ascunsă. Faptele bunătății Tale față de mine premerg orice fel de voință a mea de a face binele și orice fel de virtute a inimii mele. Nu îți-ai retrâs nicicând grija Ta ca să încerci voia mea liberă, ci mai degrabă ca și grija unui părinte față de fiul său Tânăr, grija Ta pentru mine a alergat după mine; mila Ta părintească a cercetat nestatornicia mea și n-a avut nici un gând de a pune la încercare voia mea căci știai tot timpul că nu știau încotro merg chiar mai puțin decât un copil.

3. Te rog, fierbinte, Doamne, trimite-mi ajutor din cerurile Tale cele mai înalte ca să țin departe de inima mea orice gând rău și orice poftă trupească. Nu mă lepăda Doamne, de la ocrotirea Ta ca să mă afle vrăjmașul și să mă calce în picioare cum voiește, nimicindu-mă foarte. Tu ești Cel ce dai căință și iniția întristată care se pocăiește, și în acest fel ușurezi inima lui de povara

păcatului ce apasă asupra lui prin mânăierea ce vine din întristare și din darul lacrimilor.

4. La ușa milostivirii Tale bat, Doamne, trimite ajutor pornirii mele împrăștiată otrăvite de multimea patimilor și de puterea întunericului. Vezi rănilor ascunse în mine; stărnește în mine zdrobirea – nu însă pe măsura poverii păcatelor mele, căci dacă-mi voi da pe deplin seama de întinderea păcatelor mele, Doamne, sufletul meu va fi misuit de amara suferință pentru ele. Ajută slabele mele porniri pe calea pocinței și facă-se să găsesc ușurare de apriga navală a păcatelor prin zdrobirea ce vine de la Darul Tău, căci fără puterea harului Tău nu sănătatea să intru în mine însumi să-mi dau seama de petele mele și astfel la vederea lor să pot sta liniștit dinspre marea ne-păsare.

5. Nume al lui Iisus, cheie a tuturor dururilor, deschide-mi marea ușă a visteriei Tale ca să pot intra și să Te pot lăuda cu lauda ce vine din inimă pentru îndurările Tale pe care le-am încercat în zilele de pe urmă, căci ai venit și mai înnoi cu conștiința unei lumi noi.

6. Laudă aduc, Doamne, firii Tale sfințe (celei omenești), căci ai făcut firea mea un templu pentru ascunzimea Ta și un locaș pentru Tainele Tale, un loc unde sălașuiștești, și un templu pentru Dumnezeirea Ta, adică pentru Cel ce poartă toagul împăratiei Tale, Cel ce cârmuiește toate cele pe care le-ai adus la ființă, cortul slăvit al ființării Tale veșnice, izvorul înnoirii pentru para de foc a puterilor cerești ce-ți slujesc Tie, Calea spre cunoașterea Ta, ușa vederii Tale, întreaga Ta putere și înțelepciune – Iisus Hristos, Cel Unul Născut din sânurile Tale și Răvășita adunată din toată zidirea ta, văzută și nevăzută.

7. O taină înălțată mai presus de orice cuvâț și dincolo de tăcere, care te-ai făcut om ca să ne înnoiești prin unire de bunăvoie cu trupul, descoperă-mi calea prin care mă pot înălța la Tainele Tale, călătorind un drum liniștit și deschis, liber de amăgirile acestei lumii. Adună mintea mea în tăcerea rugăciunii, ca gândurile cele rătăcitoare să fie domolite în mine în acea luminoasă petrecere de implorare și uimire plină de taină.

8. Mă plec Doamne, înaintea tronului Slavei Tale, eu, care sunt pământ și cenușă și drojdia omenirii. Mii și mii de îngerii și nemurărate ostiri de serafimi îți aduc Tie, Fire sfântă ascunsă de simțurile și cunoașterea făpturilor creație, închinare duhovnicească în ascunzimea firii lor cu laudele lor arzătoare

și năvala lor preasfîntă; căci ești aproape Doamne, cu ajutorul Tău de orice urme de nevoie iar ușa Ta e deschisă cu timp și fără timp întrării tuturor. Nu Te scârbești de păcătoși nici nu simți aversiune față de sufletele întinate cu tot felul de păcate; ci mai degrabă scoți pe fiecare din cele nesfârșite, mai înțelegește înmine și de revărsarea slavei care tășnește din acest izvor al uimirii, căci primește închinare în tăcere de la originea minte sfîntă și făcută vrednică de Tine.

9. Nume al lui Iisus, cheie a tuturor dururilor, deschide-mi marea ușă a visteriei Tale ca să pot intra și să Te pot lăuda cu lauda ce vine din inimă pentru îndurările Tale pe care le-am încercat în zilele de pe urmă, căci ai venit și mai înnoi cu conștiința unei lumi noi. Stărnește înmine cererea minții și gânduri bune pe care în mila Ta le stărnești în mine. Călăuzește mintea mea în meditațiile mele asupra Ta și fă-mă să uit purtarea mea poticnită printre-o înnoire a minții pe care să o picuri în mine. Stărnește înmine cereri de bine, cu voința mea în acord cu voia Ta căci Tu ești Cel ce dai îngăduire celor ce se roagă. Întipărește în mine o singură voință, cea care privește la Tine toată vremea, și un cuget niciodată slăbit în nădejdea lui în Tine de neâncetatele rugi pentru Tine. Dă-mi, Doamne, că nu mă rog înaintea ta cu cuvinte nesimțitoare rostite doar cu buzele, ci ca să mă plec până la pământ cu smerenie ascunsă și înimii și pocinței minții.

9. Dumnezeule care în răbdarea Ta față de păcatele mele îmi dai viață în această lume, nu mă lipsesc de viață lumii ce va să vină așteptată cu nădejde de cei ce se roagă tie aici în nenorocire.

10. Hristoase, a Cărei dragoste i-a despărțit pe sfinți de familiile, neamuri și de viața ușoară a oamenilor și în ei tăria patimilor firii a încetat în față dul-

ceții iubirii Tale, dă-mi, Doamne, să mă lepăd de viața mea de dragul Tău și să fiu găsit mort în viața mea pământescă față de toate lucrurile ce dau plăcere în această lume. Iar prin puterea Ta, Doamne, să se potolească furtunile iscate în mădularele mele și dragostea să mă despartă de lume și de conovbirea cu ea. Îngrădește în viața mea o icoană ce nu poate fi văzută și prin care să pot birui dulceața amintirilor lumii vremelnică și icoanele ei.

11. Îngenunchez înaintea măreției Tale și mă plec până la pământ înaintea Ta, Dumnezeule, căci fără să o fieri cerut sau fără să fi existat mă adus la ființă, și înainte de a mă fi plămădit în pântecele maicii mele, ai știut că voi duce o viață plină de tulburare și recăderi în obișnuințe rele. Dar nu te-ai oprit de la a mă fi zidit și a-mi fi dăruit toate însușirile cu care ai cinstit firea omenească, deși știai dinainte răutățile mele. Ști cererile mele înainte ca ele să-mi fie cunoscute mie, și cunoști rugăciunile male înainte ca ele să fie aduse înaintea Ta. Dă-mi Doamne, în acest ceas tot ceea ce ști că firea mea nenorocită duce lipsă în primăjdia ei de față. Ști întristarea sufletului meu și tămăduirea ei stă în mânile tale.

12. Putere prin care Părintii de demult au biruit atacurile puternice și înfricoșătoare ale potrivnicului, oamenii care, deși împărtășeau aceeași fire omenească supusă multor nevoi, erau ca cele lipsite de nevoi, arătând pe pământ o asemănare a lucrurilor care vor veni făcând din morminte omenești, peșteri și crăpături ale pământului, cortul descoperitorilor tale către ei: picură în inima mea aprinderea gândurilor lor ca prin ea să mă fac vițeaz și să calc în picioare poftele firii și frica de tot ceea ce se împotrivează firii omenești. Seamănă în mine cunoștința smereniei și o năvală neânăfricată spre călătoria către Tine. Adăpostul celor slabii, cărarea dreaptă pentru cei ținuți înAPOI de rătăciri, scăpare și luman pentru toți cei prinși în furtuni, doboră lucrul potrivnicului asupra mea, supune tăria lucrurilor lui violențe împotriva mea, fă linie căile Tale ascunse înaintea ochilor mei și fi pentru mine măngâiere în chinul meu și călăuzitor în locul primejdiei mele.

13. Soare al dreptății prin care dreptii s-au văzut pe ei însiși și s-au făcut oglindă pentru generațiile lor, deschide-

dovedesc piatra de poticneală celor de aproape ai moi. Văzând că am părăsit lumea, să nu mai privesc niciodată înAPOI spre ea și spre lucrurile de care m-am lepădat când m-am făgăduit Tie. Așeză frâne de desfătare pe inima mea, ca simțurile mele să nu mai primească dincolo de căile legii Tale. Pregeaște pornirile mele pentru îmbarcarea pe corabia pocăinței, ca în ea să laud călătorind peste marea lumii până ce voi ajunge la limanul nădejdii Tale. Când sunt ispitit, mintea mea să fie încurajată de aducerea aminte de Tine. Luminează înaintea mea calea întunecată prin strălucirea simțirii Tale.

14. Dumnezeule, fă-mă vrednic de înțelegerea tainei iubirii Tale zugrăvite în iconomia Ta față de lumea văzută, în lucrurile zidirii tale și în taina omorârii lubitului Tău Fiu.

15. Ziditorul nostru care ști boala firii

mi în mine poarta simțirii Tale, dă-mi minte voioasă plutind peste stâncile rătăciri până ce voi ajunge la acel luman linisit cum au făcut Părintii noștri din vechime care au bineplăcut Tie prin viațile lor duse cu discernământ.

16. Sfîntește-mă prin Tainele Tale, luminează-mi mintea cu cunoașterea Ta, fă ca nădejdea Ta să strălucească în inima mea, fă-mă vrednic să mă rog pentru aceasta, Dumnezeule Părintele meu și Domnul viații mele. Aprinde sfesnicul tău întru mine, așeză în mine ce este al Tău ca să pot uita ce este al meu. Pune în mine sila uimirii de Tine ca sila firii mele să fie copleșită de ea. Stârnește în mine vederea tainelor tale, ca să-mi pot da seama ce a fost așezat în mine la Sfântul Botez. Ai așezat în mine căluza; fie ca ea să-mi arate slava Ta în toată vremea. Mă aduci lumină și soare a lumii; să nu mă

mele, depărtează de la mine furia potrivnicului, bate în mădularele mele pornirile păcatului, abate fierbințeala lui de la inima mea, întinde mâna ta tămăduitoare sufletului meu căzut, leagă simțurile mele interioare cu legătura Crucii, sporește în mine prisos de iubire pentru Tine, care vine din vederea Celui Răstignit, atrage mintea mea înăuntru cu cele ascunse ale tainelor pe care le poartă Crucea, așeză-n mine aducerea aminte de smerenia iubitului Tău Fiu, sporește în mine uimirea față de iconomia Ta pentru mine.

17. Dumnezeule, Care și înainte de a fi adus împăcare lumii, ai dat ei pe Fiul Tău Unul-Născut iar după ce ai adus împăcare ai făcut-o să moștenească tronul Dumnezeirii Tale, nu mă lăsa să mă duc în mormânt fără nădejde și să nu zac în cătușele păcatelor mele în întuneric ca unul mort pe veci.

18. Îți mulțumesc, Dumnezeule pentru darul făcut lumii, a cărui bogăție făpturile create nu sunt în stare să o zugrăvească, văzând că sunt și eu parte a acestei lumi; să nu-mi uit partea de mulțumire ce ț-o datorez. Pentru aceasta te voi lăuda și voi mărturisi numele Tău. Îți-ai dat întreaga comoră lumii; dacă îți-ai dat pe Unul-Născut al Tău din Sânul Tău și de pe scaunul Ființei Tale pentru folosul tuturor, ce altceva mai ai pe care să nu-l fi dat zidirii Tale? Lumea s-a amestecat cu Dumnezeu iar zidirea și Ziditorul s-au făcut una! Laudă fie pentru felul Tău cel de nepătruns; cu adevarat înținsă e taina aceasta.

Slavă Tie pentru tainele Tale cele ascunse de noi. Fă-mă vrednic, Doamne, să gust această mare taină ascunsă și acoperită, și pe care lumea nu e vrednică încă să o cunoască. Poate că ai arătat ceva din ea sfintilor Tăi care trăiesc în timp mai presus de lume și care sunt pururea dincolo de pornirile cărnii.

19. Revărsarea tainelor lui Hristos apasă mintea mea ca valurile mării. Doream să tac înaintea lor și să nu vorbesc, dar ele s-au dovedit a fi un foc arzător aprins în casele mele. Mintea mă dojenește descoperindu-mi păcatele mele. Taina Ta mă uișește și-mi poruncește să o privesc; în tăcere ea îmi spune: „Nu fi zăbavnic în a te apropia pentru că te temi pentru păcatele tale, păcătos ce ești, căci meditând la ea noroiul păcatului se va șterge de pe mintea ta“.

20. Dezlegătorule al firii noastre, dezleagă-mă de legăturile ascunse din jurul mădularelor mele lăuntrice și destă de la simțurile mele din afară piedicile vădite, ca să pot alerga să intru în raiul Tainei Tale și să mănânc din pomul viații din care nu i s-a îngăduit să mănânce lui Adam.

21. Mântuitorul meu apără-mă de amăgirea demonilor. Dumnezeul meu, depărtează de mine usurarea gândului. Nădejdea mea, picură în inima mea beția nădejdii în Tine. Iususe Hristoase, învierea și lumina tuturor lumilor, așeză cunostinței Tale pe capul sufletului meu. Deschide-mi dintr-o dată ușa milostivirii Tale, fă ca razele harului Tău să strălucească în inima mea, fi povățuitor picioarelor gândurilor mele până ce ajung la Sion, muntele cel sfânt al Tău. Fă-mă vrednic de acea cetate sfântă în care sfintii au intrat la capătul călătoriei lor.

Ziditorul și nădejdea mea, ancora vieții mele în mijlocul furtunilor, Toiagul neputinței mele, Cinstea necinstitii mele, care ridici capul meu când este plecat la pământ, nu mă lăsa potfei vrăjmașului meu, nu da prilej nerușinării lui. Așeză o prăpastie adâncă înaintea lui care să-l împiedice de a trece până la mine și a mă tulbura. Fă-mă vrednic, să-mi sfîntesc scurta și curgătoarea mea viață în slujirea Ta și să fiu găsit de Tine la capătul zilelor mele, aflându-mă în via Ta în amurgul vieții mele.

Fă-mă vrednic, înainte de surgereava vremii, de bănuțul pe care l-ai făgăduit cu plată lucrătorilor. De milă, Doamne, iar nu pentru slujirea mea, fă-mă vrednic chiar și în ceasul al unsprezecelea de a fi găsit osârditor în slujirea Ta. Iar lumea să nu mă robească cu ocu-

pațiile ei păgubitoare și să nu mă țină închis în cușca grijilor ei.

22. Hristoase care Te acoperi cu lumenă ca și cu o haină, care pentru mine ai stat gol înaintea lui Pilat, acoperă-mă cu puterea pe care ai făcut-o ca să-i umbrești pe sfinti atunci când ei birui au această lume a luptei. Fie ca dumnezeirea Ta să afle plăcere în mine și să mă conducă mai presus de lume ca să fiu cu Tine.

23. Hristoase, spre care Serafimii cei cu mulți ochi nu sunt în stare a căuta din pricina slavei Feței Tale, și care din dragostea Ta ai primit scuipare pe chipul Tău, îndepărtează rușinea de pe fața mea și dă-mi un chip deschis înaintea Ta la vremea rugăciunii.

24. Hristoase, pentru păcatul firii noastre ai ieșit în pustie și ai biruit pe stăpânul întunericului, cheamă-mă la biruință după cinci mii de ani, silește-mă să fug de cel ce în toată vremea silește neamul omenesc spre păcat.

25. Fie ca Crucea rușinii pe care ai urcat pentru mine să se facă pod spre tărmul păcii. Fie ca cununa de spini care a încununat capul Tău să mi se facă coif al mântuirii în ziua cea aprinsă a bătăliei. Fie ca scuiparea pe care a primit-o față Ta să mă pregătească să am un chip deschis în fața judecății la venirea Ta. Fie ca sfântul Tău trup spânzurat pe cruce să mă răstignească pentru această lume și plăcerile ei prin dragostea cea pentru Tine. Fie ca haina Ta pentru care sau aruncat sorti să sfâșie înaintea mea veșmântul de întuneric cu care sunt îmbrăcat lăuntric, fie ca săngele și apa ce au curs din tine să mi se facă zapis chezășuind slobozirea mea din vechea robie. Fie ca Trupul și Sângele Tău ce s-au amestecat cu trupul meu să rămână cu mine ca un zălog că nu voi fi lipsit de vedere Ta neânăfricată în lumea fără de sfârșit. Fie ca tainele credinței pe care le-am păzit nestricate în mine să păzească pentru mine ceva cu care să mă slăvesc în ziua când lumea va fi gata să primească venirea Ta, și fie ca ele toate să țină locul acolo neajunsurilor viețurii mele nevoitoare.

26. Fie pomeniți, Doamne, la sfântul Tău altar în clipa înfricoșătoare când trupul și sângele Tău se jertfesc pentru mântuirea lumii, toți părinții și frații din munți, din peșteri, din râpe, de pe stânci și din locuri pietroase și pustii, care sunt ascunsi de lume și numai Tu ști unde sunt ei – pe cei ce au murit și cei ce trăiesc și slujesc Tie încă înaintea Ta în trup și în suflet, Tu cel ce locuiesc în cele sfinte în care se odihnește Dumnezeirea Ta; pe cei ce au lăsat

lumea vremelnică și s-au făcut deja morți vieții, ei ieșind afară din ea în căutarea Ta cautându-te cu dor în strămtorările vieții lor plină de osteneală. Împărate a toate lumile și al tuturor Părintilor ortodocși care de dragul adevărului credinței ai suferit surgiun și supărări din păinile prizonierilor, care în mănăstiri schituri pustii și locurile locuite ale lumii, oriunde și în orice loc, s-au îngrijit să-ți placă tie prin osteneli pentru virtute, însoteste-i cu ajutorul Tău Doamne, și le fi pavăză pururea, trimite-le neânăfricată măngâiere în ascuns și leagă mintile lor aproape de Tine în toate luptele lor; fie ca puterea Treimii Tale să sălăsluiască în ei să-ți slujească până la sfârșitul vieții lor cu conștiința curată și cu viațuire bună. Fă-i vredniți încă din trup de limanul odihnei Tale. Iar celor care duc lupte grele cu demonii, fie deschis, fie în ascuns trimite-le ajutor, Doamne, și umbrește-i cu norul harului Tău, așeză pe mintile lor coiful măntuirii, doboră puterea vrăjmașului împotriva lor, iar puterea dreptei Tale să-i sprijine în totă vremea, ca să nu slăbească în gândurile lor, ne mai privind mereu la Tine; îmbracă-i în purpura smereniei ca o dulce mireasmă să adie din ei în toată vremea, bineplăcăd voii Tale.

27. Fie pomeniți înaintea Ta și cei ce suferă de amara boală și de trista neputință a trupului: trimite-le înger de milostivire și potolește sufletele lor cele atât de chinuite de groaznicele chinuri ale trupurilor lor. Ai milă, Doamne de cei

supuși mâinilor răului, oameni răi și fără Dumnezeu: trimite-le grabnic înger de milostivire și izbăvește-i din starea lor de plâns. Doamne Dumnezeul meu, trimite măngâiere tuturor celor strâmtorați de tot felul de necazuri și nevoi.

28. Doamne, umbrește Biserica Ta pe care ai răscumpărat-o cu sângele Tău, fă să se sălășluiască în ea pacea cea adevărată pe care ai dat-o sfintilor Tăi Apostoli. Leagă pe fii ei cu legăturile sfinte ale unei dragoste nedesfăcute. Fie ca răzvrătiții să n-aibă putere asupra ei și tine departe de ea prigoana, tulburarea, și războiele atât cele dinuntru cât și cele din afară. Fie ca împărații și preoții să fie legați împreună în mare pace și iubire, mintile lor să fie pline mereu cu privirea la Tine, iar credința stântă să fie un zid pentru turma Ta. Și fă-mă și pe mine, păcătosul, vrednic prin rugăciunile lor de a fi păzit pururea sub ocrotirea tare a sfintelor Tale brațe care sunt purtarea de grija prometeoare ce cuprinde toate. Amin.

29. Te rog fierbinte și implor, Doamne, dă tuturor celor ce s-au rătăcit adevărată Ta cunoștință, ca fiecare și oricine să poată ajunge să cunoască slava Ta.

30. Tututor celor ce au trecut din lumea aceasta lipsiți de o viață virtuoasă și neavând credință fi-le apărător, Doamne, pentru trupul ce la-i luat din ei, astfel că dintr-un singur trup unit al lumii să putem aduce laudă Tatălui, Fiului și Duhului Sfânt în împărtăția cerurilor, izvor nesfârșit de veșnică desfătare.

Cei ce aşteaptă să primească înăuntru lor harul Duhului Sfânt să se îndeletnicească neâncetat în meditații și convorbiri umilitoare ca acestea: prinț-o astfel de convorbire se vor sfînti și cu un asemenea gând vor fi socotiti vrednici de darul de sus. Trebuie să ne rugăm cu suferință și pentru toate aceste lucruri trebuie să face cereri la Dumnezeu cu durere. Aceasta e comportarea pe care trebuie să o avem față de toate ființele omenești: trebuie să ne rugăm pentru ele cu suferință, ca pentru noi înșine, căci în acest chip Dumnezeirea va veni și se va odihni în noi și va face ca voia ei să se afle în noi „precum în cer așa și pe pământ”.

Și tu, frate, trebuie să ai acest scop în rugăciune și meditație în toate zilele, atât când îngenunchezi la pământ cât și în toate celealte ceasuri ale zilei într-un chip ascuns în inima ta – chiar dacă nu vei voi să folosești aceeași înșiruire și ordine ale cuvintelor, scopul în rugăciune trebuie să fie același în toată vremea, anume să fim făcuți vrednici prin acest gând și această meditație, de darul primit de Părintii noștri, ale căror trupuri și suflete s-au făcut temple ale Duhului Sfânt.

În românește de Diacon Ioan I. Ică

ALEXANDR ISAIEVICI SOLJENITÎN

UITAREA FATALĂ

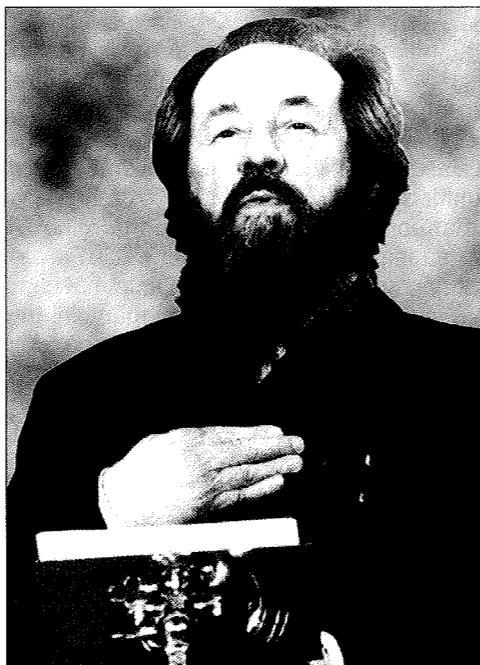
Răspuns la primirea premiului Templeton*
Buckingham Palace, 10 mai 1983

Pentru prima dată acest premiu este decernat unui ortodox. Profund recunoscător pentru faptul că în acest fel și creștinătatea noastră a fost distinsă la un nivel mondial, socotesc că nu sunt însă cu totul nevrednic de a primi o astfel de recompensă atunci când privind înapoi o mea, văd nobilul săr al atâtorei remarcabilor ierarhi ai Bisericii noastre și al nu mai puțin remarcabilor gânditorilor ortodocși de la Aleksei Homiakov la Serghei Bulgakov. Sunt foarte conștient că Ortodoxia slavilor răsăriteni care în cursul celor 65 de ani de comunism a suferit persecuții mai feroce și mai massive decât cele din primele veacuri creștine, a numărat și numără mâini mai vrednice decât de ale mele: de la mitropolitul Kievlui Vladimir Bogoavlenski, ucis încă din primele zile ale regimului leninist sub zidurile Lavrei Peșterilor din Kiev, și până la curajosul părinte Gleb Iakunin martirizat până astăzi, sub Andropov, privat de toate semnele exterioare ale preoției până și de dreptul de a poseda o Evanghelie și ținut luni de zile fără haine, fără pat, fără hrană într-un sarcofag înghesitat de beton.

Se întâmplă ca acest secol de persecuții să fi marcat cea dintâi amintire a vieții mele: cekiști cu bonete ascuțite întrând în biserică Sfântului Pantelimon din Kislovodsk, întrerupând slujba și îndreptându-se zgomotoși spre sanctuar spre a-l prăda și profana. Mai

apoi, la școală din Rostov pe Don, la care ajungeam mergând un kilometru de-a lungul edificiului pătrat al G.P.U.-ului, trecând pe lângă firma strălucitoare a Ligii bezbojnicilor (a Uniunii ateilor), școlarii incitați de comsomolisti să persecutau pentru că frecventam împreună cu mama mea ultima biserică deschisă din Rostov pe Don și încercau să-mi smulgă crucea pe care o purtam la piept. Din 1922 începând, după planurile lui Lenin și Troțki, bisericile ortodoxe au fost prădate, apoi, sub Stalin și Hrușciov, zeci de mii au fost distruse sau lăsate pe seama vitregiilor intemperiilor, astfel că, transformată într-un desert spiritual monstruos, Rusia nu mai seamănă cu ceea ce a fost vreme de secole. În regiuni întregi ca și în orașe de peste o jumătate de milion de locuitori n-a mai rămas deschisă nici măcar o singură biserică. Condamnat să trăiască zeci de ani în acest pustiu mohorât și fără glas, poporul nostru caută pe dibuite calea spre Dumnezeu încercând să se țină de ea băjbâind.

Am trăit și trăim în continuare strânsi într-o astfel de menghină încât convingerile noastre religioase s-au exprimat nu într-un elan liber și generos, ci într-o apărare a credinței la limita morții sau la limitele friabile ale flecărerilor marxiste de care s-au sfârșimat atâtea suflete. Formulele comitetului Templeton pe care le-am auzit arată că de

acum se înțelege faptul că, în ciuda unui ateism inoculat sistematic, tradiția spirituală ortodoxă rămâne în țara mea o forță vie. Trecând prin hătișul bruiajului, câteva frânturi din aceste formule vor atinge și țara mea mânăgând pe credincioșii: vor afla că nu sunt uitați și că rezistența lor inspiră și aici curajul.

Ateismul centralizat ce înfricoșea zilemea prin supraînarmarea lui, urăște această credință dezarmată la fel ca și acum șaizeci de ani. Da, violentele persecuții pe care le-a impus poporului nostru, un stat călău, torrentele lui de minciuni, avalanșa propagandei lui îndobitoice care s-au dovedit neputincioase în fața credinței milenare a națiunii: ea n-a fost distrusă, ea este binele suprem pe care-l păstrăm în vîrful sufletului și conștiinței noastre.

Discursul la primirea premiului Templeton
London, Guildhall, 10 mai 1983

Acum mai mult de o jumătate de veac, copil încă, am auzit multe persoane în vîrstă care, explicând mariile zguduiri ce cutremuraseră Rusia, spuneau:

„Oamenii L-au uitat pe Dumnezeu, totul vine de aici!”

De atunci mi-am petrecut aproape o jumătate de secol cu studiul revoluției noastre, am citit sute de cărți, am strâns sute de mărturii personale, am alcătuit eu însuși opt volume pentru a degaja locul de dărâmături; ori, dacă mi s-ar cere acum să formulez căt mai pe scurt posibil cauza majoră a acestei revoluții devastatoare care ne-a devorat aproape 60 de milioane de oameni, n-aș putea să fac altceva mai bun decât să repet: Oamenii L-au uitat pe Dumnezeu, totul vine de aici!

Dar mai e ceva: evenimentele revoluției ruse nu pot fi înțelese în zilele noastre în acest sfârșit de secol, decât pe fundalul a ceea ce s-a petrecut în celelalte țări. Atunci însă se profilează un proces universal. Dacă mi s-ar cere să desemnez pe scurt trăsătura principială a acestui întreg secol, încă o dată n-aș putea găsi răspuns mai precis și mai substanțial decât acela că:

„Oamenii L-au uitat pe Dumnezeu!”

Lipsită de vîrful ca divin, conștiința umană se pervertește iar această pervertire a determinat crimele majore ale acestui secol, începând cu prima din ele: primul război mondial, din care decurge în bună parte ceea ce trăim astăzi. Acest război care a văzut o Europă plină de sevă, prosperă și înfloritoare precipitându-se în nebunia

de spiritul răului“. Că ea va fi salvată, rămâne încă de văzut. Salvarea va depinde de conștiința noastră, de progresul nostru în luciditate, de eforturile individuale și conjugate în fața unei situații catastrofale.

Un lucru s-a întâmplat deja: spiritul răului se mișcă biritor în rostiri ample deasupra celor cinci continente ale noastre.

Sântem martorii ruinei lumii: în unele țări această ruină e suferită, în altele e liber consumată. Întreg secolul XX se prăvălește în pălnia vârtejului ateismului și autodistrugerei. Această cădere în abis îmbrăcă trăsături globale ce nu depind nici de sistemele politice nici de nivelul economiei, nici de particularitățile naționale. Atât de puțin asemănătoare în aparență cu Rusia anului 1913, Europa se află pe marginea aceluiasi abis dar ea a ajuns aici pe un alt drum. Diferitele părți ale lumii au urmat cai diferite, dar ajung toate în pragul unei prăbușiri comune.

Odinioară, Rusia a cunoscut și ea epoci istorice în care societatea nu avea drept ideal nici bogăția, nici reușita materială, ci sfîrșenia vieții. Rusia de atunci se adăpa din Ortodoxia rămasă fidelă Bisericii primare a pri-melor veacuri. Această venerabilă Ortodoxie a știut să păstreze poporul în ciuda a două sau trei secole de jug strâin și să respingă în același timp atacurile joscice ale cruciaților purtători de spadă ai Occidentului. În acele timpuri, credința ortodoxă împregna mentalitatea, caracterul și comportamentul oamenilor, structurile familiale, viața cotidiană, calendarul, succesiunea lucrărilor la scara săptămânii sau anului. Credința făcea unirea națiunii și cimenta forțele ei.

În secolul al XVII-lea însă, Ortodoxia noastră a fost săpată de o nefericită schismă internă. Iar în secolul al XVIII-lea, Rusia întreagă a fost zguduită de reformele tiranice ale lui Petru cel Mare care au sufocat spiritul religios și viața națională în folosul economiei, statului și războiului. Cu instrucțiunea într-un sens unic impusă de Petru cel Mare am fost atinsă la rândul nostru de briza subtil veninoasă a secularismului care în secolul al XIX-lea a pătruns în păturile cultivate și a deschis larg călea trecerii la marxism. În ajunul revoluției, credința dispăruse din mediile instruite. Iar la cei mai puțini instruiți ea era atinsă și stirbită. Dostoievski, tot el, care judeca după înverșunarea dușmanoasă a revoluției franceze față de Biserică, conchise: „Revoluția trebuie să înceapă în

* Premiu fondat în 1972 de John Templeton și decernat în fiecare an unei personalități care s-a destins în extinderea credinței creștine. Traducerea după versiunea franceză din „Le Messager Orthodoxe”, nr. 93/II. 1983, p. 3-12.

mod necesar cu ateismul". Lucrurile stau chiar aşa. Dar un ateism organizat, înversunat, ca cel al marxismului, lumea nu mai cunoscuse încă niciodată. În sistemul filozofic și în inima psihologiei lui Marx și a lui Lenin, ura contra lui Dumnezeu constituie impulsul originar ce premerge tuturor proiectelor lor politice și economice. Ateismul militant nu e un detaliu, nici un element periferic, nici o consecință accesorie a politiciei comuniste, e axa ei centrală. Spre a-și atinge scopurile diabolice acesta trebuie să dispună de o populație fără religie ca și fără patrie, trebuie mai întâi să doboare atât religia cât și națiunea; de altfel, această dublă politică, comuniștilor o proclamă și o practică deschis pretutindeni. Pânza de păianjen și atentatelor țesute recent în jurul papei arată până la ce punct lumea atee simte nevoie să dinamizeze religia, până în ce punct religia îi stă acesteia efectiv în gât.

Anii 1920 în Rusia sunt o lungă procesiune de martiri: aproape întreg clerul ortodox. Doi mitropolită împușcați; cel de Petrograd, Veniamin, fusese ales de întregul popor. Patriarhul Tihon însuși, după ce trecuse prin mâinile Cekăi și G.P.U.-ului, moare în împrejurări misterioase. Zeci de arhiepiscopi și episcopi uciși. Zeci de mii de preoți, monahi și monahii pe care cekiști au vrut să-i facă să abjure, sunt torturați, împușcați în beciuri, trimiși în lagăre, exilați în tundra pustie a Marelui Nord unde, bătrâni, infometăți și fară adăpost, sunt lăsați pradă sorții. Toți acești martiri creștini au înfruntat cu curaj

moartea pentru credință, doar câteva rare excepții au șovăit și au renegat. Zeci de milioane de oameni și-au văzut interzis accesul în biserici, dreptul de a-și educa copiii în religie; sunt închiși părintii pentru a putea smulge mai ușor pe copii din brațele credinței prin amenințări și minciuni. Absurda distrugere a agriculturii ruse în jurul anilor 1930 numită dekulakizare și colectivi-

zare și care a făcut să piară 15 milioane de țărani, a fost condusă în mod implacabil, se poate afirma astăzi, cu scopul unic de a distrugă modul de viață tradițional și național și de a stări religia la țară. Pervertirea sufletelor s-a întins și asupra atrocelui Arhipelag în care oamenii erau trimiși să supraviețuiască pe seama altora. Si numai niște atei pe jumătate nebuni au putut să se hotărăscă să subscrive la recentul proiect ce urmărește masacrarea naturii ruse însăși: acoperirea Nordului sub ape, inversarea cursului fluviilor, perturbarea vietii Oceanului Arctic, devierea apelor spre ținuturile sudice pe care alte mari săntiere ale comunismului, nu mai puțin absurde, le aruncaseră deja în abis. Presat de nevoie de a reuni toate forțele împotriva lui Hitler, Stalin a început un joc cinic cu Biserica și acest joc înselător, prelungit de punerile în scenă și zgomoatoasa propagandă binevestită, Occidentul l-a luat drept monedă bună și nu l-a reținut decât pe el. Dar până în ce punct ura față de religie e agățată de comunism, puteți judeca după exemplul celui mai liberal dintre liderii lui, Hrușciov hotărându-se să facă cățiva pași substanțiali spre liberalizare, el a regăsit întreg zelul furibund al lui Lenin în anihilarea religiei.

Dar, contrar așteptărilor – în această țară curățată de bisericile ei, în care ateismul triumfă și se dezlănțuie de două treimi de secol, în care episcopii sunt umiliți până la a rămâne lipsiți de orice voință, în care vestigiile vizibile ale Bisericii nu sunt tolerate decât în scopuri de propagandă față de Occident, în care și astăzi credința e un delict pasibil de lagăr, în care chiar și în lagăr sunt aruncăți în carcere cei ce se adună să se roage în ziua de Paști... – tradiția creștină a rezistat nivelului în laminorul communist.

Deși, impus de putere, ateismul a făcut la noi ravagii pervertind milioane de suflete, dar avem deasemenea și milioane de credincioși reduși încă la tăcere și, aşa cum se întâmplă adesea în caz de persecuții și suferință, simțirea lui Dumnezeu a atins în patria mea o profunzime pătrunzătoare.

În aceasta vedem primele licăriri de speranță: zadarnic se zbârlește comunismul cu rachete și tancuri, zadarnic reputația încă succese în cucerirea planetei, el este condamnat să nu trumfe niciodată asupra creștinismului. Occidentul n-a suferit încă invazia comunistă, religia e aici liberă. Dar intinerul lui istoric ajunge astăzi la secarea sentimentului religios. A cu-

noscut și el schisme deșierte, războiul religioase săngeroase, înfruntări. Si începând cu Evul Mediu târziu, el a fost progresiv câștigat, faptul e incontestabil, de secularism. Ori pentru credință nu amenințarea unei exterminări din exterior, ci a unei anemii interne ar putea fi încă și mai gravă.

Imperceptibil, în Occident noțiunea sensului vieții s-a erodat de-a lungul deceniilor, spre a se reduce la singura „cucerire“ a fericirii pe care statele sau grăbit să o înscrie în constituțiile lor. Nu numai începând cu acest secol noțiunile de Bine și de Rău sunt luate în derâdere fiindabil înălțură din uzul comun în favoarea arguțiilor fără viitor despre clase sau partide. Astfel ne este rușine acum să mai facem apel la concepte imuabile, ne e rușine să admitem că răul sălășuieste în inima omului înainte de a pătrunde în sistemele politice, dar nimănui nu-i e rușine să cedeze zilnic Răului integral și pe pană acestor concesii, în interval de o generație, Occidentul e pe cale de a se lăsa să lunece în mod ireversibil în abis. Societățile occidentale își pierd din ce în ce mai mult substanța lor religioasă și și abandonează rapid tinerețul ateismului. Mai trebuie exemple de impietate? Priviți Statele Unite, care trec totuși drept una din țările cele mai religioase din lume dar unde se difuzează un film insultător pentru Hristos sau unde un ziar de audiență națională publică o caricatură nerușinată a Maicii Domnului! Când toate drepturile formale îți sunt larg deschise, de ce să te reții de la comiterea unei indecențe? în aceste condiții, de ce să se micșoreze focul urii, fie ea rasială de clasă sau, inexorabil, ideologic? Ea devoră astfel multe suflete. Învățători atei educă azi tineretul în ura față de societatea lor. În această critică se pierde însă din vedere faptul că viciile capitalismului sunt vicii inerente **naturii umane** dar care au primit curs liber în urma celorlalte drepturi ale omului; că sub comunism (care talonează îndeaproape toate forme moderate de socialism care nu sunt deloc solide), aceleași vicii nu cunoacă nici frâne nici control la toți cei ce posedă un dram de putere (în ce privește restul populației, ea a ajuns într-adevăr la egalitate, dar în sclavie și miserie). Neânțetătătă, această ură câștigă aici în atmosfera lumii libere; extinderea libertăților individuale, creșterea câștigurilor la nivel social și chiar cea a confortului nu fac în mod paradoxal decât să sporească această ură orăba.

Societățile dezvoltate ale Occidentului dovedesc astăzi că salvarea

omului nu stă în abundență materială nici în succesul afacerilor.

Această ură neânțetătătă se întinde asupra a tot ce e viu, ba chiar asupra vieții însăși, asupra colorilor și sunetelor ei, asupra formelor ei, a trupului omenesc, iar arta exacerbată a secolului XX pierde de această ură monstruoasă, căci fără iubire, arta e sterilă. În Est arta a căzut pentru că a fost răsturnată și călcată în picioare; în Occident, ea a căzut de la sine însăși revărsându-se în căutări cerebrale și pretențioase în care omul urmărește nu să manifeste pe Dumnezeu, ci să-i ia locul. Încă odată, și aici constatăm rezultatul comun al unui proces universal, convergența rezultatelor obținute atât în Vest cât și în Est. Si din nou, o singură cauză pentru toate acestea: „**Oamenii L-au uitat pe Dumnezeu**“.

În fața presiunii ateismului universal, credincioșii sunt divinizați, mulți dintre ei sunt dezorientați. Însă lumea creștină sau ceea ce a fost lumea creștină ar face bine să nu piardă din vedere exemplul Extremului Orient. Am avut recent ocazia să constat că în Japonia sau în China liberă, deși concepțiile religioase sunt mai fluctuante, societatea și tineretul, cu libertatea de alegere egală celeia din Occident, sunt mai puțin atinse de spiritul distructiv al secularismului.

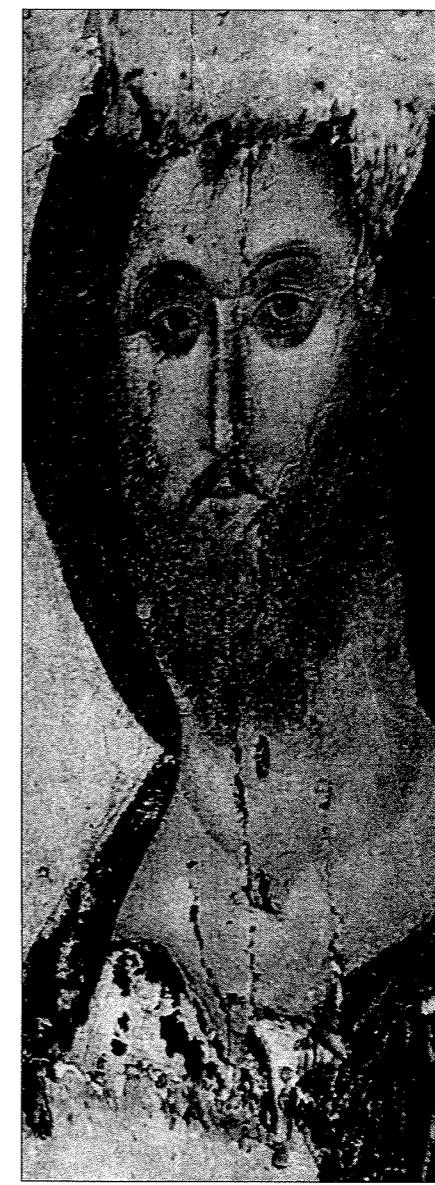
Ce să mai vorbim de separația între diferitele religii când creștinismul însuși este atât de îmbucătățit! În ultimii ani, principalele Biserici creștine au făcut cățiva pași spre o reconciliere. Dar ei sunt prea lenți, lumea aleargă spre abis cu o viteză de o sută de ori mai mare. Chiar dacă nu se aşteaptă de aici o fuziune a Bisericiilor, nici o modificare a dogmei, ci o simplă rezistență comună în fața ateismului, progresele sunt încă mult, mult prea lente.

Există desigur, o mișcare organizată pentru reunificarea Bisericiilor, dar bizară. Aparent mai preocupat de succesul mișcărilor revoluționare din țările lumii a treia, Consiliul Ecumenic al Bisericiilor rămâne surd la persecuțiile religiei acolo unde ele sunt cele mai sistematice: în URSS. E imposibil să nu le vadă; dar, din calcul politic, el alege să le ignore și să nu intervină. Dar atunci ce rămâne din creștinism?

Cu adâncă amărăciune trebuie să spun aici (nu pot să spui) că predecesorul meu, titularul de anul trecut al acestui premiu (predicitorul baptist Billy Graham, n.tr.) a susținut public minciuna comună în lunii le primirii premiului, declarând contra evidenței că n-a remarcat persecuții religioase în URSS. Cerul să-

judece în fața tuturor victimelor ucise sau strivite!

La o scară mai largă vedem astăzi, că în ciuda manevrelor politice cele mai subtile, lanțul se strângă în jurul gătușii umanității, cu fiecare deceniu mai inexorabil, și că nu există ieșire pentru

nimeni, nicăieri, nici atomică, nici politică, nici economică, nici ecologică. Luceafările par cel puțin să stea așa.

Față de munții și prăpăstiile evenimentelor mondiale poate părea derisoriu și deplasat a reaminti faptul că totuși cheia fundamentală a existenței sau neantului nostru se găsește în inima fiecăruia dințoi și preferința acordată de fiecare în parte Binelui și Răului concret. Însă, astăzi ca și ieri, această cheie rămâne cea mai sigură. Teoriile sociale promițătoare au dat faliment și ne-au lăsat în impas. Oamenii liberi din Occident ar trebui firește să înțeleagă că în jurul lor s-a acumulat multă

minciună liber întreținută, și să refuze să o suporte atât de pasiv. E zadarnic să căutăm o ieșire pentru situația lumii fără a ne întoarce conștiința în căință spre Creatorul a toate; nici o altă ieșire nu va licări pentru noi și nu o vom putea găsi. Prea nenorocite sunt însă mijloacele pe care ni le-am rezervat pentru aceasta. Înainte de toate trebuie să văzut răul îngrozitor – nu cel ce ar putea fi comis de dușmanii țării – ci mai cu seamă în sânul societăților celor mai libere și mai dezvoltate, căci acolo l-am comis noi însine, de bunăvoie. Dacă lanțul se strângă cu fiecare zi e din pricina egoismului și nepăsării noastre.

Să ne întrebăm: nu sunt oare minciinăse idealurile epocii noastre? Sau terminologia la modă și atât de plină de siguranță? De la ea emană aceste soluții superficiale pentru redresarea situației. Înainte de a fi prea târziu ele trebuie reconsiderate, în fiecare dimensiune în parte, cu o privire purificată. Soluția crizei nu se află pe căile bătute ale concepțiilor despre care se vorbește în fiecare zi.

Viața noastră constă nu din căutarea succesului material, ci într-un progres spiritual demn de acest nume. Toată existența noastră nu e decât o etapă intermedieră spre o viață mai înaltă: e vorba de a nu ne prăbuși din acest stadiu și de a nu stagna steril în el. Legile fizice și fiziológice nu ne vor descoperi niciodată adevărul neândoielnic că în chip constant și cotidian Creatorul participă la viața fiecăruia din noi, că El ne oferă cu credincioșie energia de a fi, atunci când acest ajutor ni se retrage, murim. Participarea Lui la viața întregii planete e mai puțin mică și trebuie ca noi să ne impregnăm de ea în această epocă sumbră și amenințătoare.

Speranțele nesăbuite ale ultimelor două secole n-au adus la neant, pe marginea morții atomice sau a unei altuia nu le putem opune decât căutarea încăpățănată a mâinii blânde a lui Dumnezeu pe care îl nepturează noastră am depărtat-o de la noi. Abia atunci ochii noștri se vor deschide asupra acestui nefericit secol XX și mâinile noastre se vor întinde să-i repare erorile. Nimic altceva nu ne va putea reține în prăvălirea noastră în jos și pe mai departe: nu ne-a rămas mai mult de la toti gânditorii Luminilor.

Cele cinci continente ale noastre sunt prinse în acest ciolan. Dar astfel de încercări relevă și cele mai înalte virtuți ale sufletului omenesc. Dacă e să pierd, dacă e să facem să piară această lume, va fi numai din vina noastră. În românește de Diac. Ioan I. Ică jr.

Iartă-mă CHIRALEU MARIN-MIRON

Text al Părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa transmis de Europa Liberă la 18 ianuarie 1986

Această evocare este un act de penitență. De aceea repet: „Iartă-mă, Chiraleu Marin-Miron!”

Am cunoscut în cei 21 de ani de închisoare petrecuți în penitenciarele comuniste, ani pe care, mai curând i-am murit, oameni extraordinari, eroi și martiri, conducători de grupuri de luptători și de armate, savanți și țărani simpli, sfinti și îndrăcini. Dar o față și o privire care să radieze o puritate atât de întâiă și o frunte atât de senină ca a lui Chiraleu Marin-Miron, o inocență nepărată ca a lui, nu am mai întâlnit niciodată.

Era un Tânăr de 20 de ani, student la Institutul de Artă Dramatică din București, în aceeași serie cu Rauțchi.

Ne-am întâlnit la Jilava, în una din celeulele subterane, cu greamuri bătute în cuie și vopsite să nu pătrundă lumina, cu infometare și bătăi, dar și cu acel elan tineresc, optimism și dăruire care neantiza răul și făcea din celulă un centru de bucurii spirituale și intelectuale care compensau suferințele pe care detenționea ni le inculca. Fusese arestat împreună cu alți colegi, dintre care Găneșu era chiar în celula vecină și adesea discutam în trei prin alfabetul Morse.

Dominul Găneșu, dacă ascultați această emisiune, sau dacă altcineva vă vorbi despre ea, comunică ceea ce spun aici, mamei și sorei lui Miron. Vă mulțumesc și Dumnezeu să vă ajute. Marin-Miron avea un spirit viu și o cultură surprinzătoare pentru vîrstă și școală pe care o făcuse – era perioada proletcultismului – și era adesea centrul unor dispute literare și controverse filosofice aprinse. Îmi aduc aminte că prințul Ghica și domnul Radu Budisteanu erau încântați de el și repetau adesea că dacă și în condițiile comunitate se mai pot forma astfel de tineri cu suflet curat și cu o cultură autentică, înseamnă că viitorul țării noastre nu este chiar atât de sumbru.

Chiraleu Marin-Miron fusese crescut de mama sa, văduvă cu doi copii, el și o soră, într-o atmosferă de dragoste și unitate familială deosebită. Acest lucru este foarte important pentru cele ce vor urma.

Era un băiat de statură potrivită și imaginea lui stăruiește foarte vie în mintea mea: părul blond, puțin spre castaniu, ten alb cu obrajii rumeni, ochi albaștri și puri, toată ființa lui emana inocență și o sănătate sufletească reconfortantă. Era foarte bland, ceea ce a determinat pe un inginer din celulă – mult mai vîrstnic decât noi – să-i dedice următoarea epigramă, la o întrecere de celulă:

„De ești Chira, poate Chirul;
De ești Miron, poate Mirul.
De Marin, te putem crede,
Însă leu nu prea se vede.“

Părintele Calciu-Dumitreasa (al treilea din stânga) în vizită la München.

Inginerul juca pe sensul numelui său, era cu adevărat un domn – chir pe grecete – un mir mânăietor de suflet și o blândete care desmințea numele de domnul leu – Chiraleu. Poate că inginerul epigramist și-a uitat propria sa epigramă. I-o reamintesc, dacă audiază cumva aceste emisiuni, ca să și amintească și de Miron pe care, ca și noi toți, l-a iubit.

În perioada aceea noi eram optimiști. Toți speram că puterile occidentale care ne vănduseră la Yalta se vor trezi – și nu prea târziu – și vor reduce libertatea în țările în care aduseseră tirania. Există însă în noi și o doză de scepticism, aşa că, ne încredințăm unii altora anumite mesaje către familiile noastre

tre pentru cazul în care unii ne vom fi eliberat înaintea altora. Și, iată, că dintră noi doi eu trăiesc, iar Miron care era cu vreo opt ani mai Tânăr este mort.

Atunci el scriise o poezie de patru strofe dedicată sorei lui, pe care am învățat-o pe de rost și mi luasem obligația să i-o transmit, dacă mă voi fi eliberat înaintea lui și să le asigur pe mama și pe sora lui de inocență sa și de dragostea pe care le-o purta.

După vreo patru luni ne-am despărțit. Eu am mers spre tragedia mea, el a mers spre moartea lui și nu ne-am mai întâlnit niciodată. Marin-Miron a mers la Aiud. Acolo, după doi ani au început reeducațile. El nu a avut caracterul violent și absolut bestial al celor de la Pitești. În general, s-a speculat oboșeala oamenilor, după zece ani de închisoare, sentimentul de familie („dăcă nu vă reeducați, familiile voastre suferă“), responsabilitatea șefilor de grupuri pentru cei care stau în închisoare și alte slăbiciuni omenești.

Când un deținut de suprafață întinsă

mă omoare în celulă în 1979, au început persecuție specială împotriva lui Miron. Această persecuție nu și avea nici o rațiune. Ea nu era decât asaltul joscniei împotriva inocenței, a crimei împotriva blândeții, pentru că Miron nu era un om de influență, nu ar fi zguduit conștiințele celor care rezistau, nu ar fi însemnat un câștig extraordinar pentru acțiunea de compromitere a deținuților politici începută de comuniști.

În cele din urmă, Marin-Miron a acceptat să vorbească la o seară de reeducație, despre Eminescu. Bineînțelea, interpretarea marelui poet trebuia făcută de pe pozițile marxist-leniniste. Miron a prezentat administrației analiza sa și aceasta a admis-o. În seara respectivă, toți ofițerii închisorii, în frunte cu Crăciun – o echipă cu mâinile pline de sânge care profanaseră cele mai curate suflete – erau acolo.

Marin-Miron nu și-a citit disertația. A vorbit liber și ceea ce a spus nu a avut nimic de-a face cu ceea ce scrise. Spre stupoarea tuturor, el s-a referit la „Doina“ lui Eminescu, poezie ostracizată cu blestemele de partid și de toți criticii vechi și noi, fără deosebire, toți cântând pe struna partidului. A recitat „Doina“ în întregime. Marin-Miron avea doi ani de artă dramatică și știa să recite. A fost rolul vieții lui și l-a costat, de altfel, viața.

„De la Nistru până la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-sa
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate“.

iar când a ajuns la:

„Cine-a îndrăgit străinii,
Mâncă-i-ar înimă cainii;
Mâncă-i-ar casa pustia
Și neamul nemernicia!“

mâinile lui au arătat fără echivoc spre ofițerii – călăi ai penitenciarului. Când s-a stins vraja poezie, s-a făcut tumult: deținuții au aplaudat furtunos, iar administrația a plecat mormâind amintirile.

Marin-Miron a fost chemat la director. Acolo era toată echipa torționară de ofițeri. Nu l-au bătut, însă nimeni nu a știut ce au discutat cu el. După masa de seară, Marin-Miron s-a urcat în turnul din jurul cuptorului de fontă și s-a spânzurat.

Nimeni nu a știut nimic. S-a legănat totă noaptea în bătaia vântului, luminat de reflexele roșii ale metalului topit. Dimineața a fost descoperit. Două zile, nici un deținut nu a lucrat. Mașinile stăteau și deținuții plângneau. Eram la

ucidă pe orice cale, dar fără a apărea ei ca ucigași.

Mă rugam mult, foarte mult, și încercam să mă desprind treptat de lume, să rup orice legături ca să pot mori împăcat. Durerile trupului și ale sufletului erau foarte mari și reușeam foarte puțin. Realizasem totuși o anumită înstrăinare de lume și o stare personală de raport față de Dumnezeu.

Exact în perioada aceea de depărtare de lume și de emoțiile prea directe, l-am visat – inexplicabil – pe Chiraleu Marin-Miron. A venit simplu la mine. Nu era supărat, nu era vesel. Își păstraște tinerețea și puritatea pe care i-o știam. Mi-a dictat cele două strofe uitate ale poeziei dedicate sorei sale. A doua zi știam poezia integral.

Știi, vor sări cunoșțătorii sufletului uman – freudiști sau nu – să vorbească despre subconștient și conștient. Poezia zăcea de mult acolo și de mult bătea la ușa încăperii conștientului. Nu-mi păsa de acești analiști.

Martin Heidegger spunea că filosofia lui nu merge la „ce“ al lucrurilor, ci la „cum“ al lor. Acești analiști cu diplome merg la „cum“ al evenimentului meu sufletesc, nu la „ce“ al lui.

Pentru sora lui Marin-Miron redau poezia aici. În 1984 când am fost eliberat, nu am avut absolut nici o posibilitate de a o căuta. Eram păzit de securitate și de milție cu câini, cu puști și microfoane, cu camere de luat vederi.

Dacă am ajuns în lumea liberă, în planul lui Dumnezeu a intrat și transmitea acestei poezii destinatarului. Este glasul de dincolo de mormânt al lui Chiraleu Marin-Miron, mort în 1958.

SOREI MELE

Profilul feței de copil
Pur ca o linie grecească;
Privirea ei împărătească
Tainicie-amărciuni tiptil.

În mersul ei freamătă ape
Ca-n pragul înoptării când
Pândește nevăzut și bland
Craiu-nserării pe aproape.

Mâna-i fragilă de lalea
Mă mânăgâie din nou în vis;
În palma-i caldă a închis
Sbuciul mul care mă muncea.

Făptură de cleștar și-alin,
Tu ești balsam în al meu chin.
Făptură de cleștar și-alin,
Din umbra ta privesc senin.

Fie ca aceste versuri să ajungă – mânăgâiere nesperată – la urechile sorei lui, acum, după atâta vreme. Căci nu m-am străduit atunci îndeajuns.

Și mă iartă, Chiraleu Marin-Miron!

PĂRINTELE GHEORGHE CALCIU-DUMITREASA

CRUCEA LUI ISUS LA RÂU

Pe marginea de râu se lasă
Funinginea părerilor de bine
Și-a noptii liniște apasă
Pe luciu apelor rubine.

O cruce dintre trestii se ridică
Adulmecând tăcutele cuvinte
Și-n voia vremii cuiele-i despică
Fraze-de-noi și fraze-de-cuminte.

Suspinul clipei crezul a-nvățat
Rupând din cântec dansul lui pe loc
Și a rămas sub dragoste-ngropat
Cu fluierele prinse-n joc ...

CHRISTIAN W. SCHENK
KASTELLAUN, IANUARIE 1995

ÎNCĂLTAT CU SANDALE DE ARGINT

Care dintre cei pieritori ajuta-mă-va
să-mi cunosc vina?
Să ridice piatra
și să-mi spună: „Tu, numai tu
ești cel învinovătit!“

Spăl picioarele însângerate
îndelung.
Pe Muntele Măslinilor
frigul lumii înăspriște cărarea.
Încăltat cu sandalele de argint ale
suflului
înaintez căt pot
încovoiaș sub biciul singurătății –
Lumina Lui îmi vindecă rănilor.

Ci tu, piatră, tu, ciocârlie,
dacă puteți vorbi,
spuneți-mi cătă rouă să mai adun în
căuș?...
Dacă am învățat
să spăl picioarele străinului,
când voi avea destulă știință
să spăl picioarele celui drag
fără să-l pierd?

OLIMPIU NUŞFELEAN

FÜRBITTEN

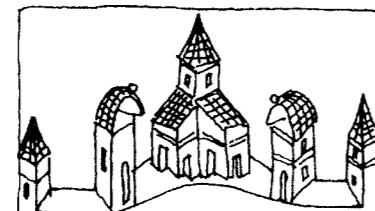
Gib Kraft zum Händereichen, bitten,
Danken.
Und hilf, o Gott, den vielgeprüften
Alten,
denn ihr Gedächtnis kann rein nichts
behalten.
Zieh hoch, die in Vergessenheit
versanken.

Schenk, Herrgott, wieder Mut
den jungen Schlanken,
die heut den Tag versäumen statt
gestalten.
Und tröst die Wartenden, die wir
verwalten,
die stillgelegt sind hinter Nickel-
schranken.

Bereit den Kindern Sonne, zu
entfalten
die kleinen Schritte, die so unfest
schwanken.
Sag Lehrern warme Worte statt
der kalten.

Und schirme alle ungeschützten
Flanken.
Wo Waffen rosten, die Atomtod
ballten,
laß friedvoll Reben neben Rosen
ranken.

HARALD SIEGMUND

BISERICUȚA DIN MUNTE

era din piatră
toată cătă era
biserica din munte

piatră lucrată din câteva lovitură de
bardă
piatră cioplită ca o dantelă
piatră șlefuită până la transparentă

parc-ar fi făcut-o
Dumnezeu
doar pentru sine.

MIRCEA PETEAN

PSALM

Bătute-s căile spre Tine, Doamne,
de rugăciuni și tâmp e de sihaștri
de psalmii afumând cu dor icoane
de liturghii săpate în pilaștri

dar ce îngustă-i poarta către Tine
cu bolta ei cioplită dintr-un trunchi
de trandafir pitic sau mărăcine
prin care trezem numai în genunchi

Sägeata-i rugăciunea mea spre Tine
prematur, embrionul de cuvânt
vocală ruptă în ascensiune
cernind în jos consoane de pământ.

Doina ALEXANDRU

ERZMÄRTYRER STEPHANUS

Er bleibt der Erste, der sein Antlitz
dicht
den Steinen hinhält, ohne auszu-
weichen.
Anwürfe prasseln, die iihn scharf
erreichen.
Sie schleudern überspitztes
Wutgewicht.

Der Körper unterliegt dem
Schnellgericht
und stirbt geschürft. Sein Geist
vertraut den Zeichen
des Himmels, der sich öffnet
sondergleichen
und Herrlichkeit dem Märtyrer
zuspricht.

Sie hatten ihm das Wort zum
Lästerwort
im Mund verdreht. Sie hatten ihn
verkannt.
Hautnah die Brennpunktjagd am
Anfangsort.

Er blieb der Erste, der sein Christ-
gesicht
der Tötung preisgab, die von
Menschenhand
entfesselt wurde. Letzterer blieb
er nicht.

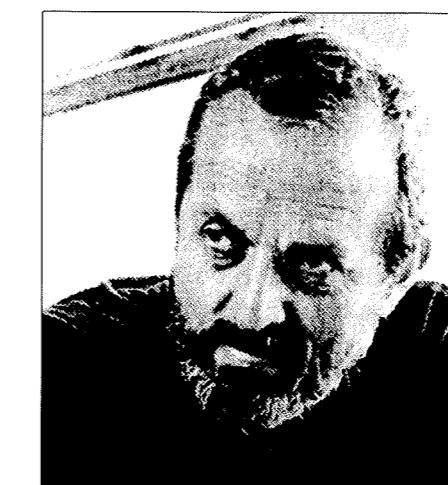
HARALD SIEGMUND

HORIA BERNEA

Minciuna revoltei și a nonconformismului sau ideea modernă a unui adevăr personal

fie deci stângăcia și caracterul abrupt
al celor spuse.

Este interesant să discutăm despre a-
ceste vorbe „nonconformism“ și „revol-
tă“. Pentru că ele au făcut, în mod facil,
gloria spiritului: în absența unei idei
dătătoare de viață, ca cea a credinței
în Dumnezeu, el a trebuit să se mulțu-
mească cu tot soiul de idoli mai mult
sau mai puțini personali, să glorifice
numai ceea ce bietul om putea să dea
singur, singurel. Voi încerca deci să
port acest cuvânt în spațiul experien-

ței și al atitudinii Sfinților Părinți, al si-
haștrilor, al părinților desertului, al Ma-
riei Egipteanca și al atâtă zeci de mii
de cazuri neștiute de nimeni. În acest
perimetru nonconformismul întrece ce-
le mai extravagante acte produse de
societatea contemporană; chiar și as-
pectele nepotrivite ale insolitului sunt
mai tari în lumea pustie decât în cea a
experimentelor moderne. În afara fap-
tului covârșitor că aceste vieți au stat
doar sub ochiul lui Dumnezeu, ascunse
de lume și de conștiința celui apro-
piat, se mai poate spune despre rigori-
le nonconformiste ale disciplinei lor:

- nu trebuia să-ți dai seama nici tu în-
suși că faci ceva ieșit din comun
- nu trebuia să crezi că vreun act
de-al tău are vreo importanță –
decât poate pentru măntuirea ta

- trebuia să ai mereu grijă ca faptele tale să nu cadă sub păcatul ostentației și să fie mereu o retrăire neorgoasă a sacrificiului Mântuitorului
- firescul vietii tale trebuia să ascundă total chiar și ideea de sacrificiu suprem.

Toate sunt conținute în vorba „sunt cel
mai mare păcătos“, spusă cu atâta pu-
tere, simplitate și profunzime încât eu,
omul de ieri, de azi și mai ales din viitor
să nu mai pot avea reprezentări clare
fără ajutorul Sfântului Duh.

Dar de ce să folosim noțiunea de con-
formism, sau opusul său, când vorbim
de creștinism dacă religia noastră
este, prin cea mai profundă fibră a ei,
atemporală, situată în afara judecății
ordinare? Repet: pentru că cele mai
importante acuze au fost aduse în
această zonă, acuzatorul referindu-se
la instalarea în obișnuit, în pietism, în
practica formală, cenușie, a unui anu-
mit tip de om. Idealurile și tendințele
sociale moderne: omul – centru al
lumii, omul demisug, perfida exacerbare
a individualității (și a individualismului)
implică egalitate prin identificare,
liberalismul care duce la cea mai
cumplită tiranie – cea a majorității, a
numărului, domnia reprezentanților
majorității, adică a mediocrității au dus
la exaltările următoare:

- a „veșnicului furios“, pentru flata-
rea maselor revoltate
- a „disperatului“, a „nonconformistului“, pentru satisfacția intelectualului
- a clișeului „curajosului“ cu tupeu,
succes, amoralitate flatantă, pen-
tru satisfacerea tuturor
- a „supermanului“, erou impersonal,
jumătate drac – jumătate înger, ins-
care nu poate pierde un pariu, pen-
tru satisfacția copiilor și a celorlații.

De aici se trage, în plan vizual, o con-
fuzie cu iconografia iadului, o obișnui-
re cu chipul înfricoșat, cu diavolul –

Horia Bernea – Clopotniță

pentru a-l primi cu placere în casă la momentul potrivit.

De aici, în plan moral: rușinea de a fi timid, părut măsurat, „cuminte”, naiv, credul (încrezător în oameni). De aici iarăși munca și mai ales efortul considerate ca o servitute inacceptabilă, câștigul legat excesiv de ideea eficacității, degradarea treptată conducând la pierderea încrederii în oameni și la admirarea fără limită pentru succes și impostură. Rezultă, ca urmări cu adâncă gravitate, îndepărtarea de Dumnezeu, de tradiție, coruperea iremedabilă a sufletului, instalarea tristeții și a disperării.

Nimic mai nou, mai proaspăt, mai definitiv contrariant pentru normele vieții obișnuite decât comportamentul adevaratului creștin! Totul pare nebunie și, ... într-un fel este! Ce oferă, din punctul de vedere al omului modern, crești-

nismul? Răsplata este minimă, efortul și privațiunile sunt enorme și continue, dăruirea și încrederea trebuie să fie totale, promisiunile vizează un loc unde nu există umbră sau, și mai grozav, „lumina puternică este un perfect întuneric!“ Judecata de tip apofatic e ceva care contrariază spiritul raționalist modern până la scandal. Să ne referim doar la faimoasa definiție din Dionisie Areopagitul, care vrând să definească pe Dumnezeu cel supracategorial, îndemna ca atunci când te gândești la Dumnezeu să nu cumva să vezi pute re sau chiar divinitate pentru a nu-ți dăuna cu grave închipuiuri.

Din punctele de vedere moral și religios, „adevărurile” științei sunt cel puțin inoperante. În general, ele au fost folosite de minți slabe și rău voitoare iar minciuna s-a dovedit a fi extrem de eficace, pe măsura gradului ei de grosolanie, producând confuzii surprinză-

toare chiar în cazul oamenilor de știință. Simplificând, putem spune că se ajunge rapid la idei egalitariste și anihilante pentru spiritul uman. Astfel: constatarea simplă că firul de iarbă, porcul, stâlpul de telegraf și omul sunt compuși „din celule“ este în fond o performanță drăcească. Marele fizician Max Planck, creștin practicant a fost uluit când a aflat că ideile lui pot fi folosite împotriva religiei ...

Un exemplu: implicațiile filozofice, morale și chiar teologice ale conceptelor cu care se operează acum în fizică nu sunt finalizate din frică, neștiință sau neputință. A venit momentul ca cei pregătiți solid, teoretic și existențial, să aibă curajul să atace aceste zone. Limbajul, implicit tehnic și încifrat, cu care se operează în aceste domenii îndepărtează pe cercetătorul și eseistul de rând. În majoritatea teoriilor (ideologii) și a filozofilor moderne realitatea ego-ului, a senzațiilor, a trăirilor personale este considerată ca singura cu statut sigur și cu drept de existență. În științele exacte – acesta e numele purtat în prima jumătate a secolului de către științele naturii – sprințul este găsit, sau imaginat, printr-o judecăță de tip reducționist. Științele naturii conțin, din punct de vedere moral și religios, adevăruri simple, rudimente inoperante pentru zonele de mai sus. Abia fizica teoretică contemporană ajunge la simboluri și formulări ce depășesc ca dificultate de înțelegere poate chiar dificila problemă a „dublei naturii“ a Mântuitorului. Dar nici măcar acestea n-au fost aprofundate, nici ele n-au fost „scoase“ din izolare lor inherentă, rămânând ascunse într-un cerc de inițiați extrem de răstrâns.

Ce e caracteristic naturii umane? Care e trăsătura fundamentală a omului? Căutarea și aflarea lui Dumnezeu în partea de sus. Păcatul în partea de jos! Căutarea sau aflarea lui Dumnezeu, mereu expusă păcatului. Păcatul! Nonconformistul modern este cel care produce forme noi de păcat, surprinzătoare, deci lucruri ușor imitabile chiar și în termenii obișnuiți ai coruperii ...

A lupta contra păcatului: acesta este miezul nonconformismului „definitiv“ al creștinismului. De aceea, el va surprinde întotdeauna ființa umană înclinată în orice moment, cu fiecare gest, să intre în conformismul păcatului!

HORIA BERNEA

RADU PREDA

CELĂLALT FRATE

Printre numeroasele schimbări pe care le-a adus și le va aduce încă reluarea dialogului dintre Est și Vest se numără, evident, și una de ordin teologic, spiritual. Cu alte cuvinte, se petrece o redescoperire reciprocă (începută cu mai multă vreme în urmă) a Răsăritului de către teologii occidentali, și a Apusului de către teologii răsăriteeni. Iar dacă luăm în seamă culoarea specifică a fiecărei părți, putem vorbi, general, despre reluarea dialogului dintre catolicism și protestantism, pe de o parte, și ortodoxie pe de altă parte. În perioada comunistă, acest dialog a funcționat în cadrele Mișcării Ecumenice și a avut un caracter „la vârf“, acum se produce un contact mai larg, de nuanțele căreia depinde înțelegerea alterității confesionale.

Una dintre imaginile pe care le are ortodoxul în fața apuseanului, catolic sau protestant, este și aceea a unui tip lipsit de puterea de a susține privirile celuilalt. Ei bine, nu numai că ortodoxul are această putere, dar chiar o întărește prin capacitatea de a sesiza corect, critic, portretul partenerului de dialog.

Teologul răsăritean, ortodox, lipsit de „instrumentele de lucru“, dar dăruit de Dumnezeu cu profunzimea și seninătatea credinței (și ea, în fapt, „o știință“ a mântuirii), se înfățișează la întâlnirea cu Apusul creștin pregătit să-l asculte. Din această ascultare a demersului teologic actual apusean, teologul răsăritean poate desprinde cu ușurință câteva elemente care îi permit o mai corectă poziționare a lui față de celălalt frate.

Astfel, încă de la început, teologul răsăritean e nevoie să ia aminte la o terminologie nouă în care cuvintele aparținătoare altor științe se întrepătrund cu din ce în ce mai puținele cuvinte scripturistice sau patristice. Din dorința de a se adapta culturii secularizate, discursul teologic apusean a găzduit termeni și concepte care, treptat, l-au îndepărtat de felul sumar, primordial, al actului de transmitere a credinței. Este vorba nu numai de o problemă stilistică, formală; discursul teologic apusean suferă de o exagerată con-

ceptualizare, de sorginte scolastică, mai veche și de una „culturalizantă“, mai nouă. Această mis à jour, punere la zi, constituie pentru neavizați un semn de seriozitate, de credibilitate, când de fapt ea arată gradul de înstrăinare la care a ajuns vorbirea despre Dumnezeu față de Dumnezeu.

Un exemplu de conceptualizare exagerată, lipsită de duh, este reprezentat de mutarea accentului de pe comuniune pe social. În vreme ce teologul răsăritean are ca termen fundamental comuniunea, teologul apusean (luat ca paradigmă) e tentat, în dorința „adaptării“ de care aminteam, să vadă comuniunea (ecclisia) ca formă de manifestare a corpului social creștin. Deoarece argumentul sacramental tainic nu mai are „credibilitate“, teologul apusean insistă asupra rolului social

pe care îl joacă, totuși Biserica, în speranța recunoașterii acesteia de către Cezar (de către statul și cultura laice) ca fiind „necesară“. Activitatea social-filantropică, dezvoltată în detrimentul celei misionar-catehetice, vine și ea din febrilitatea dorinței de a fi util. Trăind în mijlocul societății de consum, teologul apusean are o grija aproape obsesivă de a menține, curată sau să aperă „imaginile Bisericii“, pierzându-se prin laicizare și ateism, conștiința structurii divino-umane a Bisericii, aceasta s-a aflat în situația de a supraviețui într-o schemă supusă concurenței, sfâșiată între „să dai Cezarului ce este al Cezarului“ și „Nu poți să fi slugă la doi stăpâni“, și lui Dumnezeu și lui Mama. Uitarea puterii prioniatoare a lui Dumnezeu a inculpat frica de Cezar. Dacă în Est Biserica a făcut concesii administrative statului comunist, dar a păstrat neștirbită vigoarea vieții liturgice și monahale, în Vest, unde nu a existat comunismul, dar a existat și există ateismul ce îl caracterizează, Biserica a intrat în alt lanț al slăbiciunilor, mai grav, mai adânc. Pentru teologul răsăritean, lecția felului în care dialogul cu statul poate deveni un pact cu diavolul, este de maximă importanță. Experiența libertății ce îngădește, prin care trece Apusul creștin, reprezentă pentru Răsăritul ex-comunist, un îndemn la veghere. Tot din dorința adaptării s-a născut și subtila, insidioasa trecere de la comandanțamentele spirituale, mistice, la cele morale pe care le reclamă statura creștină. O secularizare a comandanțelor duhovnicești, care arată schizofrenia dintre interioritate și exterioritate; omului lăuntric îi este teamă de a se mai manifesta. În plină libertate a expresiei, el este condus, treptat, la un intimism periculos, ce îl exclude din cîmpul misionar, propovăduitor. Pe de altă parte, dezechilibrul dintre viața liturgicală și cea morală, a creat un creștinism „la domiciliu“, practicabil prin cecuri de bancă sau acte de bunăvoie. Odată cu pierderea dimensiunii practice, creștinismul apusean a început să accepte din ce în ce mai firesc un creștinism teoretic care, în cele din urmă, nu e de căt o formă printre altele, precum budismul sau mahomedanismul. Deci, un creștinism fără Hristos!

O altă formă de manifestare a diferenței ce funcționează între arealul apusean și cel răsăritean – diferența la care teologul ortodox trebuie să fie atent să nu o eludeze, dar nici să o accentueze în mod gratuit – este migrația de sens de la funcția reală a actului cultic la cea simbolică. Prezența reală, hristică,

euharistică reclamă implicarea și participarea credinciosului devenit martor al prezenței lui Dumnezeu în creație. Simbolul este un substituent al Realității, e un înlocuitor; de altminteri, etimologic, simbolul este un semn de recunoaștere, care nu are cum să se manifeste atunci când între părțile de dialog nu există zidul necunoașterii unul de celălalt. Tot sub specia simbolului, a simbolizării sunt văzute și celelalte acte ale credinței. Pentru teologul răsăritean ce locuiește în lumea reală, iconica, simbolul e inoperant, lipsit de duh. El poate fi folosit până la un punct, metodologic, însă, este lăsat, discret, în pragul misterului.

Aceste treceri, de la Realitate la simbol, de la actul mistic, de credință, la atitudinea morală, unidimensională, de la dimensiunea divino-umană a Bisericii la rolul strict social al acesteia arată atât apuseanului cât și răsăriteanului, ce grea este lupta pentru purtarea Crucii printr-o lume dispusă în dorință de a stăpâni pământul, de a uita cerul. Si mai grav, această uitare se corelează cu o pedagogie de substituire, de îndulcire și de falsificare a cerului, omului modern fiindu-i propuse modele de transcendentă, care nu sunt altceva decât istorizări „metafizice“ ale imediatei, jânliei imanente. Un joc periculos, o încercare. Aici se vede, iarăși, rolul tranșant, lămuritor al Bisericii. Aici creștinismul experimentează actul credinței ca act martiric, de renunțare la nebunia lumii și de îmbrățișare a singurei nebunii mânduitoare: aceea întru Hristos.

Într-o carte apărută în 1944, la Caransebeș, „Circulația dogmatică interconfesională“ Petru Rezuș nota o diferență și un avertisment, utilie creștinismului, teologului ce reîntră, astăzi, în dialog cu celălalt frate: „Ortodoxul nu are ce lăsă sau primi, din punct de vedere dogmatic, de la romano-catolic sau de la protestant; o bogătie nespusă de izvoare de informație însă i se oferă peste tot în ţarina teologică de lucru romano-catolică sau protestantă“. Iar mai jos: „Noi nu avem încă mijloace de informare științifică la înălțimea Apusului; nici școlile lui și nici profesorii lui; noi avem numai adevărul. Spre a-l scoate în lumină (...) va trebui să folosim toate armele acestui Apus!“

Departate de a fi nedorit, celălalt frate vine spre noi cu lucrurile Martei; depinde de noi, alegând partea Marii, să facem un răvnit echilibru între minte și inimă, între zbatere și liniște, locuirea de aici și cea de dincolo, din împărăția lui Dumnezeu. Paris, ianuarie 1994

ACTIUNEA SATANICĂ

PREOT IOAN PINTEA

Creația lumii nevăzute înaintea celei văzute a fost gîndul și acțiunea dumnezească primordială. „La început Dumnezeu gîndește puterile cerești și gîndul lui s-a făcut faptă.“¹⁾ În acest context gîndul și fapta trebuie definite drept un act instantaneu și apropiat ca nuanță biblică de credință și fapta din Epistola Sfîntului Apostol Iacob. Simbolismul pe care Moise îl folosește în Geneza (Sfîntul Vasile cel Mare ajunge pînă acolo încît să socotească identic cer cu înger) se sustine din principiu. Ordinea Superioară în care au fost așezate creaturile îngerești definește o stare existențială ante-paradisiacă. Armonia, grația, inefabilul său atributelor acestei stări aparte, lipsite de tulburări, vrăjimășii, ori răzvrătiri. Dezbinarea, starea de dezordine intervine în acest spațiu diafan odată cu apariția (chiar și în ființă angelică) a pervertirii, a dorinței de asemănare (în esență) a creaturii cu Creatorul, a secundarului cu Prințipiu unic, mobilul acestei decăderi nefiind altul decât mîndria. Această deplasare de la echilibru (care se va instala mai tîrziu în om, cu ajutorul îngerului căzut și a liberului arbitru) definește zguduirea care s-a produs în cer, în momentul în care Satana și slujitorii lui abdică de la lucrarea pentru care au fost creați și devin dușmani și osinditori ai Celui care i-a creat. Neleguirea care se naște în Satana este o problemă pur spirituală.²⁾ Procesul pervertirii este explicit în textele scripturistice: „Tî s-a îngîmat inima din pricina frumuseții tale, tîai stricat înțelepciunea cu strălucirea ta (Ezechiel, XXVIII, 17); „Tu ziceal în inima ta: Mă voi sui în cer, îmi voi ridică scaunul de domnie mai presus de stelele lui Dumnezeu; voi sedea pe muntele adunării dumnezelor... voi fi ca Cel Prea Înalț“ (Isaia XIV, 13, 14). Afirmația Mîntuitorului: „Am văzut pe Satana ca un fulger căzînd din cer“ (Luca 10, 18) temeinicește o prăbușire de poporii în lumea nevăzută.

„Si s-a făcut război în cer. Mihail și îngerii lui au pornit război cu balaurul. Si se războia și balaurul și îngerii. Si n-a izbutit el, nici nu s-a mai găsit pentru el loc în cer. Si a fost aruncat balaurul cel mare, șarpele cel de demult, care se

chama diavol și satana, cel ce înceală toată lumea, aruncat a fost pe pămînt și îngerii Lui au fost aruncați cu el“ (Apocalipsa 12, 7, 8, 9). Este interesant de observat că în lupta din cer diavolul este semnificat prin balaur, prin șarpe ca și în Eden, iar mobilul căderii lui Adam este identic cu mobilul căderii lui Satan.

Războiul nevăzut, războiul ceresc a reușit să delimitizeze și să localizeze definitiv răul în lumea angelică.³⁾ Îngerul căzut, cel care de la cădere să-a pecetuit cu numele de Lucifer a fost aruncat însă pe pămînt devenind o „indefinită adîncire tenebroasă“⁴⁾. Capitolul 3 din Facere mărtuiesește despre întîlnirea dintre Om și Diavol în grădina Edenului, cînd omul supus și el pervertirii și căderii face primul pact esențial cu Satan și este amăgit și susținut prin minciună de la demnitatea ascultării de Dumnezeu Conspirăția diavoiească a zdruncinat în Adam și Eva adevărul Cuvîntului dumnezeiesc. Diavolul căzut pe pămînt din cer din pricina mîndriei, reușește să-l atragă pe om prin același procedeu, care l-a făcut să se despartă de lumea angelică. Cuvintele lui Ezechiel definesc parcă aceeași situație:

„Erai un heruvim ocrotitor, cu aripile înținse; te pusesem pe muntele cel sfînt al lui Dumnezeu ... ai fost fără prihană în cîile tale, din ziua cînd ai fost făcut, pînă în ziua cînd s-a găsit neleguire în tine“. Diavolul a dorit să devină ceea ce nu era. Omul a dorit să devină ceea ce nu era. Amăgirea lui Satan „veți fi ca Dumnezeu“ este în relație directă cu „voi fi ca Cel Prea Înalț“. Împins de Diavol și ademenit, omul cade din ordină în care a fost așezat, se înstrăinează de Dumnezeu.⁵⁾ Si deși, omul a păcătuit, s-a ascuns de la fața lui Dumnezeu, s-a înstrăinat de El, Creatorul îl caută: „Adame, unde ești?“ Nu Adam se interesează de Dumnezeu, ci Dumnezeu se interesează de om. Această căutare tulburătoare și această întrebare zguduitoare îl însotesc pe om de la căderea din grădina Edenului pînă în zilele noastre. Cu siguranță această întrebare: Adame, unde ești?“ nu a fost fixată numai pentru ziua a

șasea și nu desemnează neapărat răspunsul lui Adam cel vechi. Dialogul pe care Dumnezeu îl stabilește între El și Om – în condițiile căderii acestuia – se prelungeste „astăzi și în veac“ și devine o permanentă absolut interrogativă. „Golul“ de care vorbește Adam este unul de esență spirituală, nu numai trupească, este golul umplut de duhul cel rău. Generalizarea și hiperbolizarea prin simbol a dialogului dintre Om și Dumnezeu (asistați de Diavol) în Paradis este începutul neascultării, căinței și disputei dintre creatură și Creator.

Fetele Diavolului sunt multiple, numele lui are diferite conotații, iar faptele se deosebesc unele de altele. În „La Part du Diable“ (Editions Gallimard, 1982) Denis de Rougemont, provoacă neatenția noastră cu o sintagmă bruscă și vigilentă din Micile poeme în proză ale lui Baudelaire: „Cea mai frumoasă șiretenie a diavolului constă în a ne convinge că el nu există“. Dincolo de satanismul pe care l-a promovat poetul francez, se cuvine să evidențiem că autorul Florilor răului are, teologic vorbind, dreptate. Abordarea existenței satanicului, a răului în general, trebuie să pornească de la numele acestuia, de la identitatea lui. Nu se poate deslega efectul răului, nu se poate pune stăvila asaltului pe care diavolul îl dă asupra trupurilor și sufletelor noastre, dacă nu descoperim pricina, rădăcina din care el se desprinde. Lumea contemporană trăiește o degringoladă greu de descris. Confuzia stă la tot pasul, răul se confundă cu binele nedreptatea are nuanțe de dreptate, iubirea glosolică are interese meschine, abuzul libertinajului riscă să radieze definiția adevărătoare libertății etc. Totul ține de o decădere bine organizată care stă sub semnul satanismului, a unei „existențe fără consistentă“⁶⁾. Aceasta organizare ține în primul rînd de ispita satanicului și nu în ultimul rînd de căderea insului. Se vede de departe că nu este nevoie de „povești cu draci“, nu de anacronice ori plastice închipuirile cu coadă și coarne, ci de conștientizarea autentică a prezenței satanicului în lume. Fără numirea și denumirea diavolului, fără identificarea și conștientizarea lui pierdem mîntuirea. Să ne amintim doar că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, atunci cînd a scos demonii din demonizatul din Gadara, a pus o întrebare esențială pentru astfel de situații: „Care-ți este numele?“ (Marcu, 5, 9). Deci, nu a întreprins lucrarea divină pînă nu a primit un răspund concret care să edifice acțiunea nemijlocită a Răului în acel ins-

lată: „Numele meu este Legiune, că suntem mulți“ (Marcu, 5, 9). Identificarea lucrării satanice nu se poate face decît prin rugăciune și post, dar există și un nivel mental la care răul nu are acces, dacă omul este în posesia unei cunoașteri depline despre cel Rău. Dacă vom căuta să ascundem tot timbul chipul adevărat al Satanei, dacă ne vom face o obișnuință din a-l considera doar un simplu înger căzut, unelirea și șiretenia se va defini într-o coparticipare, într-o cooperare. Exact ca între Diavol și Om în grădina Edenului. Nobody! Nimeni“ este „prima scamatorie“, spune Denis de Rougemont, cu care ne încarcă Lucifer. Pentru că „Există, chiar printre creștini, o pierzătoare tentație de a nu crede în diavol ca persoană, ci numai în rău ca principiu. („Cel Rău“ este un nume de persoană, ci numai în rău ca principiu.) „Cel Rău“ este un nume de persoană un numai un rău ca principiu sau altă formulare cu acest sens.“ Astă, ca să știm precis de cine anume îl rugăm pe Dumnezeu să ne mîntuiască⁷⁾. Deci Diavolul are nume: Satana, Azazel, Belzebut, Ma-

mai atunci cînd este practicat".⁹⁾ Diavolul este un practician al Răului. Dar răul se poate înstări în lume dacă omul se împotrivește, dacă omul nu acceptă pactul cu cel viclean. De unul singur răul nu are forță, pentru că întunecimea și singurătatea întunericului, a adîncului, copleșesc pe demon. Nu mai colaborarea îl scoate în evidență, îl aduce în negura nediscerneriei. Principala acțiune a Diavolului este asupra oamenilor. Socoindu-se și fiind numit stăpânitorul acestei lumi (păstrează încă pecetea mîndriei luciferice) el lucrează răutatea și prin oameni. Cu acordul lor, Satana pune stăpânire pe suflete și pe trupuri, duce războiul neîncetate asupra lumii, rîde și se bucură de starea de degradare și de decădere a celor pe care pune stăpânire. „Originea răului se oprește la fapta liberă și conștientă creaturii, neangajînd cu nimic pe Făcătorul și stăpânul ei.

ferească de păcat. Ispita însă, care este o „calitate“ negativă a satanicului poartă în sine și un paradox. Filosoful Constantin Noica, ne reamintește, în spirit scripturistic de altfel: „vai de cel neispitit de nimeni și de nimic“. Deci, ispita, spune filosoful român, este „benefică“ dacă îi dăm o accepțiune originară: încercare, lămurire. Dacă ne eliberăm de păcat cît timp sănsem ispitii, diavolul nu mai are putere asupra libertății noastre. Totul este să nu ne lăsăm pradă închipuirilor diavolești depline, să nu confundăm pe diavolul care se arată în lumină cu îngerul care se arată în lumină. Confuzia și nediscernerea, și din de la Sfintii Părinti este tot o unelțire a satanicului „cel ce îngălătoată lumea“ (Apocalipsa, 12, 9). Diavolii „fiind duhuri, se introduc atât de intim în duhul și trupul nostru, că aproape își îmbină euul lor cu euul nostru, încât ne este greu să distingem ce este manifesta-

Adam și Eva în Paradis (Detail de la Mănăstirea Voronet).

Deci, spiritele rele nu constituie un principiu rău de sine stătător, ci sînt și rămîn ființe spirituale create bune care au devenit rele mai tîrziu prin folosirea abuzivă a libertății lor.¹⁰⁾ Cînd libertatea demonului intră în legătură cu libertatea omului, acesta din urmă pervertește chipul lui Dumnezeu și-și transformă sălăsluiera celui viclean. Binele este ocolit, faptele bune și credința în binefacerile lui Dumnezeu sunt ocolite și însoțită de deschise toate căile pierzaniei. Dacă Diavolul a îndrăznit să-l înfrunte pe Dumnezeu (în cer și în pustie) oare de ce n-ar îndrăzni să-l înfrunte pe om? Cu atît mai mult cu cît omul acceptă (nu de puține ori) dialogul cu el. Satana îl ispiteste pe om continuu, îndemnîndu-l la o „plătitudine a existenței“.¹¹⁾ Finalitatea ispitei este păcatul. De aceea omul este bine să se

țele diavolului asupra oamenilor sunt private de Dumnezeu, fie ca mijloc de încercare și întărire a celor buni, fie ca pedepsire a celor răi (I Cor. 5, 5; I Tim. 1, 20) dar nu peste limita puterii de rezistență a oamenilor (I Cor. 10, 13). Omul poate rezista ispitei diavolului, însăci prin ea nu se atinge libertatea lui. Dar el poate și lupta victorios împotriva ispitelor de tot felul ale diavolului, având prin Hristos armele Dumnezeiești ale harului (Efes. 6, 10, 18).¹²⁾

Ești ispitit să lauza, nu lauda, ești ispitit să curvești, nu curvi, ești ispitit de slava deșărtă, nu o dori, ești ispitit să ucizi, nu ucide. Ispitele acestea nu sunt de la tine, ci sunt chemări și îndemnuri diavolești. Cînd diavolul reușește să atragă intențiile omului în intențiile lui însăși că pregătește o acțiune comună.

Puterea răului este concretă, de aceea cel rău are identitate și personalitate, primește diferite chipuri, se manifestă în felurite forme, stabilește legături de netăgădui cu cei demonizați. Deci ispita, cum am mai spus, este numai o treaptă în lupta de unelțire a diavolului. Răul este concret și acționează violent pentru că vine dintr-o forță diabolică și are un scop sigur: distrugerea armoniei dumnezeiești, dereglerarea perfecționii divine. Această putere nu este deplină, nu are în sine o valoare și o consistență absolută, fiindcă este în primul rînd o putere permisă, o putere îngăduită. Dumnezeu acceptă lupta diavolului împotriva omului pentru întărirea și desăvîrșirea acestuia. Nu trebuie să se uite nici un moment că omul este în această situație doar după ce a pactizat cu Satana în grădina Edenu lui. Vina îi aparține în întregime și acumă suportă consecințele. Trebuie, și obligat să accepte unelțurile diavolului pentru că i-a făcut jocul. Își jocul acesta, spre nefericirea omului, este transmisibil.

„Satana a compromis trupul și sensibilitatea“ omului.¹³⁾ Prin urmare nu a distrus trupul și sensibilitatea, ci le-a pervertit, le-a tulburat, le-a îmbolnăvit cu o boală care poate fi vindecată prin reîntoarcerea sinceră a insului în Edenul Bisericii, la Tainele sfinte și mîntuitoare. Există cale de reîntoarcere, deci. Pustnicii, martirii, dreptii și sfintii Bisericii noastre s-au ridicat din adîncuri de nebănuitor în înălțimi de nebănuitor. Cazul Mariei Egipteană este edificator. Cu toate că ei au avut stigmatul păcatului, „rănilor păcatului“, au reușit să le steargă, să le transforme, prin acceptarea vieții în Hristos, a urmării în Hristos, în aureola îngerească,

în diademă dumnezească. Tragedia omului este atunci cînd acesta poartă în continuare pecetea păcatului și nu voiește cu nici un chip să se lepede de ea. Tragedia și moartea lui, nu numai trupească, dar și sufletească este: neacceptarea vieții propovăduite de El. Cunoașterea lui Dumnezeu trebuie să fie ținta și scopul vieții pămîntești. Cunoașterea despre care vorbește capitolul 3 din Cartea Facerii ține de realitatea divină și este una din însușirile lui Dumnezeu. Dinamismul cunoașterii lui Dumnezeu stă în cuprinderea și adîncirea în Dumnezeu - Persoană, în Sfânta-Treime. Dionisie Areopagitul numește pe Dumnezeu (în relație cu cunoașterea) întunericul supraluminos. Acesta este un întuneric nepeiorativ și lipsit de contururi satanice și are rolul de a da sens permanentă căutării a adîncirii în Dumnezeu și a cunoașterii lui celei nepătrunse. Diavolul îl cunoaște pe Dumnezeu, dar nu pentru a-l iubi, ci pentru a-L urî și pentru a căuta pricina de împotrivire. Întunericul acestuia ține de „tenebrele adîncului“, de infern, de Seol, de iad. Întunericul su-

dovedește că grija lui Dumnezeu pentru om este permanentă, și că ori de câte ori acesta cade, ori este ispitit, are în tot locul și în tot timpul un Tată, un Părinte care îl întrebă: „Adame, unde ești?“

- Alexandre Schmemann – Din apă și din duh, București, 1992, p. 24
- Sf. Grigorie Teologul – Cuvînt la Naștere Domnului, Studii Teologice, nr. 1-2, 1955, p. 134
- Anca Manolache – Un capitol de angelologie: creația, natura și căderea îngerilor, în Studii Teologice nr. 1-2/1955, p. 132
- Serghei Bulgakov – Scara lui Iacob, Studii Teologice nr. 1-2, 1955, p. 132
- Pr. Prof. Dumitru Stăniloae – Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. I, Ed. Institutului Biblic de misiune al Bisericii Ortodoxe, Buc., 1968, p. 450
- Ibidem
- Ibidem
- I.P.S. Bartolomeu Anania – (într-un dialog cu Costion Nicolescu) Alfa și Omega – Cotidianul, nr. 1, 1994
- Maica Alexandra – Sfintii Îngeri, Buc. 1992, p. 43
- Ion V. Georgescu – Demonologia Vechiului Testament - Azazel, Buc., 1934, p. 4
- Pr. Prof. Dumitru Stăniloae – Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. I, Ed. Institutului Biblic de misiune al Bisericii Ortodoxe, Buc., 1978, p. 458
- Constantin Noica – Creație și frumos în rostirea românească, Ed. Eminescu, Buc., 1973, p. 37
- Pr. Prof. Dumitru Stăniloae – Op. cit., p. 462
- Îndrumări misionare, Ed. Institutului Biblic și de misiune al B.O.R., Buc., 1968, p. 176
- Pr. Prof. Dumitru Stăniloae – Op. cit., p. 164

CONVORBIRE CU IOAN ALEXANDRU

„Actul rostirii poetice ține de pregătirea pământului transfigurat...“

Red. Nu v-aș fi căutat dacă nu v-aș fi găsit mai înainte (în poezie, traduceri, conferințe, în țară și în străinătate, estetică) iubite Ioan Alexandru, acesta fiind argumentul, vă rog să-mi mărturisîți care este credința d-voastră în Cuvânt, iubirea d-voastră pentru cuvânt și nu în cele din urmă, nădejdea, speranța d-voastră față de Cuvânt?

I.A. Este o întrebare grea să spun cele trei dimensiuni umane, însă, vă voi răspunde indirect. Actul rostirii poetice, actul acesta, ține de pregătirea pământului transfigurat. Mi-am și numit o carte așa, care din B.P.T., pentru că și așa ceva pregătește opera de artă. Suntem implicați în lucrarea acestui pământ transfigurat care ține de eshatologie. Vedeti, natura în starea în care este, planetele și vietăile, nădăjduiesc după o stare ontologică, după o nevoie să se realizeze și a rodniciei din care a dispărut spațiul și timpul. Conlucrăm

în vederea acestui pământ transfigurat, altfel creația nu are nici un sens.

Intâlnirile mele cu oamenii prin cărțile, conferințele, în țară și în străinătate, estetică iubite Ioan Alexandru, acesta fiind argumentul, vă rog să-mi mărturisîți care este credința d-voastră în Cuvânt, iubirea d-voastră pentru cuvânt și nu în cele din urmă, nădejdea, speranța d-voastră față de Cuvânt?

Red. Roman Melodul cerea Cuvântului un alt cuvânt... Cerea cuvântului să vorbească despre sine... Aceasta pare a fi făcut poetul Alexandru. A cerut de la Cuvânt și Cuvântul i-a dat expresia desăvîrșită. Aceea a comunii, a comunicării dintre poet și lume, dintre haos și ordine, dintre terestru și „pământ nou“ cum ar scrie Ioan din Patmos.

I.A. Cât de bine ne înțelegem! Spun despre rostul poeziei citindu-l pe Niceta de Remesiana, care a scris o carte despre buna psalmodie, buna poetizare în care se spune un mare adevăr, valabil și pentru poeticile de astăzi. Anume: cuvântul poetic are darul de-a penetra în adâncurile sufletului, unde se află rănilor păcatelor și are puterea de-a vindeca aceste răni ale sufletului. Este extraordinar acest Cuvânt, cu putere multă care poate să smulgă din suflet rănilor păcatului. Vă dați d-vosă seama? Poezia nu este o îndeletnicire de suprafață, la suprafață existenței, ea are un rost soterologic, măntuitor. În măsura în care este slujire a Logosului întrupat în istorie. Am să vă spun o pildă foarte recentă cu un student care a venit să-mi spună despre suferințele pe care le trăia el și seminții din jurul lui. I-am făcut imediat, aproape un poem, despre un nor întunecat care umbrește un ocean și care stă greu peste apele albastre ale oceanului. Si norul acesta este luat de vânt, împrăștiat și se arată soarele, atotbiritor. Așa e și cu tristețea noastră. Este un nor care stă peste oceanul sufletului care după ce trece lasă sufletul să țină mai departe legătura cu soarele înveridicit al Logosului. Nu țin

Pr. Simion Felecan și Ioan Alexandru.

mai mult grijile și suferințele decât un nor! Si mi-a spus acest student a doua zi s-a liniștit complet în vremea acestei imagini și în fața oamenilor care așteaptă. Acest cuvânt a reușit să aducă bucurie și pace. S-a întâmplat, veДЕ, acea vindecare a rănilor, și sufletul trăiește mai departe. E mare lucru acesta! În toată puținătatea și modestia, e mare lucru! Să poți să vindecă rănilor! Pentru că ele nu sunt altceva decât coardele de foc ale Logosului, ele sunt cele care lucrează mândrirea, atinse fiind de smertă ascultare a slujitorului Logosului. Deci, veДЕ că problema poeziei este ceva cu totul vital pentru oameni. Înărtiți-vă prin poezie, prin cântări, prin imne, prin laude unii pe alții. VeДЕ ce putere are Cuvântul cum spune Saul din Tars.

Red. Unde începe și unde se termină poezia politică? Unde începe și unde se termină poezia patriotică? Ioan Alexan-

dra, dar poate fi o transparentă între logos și făptură cu izbăvirea să transpară ca realitate. Deci nu cunosc delimitările între poezie. Omul universal mă interesează. Omul nu poate fi fără mit. Omul este microcosmos, cum spun înaintașii.
Red. Cred că omul universal gândit de d-voastră poate fi acel „om deplin” (ca să înjumătățesc sintagma) gândit de C. Noica?
I.A. Omul trebuie să se realizeze universal. Pe om nu-l încape nici o categorie istorică sau spațiu temporar. El nu poate fi încăput nici de o epocă, nici de un grai, nici de o mie de ani, nici de toate veacurile. Omul este chemat să fie noeus teuteu. O făptură teandrică, divino-umană și gândindu-și destinul în eternitate. Sigur că el, aşa cum pleacă un copil din leagăn, din copilărie și se revărsă în familie, din familie în di-

nă, în pereții Voronețului, în cantatele lui Bach, în tot ce are umanitatea mai bună, în Rembrandt, în acuarelele lui Luchian în tot ce avem mai de preț până astăzi...

Red. Muzica, pictura, textul sunt elementele unui spațiu spiritual lucrat și vietuit de unelele și ființă d-voastră. Când devin toate acestea expresie? Pot fi ele un singur Tot exprimându-se în poezie?

I.A. Muzica tinde tot după Logos și pictura la fel. Deci toate vor să fie rostirea Logosului întrupat în istorie și toate îl pregătesc pe om pentru pământul transfigurat, îl potențează. Cetatea de pe pământul transfigurat, îl potențează. Cetatea de pe pământul transfigurat are douăsprezece porți, este locuită de Logos, dar stâlpii ei sunt muzicali și pietrele colorate de la temelie sunt transparente picturale. Aș aminti un gând răsăritean, al tradițiilor noastre bizantine, că în Eschaton toate opera-

le de artă pătrunse de harul Logosului vor împodobi bazileea, vor împodobi pământul transfigurat. Nimic nu se pierde. Dacă gestul unui pahar de apă dat unui însetat primește răspălată veșnică n-are cum să se piardă Pieta lui Michelangelo, sau albastrul de Voroneț. Toate contribuie la această podobie în Eschaton.

Red. Aceasta printr-o transfigurare...
I.A. Iubirea este transfiguratoare. Orice ieșire din timp și spațiu nu poate fi săvârșită decât prin resurrecție.
Red. Hölderlin zicea că metanoia nu-i ascunsă omului ...
I.A. Așa este. Întoarcerea tocmai ca resurrecție. Îi rămâne omului şansa în-intoarcerii ca resurrecție deja săvârșită în Logos.

Red. Într-un interviu din Luceafărul pledați pentru o asumare a spirituali-

mai ales în poezie, în muzică, în pictură dar și în gândire cum este Origen sau Grigorie de Nissa, cum că, răul este delimitat, că ființă omenească este ontologic ancorată în bine și că nădejdea salvării oamenilor, a tuturor oamenilor este o realitate. Cu această bucurie a salvării întâmpină omul răsăritean, bizantin, deci și român, viață, pe semenii săi, cu această seninătate stă în fața morții care nu are ultimul cuvânt de spus pentru că întâiul îl are resurrecția. Astăzi important. Să nu-i aduci pe oameni în deznaștere. În adâncurile sufletului fiecare creatură se află oceanul de har al Logosului întrupat în istorie.

Red. Credeam că întărietatea au între imne, Imnele Transilvaniei. Cum vede toată Transilvania de-aici din București, Ioan Alexandru? Cum își vede vatra sa, obârșia sa, lumea sa care la trimesc în lume?

I.A. Cum văd?! Transilvania este pentru mine, am spus-o de-atâtea ori, o lume de o adâncime metafizică și spirituală deosebită. Transilvania a dat graiul sacru românesc. Codicele marămușene au erupt cu limba poporului român de-acolo de-a dreptul în scripturi. Avem limba sacră românească pornind din Transilvania. Aceasta este foarte mult pentru poezie. Oamenii Transilvaniei au avut o nevoie vitală să exprime aceste adevăruri ale iubirii, jertfele resurrecției logosului limbii române. N-au putut trăi fără de aceste adâncimi. În Maramureș este omphalosul Europei, centrul Europei.
Red. Într-o „scrisoare despre poezie” (publicată în *Luceafărul* și apoi în *Îubirea de patrie*, vol. II) spuneați că primiți scrisori de la tineri care scriu versuri. În câteva rânduri „Jurnalul de

poet” s-a adresat poetului Tânăr. Puteti să ne completați aceste „scrisori” către tinerii poeti (ca să-l parafrizez pe Rilke)?

I.A. E foarte greu să le reiau pentru că au apărut la un moment dat sub condeul meu. Apoi am vrut să mă delimitez și de Rilke. Cine are scrisorile lui Rilke în față și ce am încercat eu să înțeleg această delimitare. Rilke a ieșit de sub raza Logosului. Eu încerc cu toată smerenia să rămân sub această rază de foc. Da. Cât voi putea și cum voi putea timpul va hotără, dar aceasta este cea mai mare dorință a sufletului meu: să nu mă depărtez de ființa Logosului, care a dat și în spiritualitatea românească tot ce e mai bun și netrecător ca și în cadrul altor spiritualități ale lumii.

REDACTIA

73

1/1995

MAXIME – CUGETĂRI – POVEȚE

Când, stănd la rugăciune, te vei ridică mai presus de orice bucurie, atunci cu adevărat ai găsit rugăciunea.

Evagrie Monahul

Sufletele tari voiesc, sufletele slabă doresc.

Vinet

Gura nu se roagă, ea e numai tălmăcitorul inimii care se roagă.

S. Frank

Cu banii pe care îi cheltuiește cu un singur viciu, hrănești doi copii.

B. Franklin

Știința este un efort al omului pentru cunoașterea creației; Religia este un efort pentru cunoașterea Creatorului.

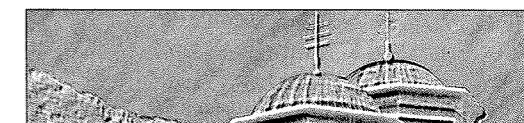
Eduard Branly

Adevărata religie exclude și necredința și

Mărturisirea unei greșeli nu e o slăbiciune, ci o forță.

E. Pelletton

Biserica Mănăstirii Tismana

**MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
PENTRU GERMANIA ȘI EUROPA CENTRALĂ ȘI DE NORD**
ITINERAR PASTORAL 1994
ÎNALT PREA SFINȚITUL MITROPOLIT SERAFIM JOANȚĂ

În scurtul timp care a trecut de la venirea Înalț Prea Sfîntitului Arhiepiscop și Mitropolit Serafim în Germania, Înalț Prea Sfîntia Sa a împlinit, cu darul lui Dumnezeu, o lucrare pastoral-misionară și ecumenică deosebit de bogată.

Dăm mai jos, pe scurt, momentele mai importante ale acestei activități:

MAI

8. mai
a săvârșit Sf. Liturghie și a predicat în Biserică «Învierea Domnului» din Viena.
Sub îndrumarea duhovnicească a P.C. Pr. Prof. Nicolae Dura (din 1993) parohia din Viena cunoaște o mare renaștere spirituală.

15. mai
a săvârșit Sf. Liturghie și a predicat în biserică parohiei românești din Regensburg (P.C. Pr. Alexandru Câmpeneanu).

16. mai
a participat la conferința Pr. Prof. Johannes Hofmann „Rolul Sf. Imp. Constantin cel Mare în promovarea și consolidarea creștinismului”, în orașul Eichstätt.

21. mai
a participat la o întunire ecumenică la Mănăstirea Niederaltaich – Abt. Emmanuel Heufelder.

22. mai
a oficiat Sf. Liturghie și a predicat la Karlsruhe, unde în jurul P.C. Pr. Marius Mezinca, aflat la studii, s-a format o puternică și vie comunitate românească.

29. mai
a săvârșit Sf. Liturghie în Biserică sărbească din Nürnberg cu prilejul sărbătorii hramului Bisericii »Sf. Chiril și Metodie«. La sfârșit a adresat cuvânt de învățătură în limba franceză.

JUNIE

5. iunie
instalarea Î.P.S. Serafim la München ca Arhiepiscop de Berlin și Mitropolit al românilor ortodocși din Europa Centrală și de Nord. Au participat peste 1000 de credincioși.

17. – 21. iunie
vizită în Franță: Întrunirea preoților români și francezi (15) din jurisdicția Arhiepiscopiei române pentru Europa Occidentală, al cărui locum tenens este Î.P.S. Sa.

Sfânta Liturghie a Rusaliilor în sobor cu toți preoții Arhiepiscopiei și cu participarea largă a credincioșilor (români și francezi). După masă, a prezidat Adunarea generală a Arhiepiscopiei. La propunerea Î.P.S. Sale, Adunarea a aprobat constituirea Consiliului Eparhial pentru Franța, în fruntea căruia a fost numit vicar P.C. Pr. Grégoire Bertrand-Hardy.

27. iunie
Offenbach – vizită la Capela românească (incendiată) din Castelul Isenburg și întâlnire cu reprezentanții cultelor din localitate. Ample relatările în presă locală (interviu în Evangelische Zeitung și Frankfurter Rundschau).

JULIE

3. iulie
a participat la comemorarea Sf. Wolfgang (1000 de ani de la moartea sa) patronul orașului Regensburg; ceremonialul a fost presidat de Cardinalul Ratzinger, prefectul Congregației pentru Doctrina credinței (Vatican).

11. iulie
a vizitat centrul focolarilor din Germania la Ottmaring, după care a făcut o vizită Episcopului Benedict din Augsburg, pe care l-a felicitat cu ocazia zilei onomastice.

17. iulie
a participat la sărbătorirea a 1000 de ani de la ridicarea Mănăstirii Seeon unde s-a întâlnit cu Cardinalul Friedrich Wetter al Münchenului.

21. iulie
a participat la spectacolul susținut de Ansamblul »Fiii Brâncoveanului« din R. Vâlcea în orașul Straubing.

22. iulie
a participat la înmormântarea Pr. Prof. Dr. Wilhelm Nyssen la Köln și a rostit un necrolog.

27. iulie – 3. aug.
a participat la Aschaffenburg la întâlnirea »Focolarilor« (800 de persoane), cărora le-a adresat un cuvânt de suflet despre aportul posibil al Ortodoxiei la această mișcare. A răspuns întrebărilor mai multor ziariști în legătură cu această întâlnire (numită sugestiv »Mariapoli« = orașul Mariei).

AUGUST

7. aug.
a săvârșit Sf. Liturghie și a predicat în biserică parohiei românești din Regensburg.

14. aug.
a oficiat Sf. Liturghie și a predicat la Regensburg

15. aug.
a slujit în Capela Institutului pentru Bisericile Orientale, din Regensburg, Privegherea Praznicului Adormirii Maicii Domnului și Sf. Liturghie.

23. – 26. aug.
a participat la cel de-al 26-lea Congres al Vechilor Catolici la Delft - Olanda (400 de persoane), având ca temă »Nu numai cu pâine va trăi omul«. Cu acest prilej, Î.P.S. Sa a transmis mesajul Bisericii Ortodoxe Române.

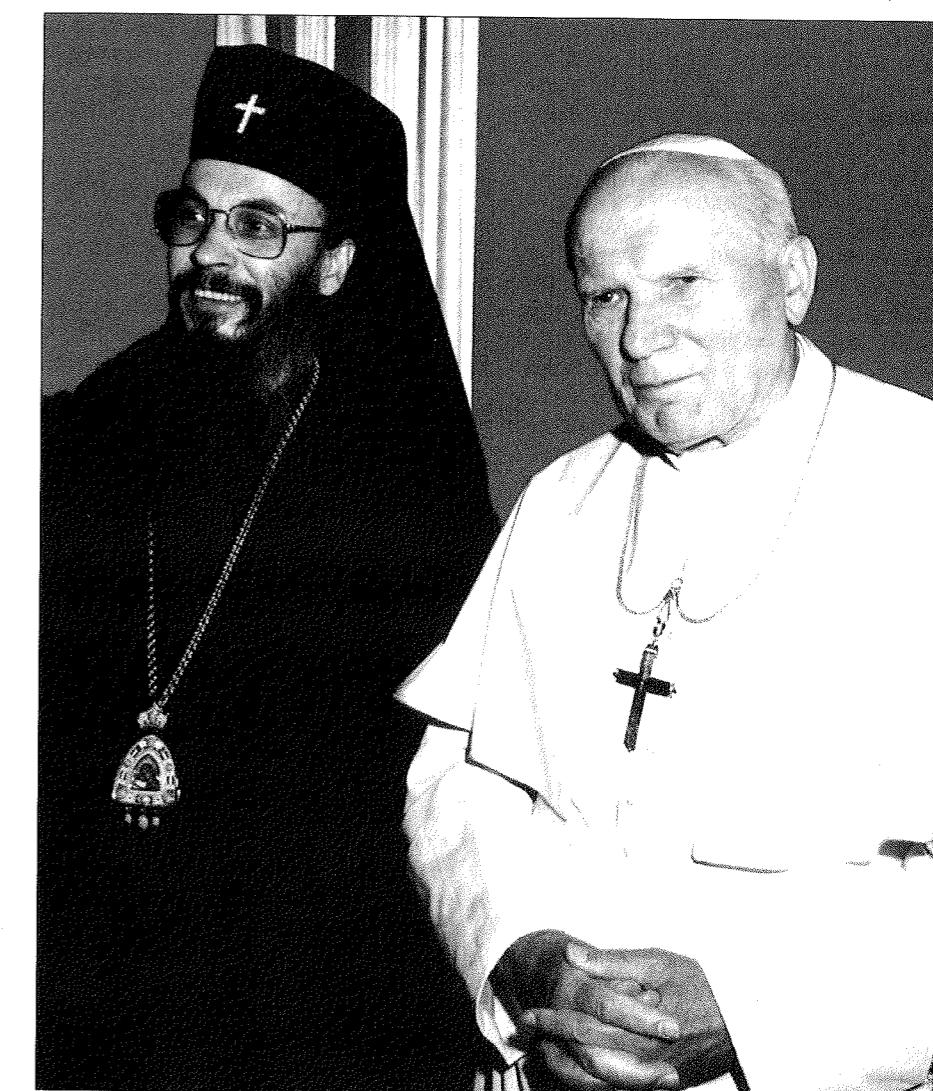
26. aug.
a făcut o vizită P.C. Pr. Dr. Ioan Dură la Bruxelles, Belgia.

27. aug.
a participat la o Masă rotundă la Lyon, organizată în cadrul Universității de vară de Ordinul asomționiștilor, având ca temă »Putem trăi fără Estul creștin?«

SEPTEMBRIE

4. sept.
a săvârșit Sf. Liturghie și a predicat în Biserică comunității românești din Karlsruhe, după care a participat la agapa frâțescă oferită de parohie tuturor participantilor (200 credincioși români). Au fost prezentați reprezentanți ai autorităților locale și d-l parlamentar Prof. Dr. Norbert Rieder (CDU), care au adresat Î.P.S. Sale cuvinte de încurajare și succese în noua misiune de Arhipastor al Diasporei românești din Europa.

La sfârșit, D-l Prof. Dr. Rieder a afirmat: »N-am crezut că românii sunt capabili de o astfel de sărbătoare. Le mulțumim și îi felicităm!«. Sfârșitul acestei sărbători românești la Karlsruhe a fost D-na Heidi Meier-Menzel, șefa biroului »Begegnungs- und Beratungs-Zentrum für Flüchtlinge« din Karlsruhe împreună cu P.C. Pr. Marius Mezinca.

5. sept.
a fost primit de Episcopul Dr. Klaus Engelhart, șeful Bisericii Evangelice din Germania (EKD). A fost de față Oberkirchenrat Klaus Schwarz, responsabil în E.K.D. cu relațiile cu Biserica Ortodoxă. După masă, s-a întâlnit cu reprezentanții cultelor din Karlsruhe, cu care a avut un dialog frâțesc despre situația religioasă și politică din România. Toți cei prezentați au apreciat sinceritatea și realismul răspunsurilor date de Î.P.S. Serafim.

11. – 13. sept.
a participat la cea de-a opta întâlnire internațională organizată de Comunitatea St. Egidio la Assisi-Italia, cu tema »Prietenii lui Dumnezeu, martori ai păcii«. Au participat peste 4000 de reprezentanți ai confesiunilor creștine și marilor religii ale lumii. Î.P.S. Sa a prezentat un referat în cadrul mesei rotunde pe tema: »Un nou ecumenism în solidaritate«. Mas-media italiană a prezentat pe larg evenimentul de la Assisi.

15. sept.
a fost primit la Roma de către Cardinalul Silvestrini, Prefectul Congregației Pontifici-

cale pentru Bisericile Orientale, iar după masă de către Cardinalul Cassidy, Președintele Consiliului Pontifical pentru unitatea creștinilor.

16. sept.
a fost primit de Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul II, în legătură cu noua misiune a Î.P.S. Sale de mitropolit al românilor din diaspora europeană. În cursul audienței papale au fost evocate deasemenea și relațiile dintre Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă Română. În aceeași zi, după masă, Î.P.S. Sa a fost primit de către Cardinalul Ethcegaray, Prefectul Congregației pontificale Justiție și Pace. Seara, a participat la rugăciunea Vecerniei împreună cu membrii Comunității St. Egidio din Roma, cărora le-a adresat în limba franceză un cuvânt despre „Unirea lăuntrică a creștinului prin rugăciune și asceză“.

17. sept.
a prezidat, la Roma, Adunarea generală a reprezentanților parohiilor românești, în număr de 8, din Italia și Elveția italiană. La propunerea Î.P.S. Sale, Adunarea a hotărât ridicarea Protopopiatului italian la nivel

de Consiliu Eparhial pentru Italia și Elveția Italiană al Arhiepiscopiei românești pentru Europa Occidentală. P.C. Pr. Traian Valdmann de la Milano a fost ales vicar.

18. sept.
a săvârșit în sobor Sf. Liturghie la Roma și a adresat cuvânt de învățătură numeroși credincioși prezenți.

20. sept.
a participat la prima întâlnire a episcopilor ortodocși din Germania, la Bonn.

21. – 24. sept.
a participat la Congresul internațional „Nil Sorskij și isihasmul în tradiția și cultura Rusiei”, la Bose-Italia. Î.P.S. Sa a vorbit despre actualitatea Sf. Nil de la Sora.

25. sept.
a săvârșit Sf. Liturghie la Torino împreună cu vrednicul preot Gheorghe Vasilescu și cu peste 150 de credincioși, în majoritate tineri.

OCTOMBRIE

1. oct.
a participat, în Erlangen, la sărbătoarea jubileului prilejuit de împlinirea a 10 ani de la inaugurarea Casei de studii a Bisericii Evangelice din Germania pentru bursierii ortodocși. La întâlnire au participat profesori de la diferite Universități protestante din Germania, reprezentanți de la Diakonisches Werk și de la Martin Luther Bund, precum și studenți ortodocși de diferite naționalități. Au fost prezenti Episcopul Rolf Koppe, șeful Relațiilor Externe ale Bisericii Evangelice din Germania și Oberkirchenrat Klaus Schwarz din Hannover. În cuvântul său, Î.P.S. Serafim a subliniat importanța pentru ortodocși a cunoașterii teologiei și tradiției evanghelice în vederea promovării unui ecumenism autentic și a mulțumit din partea Bisericii Ortodoxe Române pentru posibilitatea oferită multor tineri români de a-și pregăti doctoratul în teologie în Universitățile germane.

2. oct.
a slujit Sf. Liturghie împreună cu Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului în biserică Sf. Luca din München. Din sobor au făcut parte P.C. Preot: Simion Felecan (München), Alexandru Pop (Aachen), Lazăr Mitu (Köln) și Liviu Dărăban (Siegen). În cadrul Sf. Liturghiei, la timpul potrivit, a fost hirotonit întru diacon Prof. Octavian Marc de la Düsseldorf, nepotul de soră al primului patriarh al României, Miron Cristea. Î.P.S. Bartolomeu a făcut o minunată tâlcuire la Evanghelia zilei despre iubirea aproapelui, iar Î.P.S. Serafim a prezentat credincioșilor o dare de seamă despre

activitatea pastorală și întâlnirile avute după instalarea ca mitropolit, în 5 iunie a.c. După masă, ca și a doua zi, a avut loc la München o întâlnire a preoților români din Germania, care au discutat despre probleme Mitropoliei, în faza ei de organizare. La întâlnire au participat și credincioși din München și Nürnberg.

6. oct.
a fost primit la Stuttgart, cu Î.P.S. Bartolomeu al Clujului, de Episcopul Dr. Eberhardt Renz al Landului Würtemberg, cu care a discutat despre situația religioasă din țară, ca și a românilor din Germania. La întâlnire a asistat și pastorul Manfred Wagner, directorul departamentului pentru misiune și ecumenism al Bisericii Evangelice din Würtemberg. În continuare cei doi ierarhi români au participat la un dialog cu Comitetul pentru relații cu ortodocșii al Bisericii Evangelice.

18. oct.
a participat la o întunire ecumenică cu preoții catolici și pastori evanghelici din orașul Meschede.

19. oct.
a avut, la Hannover, o întâlnire de lucru cu Oberkirchenrat Klaus Schwarz, șeful departamentului ecumenic al Bisericii Evangelice din Germania, cu care a perfectat un plan de ajutorare concretă a Mitropoliei.

23. oct.
a slujit Sf. Liturghie și a predicat în parohia românească din Karlsruhe. După Sf. Liturghie a săvârșit Taina Cununiea tinerilor Sandra și Peter Fischer și a botezat pe pruncul Tobie Fischer. După masă, a făcut o vizită la Clinica de recuperări din Karlsbad, unde se află internat poetul Ioan Alexandru - senator.

28. oct.
s-a întâlnit la München cu P.C. Pr. vicar Simion Felecan și cu o parte din consilierii Parohiei din München și membrii ai Adunării Eparhiale, cu care a discutat probleme privitoare la organizarea și buna funcționare a Mitropoliei.

29. oct.
a săvârșit Vecernia la Viena împreună cu P.C. Prof. Nicolae Dura, în prezența unui număr mare de credincioși, cărora le-a adresat un cuvânt de învățătură.

30. oct.
la invitația credincioșilor români din Graz (Austria) și a Asociației româno-austriece „Casa”, condusă de D-I Dr. Hans Anton Ederer și D-na Mariana Crăciun, a săvârșit Sf. Liturghie în acest oraș împreună cu Pr. Prof. Nicolae Dura, Pr. Gheorghe Hristea și Preotul comunității sârbe din

Graz. Î.P.S. Sa a rostit un însuflaretor cuvânt de învățătură despre identitatea românească și ortodoxă. A urmat o agapă pentru toți cei prezenți. Seara, Î.P.S. Sa, s-a întâlnit cu membrii Asociației „Casa”.

31. oct.
conduși de d-l Dr. Ederer, Î.P.S. Sa și un grup de preoți și credincioși români au fost primiți de Ing. Alfred Sting, primarul orașului Graz, cu care au discutat probleme specifice comunității românești din localitate.

În aceeași zi, delegația română a fost primită la Arhiepiscopia Catolică de Mgr. Dr. Thomas în numele Arhiepiscopului Werner Johann, aflat în vizită în Țara Sfântă. La prânz, Î.P.S. Sa împreună cu însotitorii, a fost invitat de către Dr. Gerald Ortner, conducătorul compartimentului prezidențial al Guvernului din Landul Steiermark, la restaurantul Erzherzog Johann, unde a avut loc, în cursul mesei, un dialog privind situația românilor din acest Land. Presa locală și Radioul au făcut cunoscută vizita Î.P.S. Sale la Graz.

NOIEMBRIE

1. nov.
a săvârșit, împreună cu Pr. Prof. Nicolae Dura și Pr. Prof. Vasile Grăjdean, un Parastas pentru eroii români din primul război mondial în Cimitirul Central din Viena. La sfârșit, Î.P.S. Sa a adresat un cuvânt ocasional.

2. nov.
a fost primit la Viena de Eminența Sa Dr. Dieter Knall, Episcopul Bisericii Evangelice din Austria.

3. nov.
s-a întâlnit cu Î.P.S. Mitropolit Michael Staikos al Mitropoliei grecești pentru Austria. În aceeași zi, după masă, Î.P.S. Sa, s-a întâlnit cu bursierii Colegiului Sf. Toma din Viena și cu Mgr. Dr. Michael Wilhelm, rectorul Colegiului și secretar al Conferinței episcopilor catolici din Austria.

4. nov.
a fost primit la Asociația »Pro Oriente« de D-I Alfred Stirnemann, președinte, Dr. Felix Jonak, conducătorul Departamentului Culte din Ministerul pentru învățământ și arte și Dr. Hans Marte, directorul Bibliotecii Naționale a Austriei. Au fost de față Pr. Prof. Nicolae Dura și Arhim. Dr. Marin Mălinăș, exarh pentru români uniți din vestul Europei. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a fost primit de Cardinalul Franz König, fost Arhiepiscop de Viena, cu care a purtat o lungă și interesantă discuție despre situația confesională în România și despre

vîitorul ecumenismului. După masă, s-a întâlnit cu Î.P.S. Sa Dr. Mesrob G. Krikorian, Arhiepiscopul Bisericii Armene din Austria. Seara, a săvârșit Taina Sfântului Maslu în biserică românească din Viena, în prezența a peste o sută de credincioși. Î.P.S. Sa a îndemnat pe Părintele Prof. Nicolae Dura, parohul bisericii din Viena, să oficieze Taina Sf. Maslu în fiecare vineri de la începutul lunii.

6. nov.

a săvârșit Sf. Liturghie la Salzburg (Austria) cu prilejul hramului (Sf. Arhangheli Mihail și Gavril) împreună cu P.C. vicar Simion Felecan (München) și P.C. Pr. Drd. Dumitru Vierzuianu, parohul bisericii românești din localitate. Au fost prezenți foarte mulți români din Salzburg, Linz, Innsbruck și chiar din München. Î.P.S. Sa a adresat un mesaj cător cuvânt de învățătură. După slujbă, întreaga obște românească împreună cu invitați ai autorităților locale, au participat la o agapă frâjească.

7. nov.

a fost primit de Arhiepiscopul Salzburgului Dr. Georg Eder, iar după masă de Prefectul Landului Dr. Hans Katschthaler, cu care a discutat probleme specifice comunității românești din Salzburg.

12. nov.

a primit la Roma pe Pr. Dr. Ștefan Popa, parohul comunității românești de sub jurisdicția Patriarhiei ecumenice, împreună cu Consiliul parohial, care au cerut trecerea parohiei sub jurisdicția românească a Î.P.S. Sale.

13. nov.

a slujit Taina Sf. Maslu de obște în Biserică Sf. Treime din Făgăraș și Vecernia la Capela Institutului Surorilor Sf. Euharistii, la sfârșitul căreia a prezentat pe Ieromonahul Drd. Iulianie Ionașcu, ca noul păstor al comunității românești care se adună în această biserică.

14. nov.

a participat la rugăciunea de seară a membrilor Comunității St. Egidio din Roma și a ținut o meditație despre „Samarineanul milostiv”. Au fost prezenți peste 150 de tineri. La sfârșit a luat cina împreună cu Prof. Dr. Andrea Riccardi, fondatorul comunității, Mgr. Vicenzo Paglia, îndrumătorul spiritual, și cățiva membrii din conducerea ei, cu care a discutat despre dificultățile pe care le întâmpină ecumenismul astăzi.

14. – 18. nov.

la Castelul Gandolfo (Roma), a participat la o întâlnire a episcopilor apropiati de mișcarea Focolarilor cu tema: »Pentru o spiritualitate comunitară«. Au fost prezenți episcopi catolici, evanghelici, anglicani și ortodocși din Europa, S.U.A., America latină și Orientul mijlociu. Chiara Lubich,

fondatoarea mișcării Focolarilor, a ținut referatul principal. Ultima zi a întâlnirii a fost o vizită la Lopiano (Florența), un adevărat orășel al Focolarilor, unde se formează prin studiu și rugăciune tineri din peste 70 de țări.

18. nov.

s-a întâlnit la Roma, la Cantina săracilor, deschisă de Comunitatea St. Egidio, cu un grup de peste 100 de români care servesc masa aici, cărora le-a vorbit despre identitatea ortodoxă și românească. Au fost de față Pr. Ștefan Popa care se ocupă îndeaproape de acești români și membrii ai Comunității St. Egidio. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a întâlnit la Secretariatul de Stat pentru unitatea creștinilor cu Mgr. Pierre Duprey, cu care a discutat despre posibilitatea obținerii unei biserici pe seama comunității românești din Roma.

19. nov.

s-a întâlnit la München cu cățiva membri ai Consiliului eparhial în vederea organizării Adunării Eparhiale.

20. nov.

a slujit Sf. Liturghie și a predicat în biserică Sf. Luca din München, în prezența unui mare număr de credincioși. După agapă luate în comun, a prezidat o întâlnire a Consiliului parohial din München.

24. nov.

a participat la prohodirea mamei Î.P.S. Sale în Sibiu și în satul natal, Boholț (Făgăraș).

25. nov.

a slujit Taina Sf. Maslu de obște în Biserică Sf. Treime din Făgăraș și Vecernia la Capela Institutului Surorilor Sf. Euharistii, la sfârșitul căreia a prezentat pe Ieromonahul Drd. Iulianie Ionașcu, ca noul păstor al comunității românești care se adună în această biserică.

27. nov.

a slujit Sf. Liturghie și a predicat în Catedrala Patriarhală din București. Întreaga slujbă a fost transmisă pe postul național de Radio.

28. nov.

a slujit Sf. Liturghie și a predicat la Mănăstirea Prislop (jud. Hunedoara) cu prilejul parastasului de 5 ani de la moartea Părintelui Arsenie Boca, mare duhovnic.

9. dec.

a prezidat la Paris ședința Consiliului eparhial pentru Franța al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală. În cadrul ședinței, s-a luat în discuție propunerea ca P. Cuv. Protos. Ioachim Giosan să fie ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei.

10. dec.

a vizitat Institutul de teologie ortodoxă »Sf. Serghie« din Paris unde Î.P.S. Sa și-a luat doctoratul în teologie (1985) și a fost lector timp de 3 ani (1986-1989). În aceeași zi, a prezidat întâlnirea preoților

românească din Bruxelles (Pr. Vasile Pălade).

4. dec.

a slujit Sf. Liturghie și a predicat în parohia românească din Londra. La momentul întâlnirii a hirotonit întru diacon pe Tânărul Cristian Gheorghiu. Au fost prezenți credincioși români (cca 250) ca și de alte confesiuni: anglicani și catolici. Din sobor au făcut parte P.C. Preot: Silviu Petre Puflete (paroh), Marc-Antoine Costa de Beauregard (Paris), Andrew Midgley (Londra), Dorinel Dani și Ovidiu Tarnaș (bursier). După agapă comună, Î.P.S. Sa s-a întreprins spre Mănăstirea ortodoxă Sf. Ioan Botezătorul (Essex) unde s-a întâlnit cu Î.P.S. Mitropolit Ioan Zizulias, profesor la Atena și Kings College (Londra), cu care s-a întreținut despre viitorul Diasporei ortodoxe în Occident. Seara, s-a adresat vețuitorilor mănăstirii și credincioșilor prezenți.

5. dec.

a vizitat Mănăstirea ortodoxă »Buna-Vestire« de la Rosiers (Yonne-Franța), întemeiată de P. Cuv. Protos. Dr. Ioachim Giosanu.

6. dec.

a slujit la Rosiers, iar după masă a vizitat Mănăstirea ortodoxă „Acoperământul Maicii Domnului“ de la Bussy en Othe (Yonne) deservită de doi tineri monahi români (Iosif Pop și Ciprian Șpan) trimiși de Î.P.S. Sa pentru pregătirea doctoratului în teologie la Institutul »Sf. Serghie« din Paris. Cu acest prilej a adresat un cuvânt de învățătură personalului mănăstirii și credincioșilor prezenți.

7. dec.

a vizitat Mănăstirea carmelită »Sf. Ilie« de la St. Remy (Dijon) unde s-a întâlnit cu membrii ai Fraternității ecumenice Sf. Ilie (din care face parte și Î.P.S. Sa), cărora le-a vorbit despre »Ecumenismul spiritual«. Întâlnirea s-a încheiat cu slujirea Vecerniei de Î.P.S. Serafim.

8. dec.

a vizitat Mănăstirea ortodoxă »Sf. Siluan Atonitul« (Le Mans) întemeiată recent de P. Cuv. Ierom. Simion Cossec.

9. dec.

a prezidat la Paris ședința Consiliului eparhial pentru Franța al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală. În cadrul ședinței, s-a luat în discuție propunerea ca P. Cuv. Protos. Ioachim Giosan să fie ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei.

DECEMBRIE

1. dec.

a vizitat parohia românească de la Karlsruhe (Pr. Mezinca Marius).

2. dec.

s-a întâlnit la Bruxelles cu Î.P.S. Mitropolit Panteleimon al Ben

din Franța, aparținători de Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală. Seara, a participat la Vecernie în Parohia ortodoxă franceză „St. Germain et St. Cloud” din Louveciennes (Paris) și a sfîrșit noua frescă „Deisis” din altarul bisericii, după care a adresat un cuvânt de învățătură preoților și credincioșilor prezenti.

11. dec.
a slujit Sf. Liturghie la Paris în sobor numeros de preoți și cu participarea unui mare număr de credincioși, cărora le-a tâlcuit Evanghelia zilei, Duminica Sf. Strămoși. După masă, a ținut conferința „Croire en l'Eglise” la care au participat credincioși ortodocși și de alte confesiuni. Au fost prezenti teologi de seamă ca Elisabeta Behr-Siegel, Damien Sicar, Pr. Gerard de Broglie.
După Conferință, a participat la Concertul de colinde susținut de Corala Patriarhiei din București, la sfârșitul căruia a adresat un cuvânt de mulțumire.

11. dec.
interviu la radio „Notre-Dame” din Paris pe tema „Monahism și Ecumenism”.

15. dec.
a participat la ședința Comitetului interepiscopal (Paris) din care fac parte toți episcopii ortodocși care au jurisdicție pe teritoriul Franței. S-a studiat proiectul de Statut al viitoarelor Adunări-episcopale din Diaspora ortodoxă, în vederea constituirii de Biserici ortodoxe locale.

16. dec.
a participat la Vecernia săvârșită în biserică Parohiei francofone a P.C. Pr. Leo Martinez din Vichy (Dep. Allier). La sfârșit a adresat un cuvânt de învățătură.

17. dec.
a participat la Sf. Liturghie în aceeași biserică.

18. dec.
a săvârșit Sf. Liturghie împreună cu P.C. Pr. Prof. Dr. Ioan Sauca și P.C. Pr. Adrian Diaconu (paroh) și a predicat în Parohia românească din Geneva. La sfârșit, a asistat la Sărbătoarea Pomului de Crăciun, organizată de Comunitatea românească din Elveția pentru numeroșii copii de aici. După masă, împreună cu un grup numeros de credincioși români din Elveția, a colindat pe Majestatea Sa Regele Mihai la Versoix. Î.P.S. Sa a oferit Majestății Sale o icoană cu Nașterea Domnului și a ținut un cuvânt ocazional. Seara, s-a întâlnit, la Geneva, cu membrii Consiliului parohial.

19. dec.
s-a întâlnit la Chambesy (Elveția), cu Î.P.S. Daniel, Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.

La amiază, împreună cu Î.P.S. Daniel, P.C. Pr. Adrian Diaconu și un grup din membrii Consiliului parohial din Lausanne, s-a întâlnit cu conducerea Parohiei reformate »Montrond« din acest oraș (Pastorii Dominique Burnat și Thomas Zilochi) care va pune la dispoziția comunității românești din Lausanne un spațiu pentru oficierea sfintelor slujbe.

20. dec.
s-a întâlnit cu P.C. Pr. vicar Simion Felecan (München) și cu alți membri ai Consiliului parohial.

Seara, a participat la tradiționala rugăciune ecumenică din preajma Crăciunului la Haus der Begegnung din München.
Corul Parohiei din München a interpretat cu acest prilej o serie de colinde tradiționale românești.

21. dec.
s-a întâlnit cu Domkapitular Lothar Waldmüller, responsabil cu relațiile ecumenice din partea Arhiepiscopiei Catolice din München. La întâlnirea a fost prezent și Dr. Nicolae Stroescu-Stănișoară.

22. dec.
a participat la tradiționala procesiune cu lumânări prin centrul orașului Regensburg, cu prilejul Comemorării Pruncilor ucisi de Irod și la masa catolică din biserică St. Cecilia.

25. dec.
a săvârșit Sf. Liturghie la Siegen împreună cu P.C. Pr. Liviu Dărăban (paroh) și credincioși români din acest oraș. La agapă care a urmat s-a întreținut cu cei prezenti. A fost de față și pastorul evanghelic D. Buchniok care pune la dispoziție biserica sa obștii românești din Siegen.

26. dec.
a săvârșit Sf. Liturghie la Köln împreună cu P.C. Pr. Lazar Mitu și credincioșii săi. După masă, a participat la o întâlnire organizată de Centrul cultural român din Köln, condus de Prof. Săvulescu Elena.

27. dec.
a vizitat pe poetul Ioan Alexandru la Clinica din Karlsbad. De la ultima vizită a Î.P.S. Sale, în luna octombrie, bolnavul a făcut mari progrese. Și de această dată, Î.P.S. Sa s-a rugat îndelung lângă patul de suferință al poetului.

„Pretutindeni unde am slujit, în Germania, Italia, Franța, Austria, Anglia, Elveția, am simțit că de mult credincioșii sunt atașați Bisericii noastre strămoșești, căt de mare le-a fost bucuria de a avea în mijlocul lor pe ierarhul rânduit de Dumnezeu pentru că să fie icoana vie a prezenței și lucrării lui Iisus Hristos în Biserica Sa. Pentru că fără prezență efectivă a episcopului în mijlocul credincioșilor nu există Biserică vie. Pretutindeni am constatat că de mult credincioșii noștri doresc unitatea diasporăi, ignorând motivele de ordin extra-religios care întrețin dezbinarea. Pentru că ei știu lucrul cel mai simplu, pe care ar trebui să-l știe toți, și anume că Biserica are misiunea de la Dumnezeu de a-i uni pe oameni, respectându-le opțiunile politice, și nu de a-i dezbița.”

Din Pastorală de Crăciun a Î.P.S. SERAFIM

La încheierea primului an de existență a Mitropoliei românești pentru Diaspora europeană, ne plecăm smeriți genunchii înaintea Părintelui Cereș și îl mulțumim pentru lucrurile Sale, mari și minunate, pe care le-a făcut cu noi și prin noi, ca instrumente ale voinei Sale dumnezeiești.

Deasemenea, îl implorăm ca rugăciunea și cuvântul semănăt pretutindeni cu credință curată și dragoste sinceră de Î.P.S. Sa, să aducă în inimile credincioșilor roada Duhului: „dragoste, bucurie, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credință, blândețea, înfrânarea, curăția ...” (Gal. 5, 22-23).

Fii cu noi, Doamne Iisuse Hristoase, Mântuitorul nostru, și în anul care vine și ne binecuvintează pe toți, care, pentru Tine, punem mai presus de orice credință neamestecată cu nici un interes lumesc, rugăciunea, prin care primim înțelepciunea și puterea Ta și dragostea față de toți, prin care vom căști și pe cei ce ne urăsc!

Mulțumim tuturor binefăcătorilor noștri. Bunul Dumnezeu, Care-i știe pe toți, să le răsplătească după inima lor mare față de Mitropolia noastră.

ASĂ SĂ NE AJUTE DUMNEZEU!

Preoții din Diaspora europeană în comuniune cu Biserica Mamă (sub jurisdicția Î.P.S. Serafim)

ANGLIA

1. Pr. Silviu-Petre Pufulete (Londra)
2. Diac. Christian Gheorghiu (Londra)

AUSTRIA

3. Pr. Prof. Nicolae Dura (Viena)
4. Pr. Dumitru Vezuanu (Salzburg, Linz și Innsbruck)
5. Pr. Gheorghe Hristea (Graz și Neudau)

BELGIA

6. Pr. Prof. Dr. Ioan V. Dură (Anvers)
7. Pr. Vasile Palade (Bruxelles)

ELVEȚIA

8. Pr. Vergil Vâlcu (Chambesy)
9. Pr. Adrian Diaconu (Geneva și Lausanne)

FRANȚA

10. Pr. Aurel Grigoraș (Paris)
11. Pr. Vasile Iorgulescu (Strasbourg)
12. Pr. Daniel Nicolescu (Amiens)
13. Pr. Grégoire Bertrand-Hardy (Lille)
14. Pr. Marc Antoine Costa de Beauregard (Louveciennes)
15. Diac. Yves Colin
16. Pr. Patrick Bernardin (Ganges)
17. Pr. Christian Boucherot (Bagnerole)
18. Pr. François Faure (Marseille)
19. Protos. Ioachim Giosanu (Mănăstirea de la Rosiers)
20. Ierom. Denis Malvy (Bordeaux)
21. Pr. Léo Martinez (Vichy)
22. Pr. Noel Tanazacq (Bégonias)
23. Pr. Guy-Emmanuel Viala (Gouhenans)

ITALIA

37. Pr. Traian Valdman (Milano)
38. Pr. Gheorghe Vasilescu (Torino)
39. Pr. Petre Coman (Florența)
40. Pr. Mihai Driga (Bari)
41. Pr. Ion Râmboi (Reggio Emilia)
42. Ierom. Iuvenalie Ionașcu (Roma)

LUXEMBURG

43. Pr. Constantin Duțuc (Luxemburg)

OLANDA

44. Pr. Prof. Dr. Ioan V. Dură (Haga)

SPANIEN

45. Pr. Prof. Dr. Teofil Moldovan (Madrid)

SUEDIA

44. Pr. Toader Doroftei (Stockholm)
45. Pr. Mihai Radu (Malmö)
46. Pr. Culae Enache (Göteborg)

AJUTORUL SFÂNTUL CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

FONDUL DE SUSȚINERE AL MITROPOLIEI

Înființarea Mitropoliei pentru Europa Centrală și de Nord a însemnat afirmarea fermă, la nivelul spiritual și canonic îndelung așteptat, a prezenței **ORTODOXIEI ROMÂNEȘTI** în Europa Occidentală...

Prin aceasta, ne-am asumat o răspundere cu vaste implicații religioase, morale sociale și culturale vizând păstrarea și afirmarea identității noastre ortodoxe și românești.

În temeiul dragostei față de credința strămoșească și a datoriei de conștiință față de marea lucrare începută – și care nu poate dăinui decât prin propriile noastre eforturi reunite –

AJUTORUL SFÂNTUL CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

apelează la toți credincioșii și prietenii noștri să ne acorde sprijinul moral și material, după puterile fie căruia.

Mulțumind celor care ne-au ajutat până acum și celor care ne vor ajuta în continuare, rugăm pe bunul Dumnezeu să ne învrednicească pe toți de bine-cuvântarea Sa.

Numărul nostru de cont este:

Bankverbindung:

LIGA Spar- und Kreditgenossenschaft

eG, Regensburg

Konto-Nr. 116 78 04

Bankleitzahl 750 90 300

În numele comitetului organizator,

Dr. Nicolae Stroescu-Stânișoară

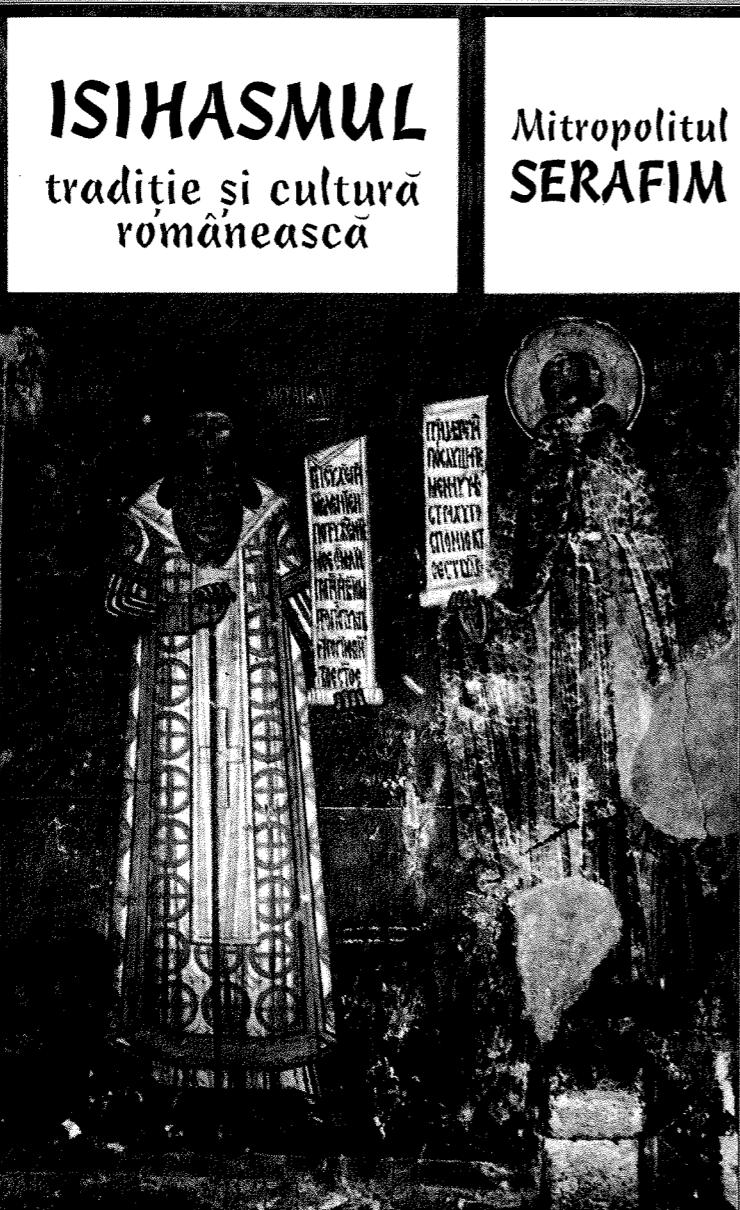
COLEGIUL DE REDACȚIE:
Î.P.S. Dr. SERAFIM (Președinte)
DR. NICOLAE STROESCU-STÂNIȘOARĂ (Director)
PR. ION PINTEA (Redactor șef)
IEROMONAH PETRONIU TĂNASE, Sf. Munte Athos
OLIVIER CLÉMENT, Franța
IEROMONAH RAFAEL NOICA, Anglia
PR. SIMION FELECAN, Germania
ION CICALĂ (Secretar de redacție)
ALFREDO și ANA LOIPERSBERGER, (Tehnoredactori)

CORESPONDENȚA DIN STRĂİNĂTATE SE VA EXPEDIA PE ADRESA:
ION CICALĂ, Horwitzstraße 5, D-81739 München, Tel. 0 89/6 70 79 98

CORESPONDENȚA DIN ROMÂNIA SE VA EXPEDIA PE ADRESA:
PR. IOAN PINTEA, str. C. Roman Vivu, Bl. 8, Ap. 41, 4400 Bistrița, Tel. 0 63/22 58 52

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ pentru Germania, Europa Centrală și de Nord
Ostengasse 31, D-93047 Regensburg

Filmentwicklung:
DTP-Studio WILFRIED WIRTH, Regensburg
Druck: SCHODER DRUCK, Gersthofen

Se vinde în folosul Mitropoliei (10 DM)

Se poate găsi la parohii sau la

Centrul eparhial

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

pentru Germania, Europa Centrală și de Nord
Ostengasse 31, D-93047 Regensburg